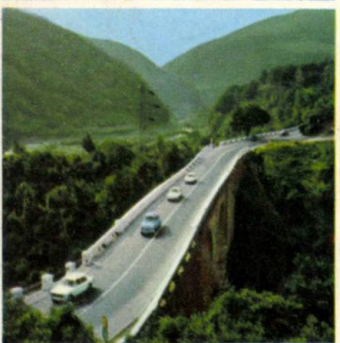
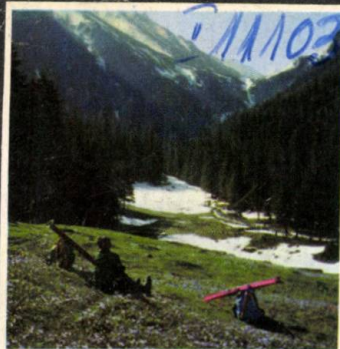
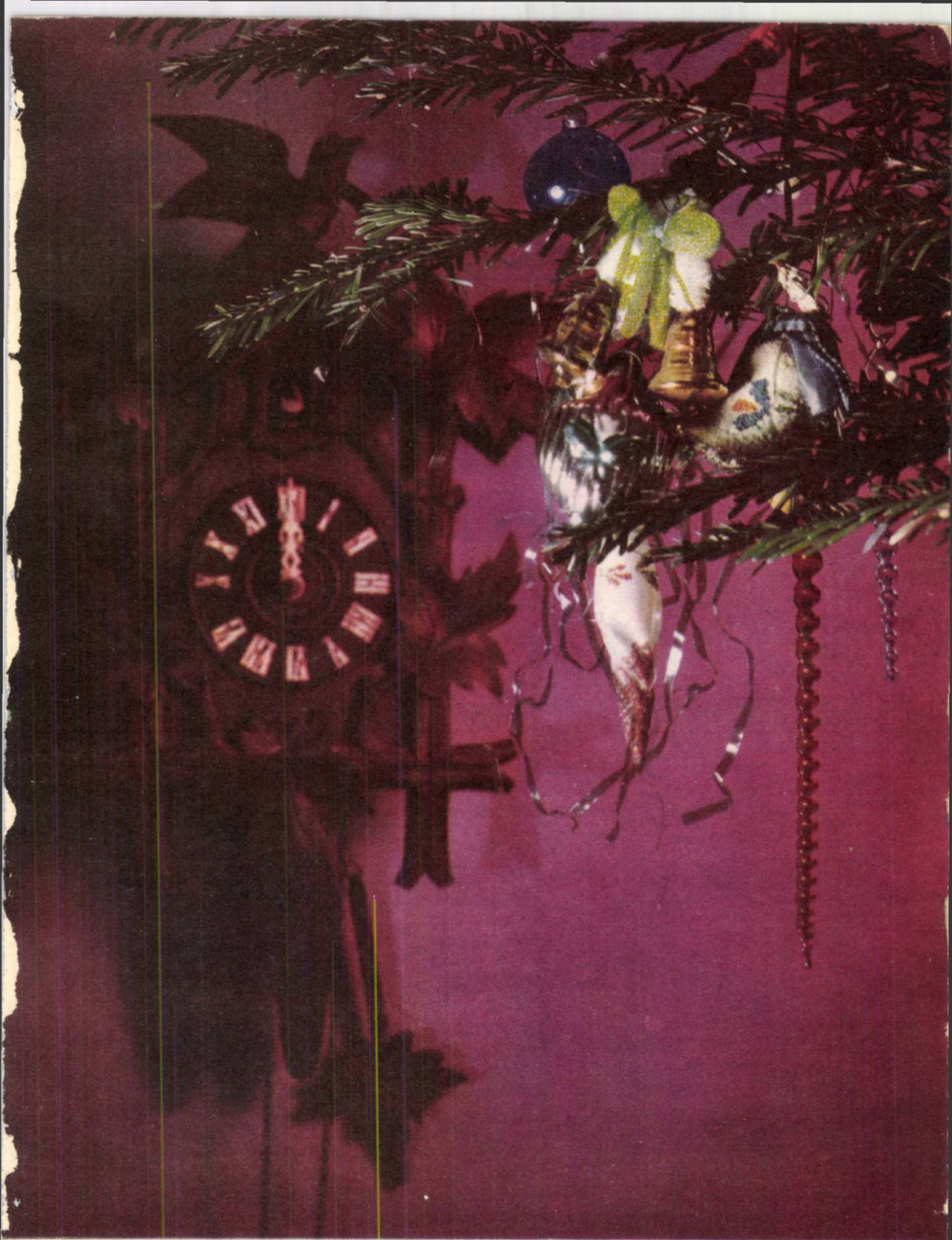

ALMANAH TURISTIC 1969

ALMANAH TURISTIC 1969

OFICIUL NAȚIONAL DE TURISM

La multi ani !

DATE IMPORTANTE

24 IANUARIE

IANUARIE-FEBRUARIE

1933

3—5 MARTIE

6 MARTIE 1945

8 MARTIE

21 MARTIE 1922

22 APRILIE 1870

1 MAI

1 Mai

2 MAI

5 MAI 1818

8 MAI 1921

9 MAI 1877

9 MAI 1945

1 IUNIE

11 IUNIE 1948

29 IUNIE/11 IULIE

19—24 IULIE 1965

5 AUGUST

15 AUGUST

21 AUGUST

23 AUGUST 1944

1 SEPTEMBRIE

5 OCTOMBRIE

25 OCTOMBRIE

7 NOIEMBRIE 1917

28 NOIEMBRIE 1820

1 DECEMBRIE 1918

30 DECEMBRIE 1947

— Se împlinesc 110 ani de la Unirea Principatelor Române

— Au avut loc eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști, conduse de P.C.R.

— 20 de ani de la rezoluția plenarei C.C. al P.C.R. privind întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii.

— A fost instaurat primul guvern democratic din istoria României, condus de dr. Petru Groza.

— Ziua internațională a femeii

— Crearea de către P.C.R. a organizației comuniste de tineret — U.T.C.

— S-a născut V. I. Lenin

— Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc.

— Se împlinesc 25 de ani de la realizarea Frontului Unic Muncitoresc dintre P.C.R. și P.S.D.

— Ziua tineretului din Republica Socialistă România.

— S-a născut Karl Marx

— Crearea Partidului Comunist Român

— Proclamarea independenței de stat a României.

— Ziua Victoriei împotriva fascismului.

— Ziua internațională pentru apărarea copilului.

— Marea Adunare Națională a votat legea naționalizării principalelor mijloace de producție.

— Se împlinesc 150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu.

— Au avut loc lucrările Congresului al IX-lea al P.C.R.

— Se împlinesc 40 de ani de la eroica grevă a muncitorilor de la Lupeni.

— Ziua presei române.

— Marea Adunare Națională a adoptat Constituția Republicii Socialiste România.

— Ziua eliberării României de sub jugul fascist (se împlinesc 25 de ani).

— 25 de ani de la restabilirea unității sindicale prin înființarea „Sindicatelor unice revoluționare”.

— Ziua recoltei.

— Se împlinesc 25 de ani de la eliberarea întregului teritoriu al patriei de sub ocupația fascistă. Ziua Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România.

— Ziua Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

— S-a născut Friedrich Engels.

— Unirea Transilvaniei cu România.

— Abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române. La 21 august 1965 țara noastră a devenit Republica Socialistă România.

I 1103

BIBLIOTECĂ „ASTRA”
SIBIU

DIN CUPRINS

-- ULU 2014

IAR 2022
U

Acad. ALEXANDRU BALACI: Omagiu frumuseților țării p. 5
 Acad. ȘERBAN CIOCULESCU: Almanahul turistic la al X-lea
 an de apariție p. 6 □ PETRACHI TROFIN: Turismul, me-
 sajul prieteniei între popoare p. 10 □ Ing. IULIU FEJES:
 Turism pentru tineret p. 22 □ Academician CONSTANTIN
 DAICOVICIU: O zi memorabilă în istoria poporului
 român p. 24 □ RADU BOUREANU: Pe Argeș în sus p. 30 □
 Prof. CONSTANTIN C. GIURESCU: Cum au ajuns Bucureștii
 oraș p. 33 □ DAN BERINDEI: Răscoala seimenilor p. 34 □
 Acad. VICTOR EFTIMIU: Vechile cafenele literare p. 36 □
 Acad. GEORGE OPRESCU: Cartierul Cotroceni p. 38 □
 M. H. MAXY: Bucureștiul vechi în pictură p. 40 □ Arhit. C.
 JOJA: Zona Curtea Veche p. 44 □ MIHAIL SADOVEANU:
 Din Deltă p. 45 □ RADU TUDORAN: Din peisajul Du-
 nării p. 48 □ MUGUR MARDAN: Scrisoare de la mare p. 49 □
 Dr. docent TRAIAN ORGHIDAN: Emil Racoviță p. 52 □
 Conf. univ. ION NEGOIU: Leagăn de istorie p. 58 □
 DUMITRU LAZĂR: Cursele de automobile azi p. 104 □
 N. POPESCU: Buila-Vinturarița p. 116 □ GH. POENARU:
 Valea Topologului p. 127 □ V. GEORGIAN: Trecătorile
 Teleajenului p. 129 □ EMILIAN ILIESCU: Itinerar de
 iarnă p. 134 □ A. BALABAN: Zile de iarnă în Piatra
 Mare p. 138 □ O. MANIȚIU: Pe drumuri fără nume p. 143 □
 FR. TAPOȘ: O gazdă primitoare de turiști p. 154 □ LEONID
 TEODORESCU: La Hanul Ancuței p. 159 □ ANDREI
 BREZIANU: Nicolae Olahus p. 167 □ Ing. R. REYL: Orien-
 tare turistică p. 171 □ CORNEL SERGHESCU: Amintirile
 caselor memoriale p. 177 □ ION AL. FLORESCU: O dramă
 istorică în cula de la Glogova p. 184 □ MITRANA POPA:
 Istoria farmaciei în săli de muzeu p. 188 □ TEODOR BALȘ:
 Itinerar dalmat p. 210 □ VASILE NICOLESCU: Nostalgia
 Parisului p. 213 □ I. TUGUI: Însemnări din R. D. Ger-
 mană p. 215 □ ȚARA HAȚEGULUI p. 57 □ AUTOMOBILI-
 LISM p. 97 □ TURISM p. 113 □ CETĂȚI ȘI ORAȘE p. 191 □
 NOTE DE CĂLĂTORIE p. 209

Colectivul de redacție:

Redactor responsabil: NICOLAE DOCSĂNESCU

Prezentarea grafică: CONSTANTIN PLĂCINTĂ

Prezentarea tehnică: RADU POPA

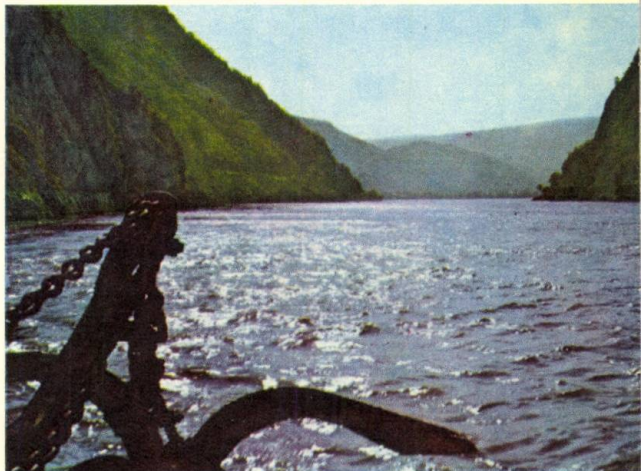
Cartografia: ION ILIE

Tiparul executat la Întreprinderea Poligrafică Sibiu

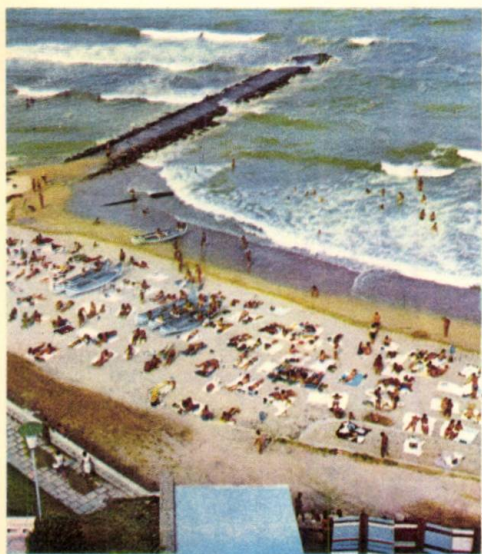
10724

Academician ALEXANDRU BALACI

OMAGIU FRUMUSETI

OR ȚĂRII

Însoțind de multe ori înalți oaspeți din străinătate în călătoria lor prin România, în străbaterea zonelor de rară simetrie ale țării noastre, am fost martorul atent și emoționat al descoperirilor lor gradate, al ascensiunii pe treptele cunoașterii unui univers fizic și spiritual nou, al încântării lor ultime. De la treapta întâia a mării cîmpii, pînă la coroana violetă a munților, ei au putut avea revelația supremei armonii planetare care a împărțit România în reliefuluri absolut echivalente, între cîmpie, coline și munți, între mare și cer. Armonia celestă a specificului peisaj românesc a fost inelul în care s-a încastrat nestemata spiritului său, pe care oaspeții străini l-au descoperit în ondularea spațiului mioritic din cel mai complex folclor european, în proporțiile care ascultă de geometrii de aur ale caselor din satele românești, în iradierea de vis și azur a albastrului de Voroneț, în zona edenică a minăstirilor din Nordul Moldovei pe care Henri Focillon le dorea păstrate viitorului, intangibile, în nealterata, dumnezeiasca lor frumusețe, sub vaste cupole de cristal. Oaspeții străini au înțeles simbolul clar al Coloanei infinite a lui Brîncuși, care leagă pămîntul de cer, muzica atotcuprinzătoare ca marea în care-și găsesc odihna toate fluviile, a lui George Enescu. Oaspeții noștri au descoperit astfel adîncile rădăcini ale universului spiritual românesc, au descoperit și dimensiunile noi și mersul ascendent al Patriei, ai cărei oameni au adăugat armoniei peisajului, mării noi, cerului, fulgerele hidrocentralelor și straniile culori ale fumurilor marilor combinate ale chimiei. În zilele acestea solare ei au recunoscut că România se află alături de tot ce este frumos și drept în lume, că spiritualitatea ei contemporană se răspîndește dincolo de hotare, cu toată vitalitatea și originalitatea acestui popor, cu toată înalta lui artă.

ALMANAHUL TURISTIC LA AL X-lea AN DE APARIȚIE

ȘERBAN CIOCULESCU

membru corespondent al Academiei Române

Cartea Oficiului Național de Turism intră neobosită în cel de al zecelea an de apariție, eveniment de străduință și statornicie, răsplătit de nerăbdarea cititorului, la fiecare început de an.

Zece oglinzi magice ale aceluiași chip, rotite cu savantă chibzuială, pentru surprinderea ochiului avid? Ar fi prea simplu. Și, de altfel, o sută de almanahuri încă tot n-ar putea cuprinde farmecul de neclintită putere și taină al țării noastre, pe care fiecare glas o cheamă altfel, și niciodată potolit din sete. O țară de codri și legende, pe care le-a cântat Eminescu, o țară cu guri de plaiuri, pomenite astfel de un singur cîntec, dar unul cum întreaga lume are numai unul singur. O cetate de munți, dăruiți și hărăziți de istorie unui popor care a știut să se apere într-însa — brîne și clinuri înfrățite, coame

și piscuri, apoi sihaștri de cremene de pe șaua cărora vezi întinsul cîte unei întregi „țări” din cronici.

Fluviul cel mare al Europei și Pontul ei Euxin trag marginile României într-un contur pe care nu l-au putut clinti apăsări și cutremure năpraznice. Și pentru că nimeni nu poate apuca dintr-o singură ochire obrazul unei mări sau pulsația din străfunduri a Dunării pe șerpuirea cîmpului ei lung, iată atunci țara rîurilor sprintene și murmurînde ce se trec cu piciorul „Cînd mi-a sărit pe dinainte, / Rîul mi-a spus: Vino cu mine, / Și nu m-am dus” — (Tudor Arghezi), a iezelor și izvoarelor de clocotit „La obîrșie, la izvor, / nici o apă nu se întoarce, / decît sub chip de nor/. La obîrșie, la izvor, / nici un drum nu se întoarce, / decît în chip de dor” — (Lucian Blaga).

Parcă și mai caracteristic cărîmului acesta al nostru, unde frumusețea liniștită pare a se perpetua în izbucniri de treceri ce vădesc totuși mișcare, este peisajul de măguri și livezi, cu satul răsfrînt și împins puternic pe înălțimi. Te oprește în loc aici, călătorele, mîndria cîte unei căsuțe străjuind coaste și rîpi, parcă nu spre pază, cît spre cunoaștere. Făgăduiește ea tihnă și reculegere? În depărtare, cu acareturile mici dar multe și proporționate curții, ea pare un simbol. În asemenea locuri și cu această mentalitate rezervată față de exteriorul ostil, s-a păstrat un specific pe care momentul îl inventariază, iar înaintarea necesară a vieții industriale îl va fundamenta poate, în continuare, pe note substanțial asemănătoare. Cetina, via, livada au pus tiparul unui popor, de la daci încoace. Și, tot așa, nesfîrșitele și legănătoare lanuri de grîu, care smulgeau țipătul de admirație al veneticului. Ii stă bine lanului să nu-l despartă semne, atît cît poate să privească ochiul. Aidoma, nu se putea vedea cu ochii unde se terminau cirezile și turmele, pe vremea cînd oamenii erau încă puțini. Cîte ceva din acest trecut fabulos stăruie pe anumite meleaguri și este bine că „Almanahul turistic” caută aceste locuri și le recomandă. Ele completează esențial lecția de istorie: te ajută să te descoperi. Cu cît semnul de recunoaștere e mai ascuns, cu atît prețul culegerii lui este mai scump. În acest sens aș spune, fără exagerare, că un monument al naturii este întotdeauna și în egală măsură, un monument istoric, chiar dacă este vorba de un arbore multiseclar.

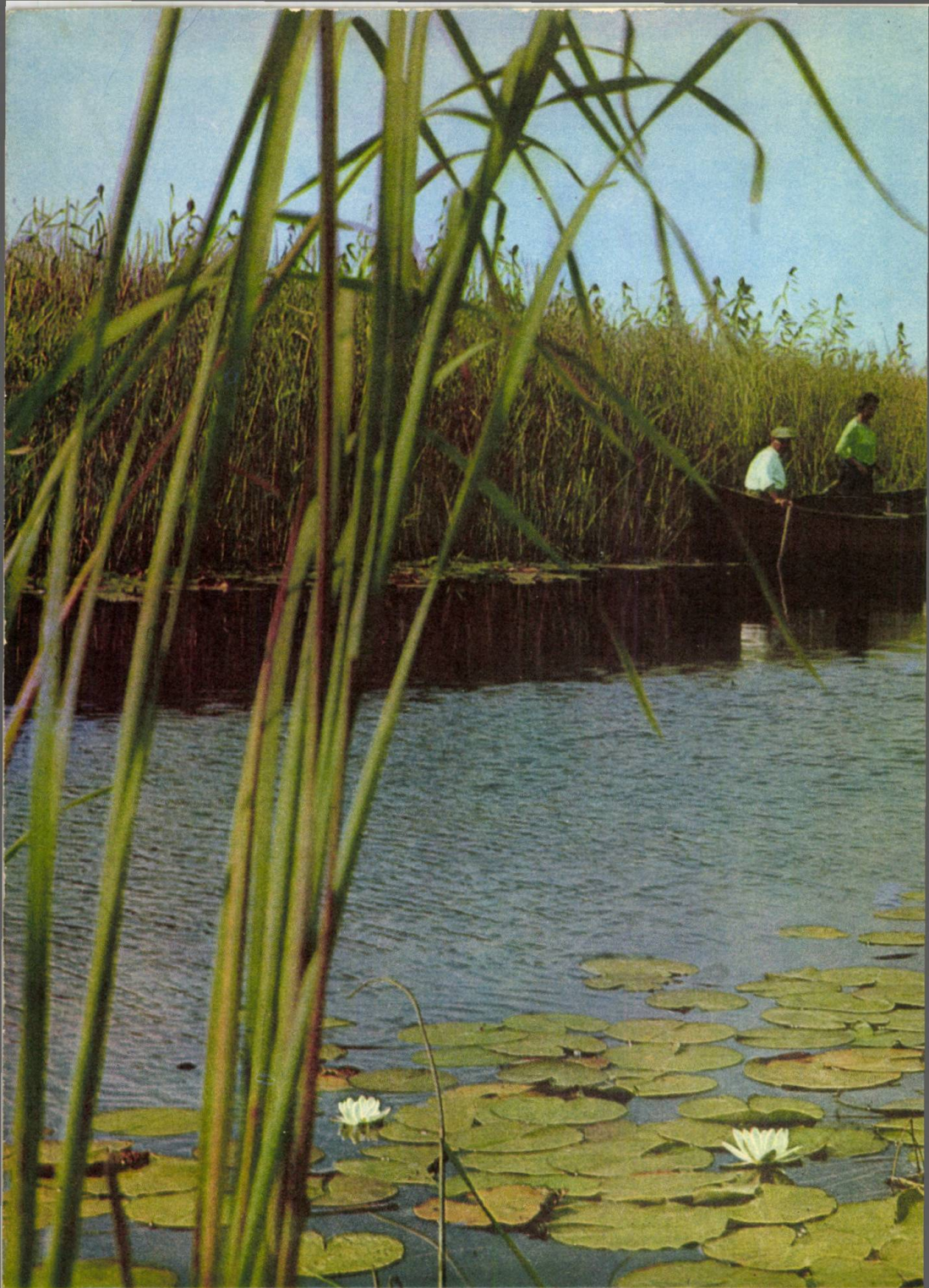
Există, firește, și vestigii precise. În rîndul tuturor țărîlor care-și arată cu toată bucuria miracolele așezate de mîna omului, piramide, castele, catedrale, România te chiamă să vezi piciorul podului lui Traian, la Drubeta, Istria și Tomisul — două porți prin care a pătruns aici istoria, pînă ni s-a plămădit nația, incinta sacră din Grădiștea, ruinele cetăților moldovenesti și cele de la Tîrgoviștea muntenească, mînăstirile din nordul Moldovei și cele de sub Carpații valahi, cîte un castel răzleț și cîte o curte scăpată de urgia vremurilor, culele și nenumăratele ei sate vechi de pădureni și de oameni de la munte care știa să sape piatra și lemnul, să rotunjească lutul în oale, să zugrăvească zidurile și icoanele. Un chengar neîntrerupt prelungește aceeași vîlă de pe chipurile de la Cucuteni ori Vădastra, de pe vasul multimilenar, pe fluiere, pe stîlpii de casă de astăzi. Le găsești pe înfloriturile de cămașe, dar dacă s-ar putea scrie cîntecele în desene și motive, atunci le-ai găsi în cîntecul bătrînesc și, fără îndoială în șerpuirea vîntului și a ploii, așa

se alcătuiesc ele pe aici, de la începutul lumii... Tot într-un cuvînt adresat acestui almanah turistic, Tudor Argezei vorbea despre ce dau „Enciclopediei Unîversale, pămîntul, apele, izvoarele, marea și vioiciunea în creația românească”.

Creație se numește însă și opera uriașă de construcție cu care s-au însărcinat în România, de un sfert de veac încoace, forțele progresului. Sînt marile uzine și hidrocentrale, obiective turistice, ținînd seama de caracterul pronunțat mecanic al acestor construcții și de scopul lor, pur utilitar? Lăsînd la o parte aspectul pitoresc, chiar inițial gîndit astfel, al unor obiective, cum ar fi Bicazul sau susul Văii Argeșului și neconsiderînd elementul primordial de mărție al cîte unei construcții, cum este cea de la Porțile de Fier, problema se lămurește mai bine dacă ne gîndim că, de aici înainte, splendidele persistente ale trecutului se vor retrage din ce în ce mai mult în matca lor, iar tot ce va pune omul pe pămînt cu mîna și cu mijloacele lui, va lua tot mai mult caracterul unui act de cultură. De modul în care va ști tineretul de mîine să „citească” peisajul înconjurător și să-i încadreze ceea ce va construi, depinde chipul viitor al țării, care nu va fi cel de ieri, nici cel de astăzi, cu adaosul unui briu de motive. Căci trebuie să privim adevărul în față: sînt și semnificații care se pierd. Tocmai fiindcă au durat două milenii.

Ca act de cultură și viitorul turismului este grandios. El te conduce să-ți afli țara în numele ei mari — Negoiul, Ceahlăul, Delta Dunării — dar și în cele mai tainice — Valea Izei, a Lotrului, a secatului Carasu. El te ajută să cunoști lumea. Pasul final al turismului organizat presupune vaste schimburi, pe o planetă de uriașe contraste și varietate dar care nu se mai dezvăluie atît de mare ca în trecut.

Este meritul Almanahului că nu a trecut cu vederea ferestrele spre drumurile lungi, cărora le aparține viitorul, într-o eră a vitezelor și a soluțiilor îndrăznețe. Or, pacea fiind soluția cea mai îndrăzneată, poate că nu e departe vremea cînd pămîntul întreg va fi al tuturor oamenilor, iar fiecare țară a poporului ei. Este chiar darul pe care-l aduce lumii secolul nostru, care a dezvoltat atît de mult și turismul. Cu miile de aplicații ale acestuia, curiozitățile și hazurile lui, în date, sfaturi sau imagini, se completează paginile ce vin. Ele nu încheie capitolul, care este de domeniul unui fel de perpetuum mobile și unde rîndul cel mai interesant, cel sub care se așterne semnătura, îl pune o persoană despre care nu am vorbit încă: DRUMETUL.

TURISMUL MESAJERUL PRIETENIEI INTRE POPOARE

PETRACHI TROFIN

Vicepreședinte al Oficiului Național de Turism

În angrenajul vieții noastre moderne, în care uimitoarele progrese ale tehnicii au redus distanțele între țări și continente, turismul internațional înregistrează în ultimul timp un ritm de dezvoltare fără precedent.

Înainte de al doilea război mondial, privilegiu al unor pături sociale restrinse, turismul a devenit în zilele noastre o uriașă mișcare mondială, care se extinde neconștient către noi zone de interes turistic, făcând să crească proporțional de la un an la altul și numărul celor care îl practică. A devenit limpede pentru toată lumea că turismul se numără astăzi printre cele mai eficiente mijloace de cunoaștere și de apropiere între popoare, de stabilire a unui climat favorabil pentru menținerea păcii și destinderii internaționale.

Pe aceste coordonate se desfășoară și activitatea turistică din țara noastră. Prin așezarea ei geografică, prin varietatea formelor de relief și frumusețea peisajelor sale, prin bogăția obiectivelor cultural-artistice, România dispune de condiții ideale pentru practicarea turismului. Monumente de artă de valoare universală, monumente ale naturii — Delta Dunării, defileul Carpaților, peșterile, lacurile glaciare —, salba de stațiuni de pe litoralul Mării Negre alcătuiesc un patrimoniu turistic de o inestimabilă valoare, cunoscut și apreciat astăzi pe toate meridianele globului.

În cursul anului 1968, ne-au vizitat țara peste un milion și jumătate de turiști străini, în timp ce aproape două milioane de turiști români au plecat în excursii sau și-au petrecut concediul în stațiunile balneo-climaterice. Aceste cifre, înregistrate pentru prima dată în cursul unui an calendaristic, demonstrează edificator intensitatea pe care a atins-o fenomenul turistic în țara noastră.

Actualul plan cincinal prevede măsuri importante pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a turismului, pentru ca aceasta să permită în continuare creșterea circulației turistice interne și internaționale. În acest scop au fost alocate fonduri de aproape trei miliarde de lei, dintre care două treimi sînt destinate construcțiilor de unități hoteliere și restaurante, iar restul pentru dezvoltarea mijloacelor de transport și de agrement. În această perioadă, spațiile de locuit urmează să crească cu cca 52 000 locuri în hoteluri, moteluri și campinguri, din care 30 000 se vor încadra în noile construcții ale litoralului; vor fi achiziționate vase maritime și fluviale, avioane și autocare etc. Amatorii de drumeție vor găsi în zonele de munte cabane noi precum și hoteluri moderne. Din aceste prevederi ale cincinalului, o parte însemnată s-a realizat în cursul anului 1968. Amintim darea în folosință a hotelurilor din Tulcea, orașul Gh. Gheorghiu-Dej, Arad, Iași, Turnu-Severin, București, Mamaia și

Mângalia Nord, a hanurilor turistice de la Rucăr, Slănic Prahova și Piatra Craiului, a motelurilor de la Căciulata și Bușteni, etc. Pe hărțile turistice au apărut zeci de campinuri, distribuite în însemnate zone turistice și totalizând peste cinci mii de locuri în corturi și căsuțe. S-a mărit totodată numărul unităților de alimentație publică cu specific tradițional local, al grădinilor de vară amenajate în stil rustic și al altor unități reprezentative de alimentație publică. Preocuparea de a asigura transportul confortabil al turiștilor a determinat mărirea parcului auto al O.N.T. prin dotarea agențiilor teritoriale cu autocare și microbuze.

În anul 1968 s-au organizat numeroase acțiuni turistice cu profiluri distincte, care au cuprins printre altele vizitarea celor mai reprezentative monumente istorice și a celor mai pitorești zone naturale; au fost inițiate excursii cu caracter special-arheologic, târguri tradiționale, festivaluri folclorice, cules de vii, carnavaluri etc; s-au inclus în circuitul turistic obiective noi, printre care cetățile dacice din munții Orăștiei, cetatea Făgărașului, casele memoriale ale unor iluștri oameni de cultură și artă etc.

În colaborare cu Automobil-Clubul Român, O.N.T. a organizat excursii pentru posesorii de autoturisme pe trasee diferite, în țară și străinătate, care s-au bucurat de aprecierile unanime ale participanților.

Dezvoltarea generală pe plan economic și cultural a țării noastre a influențat în mod firesc și extinderea turismului peste hotare. Fondul valutar alocat de stat pentru călătoriile în străinătate a crescut an de an pentru turismul pe cont propriu și cel orga-

nizat, făcându-se posibilă plecarea în diferite țări europene a zeci de mii de turiști. La cererea acestora sau a unor instituții au fost organizate excursii de grup în U.R.S.S., Franța, Austria, Italia, Turcia, Polonia, Jugoslavia, Cehoslovacia și în alte țări, numărul traseelor externe trecând de o sută.

În viitor, tendințele de dezvoltare a turismului intern se îndreaptă către punerea în valoare a noi zone turistice, ceea ce va permite lărgirea gamei de obiective, itinerarii și servicii. În cursul anilor viitori urmează să intre în circuitul turistic zona Vrancei, să se extindă marcarea traseelor montane, să se dezvolte unele localități pitorești — Rucăr, Șirnea etc.

În planul cincinal 1971—1975 baza materială a turismului românesc va cunoaște o dezvoltare și mai accentuată. Se vor mai construi peste 90 000 de locuri de cazare sub diferite forme; pe litoral vor lua ființă stațiuni noi și se vor extinde cele existente; nouă din actualele stațiuni montane vor atinge gradul de amenajare al unor moderne localități alpine din Europa; acestora li se vor alătura într-o primă fază unele dintre principalele stațiuni balneoclimaterice; mijloacele de transport vor crește cu un număr însemnat de avioane de mare capacitate, vase fluviale și autocare; se vor da în folosință, odată cu noi zone de interes turistic, mii de kilometri de drumuri modernizate etc.

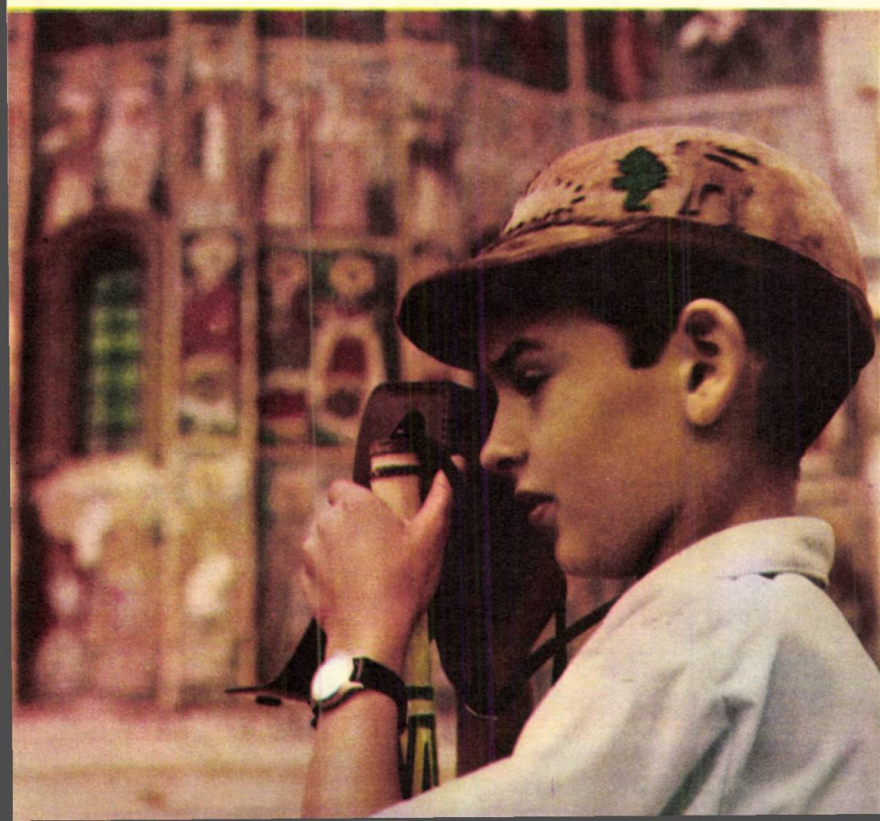
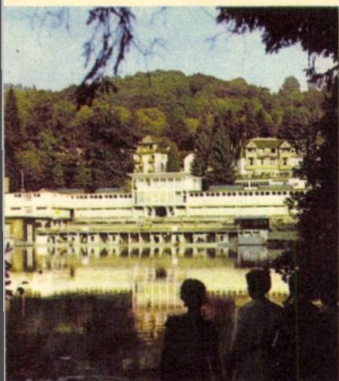
Disponind de o asemenea bază materială modernă și bine utilată, previziunile înregistrării în 1975 a peste patru milioane de turiști străini și a creșterii corespunzătoare a fluxului turistic intern vor putea deveni pe deplin realizabile.

FREDDY THIRIET — *Profesor de istorie la
Facultatea de Litere și Științe Umane — Strass-
bourg*

Amintirea cea mai pregnantă: minăstirile din
nordul Moldovei. Este aproape de necrezut
că aceste fresce și-au păstrat prospețimea colo-
ritului vreme de peste patru secole.

România turistică în circuitul internațional

Anual, țara noastră este vizitată de peste un milion și jumătate de turiști atrași de frumusețea și de armonia peisajului, de farmecul indescrisibil al litoralului sau de valoarea excepțională a monumentelor noastre de artă. Prelutindenii, luările de contact cu aceste giuvaeruri turistice, cu oamenii deschiși și ospitalieri întâlneau în cale, înseamnă de fiecare dată pentru oaspeții noștri descoperiri uimitoare, care i-au determinat pe mulți dintre ei să rostească sau să scrie cuvinte calde despre frumusețile României. Iată câteva declarații consemnate de redactorii noștri:

ALESSANDRO LUIGI — Profesor — Italia

Cu toate că, la cei 84 de ani ai mei, o călătorie nu mai este un lucru ușor de realizat, am venit totuși în România cu automobilul. Drumul parcurs astfel mi-a permis să cunosc frumusețea peisajelor românești — cu un relief mereu nou, cu munți și câmpii, orașele, marile lumini ale obiectivelor industriale, care m-au convins că România este o țară în plină dezvoltare, o țară care are toate condițiile să devină și mai înfloritoare în viitor.

PAUL BALTA — Șeful Serviciului politic la „Paris Presse” și „France-Soir”

Humor, Moldovița, Sucevița, Voroneț, Arbore, aceste nume cîntă ca și melodiile populare românești și fiecare biserică are culoarea sa dominantă ca o temă muzicală. Toate acestea prezintă particularitatea de a avea pereții exterior acoperiți de fresce. Pictorii anonimi, depășind stilul hieratic și sever al Bizanțului, au creat cu fantezie lucrări de o covârșitoare valoare artistică.

NIEL DOUGLAS — Televiziunea S.U.A.

Suceava mi-a arătat în mod excepțional marea căldură a poporului român, care întrece orice comparație. Românii împart totul cu tine, ca și cum ai fi unul de-ai lor — toată veselie, bunăvoința și tot timpul lor. Astfel înecă pleacă în călătorie de amintiri plăcute care sînt reale și vii, care vor dăinui totdeauna.

Contele ENRICO MARONE CINZANO —
Italia

Cunoșteam Bucureștiul, cel de dinainte de război. Am văzut acum și Bucureștiul contemporan — un oraș cu un farmec aparte, care-mi amintește de Paris, cu moderne și elegante ansambluri arhitectonice, cu spații generoase de verdeață care-i dau un aspect aerat și vesel.

ALAIN ROBBE-GRILLET — scriitor și
cineast francez

Am găsit pasionant faptul că în România stilul arhitectonic al caselor păstrează vie o veche tradiție. În România, fie în Oltenia, fie în Transilvania sau Moldova, casele care se construiesc sînt concepute cu o mare bogăție de imaginație, avînd decorații de o rară frumusețe ce își găsesc izvorul în tradițiile populare. Toate acestea dau stilului arhitectonic culoare și vioiciune

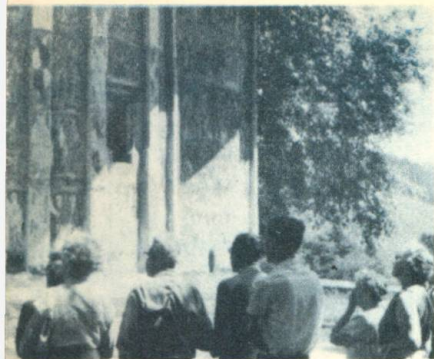
LOUIS DE FRIES — Ziarist „Sunday Express”,
Londra

Delta? O imensă pace. O pace infinită. O vastă întindere de apă și stuf... Vastă și reconfortantă, inspirînd o liniște și un calm desăvîrșit.

PIERRE YORYEL — Asistent la Muzeul Național de artă modernă, Paris

Muzeul de Artă din București m-a impresionat în mod deosebit. Aici am descoperit evoluția, în succesiunea etapelor ei cronologice, a picturii românești. Apreciez în mod deosebit Galeria de artă universală a muzeului. Am vizitat cu multă plăcere Muzeul Zambaccian. D-l Zambaccian a reunit aici unele din cele mai reușite tablouri, de neîntrecută frumusețe ale pictorului N. Grigorescu. Nu pot să nu amintesc și de admirabila colecție de pictură franceză. Am vizitat de asemenea Mogoșoaia, unde am putut admira perfecțiunea și măsura artei brîncovenești, o artă lipsită de ostentație și am apreciat faptul că în prezentarea colecțiilor, conservatorii muzeului au dovedit același simț al măsurii. Din această cauză, cînd părăsești muzeul, pleci cu o impresie clară și precisă de tot ceea ce conține el.

WALTER LIEBERMAN — *Directorul muzeului de artă modernă New-York*

Aceasta este prima mea călătorie în România. Am fost invitat la Colocviul „Brâncuși”. Am participat la toate ședințele de la București și pe urmă am mers să vedem marile culmi ale operei sale, expuse în Tirgu Jiu: Coloana fără de sfârșit, Poarta Sărutului, Masa Tăcerii. Nu cred că am văzut ceva în ultimii ani să mă miște mai mult decât acestea. A pune mina pe Coloana fără de sfârșit și a te uita la cer, iată o experiență pe care, desigur, nu o voi uita niciodată.

La New-York noi am acordat săli separate numai pentru doi artiști: una pentru pictorul Matisse, cealaltă sculptorului Brâncuși. În afară de acestea, ordinea colecțiilor noastre este strict cronologică. Noi avem 7 magnifice piese de sculptură ale lui Brâncuși în bronz, în piatră și în lemn. Nouă ne aparține și originalul sculpturii „Domnișoara Pogany” pe care am achiziționat-o chiar de la proprietara ei reprezentată în acest portret.

LOUIS DE FRIES — *Ziarist „Sunday Express”, Londra*

Delta? O imensă pace. O pace infinită. O vastă întindere de apă și stuf... Vastă și reconfortantă, inspirind o liniște și un calm desăvârșit.

MARION SCHUSTER — *Elveția*

România îmi este familiară și de cîte ori vin aici — și o fac de 7 ani — încerc o plăcere nouă. Mă mindresc cu trofeele celor patru urși pe care i-am vînat aici — lingă Borsec — la Bistricioara, ca și cu frumosul exemplar de cerb pe care l-am vînat la Corbu. Primirea ce ni s-a făcut în România a fost emoționantă, iar românii rămîn mereu aceleași gazde excelente.

HENRY CHAPIER — *Ziarist — „Combat”*

Evident, datorită confortului, imensității plajei unde este posibil să te izolezi în plin sezon, datorită nenumăratelor posibilități de distracție, turiștii nu sînt îndemnați deloc să părăsească Mamaia acest Acapulco românesc. În ce mă privește, o plăcută amintire de pe litoralul românesc mi-a lăsat-o descoperirea înclînătorului sat de pescari „2 Mai”, bine cunoscut de artiștii și pictorii români. El seamănă cu Saint Tropez.

PIERRE BOUZAT — *Profesor universitar, Paris*

M-au impresionat veselia și florile Bucureștiului. Am vizitat, între altele, Muzeul Satului. Îl socotesc o realizare extrem de interesantă din punct de vedere artistic și sociologic. N-am întâlnit nicăieri în Europa sau America un muzeu de același gen.

RENÉ SEDILLOT — *Directorul revistei „La vie française”*

Mă întrebați ce gîndesc despre Mamaia? Atît de bine încît venit ca ziarist pentru 48 de ore, am revenit ca turist, cu întreaga familie.

GIULIO CARLO ARGAN — *Profesor universitar de istorie a artei, Roma*

Merită osteneala un voiaj în România pentru a vedea Coloana fără sfîrșit a lui Brîncuși. Cu ea începe sculptura modernă. Începe acea căutare care se cheamă „a structurii primare” și care astăzi este linia celei mai bune dezvoltări a artei contemporane. Este o concepție de identitate absolută în ceea ce privește proporția și valoarea, între obiect și spațiu. Spuneam odată unui prieten, glumind, că acesta este răspunsul românilor la Columna lui Traian. Columna lui Traian reprezintă cucerirea spațiului mediteranean. Coloana lui Brîncuși, a spațiului ceresc.

PRINCE AGHA KHAN — *Înalt comisar ONU pentru refugiați (UNCR)*

Este prima mea vizită în România dar pot să vă spun imediat că nu va fi ultima, pentru că îmi place țara dvs. și intenționez să revin ca turist. De data aceasta nu am vizitat decît Brașovul care a fost minunat și unde ni s-a făcut o primire extrem de călduroasă. Aș dori să mă reîntorc pentru a vizita toată România, să merg pe litoralul Mării Negre. Orașul Brașov mi-a lăsat într-adevăr o impresie extraordinară: Mergînd înspre Brașov am trecut prin regiuni foarte industrializate, așa că am putut să-mi fac o idee despre dezvoltarea economică a țării dvs. Apoi în această regiune am văzut posibilitățile turistice ale stațiunilor dvs. pentru sporturile de iarnă, munții și prospețimea aerului, minunata vizibilitate.

România este într-adevăr o țară cu totul remarcabilă, dar ceea ce m-a impresionat cel mai mult a fost primirea generoasă pe care ne-a făcut-o poporul român.

PACINI DIN ISTORIA TURISMULUI ROMÂNESC

Din cele mai îndepărtate timpuri, omul a călătorit. Este greu să se stabilească preels momentul în care turismul, ea element de sine stătător, și-a făcut apariția pe scena istoriei.

Corăblierii vestiți ai antichității, negustorii, descoperitorii noulor pămînturi, cercetătorii polilor terestri pot fi considerați strămoșii autentici ai turismului, așa cum pionierii de azi ai spațiilor interplanetare vor deveni în viitor precursorii unui nou gen de turism. În țara noastră obiceiul de a călători are vechi tradiții, el fiind legat la început de unele activități cu caracter economic. Este interesant de amintit fenomenul transhumanței oierilor care străbăteau periodic țara de la munte la cîmpie și eu acest prilej luau cunoștință de frumusețile dăruite de natură pămîntului românesc.

Mai călătoreau, de asemenea, negustorii cu caravanele, cunoșcîți zărneșteni care își făcuseră o profesie transportînd mărfurile negustorilor brașoveni, harabagii moldoveni, precum și zugravii de icoane și de biserici, meșterii constructori, copiiștii de manuscrise și alte categorii de meseriași.

Cu aceste cuvinte, am putea afirma că primele forme de călătorie în țara noastră, care au determinat contactul cu natura, au fost păstoritul și cîrăușia.

De altfel, pasiunea de a călători este o caracteristică a omului și este ilustrată în poezia noastră populară, în cîntecele și doinele noastre, unde acel „dor de ducă“ este nelipsit și ne demonstrează în simțămîntele poporului dorința lui de a călători și cunoaște pămîntul strămoșesc.

Din păcate, în trecut cei mulți nu reușeau să părăsească vatra satului sau localitatea natală decît doar cînd erau chemați sub arme, pentru motivul binecunoscut — lipsa posibilităților financiare. De aceea turismul

își începe activitatea eu o infimă minoritate de oameni înstăriți — vilegiaturiști din rîndul boierimii — clientelă a mănăstirilor și stațiunilor balneo-climaterice, care mai tîrziu (sec.XIX) încep să plece și peste hotare.

Dezvoltarea turismului a fost condiționată și de apariția mijloacelor de transport mai moderne; de aceea, avîntul lui coincide și eu marile dezvoltări — apariția și dezvoltarea căilor ferate — care au extins considerabil posibilitățile de deplasare.

În această etapă au apărut întreprinderi care asigurau găzduirea călătorilor. Turismul începe de această dată să reprezinte un mie capitol în economia națională și în același timp un foarte bun mijloc de răspîndire a culturii și civilizației.

Încecarea de a organiza activitatea turistică în țara noastră datează din prima jumătate a secolului XIX. Din inițiativă particulară iau naștere o serie de societăți turistice, care dezvoltă o anumită activitate în rîndul elanelor avute, acestea avînd și posibilitatea să finanțeze o bază materială turistică necesară. Marea majoritate a populației rămîne însă în general în afara acestor preocupări. Printre primele societăți se numără „Societatea Carpatină din Sinala“ (1895), „Societatea Turisților Români“ (1921), singura în măsură să fie accesibilă tuturor, deoarece promovea și organiza „Turismul pe jos“ sau „Drumeția“.

Grupul întemeietor al „Hanului Drumeților“, alături de alți iubitori ai turismului, transformă în 1925 această organizație în cunoscuta asociație „Touring — Clubul României“, asociație de turism și pentru protecția naturii. Prin afilierea altor societăți de turism, printre care și „Frăția Montană“ întemeiată în 1921 de Emil Racoviță, „Touring-Clubul României“ devine cea mai puternică asociație de turism din țară.

În preocupările acestei asociații intrau: excursii colective, cursuri și concursuri de schi, organizarea de conferințe pe teme turistice, construcții de drumuri și poteci turistice în munți, case de adăpost, editarea de hărți și monografii.

Alte societăți apar în continuare: ADMIR (Asociația Drumeților din Munții României) a cărei activitate se dezvoltă în Bucegi, Piatra Craiului și Făgăraș, „Dor de Duce” în București, „Amicii Predealului”, „Clubul turistic din Oltenia”, „Clubul turistic Bănărean” (Caransebeș), „Brădetul” și „Societatea Carpatină” din Sibiu — una din cele mai vechi societăți, cu o bogată activitate turistică.

Spre deosebire de toate aceste organizații turistice care desfășurau o activitate în grupuri restrinse, este important de remarcă existența unei Asociații turistice muncitorești „Prietenii Naturii”, înființată în 1919 și compusă din 15 filiale pe întreg cuprinsul țării.

Această asociație îmbina în mod armonios turismul cu o activitate de educație politică muncitorească în favoarea Partidului Comunist Român. Dizolvată în 1924, activitatea ei a fost continuată în cadrul Sindicatelor unitare de către asociația sportivă „Stăruința”.

Ideia Prof. Emil Racoviță, susținător entuziast al turismului, de a se înființa o instituție de stat în vederea coordonării, organizării și dezvoltării turismului în țara noastră se realizează abia în 1936, când se constituie Oficiul Național de Turism, dar și acesta, la fel ca și majoritatea asociațiilor și cluburilor inițiate anterior, avea la bază concepția potrivit căreia turismul era un privilegiu al claselor avute, un mijloc de îmbogățire pentru cei ce se îndeletniceau cu organizarea lui.

În concepția de astăzi, turismul este un factor de cultură și instruire, un bun al întregului popor, primind din partea partidului și statului nostru un sprijin substanțial.

România care se numără printre puținele țări cu frumuseți naturale răspindite pe tot cuprinsul ei, dispune în prezent de o bază materială capabilă să satisfacă cerințele turismului modern.

Stațiunile de pe litoralul Mării Negre, construite în întregime în ultimii ani, hotelurile din restul țării, dezvoltarea localităților balneo-climaterice, cabanele din munți, cămpingurile de pe principalele trasee, hanurile turistice sînt o dovadă că turismul a căpătat la noi o valoare superioară pe care numai o țară socialistă i-o poate conferi.

Cele cîteva zeci de mii de turiști de altădată au devenit astăzi milioane. Excursia și odihna nu constituie numai un mijloc de recreere, ele sînt în același timp o școală a patriotismului, o cale de îmbogățire a cunoștințelor. Astăzi, monumentele și localitățile istorice, stațiunile balneo-climaterice, munții și alte colțuri pitorești din țară au devenit obiective populare ale turismului național, a căror vizitare — ce e drept este uneori dificilă dintr-o cauză nou ivită: aglomerația vizitatorilor.

Dezvoltarea impetuoasă a turismului în țara noastră a atras după sine necesitatea înființării unor noi organisme care au menirea să stimuleze caracterul de masă și funcțiile educative ale acestei mișcări. Printre acestea se numără: Birourile județene de turism și Biroul de turism pentru tineret.

Cu ani în urmă, se vorbea despre necesitatea dezvoltării turismului în mediul rural. Astăzi a devenit fapt curent să vezi țărani cooperatori în autocarele O.N.T. plecînd în excursii prin orașele țării. Este o mare plăcere să-i vezi în București, prin muzee, în stațiuni de odihnă sau vizitînd monumnte istorice și de artă. Ei sînt o nouă categorie de turiști cu o mare sete de cultură, de cunoaștere, care n-a fost stimulată decenii de-a rîndul și care izbucnește acum cu o vigoare tinerească.

Oficiul Național de Turism, care are menirea să ridice activitatea turistică din țara noastră la nivelul unei adevărate mișcări de masă, așteaptă din partea tuturor celor care lucrează în domeniul culturii un sprijin mai valoros, o activitate capabilă să trezească în inimile oamenilor muncii neînmurită dragoste pentru turism, pentru frumusețile și bogățiile patriei noastre.

S. BUNESCU

Turism pentru tineret

Ing. IULIU FEJES

Președintele Biroului de Turism pentru Tineret

Statisticile și rezultatele cercetărilor unor sociologi, pedagogi, psihologi, atestă că în ultimii ani turismul de tineret devine un fenomen de masă. Aproximativ o treime din numărul total al turiștilor europeni sînt tineri, între 15—25 ani. Și în țara noastră, ca urmare a creșterii continue a nivelului de trai, numărul celor care își petrec concediile sau sfîrșitul săptămînii în excursii și drumeții, sporește an de an. Fenomenul este, în mod firesc, observat și în rîndul tineretului care, indiferent de preocupările zilnice, este tot mai des întîlnit pe traseele turistice cunoscute sau descoperind trasee noi, în căutarea frumosului și a noului pe tot cuprînsul patriei.

Avînd în vedere rolul însemnat pe care îl are turismul în ansamblul muncii educative, el integrîndu-se firesc în preocupările organizațiilor de tineret, hotărîrea plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 29 noiembrie — 1 decembrie 1967 a stabilit ca Uniunea Tineretului Comunist să răspundă direct de organizarea activității turistice și a excursiilor în rîndul tineretului. Realizînd practic această sarcină, organizațiile U.T.C. oferă tinerilor mari posibilități de lărgire a orizontului de cunoștințe, de formare a unor deprinderi folositoare în viață, contribuie la dezvoltarea dragostei pentru frumusețile patriei și pentru realizările poporului în anii socialismului, pentru tradițiile strămoșești, pentru valorile spirituale ale poporului român.

Pentru a organiza și a coordona activități turistice interne și externe specifice tineretului și pentru a facilita dezvoltarea turismului de masă în rîndul tuturor categoriilor de tineri, în cadrul Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist a fost creat Biroul de Turism pentru Tineret, ca organ specializat al acestuia. În

cadrul comitetelor U.T.C. județene, municipale, orașenești și ale centrelor universitare, au fost create comisii de turism, iar la nivelul organizațiilor U.T.C. au luat ființă cercuri de turism. Prin intermediul acestor verigi organizatorice, care în același timp sînt și factori de concepere a acțiunilor turistice potrivit doleanțelor tinerilor, în sezonul turistic 1968, zeci de mii de tineri, de toate vîrstele și avînd cele mai diferite ocupații, au participat la numeroase acțiuni turistice, variate și interesante. De la drumețiile organizate la sfîrșitul săptămînii la locuri pitorești sau cu semnificație istorică, din raza județului, la excursiile organizate pe plan central, acțiunile turistice organizate de Uniunea Tineretului Comunist, au avut un puternic ecou în rîndul tinerilor. Amintim dintre acestea, excursiile tematice din nordul Moldovei și Bucovinei, pe cele din Nordul Olteniei, turul orașului București sau excursia în Maramureș. De asemenea, excursiile montane, pe zece trasee alese prin masive muntoase binecunoscute pentru importanța lor turistică.

Mult solicitate au fost și excursiile nautice pe Dunăre și în Delta Dunării, ale cărei nebănuite frumuseți învăluite într-o liniște reconfortantă, atrag pe turiști din ce în ce mai mult. Menționăm de asemenea, excursiile în Iugoslavia, Franța, Cehoslovacia, Japonia, Uniunea Sovietică, Bulgaria, Anglia, Polonia, Ungaria, Republica Federală a Germaniei și alte țări, în cadrul cărora, au fost stabilite contacte utile cu tineri, au fost vizitate așezăminte culturale și artistice de mare valoare, locuri istorice, obiective turistice interesante.

Caracteristica acestor acțiuni este organizarea lor potrivit trăsăturilor și cerințelor specifice turismului de tineret. Astfel, toate programele turistice cuprind numeroase acțiuni instruc-

tive, în măsură să contribuie la îmbogățirea cunoștințelor și, deopotrivă, activități de divertisment. Cîntecul, dansul, jocurile sportive și distractive, au fost prezente permanent pe traseele excursiilor noastre.

O altă cerință esențială a turismului de tineret, obiectiv necesar, este accesibilitatea prețurilor serviciilor oferite. Soluțiile pentru realizarea acestui deziderat al acțiunilor noastre au fost găsite în organizarea lor rațională, în folosirea unei baze materiale specifice tineretului, în măsură să asigure cazarea ieftină — fără lux, dar în condiții civilizate — în reducerea cheltuielilor de transport, prin facilitățile create pentru călătoriile tineretului de către unele ministere, școli, facultăți, organizații obștești etc.

În realizarea obiectivelor noastre, un rol deosebit l-a avut cooperarea strînsă în primul rînd cu organele centrale și locale ale Oficiului Național de Turism, ale Ministerului Învățămîntului, Uniunii Generale a Sindicatelor, Ministerului Căilor Ferate, Ministerului Transporturilor Auto, Navale și Aeriene, Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport, precum și cu alte organizații și organe obștești și de stat.

Biroul de Turism pentru Tineret folosește baza materială a învățămîntului, a Oficiului Național de Turism și a altor organizații și ministere, preocupîndu-se în același timp de crearea unei baze materiale proprii, alcătuită în primul rînd din corturi, căsuțe turistice, mijloace de transport, apoi de unele amenajări mai mari. În curînd se vor deschide șantierelor pentru extinderea stațiunii Costinești, pentru construirea unui sat turistic lîngă Brașov, vor fi amenajate tabere nepermanente, unele cabane etc.

Toate acestea, colaborarea mai strînsă cu Oficiul Național de Turism, cu ceilalți factori, preluarea și generalizarea multor inițiative valoroase ale comisiilor și cercurilor de turism, vor permite ca în anul 1969 să sporească numărul tinerilor excursioniști, să sporească volumul schimburilor de turiști cu organisme similare din alte țări.

În pregătirea sezonului turistic viitor avem în vedere îmbunătățirea programelor și serviciilor pe traseele existente, descoperirea altor trasee și introducerea lor în circuitul turistic al tineretului, lărgirea gamei acțiunilor turistice, punînd accentul în special, pe acțiuni de scurtă durată, cu un mare număr de participanți, organizate de cercurile turistice.

Sîntem convinși că turismul de tineret din țara noastră va cunoaște în anul 1969 un real progres, calitativ și cantitativ.

În încheiere, în numele Biroului de Turism pentru Tineret, adresez cititorilor Almanahului Turistic, tradiționala urare LA MULȚI ANI! și le doresc pentru anul 1969 mai multe și mai plăcute excursii și drumeții.

BRÎUL PORTIȚEI DIN BUCEGI

Primăvară

*În iarba verde stau lungit...
Miroase aerul a floare;
O toropeală-adormitoare
Mă fură-ncet. Sunt fericit!
E umbră, pace și răcoare,
Un vînt ușor și liniștit,
Mîngietor, sărută nucul...
E umbră, pace și răcoare,
Ce clar, departe, cîntă cucul.*

*Un dor de viață negrăit
Din om și fire se desprinde,
Dac-aș putea în brațe-aș prinde
Întregul zării nesfîrșit.
Și toată seva primăverii
Prin mine vraja și-o propagă
Sub caldul ei, așa de dragă
Mi-e pacea limpede a serii..
Și fiecare fibră-n mine
Mai tînăr și mai viu tresaltă...*

*Pricep latentă simfonie
A firelor de iarbă-naltă
Pe care vîntul le mlădie
Și le sărută și le-apleacă,
Cînd spre pădure vrea să treacă.*

*Ca floarea umedă sub rouă,
Nădăjduiesc o viață nouă.
Și cum prin frunze tainic moare
Amurgul serii auriu,
Din umbră o privighetoare
Îmi cîntă strofele ce scriu.*

CINCINAT PAVELESCU
(Poezii)

Amurg de vară

*Amurgul pune pe adîncul văii
Culori tot mai sărace, mai închise;
S-aude clar cum fluieră flăcăii
Frînturi de capodopere nescrise.*

*O prepeliță-și sună soneria
În iarbă, din coliba-i de răcoare,
S-aude bine respirînd cîmpia;
Se vede sînge picurînd din soare.*

*Pe dealuri lungi, cu șipet de sirenă
Mașini de treer scutură belșug,
O rază sprintenă ca o antenă
Dintr-o pădure a aprins un rug.*

*Un ochi de soare strînge gene ude
De prin adîncuri lucii de pîrîu;
Din ierburile-nalte se aude
Un fișit de coase peste grîu.*

*Cu toată zarea care ne desparte,
Îmi pare-acum, cînd mă opresc în drum,
Că nu mai sînt de tine-asa departe,
Și-ai auzi, de te-aș striga acum.*

DEMOSTENE BOTEZ
(Floarea Pămîntului)

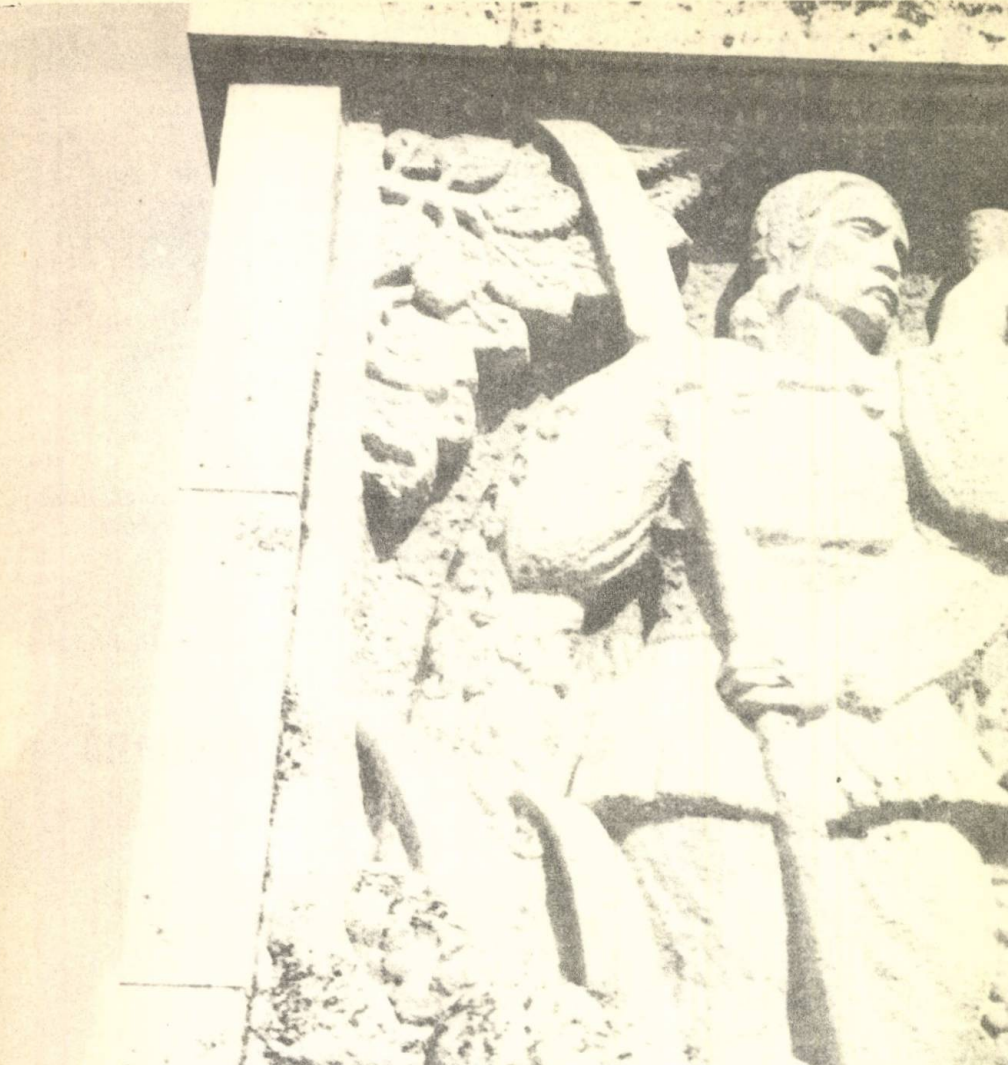
Amurg de toamnă

*Din vîrf de munți amurgul suflă
cu buze roșii
în spuza unor nori
și-aflîță
jeratecul ascuns
sub vîlul lor subțire de cenușă.*

*O rază
ce vine goană din apus,
și-adună aripile și se lasă tremurînd
pe-o frunză;
dar prea e grea povara —
și frunza cade...*

*O, sufletul!
Să mi-l ascund mai bine-n piept
și mai adînc,
să nu-l ajungă nici o rază de lumină;
s-ar prăbuși...
E toamnă.*

LUCIAN BLAGA
(Pașii Profetului)

**O ZI MEMORABILĂ ÎN ISTORIA
POPORULUI ROMÂN — 1 DECEMBRIE 1918**

**MAREA ADUNARE
DE PE CÎMPUL I**

POPULARĂ JI HORIA

Există în viața popoarelor evenimente care împlinesc aspirații seculare și încununează lupte de veacuri. Există evenimente care repară nedreptăți istorice și justifică toate jertfele aduse pentru realizarea lor. Există evenimente care reprezintă momente de adevărată cotitură în dezvoltarea istorică a unui popor sau a unui teritoriu. Un asemenea eveniment a fost și actul unirii Transilvaniei cu România, de la care se împlinesc 50 de ani. El reprezenta un act de progres și de dreptate, o împlinire nu numai a năzuințelor

Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia (Pictură de Ion Negulici)

poporului român, ci și a legilor istorice. Privită prin prisma istoriei, hotărîrea luată la 1 decembrie 1918 apare, într-adevăr, ca rezultatul firesc și inevitabil al unui îndelungat și complex proces de dezvoltare economică, socială, spirituală și politică. Cuvîntul entuziast și răsplat al celor peste 100.000 de oameni adunați pe „Cîmpul lui Horia” de la Alba Iulia consfințește din punct de vedere politic o unitate de viață, de limbă și de cultură care dăinuia de peste două mii de ani.

Unitatea teritoriilor românești, relativ recentă pe plan politic, e străveche pe planul civilizației materiale și spirituale, pe plan etnic și lingvistic. Cercetările arheologice și istorice au demonstrat fără putință de tăgadă sau de îndoială această unitate încă pe timpurile cele mai îndepărtate ale istoriei Daciei libere. Ea s-a concretizat strălucit în epoca statului dac al lui Burebista (sec. I î. e. n.) și Decebal (sec. I e. n.). Această unitate n-a dispărut nici atunci cînd Dacia a intrat sub stăpînirea romană. Iar cînd romanizarea a făcut progrese hotărîtoare, aceasta a cuprins nu numai provincia, ci și întreaga populație a teritoriilor intra- și extracarpătice, transformînd Dacia într-o autentică ROMANIA.

De-a lungul epocii medievale și în epoca modernă, nici vitregia împrejurărilor, nici străduințele stăpînirilor străine n-au izbutit să sfărîme unitatea profundă a poporului român, căci expresie fidelă a acestei realități, conștiința unității, n-a dispărut nici o clipă din mintea și inima poporului român. Condițiile epocii feudale nu erau însă propice pentru înfăptuirea unității politice a românilor. Sute de ani a trăit poporul nostru sub stăpîniri politice deosebite, în principatele de sine stătătoare ale Țării Românești și Moldovei și în Transilvania aflată sub dominație străină. Odată însă, în plin ev mediu, ca într-o străfulgerare, poporul a avut conștiința că unitatea politică se poate realiza: atunci cînd bărbăția lui Mihai

Obeliscul lui Horia, Cloșca și Crișan.

Viteazul a adus toate cele trei țări române sub sceptrul său.

Timp de secole, cele trei țări românești Moldova, Muntenia și Transilvania, deși despărțite politic, au cunoscut o dezvoltare în multe privințe analogă, iar legăturile dintre ele — economice, culturale și altele — au devenit din ce în ce mai strinse. Prima biruință pe calea unității naționale se câștigă la 24 ianuarie 1859, când Țara Românească și Moldova devin Principatele Unite, pentru ca, doi ani mai târziu, să se numească România și peste 15 ani să-și proclame independența de stat. Clipa Unirii celei mari și totale a sosit la sfârșitul primului război mondial. Învinsă de contradicțiile care o măcinau din interior și de loviturile din afară, monarhia habsburgică s-a destrămat și masele populare n-au întârziat să-și spună, răspicat, cuvântul. Venind din toate colțurile Transilvaniei, adunați la Alba Iulia, cei peste 100.000 de oameni proclamau solemn și unanim: pe „Cîmpul lui Horia” „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 18 noiembrie (stil vechi, 1 decembrie, stil nou), decreteează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dinșii cu România.”

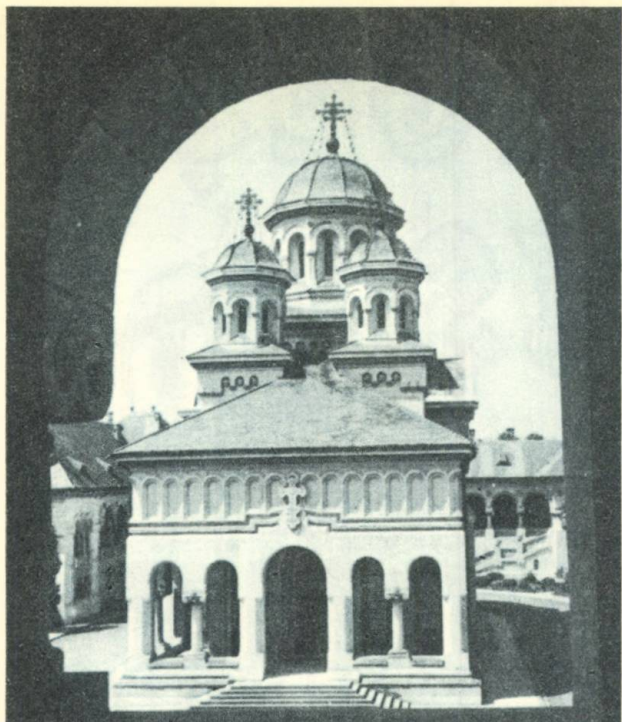
Declarația de la Alba Iulia mai prevedea: libertatea deplină și egalitatea pentru minoritățile naționale, votul egal și secret, sufragiul universal, libertatea presei, libertatea de organizare și de întrunire, reforma agrară. Caracterul just și democratic al acestor revendicări a mobilizat în favoarea unirii și masele populare ale naționalităților conlocuitoare.

Cucerind cu atâtea jertfe unitatea națională, poporul român mai avea în fața sa și sarcina de importanță istorică fundamentală de a înlătura pentru totdeauna dominația burgheziei și a moșierimii, de a dobîndi deplina eliberare socială. Această sarcină a fost

Poarta principală a cetății.

Catedrala Ortodoxă

Catedrala Romano-Catolică.

indeplinită de poporul nostru în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român. Și sub aceeași înțeleaptă îndrumare, astăzi, în patria noastră liberă și stăpînă pe soarta sa, națiunea română își croiește cu elan viitorul luminos muncind și luptînd pentru pace, libertate și socialism.

PE ARGEȘ ÎN SUS

RADU BOUREANU

Că se numea Muscel, că-i zice Argeș, dăruit județul străbătut de valea întinsă ce se dăluungește de dinspre Pitești către Cîmpulung. Este și aceasta o coardă întinsă pe care cîntă istoria.

Muncelele și dealurile, și în trecut, și acum, cu livezile de pruni, harfe în care își trec vîntoasele degetele erau așezările lui-carilor, sînt și astăzi. Stăpîni de munți și păstori de livezi, fiindcă, văzute din înălțimi, livezile de prun înflorite, arată ca niște turme de mioare vegetale.

Piteștiul a rămas în urmă, modern, sporit în frumusețe urbanistică, lîngă versul pilatian „acolo unde-n Argeș se varsă Rîul Doamnei”. A rămas și în cîmpia înfrăușată de sirul lung de plop, pînă la tîlpile dealurilor cu vii, vechea așezare a fraților Golești. Cînd te apropii de casa lor, astăzi muzeu, te închini lor, ritmînd tot cu un vers pilatian „dar m-am oprit cu mîna sfios la pîlărie. Că m-ajungeau lungile de-amurg pe bălărie, / Mari, umbrele-nfrăite a fraților Golești”. Cînd ai lăsat în urmă Argeșul și Rîul Doamnei, cîndva, treci podul alb de fier, peste Rîul Tîrgului, și din goana trenului podul ca o mașină de scris cu X-urile albe, anulează peisajul.

Dar peste rîu, și la sînul dealurilor, se întind panglicile șoselelor către unde se văd între păduri liniile ample ale unei cetăți moderne, de unde au început să iasă autoturismele „Dacia”.

De la Pitești la Cîmpulung se deschide largă cale între muncele verzi. Este și aceasta o coardă întinsă pe care cîntă istoria. Este cîntec despre descălecători de jară, despre Basarab — bătrînul, Basarab cel Mare care odihnește în ctitoria sa Biserica Domnească, precum fiul lui, Nicolae Alexandru, sub

lespede obișnuită de piatră în Sîn Nîcoară, din cetatea Cîmpulungului.

Tainică și evocatoare această așezare, ctitorie a Basarabilor ce poate să fie admirată și prețuită de ochii oricărui om venit de oriunde de pe glob. Bolta porții trecută, lasă vederea bisericii și la latura ei dreaptă casa domnească în fermecătorul stil al vechimii ce merge pînă la întîiul domn muntean. În casa domnească este astăzi muzeu de artă și răzimate de zidurile casei și sub bolțile pridvorului, lespezi din vechime cu scrisul chirilic, slavon, cu taine și fior pentru cel ce știe sau nu știe să le deslege.

În Cîmpulung s-au scos din paragine și din pămînt parcă zidurile întregi și stilul „Bărăției”.

Mai departe de oraș peste dealuri, drumul lui Nicolae Alăxandru atinge Albeștii, de unde taie piatră, de veacuri, muscelenii și argeșenii împodobind casele de piatră cu stîlpii măiestrit ciopliți. De aci s-au tăiat poale și pietrele Curții de Argeș, adică a minăstirii lui Neagoe Basarab.

Sînt aceste căi muscelene corzi pe care cîntă istoria. Sus, peste Cîmpulung se afla vechea vamă a Dragoslavelor și a Rucărului. Ctitorii domnești precum acea biserică durată de Grigorașcu Ghica, iar în Cîmpulung acel „Cloașter” al catolicilor, biserică — minăstire latină, cu

acel turn al „Bărăției”, reînnoit scoase din ruină, cum am spus, în aceste zile. Ctitoria domnească, în care sub cea mai străveche lespede de mormînt odihnește din leat 1354 Nicolae Alexandru Voevod, același despre care ca într-o cronică, sublimată de versul lui Alexandru Davila glasul legendarului Vlaicu Vodă, înfierînd trădarea papistăsească a doamnei Clara jeluște și acuză: „... dar ș-acuma plînge neamul pe voievodul Nicole / Și-i sărută piatra în minăstirea de la Cîmpulung.” Urmașii acelor vremuri, din vremea celor d-înți domni de țară, cu profilul lor moral și cu înfățișarea lor pămîntească îi zugrăvea minunat, într-un stil viu, colorat, precum și așezările muscelene din trecut, Nicolae Iorga, în cartea „România, cum era pînă la 1918”. În capitolul „Generalități muscelene” putem citi pagini ca acestea: „Acest județ a păstrat mai bine decît oricare altul mîndria nevinovată, demnitatea morală a omului de pe vremuri; în el trebuie să vii ca să vezi pe țăranul cu strălucit port de aur, roșu și alb, pe țăranul cu moșia lăsată din vremea celor d-înți domni, pentru care neamul lui a luptat și a biruit, pe țăranul cu ograda bine îngrădită, cu curtea plină de coșere și de vite, cu trainică locuință înaltă sub acoperișul ascuțit de șindrilă, cu pridvorul pe stîlpi, cu adîncă pivnișă dedesubt, care îndeamnă la păstare, casa cu două rînduri cu multe încăperi în care cămarile de oaspeți așteaptă cu plocotele și țesăturile lor pe oaspetele primit în prag de țărancă nobilă, cu părul bogat și frumoșii ochi negri, bine deschiși... țăranul muscelan, o mîndrie a neamului, zăcea uitat în acele frumoase clădiri albe din curțile de biețșug, sub mușuroiul despoiat de pădure al muncelilor ocrotitoare... Astăzi, el iese la iveală, uimind prin nouțea, ca și prin frumusețea lui !...”

Văile muscelene și mai ales larga vale ce pornește de la apele și colinele bogate în vii de la Valea mare și Isvorani înaintînd pe cursul

rîului Tîrgului, spre Cîmpulung, peste care se văd șeile munților Tezerului, al Păpușii, al Pietrii Craiului, mult timp spre vară cu crestele albite de zăpezi tirzii.

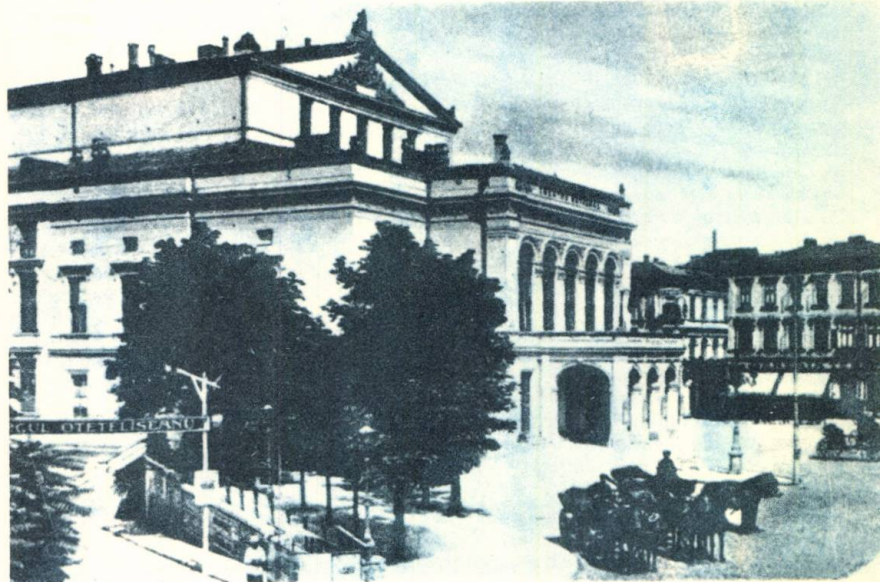
Ce doare este că șoselele cu străbat frumoasa vale și erau străjuite de uriașe plute, făcînd tunel de verdeață peste panglica șoselelor, au fost văduite de aceste morminte vegetale. Spre bucuria cioplitorilor de albii, linguri și funduri de locat, magnificele plute au fost locute... Or fi fost unele ajunse la veacul din urmă, dar să le păstrăm pe cele ce mai chiamă sevele și cîntă în coroanele bogate, să cînte atît cu doinirea vegetală cu cît și păsărețul care fuge departe de șoselele calcinate de soare, pe care turiștii străini ori ai noștri gonesc cu mașinile călre zărilor închise de muncelul mai colorat și mai umbrite.

Pe valea aceasta curge peste riuri și doinirea vegetală un riu de sănătate. Este un aer cu virtuți întăritoare, curative pentru betesuguri omenestii. Sînt așteptate, pe lingă hanuri noi, moteluri, așezări de cură unde magnetul miraculos ar atrage pe grijulii pentru zilele neșubrede atîta lume care ne-ar bucura, gîndindu-ne la echilibrul bugetar, la înflorirea turismului și la creșterea de nivel de trai al întregii regiuni.

Așteaptă protutindenii rămășițe de interes istoric, arhitectonic, arheologic să fie trezite la obra: nou, creșcînd fondul varietății punctelor turistice. Este o regiune, cu un peisaj melodic, plastic, fără dulcorarea unor romanțioase retușuri, cu asprimi și modulări peisagistice, care îi conferă personalitate și lirism.

De aici au pornit poeți și scriitori și au venit atrași alții, să se împămîntenească. Din Cîmpulung a pornit spiritul, cerva lui Tudor Mușatescu, poezia marelui vrăjitor de ecuații, de cifre, Ion Barbu... Eu știu și pădurari, agenți silvici care stiluesc, eu aud meren cum cîntă pădurile muscelene, păduri care renasc după ce au fost doborîte într-o vreme de foamea cîștigurilor grăbite.

BUCUREȘTIUL

în documentele istoricilor
și în evocările contemporanilor

CUM AU AJUNS BUCUREȘTII ORAȘ locul vechii vetre

Prof. CONSTANTIN C. GIURESCU

Examinarea cadrului fizic în care au luat naștere Bucureștii ne arată că erau întrunite aici condiții foarte favorabile traiului omenesc. Sol de pădure, deci excelent pentru agricultură și creșterea vitelor, apă din belșug, atât prin Dimbovița și Colentina, cit și prin lacurile și bălțile lor, adăpostul codrului vecin, cu vinatul și cu „roadele” sale, depărtare nu prea mare de Dunăre, cu peștele ei, și de dealurile de podgorie, toate acestea creau premisele unei dezvoltări favorabile. De obicei, satele se așezau în preajma apei. Se țineau lanț, încă de acum câteva mii de ani, așezările de pe malul Colentinei și ale Dimboviței. Pe malul Dimboviței, într-un loc potrivit, s-a așezat deci și Bucur întemeietorul. În care loc anume, pe movila de la Radu-Vodă sau pe malul stîng, în dreptul vadului de la Curtea Veche? Pentru a putea răspunde la întrebare, trebuie să facem apel la cîteva acte mai tîrzii, dar care ne îngăduie să tragem o concluzie și pentru timpurile anterioare. Este vorba anume de documentele date minăstirii Sf. Troiță sau, cum i s-a zis ulterior, Radu-Vodă — de către fundatorul ei și urmașii acestuia. În cel dintîi din aceste documente, cu data 1577, iunie 15, Alexandru-Voievod, poreclit de cronică „Oaie-Seacă”, dăruiește „acestei sfinte, mari, dumnezeiești mitropolii din jos de București, hramul sfintei și de viață începătoarei Troițe” vama de la ocnele de sare Ghitioara, pe riul Teleajen și Telega, de lingă riul Dohtana (Doftana). În alt act, din 1579, noiembrie 28, urmașul la tron și fiul lui Alexandru, Mihnea, zis mai

Cartierul COTROCENI

Academician Prof. G. OPRESCU

tîrziu Turcitul, dăruiește și el minăstirii „ce să numește Sfînta Troiță din jos de București” satul Chisăleșul din Ilfov. Expresia prin care se situa sau localiza minăstirea, „din jos de București”, se întîlnește în alte documente, cum sînt acelea din 1580, februarie 20 și mai 14, sub forma „care este lingă orașul București”. Într-o formă sau alta, ea revine apoi în numeroase acte pînă în vremea lui Matei Basarab. Dar dacă minăstirea Radu-Vodă era „din jos de București”, lingă București deci în afara orașului, aceasta înseamnă că vatra cea dintîi sau nucleul originar al capitalei n-a fost în jurul colinei pe care era clădită minăstirea. Căci de-ar fi fost așa, normal era ca orașul să continue a se dezvolta în jurul acestei coline, care ar fi trebuit să reprezînte „inima țîrgului”. În loc de aceasta, constatăm că la mai bine de un veac după prima mențiune documentară a Bucureștilor ca reședință domnească, colina este în afara orașului, din jos de el; abia pe vremea lui Matei Basarab ea ajunge să fie inclusă în oraș, reprezentînd marginea dinspre sud-est a lui. Concluzia acestei argumentări este că vatra originară a Bucureștilor n-a fost

Porțiunea din București de care voi vorbi este frecventată de sute de mii de persoane, în tot anul, de cei care locuiesc în această parte a orașului. Totuși, e puțin probabil ca un vizitator al Capitalei să ajungă singur la ea. Îl întîlnești însă uneori pe acest străin, cu treburi științifice la instituții cum ar fi Institutul Botanic și de aceea mă cred obligat să-i atrag atenția că, ignorînd restul acestei importante părți a Capitalei, ar pierde ceva din farmecul vetust și chiar din aspectele de progres pe care le-a făcut Bucureștiul în ultimul timp.

Personal sînt cîmpulungean. Locuiesc însă în București aproape tot timpul anului și cam tot în același cartier, de la vîrsta de 11 ani, ceea ce înseamnă cam de trei sferturi de veac. Am avut deci destul timp să mă familiarizez cu ceea ce era în jurul meu. Am văzut astfel, în acest lung interval, Bucureștiul dezvoltîndu-se. Am fost martor, și cred interesat activ, al acestei mari aglomerații de oameni, care, de la anul în care am intrat în prima clasă a liceului „Matei Basarab”, pînă astăzi, a trecut de la o populație de cîteva zeci de mii de oameni, și de la o întindere proporțională, la aproximativ cele 2 milioane de locuitori de azi, cît contează populația stabilă și cea flotantă a orașului.

Se găsesc porțiuni în București care merită să fie mai bine cunoscute și nu numai pentru importanța construcțiilor vechi cu caracter istoric, aparținînd trecutului, ci pentru aspectul lor actual, pentru frumusețea pe care o prezintă, pentru posibilitățile pe care le oferă de a lua,

în jurul colinei de la Radu-Vodă, așa cum s-a crezut de unii dintre cercetători; ea s-a aflat în altă parte, anume, în jurul Cîrții Vechi, a vechii reședințe domnești, pe malul stîng al Dimboviței. Acest loc era în preajma unui vechi vad, a vadului prin care trecea drumul ce venea de la Dunăre. Dacă ar fi să delimităm, în orașul de astăzi, vatra originară a lui, ea ar corespunde aproximativ cu suprafața ce înconjură vechea Curte domnească. Iar hotarele cîrții se cunosc: ele erau formate din vechiul curs al apei, care venea ceva mai la stînga celui de azi, de ulițele corespunzătoare actualelor străzi Șelari și Gabroveni și de o linie care mergea paralel cu actuala stradă Șerpcari, la vreo 15 metri spre est. Aceasta e partea cea mai veche a Bucureștilor, sîmburele din care a crescut, în cursul veacurilor, capitala de astăzi. Aici a fost „țîrgul din lăuntru”, cel dintîi centru comercial al orașului, aici prăvăliile sau dughenele negustorilor, aici ulițele cele mai vechi.

Din („ISTORIA BUCUREȘTILOR” —
Ed. pentru Literatură)

în mijlocul oraşului, un contact din cele mai plăcute şi mai sănătoase, cu natura înconjurătoare, cu aerul curat, cu o importantă apă curgătoare. O asemenea porţiune a oraşului este tocmai aceea pe care o locuiesc. Stau aproape de trei biserici, două vechi, — Sf. Elefterie Vechi şi mănăstirea Cotroceni — şi una nouă abia terminată, Sf. Elefterie Nou. Prima este din timpul domniei lui Mihail Racoviţă (1741—1744) şi care, în vremea zidirii se găsea în mijlocul unei păduri imense şi aproape de un eleşteu, ceea ce-i da un farmec deosebit, din care a păstrat ceva şi astăzi, în aglomerarea unui oraş modern. Particularitatea aceasta atrăgea vizitarea locaşului, şi chiar staţionarea în jurul lui, a unor persoane din înalta societate, doritoare de pitoresc şi de linişte. Astăzi biserica a fost refăcută cu îndemnare de Ştefan Balş, care însă dintre cele două turle ce acopereau zidirea primitivă n-a păstrat decît una, cu un larg pridvor dinaintea pronaosului, atît de potrivit cu dimensiunile întregii clădiri, constituind un ansamblu deosebit de gingaş şi de interesant.

În raza vechiului sanctuar se găseşte şi mănăstirea Cotroceni, zidită de Şerban Cantacuzino în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, îndată ce a ajuns domn. Înconjurată de o splendidă vegetaţie, şi reparată deseori cu adăugiri care au desfigurat-o, mănăstirea ar putea fi, după o bună restaurare, unul din cele mai importante monumente istorice din Bucureşti, demn urmaş stilistic al mănăstirii de la Curtea de Argeş. Iată deci că numai la cîteva sute de metri între

ele, un vizitator ar putea da ochii cu monumente care l-ar informa asupra arhitecturii româneşti vechi şi noi, mai ales de cea de proporţii delicate din secolele XVII şi XVIII.

Dar nu numai la aceste monumente mă voi opri. Pe aceeaşi stradă cu Palatul Pionierilor, instalat în vastul parc din jurul mănăstirii Cotroceni, se găseşte Grădina Botanică a Bucureştiului,

MANUC-BEY şi hanul său

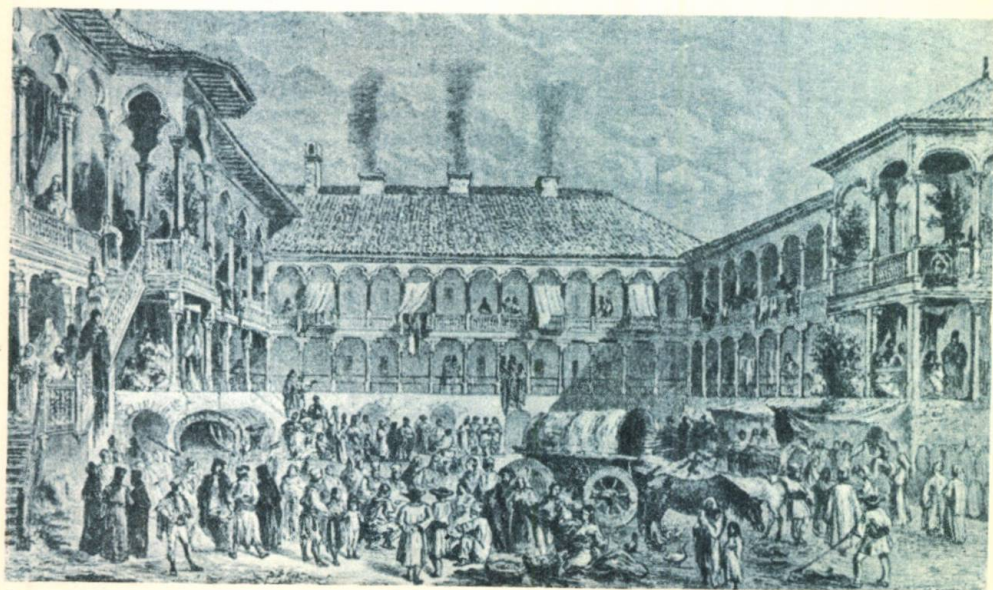
EUGEN PANIGHIANT

Printre importantele vestigii ale trecutului ce sînt în curs de a fi puse în valoare în centrul Bucureştiului (în perimetrul format de străzile: 30 Decembrie, Şelari, Blănari şi Splaiul Independenţei), alături de cele ale Palatului domnesc din secolul al XV-lea, biserica Curtea Veche ş. a. — se află şi vestitul Han al lui Manue, construit în anul 1808. Sînt poate fireşti întrebările: cine era Manue, ce rol a jucat el în istoria zbuciumată a acestei ţări şi cum se prezenta la înfiinţare Hanul ce-i poartă numele.

Manue se naşte în anul 1769, la Ruseiuc, în familia unor armeni bogaţi. Tatăl său, pe nume *Martiros Mirzaean*, era originar din localitatea *Karpi*, din regiunea *Araratului* (Armenia), iar mama — ce purta numele de *Mamica* — era fiica unui bogătaş — *Hanum-Oglu*. Manue îşi petrece primii doisprezece ani ai vieţii sale — în care se includ şi anii de şcoală — la Ruseiuc; apoi este trimis la Iaşi pentru a învăţa limbi străine, în familia unui negustor armean. În anul 1785 este rechemat de tatăl său la Ruseiuc, unde se însoară cu *Mariam*. După moartea tatălui său,

pe care aş recomanda-o călduros vizitatorilor. Sf. Elefterie vechi se găsea în mijlocul unei păduri, cum am spus, care se întindea de o parte şi de alta a râului Dîmboviţa. Cu excepţia clădirilor istorice de care am vorbit, locuinţe particulare în această regiune erau puţine şi fără importanţă, pînă cînd, către sfîrşitul secolului trecut şi la începutul secolului nostru, a început să se taie din copacii pădurii, pe locurile libere s-au zidit instituţii, iar acolo unde pădurea n-a fost atinsă, ea a fost amenajată în parcuri şi grădini. Începînd de la biserica Sf. Elefterie vechi şi la mînăstirea Cotroceni, ele se întind pînă în faţa clădirii Operei Române, adică pe mai mulţi kilometri pătraţi. Pe o suprafaţă enormă deci, întîlnim unele dintre cele mai frumoase parcuri pe care le prezintă Capitala noastră, resturi amenajate din vechea pădure. Unul din aceste parcuri este cel care a devenit proprietatea Grădinii Botanice, înfiinţată în 1860. Astfel, într-un oraş atît de agitat, ca orice capitală modernă, la numai zece minute de centru, se găseşte o înşirare de parcuri, care merge de sus de la dealul Cotrocenilor, pînă în faţa Operei, unde populaţia oraşului poate găsi refugiu în zilele călduroase, linişte la orice oră, aer curat, verdeată, pîlcuri ordonate de arbori şi de plante de tot felul, cu toate culorile pe care le poate prezenta flora ţării noastre. Această vegetaţie, a cărei înflorire se succede de primăvara pînă toamna, dă unui cartier destul de neglijat în trecut farmecul naturii veritabile, posibilităţi de odihnă spirituală, absolut necesară vieţii noastre exagerat de trepidante.

Vechile cafenele literare

Acad. VICTOR EFTIMIU

În rindurile de față, academicianul Victor Eftimiu evocă atmosfera cîtorva din cafenelele bucureștene de la începutul acestui veac — Bulevard Imperial, Higlife, Kübler, Fialkovski, Capșa — locul de întîlnire al atîtor scriitori și artiști de seamă ai vieții noastre culturale din aceea epocă.

Pînă să ajungem la Capșa, supremă intruchipare a cafenelei bucureștene, să ne oprim la ceainăriile sordide din calea Văcăreștilor. Consumația, cinei parale un ceai, sorbit în jurul unei sobe de tuci, uneori supraîncălzită, altori rece ca zgura unui vulcan pensionat.

Clientela, la fel cu soba: debutanți inecadenței sau magnificei pensionari ai literaturii. Exilați în acest ghetou, pitorescul cartier celebru prin giștele sale îndopate, păstrămurile și murăturile sale savuroase, unii din acești boemi rîvneau ascensiunea cafenelelor din centrul capitalei, majoritatea se mulțumea cu gloriola locală și spectacolele de la teatrul Jignitza, moștenite de la Goldfaden, etitorul teatrului în idiș, la noi,

Nici vorbă de canapele și de mese confortabile, unde să poți citi un jurnal sau răsfoi liniștit o revistă ilustrată, ca-n localurile similare din Europa centrală. Cafenelele bucureștene n-aveau așa ceva. Erau locuri de întîlnire ale scriitorilor, ale muzicanților, ale artiștilor plastiei, rătăciți printre samsari, pensionari, și alți oameni fără ore fixe de birou.

Manue preia conducerea afacerilor acestuia cărora le dă o și mai mare amploare. Ceea ce prezintă importanță, este rolul pe care l-a jucat Manue în acele timpuri de frământări, care afectau viața în Principate. Nicolae Iorga, referindu-se la activitatea lui Manue, scrie: „El s-a priceput să oprească rîvna acestui comandant al oștirii de la Rușciuc, de a cădea asupra acestei provincii, așa de golită atunci de trupe și de a prăda țara pentru a duce în robie pe locuitori.”

În același timp, Manue era în cele mai bune relații și cu reprezentanții militari și diplomației ai unei alte mari puteri: Rusia. Mareșalul rus Prozoronschi îi scutește casa din București de „evartir” (obligația de a cartirui trupe). Mai tirziu, în 1810, țarul Alexandru I al Rusiei îi acordă o înaltă decorație. Este cert deci, că Manue-Bey avea și un dezvoltat simț practic. În afară de privilegiul de concesiune asupra unor oene din Țara Românească, stăpînea și un număr impresionant de moșii. În contextul întregii sale activități de afaceri, trebuia integrată și construirea Hanului ce-i poartă numele. Hanul lui Manue era vestit

mai ales prin mărimea sa, cuprinzînd o suprafață de aproape un hectar. La parter se aflau grajdurile pentru cai și remizele, la etajul întii erau cazați călătorii care stăteau numai o scurtă perioadă de timp iar în cel de-al doilea se instalau cei cu o sedere mai prelungită (peste șase luni). Hanul lui Manue atrăgea și prin „pitorescul” lui. Mulți călători străini care nu locuiau în el, veneau să vadă aici unele aspecte ce le rămîneau în amintire, multe dintre ele fiind într-adevăr demne de reținut: Surugii, chirigii, vizitii, cărăușii care înhămau și deshamau, slugile hanului care alergau strîgînd de colo pînă colo; găinile care cîrteau pigulind pe mormanele de bălgar; rațele care bălăcăreau, măcîind prin băltoacele de lingă cuhnii și grajduri; țigani și țigăncile care în loc să vorbească, răcreau ca după obicei...” După alte mărturii, „Hanul lui Manue era de pomeneală pentru mulțimea trăsurilor și căruțelor care veneau” „Era un fel de gară cu antrepozite de mărfuri etc., etc.

După cum s-a mai spus, Manue-Bey era posesorul unui averi fabuloase. La Constantinopole avea un palat construit din lemn de chi-

Întâi-ne, urcînd podul Mogoşoaiei dinspre Dimboviţa şi ajungînd lîngă biserica Doamnei, întâi, în pasagiul care leagă strada Doamnei de boulevard, cafeneaua Macedonia (cînsprezece bani consumaţia). Clientela: gazetari, revoluţionari macedoneni, samsari, jucători de table şi cite un literator candidat la gloria meselor din grădina hotelului Boulevard, la cîţiva paşi de biserica Doamnei, candidaţi ai „Imperialului” şi ai „Highlife”-ului — de lîngă Ateneul român, ai lui Kübler din strada Academiei. Clientela acestor trei din urmă: scriitori, pictori, sculptori şi muzicanţi. Consumaţia, patruzeci de bani. Remarcă-ţi acest lucru: de la unu pînă la zece în sus, moneda era socotită în parale: nu faci o para. Cîinci parale ceaiul în Văcăreşti; trecînd spre centru, moneda se înobila. Din umila para turcească, devenea b a n: patruzeci de bani capuţinerul la Boulevard, Imperial, Highlife şi Kübler.

Peste drum de pasajul care leagă strada Doamnei de principala arteră a capitalei, numită azi boulevardul Gheorghe Gheorghiu-Dej, făcînd colţ cu podul Mogoşoaiei, se afla hotelul Boulevard, într-un imobil impozant, care există şi azi, hotelul cu restaurantu-i luxos, unde se dădeau banchete în vestita sală de marmură. La acel colţ era instalată librăria Alcalay, iar astăzi, librăria Academiei.

În grădiniţa hotelului Boulevard veneau, prin 1905—1910, poeţii simbolişti din jurul lui Alexandru Macedonski, care din sărăcia lui, le plătea, magnanim, o halbă de bere sau o cafea cu lapte. Cel mai important dintre

aceşti clienţi era suavul poet Mircea Demetriad, fratele Aristizzei Romanescu, un om jovial cu părul şi bărbuţa negre, creşe. Pe Mircea Demetriad l-am iubit şi l-am admirat mult în adolescenţa mea; mai tîrziu, însă, el s-a instrăinat, pe drept cuvînt, de mine: l-a mîhnit o eronică dramatică nefavorabilă, pe care am publicat-o prin 1911 în „Universul”, eronică privitoare la feeria „Visul lui Ali”, jucată la Teatrul Naţional. N-am uitat niciodată acea tinerească şi vinovată ieşire a mea şi dacă îmi aduc aminte de ea şi azi, după mai bine de o jumătate de secol, însemnează eit am regretat-o de mult şi eit aş fi fost de uşurat dacă n-aş fi scris-o.

Să trecem la localul Fialkovski, din strada Cîmpineanu, peste drum de aripa stîngă a Teatrului Naţional, o cafenea-berărie pe care generaţia noastră n-a apucat-o şi unde veneau scriitori, ziarişti, oameni de teatru, în frunte cu I. L. Caragiale, Barbu Delavrancea, fraţii Hodoş, George Ranetti, Ion Brezeanu, Grigore Ventura. Acesta din urmă era o tipică figură bucureşteană: ziarist, autor dramatic, compozitor, critic teatral şi muzical, tatăl Marioarei Ventura, glorioasa tragediană care, asemenea lui E. de Max şi a lui Yonnel, şi-a încheiat cariera ca primă societară a Comediei Franceze.

Grigore Ventura e autorul unei piese patriotice „Curcanii” scrisă şi jucată eurînd după încheierea războiului pentru neatinare (1878). Tot urcînd spre Capul Podului (şoseaua Kissel), pe locul unde se află flaneul stîng al Pala-

paros, care era bătut în cuie ee treceau prin monezi de aur. La Paris locuia într-un palat superb din strada Verneuil. Luxul, fastul şi risipa acestei reşedinţe uimeau pe parizieni. Sublima Poartă informată de purtarea puţin obişnuită a prinţului Manue, i-a cerut extrădarea, înaintînd în acest scop o cerere guvernului lui Napoleon Bonaparte (probabil că între Manue şi Sublima Poartă erau nelichidate şi alte conturi mai vechi). Intervine însă un personaj nu mai puţin celebru — vestitul duce de Otranto sau pe numele lui adevărat: Joseph Fouché, ministrul poliţiei în guvernul lui Napoleon. Acesta, în bune relaţii cu Manue-Bey, îl ţine la curent. Prinţul Manue dispare din Franţa. Peste puţin timp se află în Rusia, unde ţarul Alexandru I îi pune la dispoziţie o moşie la Hineşti, unde îşi elădeşte un conceu proporţii de castel. Se mai ştie că a murit într-un accident de călărie.

Răscoala seimenilor

DAN BERINDEI

În Piaţa Unirii, la poalele dealului Marii Adunării Naţionale, se înalţă o cruce de piatră. Locuitorii oraşului, ca şi vizitatorii străini, trec pe lîngă acest monument fără a-i cunoaşte semnificaţia. Dar crucea de piatră,

tului Republicii, cobora o străduță numită „Imperială“. La colțul cu Podul Mogoșoaiei al acestei străduțe se află cea mai celebră dintre cafenelele bucureștene, „Imperialul“, ținut de un elvețian de treabă, tata Kübler, care mai tirziu a deschis și „Küblerul“ din strada Academiei.

La „Imperial“ s-au perindat numeroși scriitori și artiști care au dat atîta strălucire culturii noastre în primul deceniu al acestui veac. Să-i amintesc? Oare n-am să nedrăpătesc, prin omisiune pe unii dintre ei?

Iată, în primul rînd, procesiunea de poeți și nuvelişti, un Al. Cazaban, Ion Adam, C. Sandu-Aldea, (uneori Mihail Sadoveanu venit, ea și Mihail Codreanu de la Iași, într-o seurtă vizită la București), D. Nanu, St. O. Iosif, D. Anghel, Octavian Goga, Ilarie Chendi, I. A. Basarabescu, Ion Minulescu, P. Cerna, Al. Stamatiad, C. Ardeleanu, Zaharia Birsan, N. Dunăreanu, Ion Birseanu, Andrei Naum (tatăl lui Gellu Naum), Cincinat Pavelescu, I. B. Hetrat, Adrian Maniu.

Veneau muzicanții D. Kiriaș, Alfons Castaldi, Nona Ottescu și Cuelin, sculptorii Fr. Stork, Oscar Späthe, Vasile Paciurea, pictorii I. Al. Steriade, Șirato, Nae Petrescu-Găină, Theodorescu Sion, Baltazar-Mütznér, Pallady, Pătrașcu, Teișanu, Satmary, esești ca Barbu Constantinescu, N. Pora, Eugen Porn.

Niciodată un local bucureștean n-a întrunit atîția creatori de frumusețe cîți se adunau acum cincizeci-șaizeci de ani, la Imperial. Risipiți pe la diferite mese, ei își petreceau

vremea discutînd, citind versuri, anunșînd-și proiectele viitoarelor lucrări, rizînd, polemizînd, supărîndu-se, împăcîndu-se. Acolo se adăposteau pînă pe la 1903—1904, nefericiții Iuliu Săvescu și Ștefan Petică morți prea tineri, de mizerie și de ftizie.

Alexandru Macedonschi nu frecventa Imperialul. Vara, el își avea cartierul general în grădinița hotelului Boulevard, iar în zilele friguroase, peste drum de „Imperial“, la „High-life“, localul somptuos care își primea oaspeții la etaj de unde, pe ferestrele înalte și largi se delectau privind peisagiul Ateneului cu grădina și busturile astăzi desființate.

Pe locul unde se află palatul telefoanelor, era o veche casă boierească, casa Otetelescuilor, un singur etaj, cu o curte vastă spre Calea Victoriei și cu un parter imens, la spatele ei, cu o seacă în fund, cu scaune numeroase, pentru spectatorii teatrului de operetă, înființat de tenorul Grigoriu, teatru în care s-au ilustrat admirabilii actori și cîntăreți N. Leonard, Gh. Carussy, N. Ciucurette, V. Maximilian, Florica Florescu, Virginia Miciora, Ana Grand, Elena Theodorescu, Jeny Colorian, și atîtea alții.

Casa Otetelescuilor a devenit o cafenea, celebra Terasa Otetelescu, unde frecventa generația imediat următoare scriitorilor și artiștilor care își făcuseră vremea la Imperial și la Kübler: Em. Gîrleanu, Liviu Rebreanu, I. Dragoslav, George Gregorian, iar dintre cei mai vechi, D. Karnabett, Al. Stamatiad, Corneliu Moldovanu, Ion Minulescu, Caton Theodorian.

care poartă încrustată în ea semnele vechimii, amintesc o pagină a istoriei frămîntate a capitalei României petrecută în urmă cu 300 și mai bine de ani.

La începutul anului 1655, într-o zi de februarie, domnitorul Constantin Șerban, dînd urmare sfaturilor boierimii, s-a hotărît să desființeze corpul de oaste al seimenilor, lefegii sud-dunăreni. El a încercat să facă aceasta, potrivit cronicii, „cu meșteșug“. A chemat la el pe iuzbași și pe ceașii dorobanților — corp de oștiri românească — și a căutat să-i atragă de partea sa, încercînd a-și găsi sprijin la ei în acțiunea de desființare a corpului seimenilor pe care o plănuise. Le-a făgăduit lor și oștilor lor lefurile seimenilor, „le-a dat ospăt mare“ și i-a dăruit cu postavuri scumpe. Dar abia plecați de la Curte, conducătorii dorobanților și-au schimbat gîndurile — sau mai bine zis — și le-au dezvăluit pe cele adevărate, trecînd hotărît de partea tovarășilor lor de arme.

Întreg orașul trebuie să fi fremătat în acea zi de indignarea oștenilor, iar boierii, înspăimîntați, și-au amintit desigur de sfîrșitul vistierului Ghinea Brățeanu și a urmașului Rađa Vârzaru tăiați cu săbiile la Tîrgoviște de sei-

meni și dorobanți în ultimii ani de domnie ai lui Matei Basarab.

A doua zi, dorobanții și seimenii s-au ridicat „asupra boierilor și — potrivit Cronicii Cantacuzinești — „fără nici o milostivire abătută ... în boieri, de-i ucidă ca niște dobitoace, prepuindu-le că sînt hiclei“. Cîteva zeci de boieri au fost tăiați de răsculați: Ghiorma banul, Drăghici den Greci, Gheorghe vistierul de la Popești, Udrea, sluger Doicescu și mulți alții. Între cei uciși s-a numărat și Papa ot Brancoveni tatăl viitorului domn Constantin Brîncoveanu, — crucea de piatră de la poalele dealului Patriarhiei amintind tocmai uciderea acestui boier. În schimb, tatăl său, bogatul boier Preda Brîncoveanu, a scăpat cu viață răscumpărîndu-se „cu mulți bani“, iar nepotul bătrînului boier, fiul celui ucis, în care recunoaștem pe viitorul domn, n-a fost salvat decît jertfindu-se răsculaților un copilăș de țigan, fără ca aceștia să cunoască înșelăciunea. „S-au rădicat seimenii cu dărăbanții și toți, preste toată țara lor — scria cronicarul moldovan Miron Costin de pe pozițiile boierimii — și au abătut la casele boieresci cu arme, fărîmîndu-i înaintea ochilor

Terasa Oteteleşanu se compunea din mai multe saloane. Cel mai important era cel ale cărui ferestre dădeau spre curtea din Calea Victoriei. Acolo veneau, după premieră, autorii și actorii Teatrului Național și ai trupei din pasagiul Comedia, în frunte cu soții Lucia Sturdza și Toni Bulandra.

În acel salon a pietat Camil Ressu celebrul său tablou „Academia Terasa“, în care figurează compozitorul Castaldi, pictorii Satmary și Iser, poezii I. Minulescu, T. Arghezi, Corneliu Moldovanu.

O pianolă automată cînta în încăperea de alături. În schimbul unei monezi de un gologan (zece parale, zece bani sau zece centime, cum vreți să le spuneți) acel infernal instrument de tortură executa la infinit marșul lui Castaldi „La arme“!

Venea uneori la Terasă și Badea Gheorghe, marele poet Coșbuc, un om timid, ai cărui ultimi ani de viață au fost întunecați de moartea fulgerătoare a unicului copil.

Barbu Delavrancea, C. I. Nottara, Al. Davila, Paul Gusty își făceau și ei apariția, din cînd în cînd, în acel local vestit.

Capșa era cea mai prestigioasă cafenea din București. Clienții ei, ca și ai restaurantului și ai cofetăriei se recrutau din așa zisa „lume bună“ a capitalei, adică din oameni cu parale, moșieri, bancheri, avocați, politicieni, gazetari ajunși și ei în scriitorii, care își dădeau coatele cu politica și cu afacerismul. Veneau la acel elegant local și o serie de filifsoni fără profesie, dar care trăiau în opulență, grație

unor vetuste matroane din protipendadă.

Odată, după primul război mondial, întîlnind la Capșa o doamnă proaspăt îmbogățită și care doamnă mi se plîngea de transformările societății, i-am replicat cu destulă eruzime: — Doamna mea, să nu prea regretăm lumea bună dinaintea războiului, fiindcă pe vremea aceea, lumea proastă eram noi!...

Prestigiul Capșei era mare, atît în țară cît și în străinătate, unde se apreciau foarte mult varietățile bomboanelor ei de școală. Ai noștri socoteau Capșa un fel de areopag unde se făceau și se desfășeau işele politice. Ca să fie la pagină, un gazetar, un scriitor, un viitor deputat, ministru, trebuia să fi trecut prin acea școală de carierism, care era localul din colțul străzii Edgar Quinet.

Îmi povestea odată Octavian Goga că un candidat la deputăție care cutreera Ardealul și-și desfășura în fața alegătorilor titlurile și meritele, a fost întrebare de un grup de țărani:

— Da, dar la Capșa te duei?

Ca și cînd ar fi spus:

— Da, dar doctoratul în științele politice îl ai?

jupăneselor lor și cuconilor... jecind casele și averea...“.

Oștenilor răsculați li s-au alăturat orășenii cu care ei erau încușciti și paralel cu mișcarea seimenilor și a dorobanților s-a dezvoltat o puternică răscoală țărănească. Un raport venețian relata în luna mai 1655 că „în Valahia izbucnise o mare răscoală... la care participau soldații și poporul“, iar cronicarul sas Kraus arăta că „cea mai mare parte a țării s-a alipit seimenilor“.

Răscoala din Țara Românească a creat o stare de panică nu numai în rîndul clasei dominante de la noi, dar și în rîndurile unora din țările învecinate. Îngrijorată, la vestea evenimente lor de la București, Gheorghe Rákóczy al II-lea, prințul Transilvaniei, a scris mamei sale cu minie și îngrijorare: „e neaparată nevoie să veghem asupra gloatei obraznice ațitate“. Chemată de boieri și de Constantin Șerban, oastea lui Rakoczy a trecut munții în vara anului 1655. Răsculații i-au ieșit înainte și lupta a avut loc la Șoplea, nu departe de Ploiești. Răsculații au fost înfrinți, trădați fiind de o parte a căpeteniilor lor, după ce însuși Constantin Șerban trecuse de partea

invasorilor a căror intrare în țară el o provocase.

Aceasta nu a fost o simplă mișcare cu caracter militar, ci o puternică răscoală populară cu caracter antifeudal.

Reprimarea răsculaților a fost deosebit de cruntă... cîți au rămas — scria Miron Costin — n-au hălăduit de moarte, nice unul. Și nu pînă la o vreme i-au cercat Constantin Vodă, ce vro doi ani. Unde-și să oblicia săimani sau dărăbani, îndată îl înțepa. Plin cîmpul și pe lingă București și pe lingă alte orașe de trupuri înțepate...“.

Dar și răsculații au continuat să reziste cu dîrzenie. O cronică boierească relata cu ură că ostașii răsculați „ea niște îndrăcîți nu se mai așeza, ci umbla toți turburați și se strînse care pe unde era, odată la București, altă dată la Brăila, ca să vie cu arma asupra domnu-său“.

Episod al frămîntății istoriei a semimilenarului București, răscoala slujitorilor domnești din 1655 apare ca un eveniment de seamă pe care îl amintește crucea înegrită de ploi, așezată cu sute de ani în urmă la poalele dealului care a cunoscut atîtea momente de seamă din trecutul orașului.

BUCUREȘTIUL VECHI ÎN PICTURĂ

M. H. MAXY

În jumătatea de mileniu de cînd se poate vorbi despre existența sa, Bucureștiul a fost printre punctele fortificate ale țării, cetatea de reșe-

dință, care și-a atras toate năvălirile; a trebuit deci să se întărească, să fie pradă distrugerilor și incendiilor pustiitoare, să se refacă de atîtea ori, schimbînd fața stilurilor și a concepției sale urbanistice. Pentru o mai amplă și funcțională circulație, determinată de creșterea populației, de valoarea economiei, industriei și comerțului, orașul, devenind capitala statului național român încă din 1862, încearcă cu succes formele civilizației urbanismului modern.

Acest pitoresc a fost îndrăgit și înțeles de mulți dintre artiști, care au contribuit prin arta lor ca el să fie gustat și apreciat.

Desigur că Bucureștiul de odinioară, nu poate fi conceput doar ca o simplă contradicție arhitectonică, zămislit la întimplare, anarhic, de condiția socială a făuritorilor săi. Diverse construcții au apărut și s-au dezvoltat — clădiri, monumente și biserici, așezări arhitecturale, cu caracter tradițional, dovedind forța și concepția de creație pentru un stil izvorit din perpetuarea unui sentiment și a unei nevoi creatoare, de adîncă semnificație.

Înfățișările felurite ale nenumăratelor schimbări la față pe parcursul dezvoltării transformărilor de structură au fost surprinse de o seamă de artiști autohtoni precum și de mulți dintre cei străini.

Dacă unii dintre artiștii din trecut au consemnat numai în schițe imagini diverse și chipurile populare, alții au fost preocupați în mod deosebit. Mă gîndesc la Negulici, Tattarescu, Aman.

Chiar dacă diversele peisaje de prin locurile

ZONA CURTEA VECHE

Arh. C. JOJA.

Centrul istoric al orașului București începe să fie degajat de construcțiile ce s-au suprapus în secolul XIX, redîndu-i-se caracterul arhitectural pe care l-a avut în sec. XVIII, după o îndelungată evoluție plastică.

Imobilele aparținînd curții domnești, incluse în construcția Hanului Manuc, au și fost readuse la înfățișarea lor anterioară, iar săpăturile

arheologice ca și cercetările de arhitectură la Palatul Domnesc sînt înaintate.

Vor fi restaurate cele două case domnești înglobate în construcția Hanului anuc, crama din str. Șelari nr. 13, Cafeneaua Veche (1801) din str. Covaci nr. 16, demisolul Palatului domnesc, Hanul cu Tei, Hanul Gabroveni și apoi, într-o etapă următoare, străzi întregi ca Zarafilor, Pasajul Francez, Lipsani, Gabroveni, Covaci, Șelari, Sepcari, Smîrdan și 30 Decembrie. În locul fostei piețe de flori se va amenaja un Lapidarium care va grupa pietrele ornamentale răspîndite în București, iar etajele superioare vor adăposti o expoziție care va reda principalele faze de dezvoltare ale zonei „Curtea Veche”.

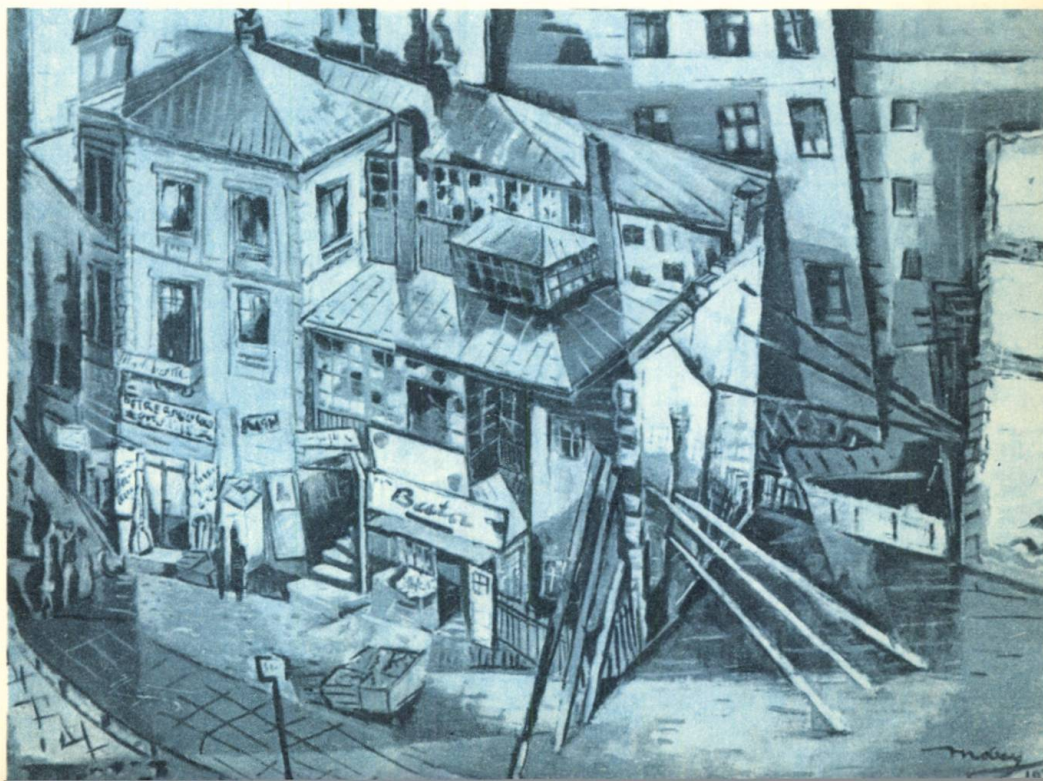
Prin restaurarea palatului și a caselor domnești, a hanurilor și caselor negustorești se urmărește să se concentreze într-un singur cartier, într-o expunere aproape muzeală întreaga arhitectură urbană românească, în toată puritatea ei tradițională, arhitectură total diferită de arhitectura occidentală și de cea orientală a secolelor XV-XIX.

Întregind tezaurul arhitectural românesc cu elemente de arhitectură civilă majoră, zona Curtea

1. J. STERIADI:
Trăsură pe piață
2. ȘT. LUCHIAN:
Colț din strada Povernei
3. N. TONITZA:
Peisaj din București
4. VASILE POPESCU:
Stradă în București
5. M. H. MAXY:
Piața Sf. Gheorghe în cirje

1	2
3	4 5

de bilci și circulație comercială, văzute cu acuratețe și grafie academică, îmbracă o impresie documentară, totuși bogăția datelor, varietatea subiectelor i-au dat lui Carol Popp de Szatmary, pentru aceste calități, o valoare neconsumată încă.

„Colțul din str. Povernei” de Ștefan Luchian, pe care-l reproducem, nu poate fi considerat ca un document al Bucureștiului pentru o reconstituire a lui, ci face parte din seria de imagini, aidoma ca temă, ale multor artiști din perioada impresionistă, care s-au mulțumit să se bucure de cite un colț de casă înfrumusețat de valoare unui raport între un arbore încărcat de lumini și silueta unei porți de intrare. Asemenea raporturi pitorești cereau pictorului o dăruire și o paletă încărcată de incantații coloristice, caracteristice unei perioade pline de valoroase realizări pentru pictura Bucureștiului.

Varietatea aceasta era îmbogățită, chiar pentru unele pinze de valoare certă, precum „Peisajul din București” al lui Nicolae Tonitza pe care-l vedem aici, și cu elemente documentare ce privesc imaginile țărănești ale arhitecturii de odinioară, rămase doar în complexul arhitectonic ca un element al sărăciei și care pentru contrastele urbanismului nostru, demonstrează un pitoresc destul de trist, învăluit însă de lirismul lui Tonitza într-o lumină plăcută.

Fiindcă mă refer la reproduceri, „Strada din București” a lui Vasile Popescu, e caracteristică în general pentru multe din străzile de odinioară din București.

Această caracteristică a străzilor a oprit aten-

ția artiștilor pentru modesta lor existență, pentru raporturile de mărime, pentru construcția lor pentru obloanele colorate, pentru ușile și porțile de lemn etc.

Dar artiștii nu s-au ostenit numai în asemenea direcții. Astfel, Jean Steriadi, s-a încumetat să urmărească cu capacitatea sa de bun desinator, colorist și plenarist de seamă, Bucureștiul spoitoreselor, al mișcărilor de stradă. „Trăsura de piață”, așa precum apare în reproducerea noastră, tipurile de birjari, caii oropsiți și bătuți de soare pe un fundal al Pieții Mari, reprezintă un alt interes pentru înfățișarea Bucureștiului și opera lui Steriadi contribuie din plin la o valorificare a ceea ce știm și iubim din Bucureștiul nostru.

Mulți alți artiști, ca Dărăscu, care a înfățișat Calea Victoriei pe timp de ploaie, într-o aerisabilă pinză de atmosferă sau Marius Bunescu, în a cărui operă se găsesc foarte variate însemnări pentru Teatrul Național și multe alte edificii ale vechiului București, ne-au păstrat colțuri ale orașului de odinioară.

De asemenea, în albumul consacrat Bucureștiului, Poitevin-Scheletti, R. Iosif în litografii și monotipuri, au reușit prin urmărirea îndeosebi a celor mai caracteristice înfățișări, ale Bucureștiului, să-l înfățișeze în tot complexul său. Generații mai noi, Lucian Grigorescu, Dumitru Ghiață, Al. Phoebus și mulți alții și-au întins pinzele pe șevaletele lor de peisaje, pentru a transpune viziunea lor emotivă, pentru a contribui prin acordurile lor la exprimarea cât mai complexă a ceea ce constituie poezia Bucureștiului.

veche ușurează cercetătorilor și publicului de orice categorie înțelegerea sensurilor plastice ale arhitecturii românești, dezvăluind un univers plastic necunoscut Europei și Asiei.

În cursul cercetărilor au fost descoperite în Hanul Manuc două case domnești care au aparținut complexului curții domnești, case care au fost vândute în 1799 de Constantin Hangerliu Vodă lui Manuc și apoi au fost înglobate de acesta în construcția hanului ce-i poartă numele. Datorită faptului că nivelul tavanelor Hanului Manuc era mai scoborit ca cele ale caselor domnești, au scăpat și s-au păstrat în pod o parte din cornișa și decorația bogată care ornamenta casa domnească. Pe baza acestor elemente autentice casa domnească a putut fi reconstituită integral. De asemenea ornamentația interiorului sălii mari a casei domnești a putut fi refăcută grație faptului că deși ornamentele au fost înlocuite de noul proprietar, Manuc, sub tencuiala adăugată de acesta s-au păstrat desenele structurilor zgăturate pe grund și mici porțiuni de profilaturi. Arcadele îngropate în zidăriile noi au păstrat stâlpi cu capitele bogat ornamentate de meșteri localnici. Pridvorul etajului a păstrat stâlpii originali acunși sub învelitoarea lor de scânduri.

În curtea interioară a hanului, degajată de umplutura de 2 m de pământ, se pot urmări zidurile unor construcții anterioare secolului al XVI-lea ca și primul și al doilea zid de incintă al curții domnești.

Cercetările arheologice și arhitectonice efectuate la Palatul domnesc au permis stabilirea precisă a etapelor succesive de construire și extindere a edificiului domnesc începând din secolul XV până în secolul XVIII. Pentru început se va reface parterul scoborit al palatului din etapa Mircea Ciobanul (secolul XVI) și etapa Brîncoveanu (secolul XVII). De dimensiuni impresionante, fiind cel mai mare palat domnesc de pe teritoriul întregii țări, acest monument va concentra în jurul lui o viață artistică și comercială care va reda vechiului centru al Bucureștiului strălucirea lui de altă dată.

Concentrarea în zonă a unor ateliere de artă plastică, artizanat, anticariat carte veche și rară, legătorie, mobilier de epocă, sticlărie și ceramică artistică, covoare autentice, pe lângă magazinele modernizate de țesături, încălțăminte, mercurie etc din actuala stradă Lipsșani, va reda cartierului viața comercială intensă pe care a avut-o în veacurile trecute.

DIN DELTĂ

Din însemnările unui „clasic” al drumeției românești: MIHAIL SADOVEANU

Crapul de Dunăre e un pește decît care nu se află altul mai savuros. „Bunătatea” cărnii lui e în raport cu greutatea. Cel de douăzeci de kilograme e cel mai bun. N-ai putea spune că un crap de douăzeci de kilograme se poate prinde oricînd și cît ai bate din palme; însă dacă s-ar prinde oricînd și cît ai bate din palme, atunci n-ar mai avea preț. Cînd umblu prin acele locuri mă mulțumesc și cu unul care are jumătate din această putere; bunul renume al speciei rămîne neștirbit.

Cu oriile ori cu cirligele, pescarii dunăreni mai pot prinde un monstru respectabil al apelor dulci. Acesta e somnul.

Ați avut vreodată curiozitatea să căutați lămuriri despre somn în dicționarele enciclopedice ale Apusenilor? Mai întîiu, nu confundați „somnia” cu „somonul”. Somonul e alt neam de pește, care la noi nu se găsește. E un salmonid care își petrece o parte a vieții în ocean. În dicționarele celor care ne trimit cultura în tomuri tipărite, somnul nostru îl veți găsi la cuvîntul „Silure”. Veți afla că silurul e un pește care are forma așa și pe dincolo, ale cărui caracteristici sînt cutare și cutare; care are o carne medicină, a cărui greutate nu trece de douăzeci de kilograme.

Mulți de la noi se iau după asemenea tipărituri și subestimează somnul. Chiar unii din autorii noștri, care își caută materialul mai mult în biblioteci în loc să-l caute unde se află el, au emis părerea că somnul ar fi un pește nu tocmai gustos. Să binevoiască a veni în Delta să-l mănînce proaspăt. Sau și în București să-l prepare cum i se cuvine. Căci somnul acesta e altul decît acel „chitic” de douăzeci de kilograme record, pe care-l semnalează ca pe o raritate ihtiologiei apusene. Somnul Deltei ajunge pînă la patru sute de kilograme. E balaurul din poveste. Despre acest balaur se spun, la focurile de popas pe grinduri, istorisiri uimitoare.

În apele acestea pescarul mai prinde un pește pe care nu-l cunosc apusenii: cega. Și mai prinde unul: viza. Și încă unul: păstruga. Și încă unul: nisetrul.

Să lăsăm la o parte șalăul, știuca, bibanul, carasul, linul, vrsperul și toată albitura ce populează ariile fără sfîrșit ale acestei domnii dunărene. Cînd ați ajuns într-un loc potrivit și ați făcut popas, și s-a aprins focul, și s-au pregătit vasele de cină, și vi se așează pologul pentru odihna nopții, băgați de samă ce fac localnicii pentru îndestularea foamei dumneavoastră.

Popasul e într-o singurăătate impresurată de sălcii și ape. Un campament barbar — cum ar fi la țărmul Nigerului ori la Limpopo (Vă spun drept că altfel nu mi-ar plăcea). O colibă strîmbă, cîteva ciovece, instrumente pesărești întinse pe pari se zvîntează. Aproape, cherhanaua. Pe girilă, lotlele. În vecinătate, închisorile cu gard ale bălților.

Meșterul cel mai priceput și cel mai bărbos al tovarășiei a aruncat o singură dată prostobolul în închisoare și a scos (știu eu cît?), a scos o mulțime de pește: crap, caras, albătură. Alege ce-i mai mare și mai frumos; curăță și pune la fiert. Asta ar fi să fie borșul. Dar nu-i decît o primă „zeamă de bază” cum spunea un inspector al pescăriilor. Meșterul dă afară prinsoarea întîia și, cu un adaus de legume, pune în aceeași zeamă nisetur și viză, iarmă și crap. Cine n-a gustat din acest dublu extract de pește, să se socotească nefericit și să n-aibă liniște pînă ce nu va izbuti să găsească timpul, calea, locul și bună-starea sufletească, într-o binecuvîntată singurăătate ca acele pe care am avut prilejul să le cercetez eu. Cuvîntul „crap” l-am întrebuințat numai a doua oară în adevăratul lui înțeles. Pentru pescarul Deltei, „crap” e numai crapul care trece de cinci kilograme. Căldăalt pește din același soi, care a servit la „prima zămă de bază”, are nume deosebite, după vîrstă și greutate; puil de crap se cheamă ciuciu, mai mărișor crăpuștan, de la jumătate de kilogram în sus: ciortănică-ciortănaș, ciortan, ciorto-crap.

Veți fi observat poate, în pomelnicul peștelui adaus, lingă viză, un nume nou: iarmă. Să știți că e vorba de somn. Căci și somnul își are numele lui deosebite: cel mic de tot e moacă; moaca devine somoteiu, apoi iarmă și iaprac. Către douăzeci de kilograme e somn-pană. Deci iarmă e un pește mijlociu, cu carne albă, fragedă și dulce.

„Plachia de somn” nu se poate realiza într-o pustie ca aceea de care vă vorbesc. Iar „crapul la proțap”, aproape obligatoriu în meniul excursionistului, să nu-l primiți decît după ce veți fi răbdat toată ziua de foame. În asemenea împrejurări te poate entuziasma și iasca friptă, dacă o mere-metisești cu mujdeiu de usturoiu, c-o mămăligă bine scoaptă și cu vin de Sarica, răcit în fundul bălții, sub plavie.

Uneori petrecerea în girlele întortochiate ale Deltei are un scop vinătoresc. Mărturisesc că am fost și eu de cîteva ori în

asemenea expediții la începutul primăverii, cînd se îmbulzesc în acest paradis al gurilor fluviului paserile migratoare; însă de cele mai multe ori mi-a plăcut să mă duc fără

unealtă de distrugere. Pădurile de stejar, ostroavele blinde, luncile de sălcii și tei, singurătățile absolute, luciul lin al lacurilor, grădinile sălbatice de tamarix pline de miresme și de cintece de privighetori au farmec sporit cînd toată fauna — și cea statornică și cea călătoare — e în plină bucurie a tihnei. Soarele aurește, umbra pune valori tabloului; noaptea cu luna, amurgul, zorile, toate sînt prilej de poezie intensă, ce te străbate ca o iubire sau ca o durere.

Lebăda și pelicanul, lopătarii, stîrcii albi cu moț, cele cîteva familii de flamingo ce se opresc aici cîteodată, califarii, speciile rare de rațe, gîștele care ne cer învoirea să ne fie oaspeți și se încredințează bună-tății noastre ca să scoată o generație tină-ră pe pămîntul nostru (care însă e mai mult al lor) — le-ai dori apărute de prigoana omului. Numai cu ele și cu liniștea și gră-dinile lui Dumnezeu peisajul are „haz” și se poate lega de inima noastră.

Din peisajul Dunării

RADU TUDORAN

SLOIURILE

... Sloiurile veneau de sus, rupte parcă dintr-o banchiză, lespezi de toate formele și mărimile, figuri neprevăzute de nici o geometrie, de un alb-albăstrui care, sub pinza norilor, umplea luncile de lumină; pe timp senin, răsfrîngeau razele soarelui în mii de unghiuri, reflectîndu-se în toate ascunzișurile, desființînd umbrele obișnuite ale naturii, modificînd relieful, denaturîndu-i dimensiunile.

Uneori corbi negri, zgribuliți și melancolici, călătoreau la vale cu ele, într-o migrațiune lentă și fără țel — păsări care nu caută locuri mai calde în lume, ca rîndunelele, sau cocorii, ci hoinăresc alene, vagabondîndu-și doliul și

prostul renume. Un pîlc de sălcii desfrunzite, proiectate întristător pe cerul iernii, le atrăgeau privirile la un cot al Dunării; atunci făceau sfat, se consultau cu croncănitori sparte, răgușite, ca trosnetele vreascurilor călcate în picioare și își luau zborul în stoluri greoaie, sinistre, continuînd să se certe întunecînd cerul și umplîndu-l de injurii; o uriașă flotă de nave aeriene n-ar fi zgîlțit mai mult atmosfera, dacă toate sutele ei de motoare ar fi funcționat cu rateuri. După ce tulburau astfel pacea țărmlui, dînd tîrcoale unor hoituri imaginare, căutau alt grup de sloiuri, se așezau pe ele cu larmă și își continuau călătoria.

Cîteodată, privite în zare, sloiurile păreau o turmă de oi albe, ducîndu-se la cîmpie; un plop stingher, mergînd parcă o dată cu ele și cu depărtările, întruchipa ciobanul singuratic, cu sarica pe umeri, cîntîndu-le din fluier...

În unele clipe, lumina de sus se răsfrînge, îngheață la un cot al Dunării ca în prismele unui aparat optic de dimensiuni gigantice, și împrăștiă în aer toate culorile spectrului; atunci fluviul, arcuit sub bolta de iarnă, părea un curcubeu prăbușit la pămînt...

Alteori, în mișcarea lor, sloiurile se îmbinau, alcătuiind desene uimitoare, o mirifică floră și faună albă — elefanți, reptile, coborînd parcă din epoca glacială a scoarței, urși polari, placizi și singuratici, sau arbori, flori și plante, ferige pudrate, crini, trandafiri, narcise, nuferi, toate mărite monstruos și cristalizate.

Dar, în afara clipelor cînd închipuirea le dădea aceste înțelesuri fantastice, ele se înfățișau, cel mai adesea, în dimensiunile lor adevărate — gheață dusă la vale de ape, într-o defilare continuă care părea că n-o să se termine niciodată, ilustrînd cu o pregnanță definitivă și adîncă străvechea constatare a filozofilor despre mișcarea lucrurilor în natura aparent statică...

ÎNGHEȚUL

... Pe lespezile de gheață plutitoare se așternea zăpada, schimbîndu-le relieful și înfățișarea, făcîndu-le să semene cu niște căpițe de colilie, atîtea cîte nu s-ar fi găsit în toate stepele sece-toase din lume. Uneori, după cîteva zile liniștite în care înălțimea lor ajungea enormă, viscolul le prindea la un cot al Dunării și le scărmana cu furie, de parcă ar fi jumultit miliarde de orătănii. Nemaivînd unde să-i ducă pe un pămînt saturat de ninsoare, vîntul ridica fulgii înapoi, în văzduh, vrînd parcă să-i restituie cerului; zăpada nouă se lupta cu zăpada veche, cum se luptă luminile tinere cu luminile îmbătrînite, care nu vor să piară.

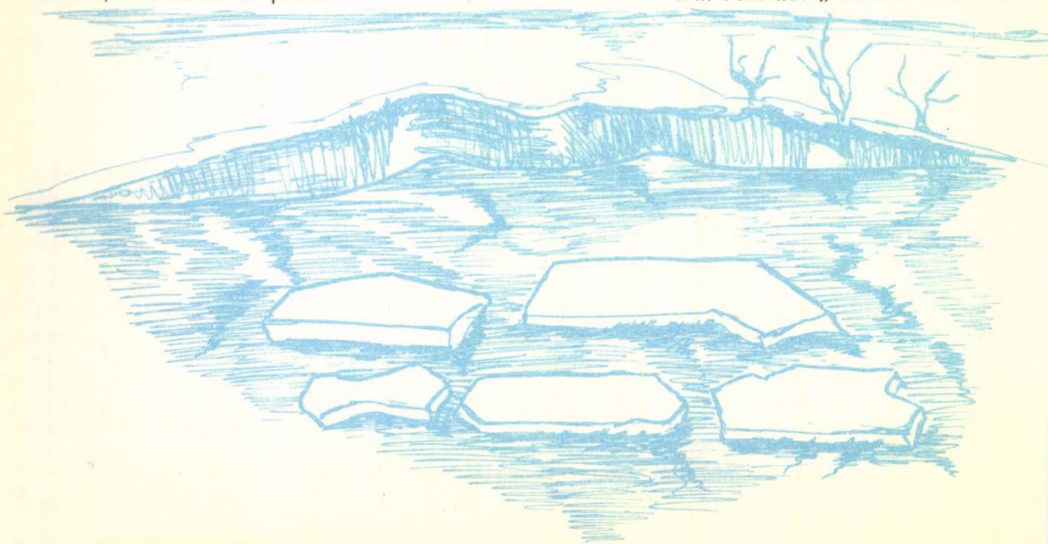
De la un timp, între urletele viscolului începură să se audă tunetele surde și grele; sloiurile se înmulțeau, nu mai aveau loc între maluri, începeau să se încaiere, să se ciocnească, încercînd să se fărîme, se îmbulzeau în fața ostroavelor, încălecau unele peste altele cu scrișnetul cremenei, într-un tumult care făcea să se zgîlție, nevăzută în înălțime, bolta cerului.

Mișcarea sloiurilor era tot mai anevoioasă, și cu cît ele își găseau mai greu drumul, cu atît le creștea furia, cu atît devenea mai îndîrjită încăierarea, mai anarhic profilul, mai aspră scrișnirea, mai îndelungi și mai profunde tunetele, ca și cînd gheața n-ar fi fost alcătuită dintr-o materie efemeră, ci ar fi făcut parte din rocile definitive ale solului, supuse unei strămutări geologice, unui cutremur prelung care urma să schimbe forma continentului și a lumii. Apoi veni ziua excerbării, cînd pămîntul trebuia să se rupă în două; cîteva ceasuri, tărîmurile gemură și tremurară, pînă ce deodată tumultul se stinse și sloiurile se opriră, cu mișcarea greoaie și legănată a vapoarelor împovărate care se lipeș de-a lungul cheiului. Cîteva spasmuri întîrziate și inutile mai zgîlțiră spinarea acestui animal crescut parcă în veacuri, apoi înghețurile încremeniră.

Ninse peste ele o săptămînă, zăpadă grea, așchiață; un vînt statornic, fără rafale, o netezi, umplînd golurile — natura lucra de data aceasta calm și cu chibzuială; două zile ieși soarele, la prînz ninsorile se înnuiară, se țasară, iar gerul care urmă se rostogoli peste ele, netezîndu-le sub apăsarea lui constantă și egală. Fața Dunării apăru albă, uniformă, scînteind în lumină, ca o autostradă polară.

Sub această carapace, fluviul amuți, ai fi zis potolit pe vecie, și o dată cu nemișcarea lui, încremenii întreaga natură.

Din romanul „Dunărea revărsată“

...iulie 1968

...Așa, sau cam așa, îmi trece timpul pe aici. Altceva?... Mă îmbăt de gânduri, din zori și până târziu după răsăritul lunii, și ți le aștern pe hîrtie, ca să mi le ascuți și tu, prietene... Gîndurile mele de la țarmul mării...

Un misogin oarecare ar fi spus că feminitatea mării nu stă atît în răutatea ei ascunsă cît în cochetăria pe care o pune în a-și schimba neconținut și pe neașteptate aspectul.

Misoginul necunoscut a fost poet; pentru că numai ochii unui astfel de om pot vedea și înțelege — chiar răutăcios — aspectele atît de multiple și de variate ale

întinsului de ape pe care noi, românii, îl numim, copilăresc plastic, cu sinonimul nesfîrșitului conceput simplu: m a r e. Poate să fie o simplă întîmplare, pe care filologii o vor fi explicînd ca nefiind așa ceva: mare... Și cerul este mare; și lumea; și răutatea ome-nească; și puterea minții ... Marea, însă, este... m a r e — simplu și firesc.

Este atît de mare — în gânduri, în ochi și în tot ce trăim pe țarmurile ei, cu sufletul descătușat de noi înșine — încît nemărginirea ei pare o chemare nesfîrșită spre zări. Îți cufunzi mîinile în răcoarea ei și cuprinzi în căușul pumnilor un strop din nemărginirea aceasta

vie: apă... Fără culoare, poate puțin tulbure uneori, nu murdară; apă. Și nu poți pricepe minunea luminii care îi însuflețește întin-surile. Cine poate spune că a văzut marea, așa cum vezi cerul, uneori, uniform colorată în verde sau albastru? Și mai ales, cine poate minți că a văzut-o vreodată aceeași în răstimpul dintre două clipe de visare cu ochii peste nesfârșiturile ei?

Banal exprimat, marea este o simfonie de culori; o simfonie în care culorile se îmbină, se zbat, se împletesc și se destramă dumnezeesc minunat — cum se zbuciumă și se înalță, liniștite, rînd pe rînd, sunetele într-o epopee muzicală a lui Beethoven. De la notele limpezi și cristaline ale sunetului înalt și curat — zbor de aripi noi în lumină de răsărituri — prin coborîșurile de sunete, din ce în ce mai pline de viață — amestecate, vii, tari, duioase — pînă la notele cu rezonanțe de glas profetic ale basului de grote,

simfonia muzicală este viață — trăită, chemată, plînsă sau visată — viață zbătută chinuit în mintea și în urechile surde ale unui om cu suflet și creier dureros mărginit în tot ce putea crea și trăi alături de tot ce ar fi vrut să trăiască și să creeze.

Simfonia de culori a mării nu este omenească; e deajuns dacă există ochi omenești care s-o știe privi și vreo minte luminată de visuri care s-o poată cuprinde în înțele-surii frînte. Și este aproape cu neputință...

De la verdele viu al ochilor de pisică în soare, prin verdele crud al mugurilor crăpați în primăvară, la verdele luminos și cald al ierburilor înalte din preajma apelor de munte, pe lîngă verdele sfios al pășunilor dogorite de arșiță și la verdele bătrîn și întunecat al desișurilor de brad — spre albastrul ușor al cerului de amiază toropită, prin seninul curat al răsăriturilor de soare, la siniliul adînc al ochilor plînși, prin vioriul cald

al toporașilor din umbra pădurii, pînă la vînătul negru al cerului greu de nori rostogoliți întunecat cu fulgere ascunse și încătușate în amenințarea lor cumplită — marea este nesfîrșită în culori, cum nesfîrșite îi sînt înțelesurile și tainele în mintea omenească. Este atît de nemărginită schimbarea, amestecul și curgerea culorilor pe nesfîrșitul ei, încît nu te miri nici atunci cînd ochiul, beat de lumini și culori, deosebește, în amurguri, cîte un r o ș u adînc și viu ca de sînge cald, plutind printre ape, sau, în răsărituri, cîte un g a l b e n plin de aur fierbinte, izvorînd din străfundurile zării Cufundate în mare. Nu te miri — pentru că minunea mării este mult prea firească pentru neînțelegerea minții omenești și mult prea supranaturală pentru înțelegerea ei.

Privelîștea necuprinsului de ape este atît de ciudat și nesfîrșit schimbătoare, încît ochiul obosește curînd, adormit, uitînd să

mai înțeleagă pentru gînduri minunile vii de peste întinsuri. Azi, de pildă, întinsul mării încrețite de valuri mărunte era semănat cu creste mici, albe, nenumărate — viu mișcătoare și totuși lin plutitoare — ca o împrăștiere tristă de fulgi de pescăruș rănit căzut din înalturi cu țipăt lung. Și-apoi neștiut, s-a scurs din înalturile boltite uriaș peste ape un cenușiu rece și greu, ca de fier. Încet, încet, s-au potolit apele frămîntate din adîncuri — și rînd pe rînd, s-au stins zările. În amurgul tîrziu, minunea răsăritului de lună — — taină de dincolo de lumi — s-a oglindit tremurat pe incremenirea adormită a apelor, nemișcare de iezer de creste, cu zbugium adînc abia bănuît, ca o răsufare de somn adînc și fără vise.

... Te aștept să vii lîngă mine, să încercăm să deslușim împreună ceva din tainele mării —

— tainele nesfîrșitului veșnic, necuprins în gînduri...

MUGUR MARDAN

S-au împlinit de curînd o sută
de ani de la nașterea lui

EMIL RACOVÎȚA

savant de reputație mondială,
întemeietorul primului institut
de speologie din lume

Personalitate dintre cele mai proeminente a științei și culturii românești — savantul Emil Gheorghe Racoviță s-a născut la Iași, în 15 noiembrie 1868.

Părinții săi — oameni cu stare și mai ales cu bun renume de intelectuali luminați — Gheorghe și Eufrosina Racoviță, i-au oferit copilului în casă o atmosferă de seninătate, de liniște și de seriozitate la care se adăuga însă și fiorul participării lor active la adevărata renaștere spirituală imprimată de noile concepții social-politice și de înflorirea culturii, prin care Iașii erau atunci în fruntea centrelor intelectuale românești.

A mai fost nevoie ca elevul de școală primară să-l aibă pe marele Creangă învățător și prieten în același timp. A mai fost de asemenea necesar ca elevul de liceu să asculte cu pasiune prelegerile profesorului Cobălcescu și, în fine, a mai trebuit ca părinții lui să-l trimită la Sorbona — pentru ca tânărul în care mizea geniul să aducă mai târziu atîta cinste poporului din sînul căruia s-a născut !

Prin originalitatea puternică a gândirii sale, prin munca sa științifică și organizatorică neobosită, care a dus totdeauna la realizări multilaterale și durabile, — muncă desfășurată în prima perioadă a vieții sale, pînă în 1920, în Franța și după aceea în România — Emil Racoviță s-a situat în fruntea biologiei românești și a însemnat totodată în biologia mondială a primei jumătăți a secolului nostru unul din virfurile gândirii științifice, înscriindu-și numele cu litere de aur în istoria acestei științe.

În aceste puține rînduri pe care le scriu pentru cititorii „Almanahului turistic”, mă voi mărgini să arăt numai ceea ce este cel mai important din opera lui Emil Racoviță și din realizările lui multilaterale.

Expediția antarctică belgiană întreprinsă de Adrien de Gerlache între 1897 și 1899 cu vasul „Belgica”, a adus tînărului Racoviță celebritatea la vîrsta de 30 de ani. Dar această celebritate, pe care de altfel el nu a căutat-o niciodată, nu s-a bazat pe caracterul de performanță pe care l-a căpătat expediția după ce vasul a fost prins în banchiză iar membrii expediției au fost primii oameni care au îndurat urgia nopții polare sudice. Și nu s-a datorat nici numai faptului că „Belgica” a explorat regiuni neatînse încă de alți exploratori.

Emil Racoviță a devenit cunoscut în întreaga lume științifică ceva mai târziu, cînd au început să apară lucrările sale asupra pingvinilor, focilor și balenelor antarctice, primele lucrări care stabileau nu numai componența faunei, dar descriau și modul de viață, fiziologia și ecologia fiecărei specii.

Acesta a fost numai un aspect din activitatea lui în Antarctica, fiindcă în același timp a muncit neîncetat, ordonat și conștiințios, la realizarea unei colecții floristice și faunistice din apă și de pe uscat, atît de voluminoasă încît specialiștii din lumea întreagă au lucrat la ea timp de decenii, ca să descrie nenumărate forme necunoscute. Multe din ele aveau să fie dedicate lui Racoviță, purtîndu-i pe vecie numele.

În acest fel, naturalistul expediției „Belgica” a adus una din cele mai substanțiale contribuții la reușita curajoasei întreprinderi a lui De Gerlache.

Din 1900 îl găsim pe Racoviță subdirector al „Laboratorului Arago” de la Banyuls-sur-Mer, înființat la 1882 pentru studiul biologiei marine a Mediteranei de marele profesor de zoologie Henry Lacaze-Duthiers, care-l recomandase pe Racoviță lui De Gerlache în 1897.

Aici, pe malul Mediteranei, avea să se producă în curînd marea întorsătură în cariera sa. Vizitarea peșterii Balaurului din Baleare îi prilejuiește descoperirea unui crustaceu necunoscut, pe care l-a studiat imediat și l-a descris. Această descoperire l-a îndrumat pe Emil Racoviță pe o nouă cale în studiile sale. Așa cum spunea el mai târziu, mediul subteran i s-a părut dintîr-odată mai interesant de urmărit decît celelalte medii; în peșteri, umiditatea crescută, temperatura relativ joasă, lipsa curenților, întunericul sînt factori constanți, care au acționat încontinuu în același sens asupra viețuitoarelor adaptate la viața în mediul subteran. Marea problemă a formării speciilor i s-a părut atunci mai ușor de rezolvat prin studiul organismelor cavernicole. Întreaga sa energie, întreaga sa forță de lucru le-a pus atunci marele naturalist în slujba organizării sistematice a studiului lumii subterane. Iar după trei ani Racoviță publică în „Archives de Zoologie Expérimentale et Générale” un „Eseu asupra problemelor biospeologiei”, punînd astfel bazele biospeologiei moderne. Simțul său critic ieșit din comun, seriozitatea și rigurozitatea gîndirii științifice și puterea lui de sinteză au făcut ca esul lui Racoviță să apară ca profetic, dacă ținem seama că pînă în 1907 el nu studiase decît foarte puțin peșterile. Dar din literatura existentă pînă la el, plină de greșeli și de exagerări, și-a putut da seama, în toate problemele pe care le pune faună cavernicolă, unde se ascundeau erorile înaintașilor. Arătînd care erau problemele de studiat și în ce fel trebuiau urmărite, această lucrare rămîne și astăzi „statutul fundamental al biospeologiei” (R. Jeannel, 1952) sau „actul de naștere al biospeologiei” (Gr. Antipa, 1927). Aici, în acest eseu, el pledează pentru cercetarea biospeologică experimentală în laboratoarele subterane, realizate deabia acum, în zilele noastre.

Odată cu publicarea eseului, Emil Racoviță organizează împreună cu tînărul său elev

René Jeannel asociația internațională „Biospeologica”. Cu numeroși adepți de pretutindeni, printre care și numeroși savanți ai timpului, cei doi au reușit să imprime un adevărat avînt cercetării florei și faunei subterane. După 1920, cînd ei s-au mutat la Cluj, unde Racoviță a creat PRIMUL INSTITUT DE SPEOLOGIE DIN LUME, s-a adăugat eforturilor lor o altă forță eminentă, P.A. Chappuis, naturalist elvețian specializat în biologia apelor subterane.

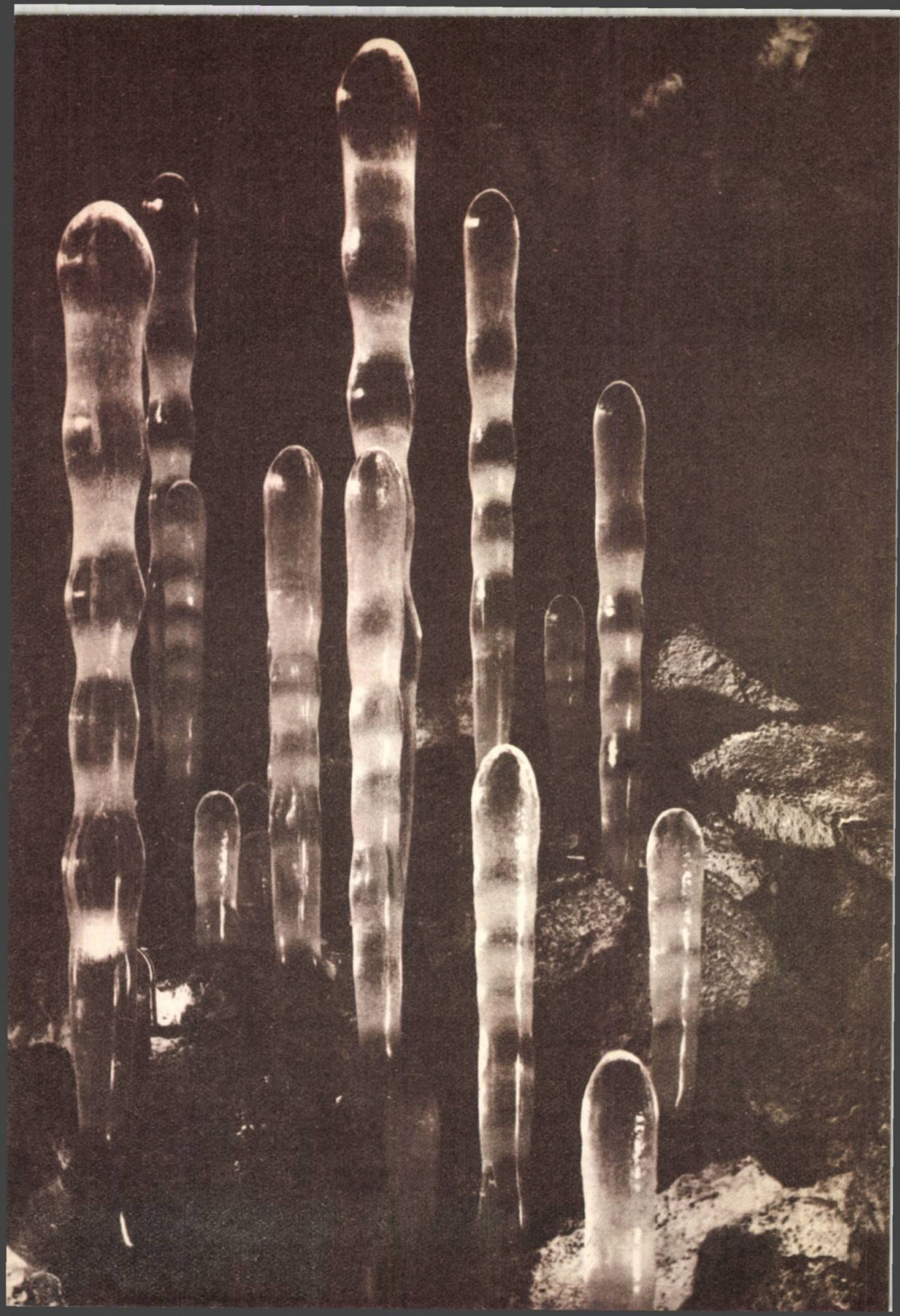
Nu vom analiza și nici măcar enumera publicațiile voluminoase care s-au născut din această activitate extraordinară. Dar trebuie să arătăm că această muncă titanică în biospeologie, l-a ajutat pe Racoviță să-și încununeze opera științifică cu o concepție istorică asupra speciei. El adaugă noțiunii de specie factorul timp ca o a treia coordonată, ca o a treia dimensiune a speciei, considerată pînă la el drept o entitate cu două dimensiuni: caracterele morfologice și răspîndirea geografică. Arătînd că speciile se desfășoară în timp și că de fapt sînt „spîțe”, marele savant aduce cea mai prețioasă contribuție la reforma sistematicii, care devine astfel o știință sintetică modernă.

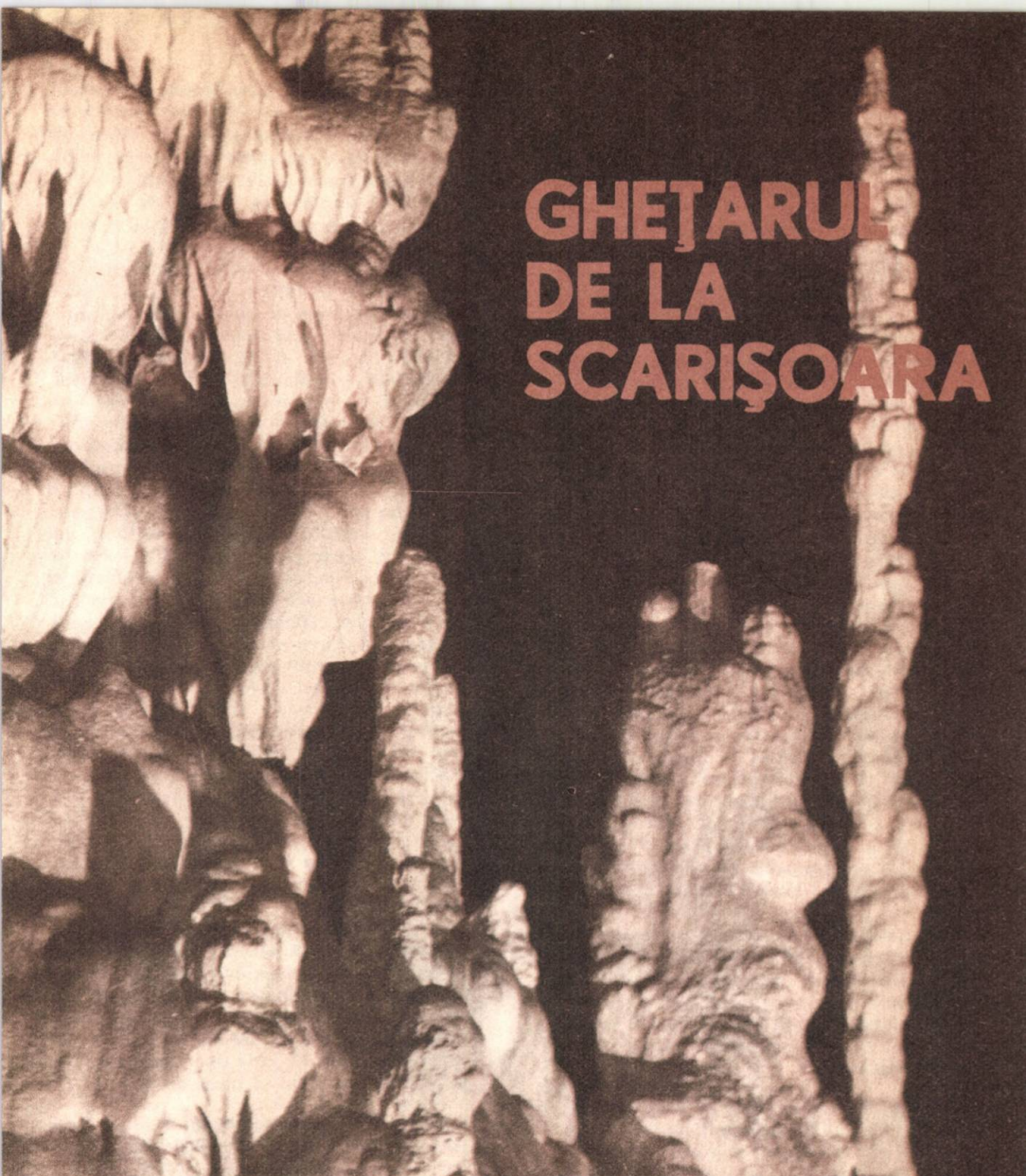
Dar nu numai opera științifică a lui Racoviță a fost la această înălțime; ideile pe care le-a avut cu privire la reforma învățămîntului, la organizarea cercetării științifice, la organizarea protecției naturii și a turismului, ni-l arată ca pe un neobosit militant, care și-a dedicat întreaga activitate progresului și păcii.

Prin talentul de care a dat dovadă în descrierile sale, Racoviță a oferit literaturii românești pagini scilpitoare, pe care, din păcate, critica literară nu le-a cunoscut. Demnitatea și modestia l-au caracterizat și atunci cînd a îndeplinit funcții înalte, ca Rector al Universității din Cluj sau ca Președinte al Academiei Române.

Împărtirea moșiei sale de la Sorănești — Vaslui, țăranilor din sat la 1918, lupta pentru socialism și dreptate pe care nu a părăsit-o din anii de liceu și pînă la bătrînețe, întregesc portretul unui din cei mai iluștri fii ai poporului român, a cărui operă este astăzi continuată de cercetătorii Institutului de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Republicii Socialiste România.

Dr. docent T. ORGHIDAN
Director al Institutului de Speologie
„Emil Racoviță” — Cluj

GHEȚARUL DE LA SCARIȘOARA

Creasta munților, lacurile sau cîte alte monumente ale naturii, sînt toate muzee vii, muzee în aer liber. Aceasta explică cum suitoarele și depărtarea peșterii de la Scărișoara sînt învinse cu pasiune de cel puțin 12.000 vizitatori anual. Dacă cele șapte scări de lemn care ne coboară în subteran ar fi să povestească atributele, superlativele și suspinele de admirație mărturisite pînă azi de miile de turiști... nu le-ar ajunge

nici vremea scursă de la data descoperirii peșterii și pînă în zilele noastre.

Nu se cunoaște un anume descoperitor al peșterii; ea figura însă ca un obiectiv turistic cunoscut deja la începutul secolului trecut. Cea mai veche hartă a peșterii a fost întocmită de geograful austriac ADOLF SCHMIDL, apărută în lucrarea sa „Das Bihar Gebirge“ (1863), iar EMIL RACOVITĂ întocmește prima monografie științifică

a peșterii (1927). De atunci peștera a devenit un laborator natural aflat în permanentă cercetare.

Îe greu de ales; mergem pe Valea Arieșului prin Albac — Ursoaia — Ghețar, sau vom prefera drumul dinspre Huedin — Beliș — Ursoaia — Ghețar. Primul ne oferă defileul apelor adunate de pe înălțimile Bihariei, iar al doilea un pasaj muntos, prin Țara Moților. În ambele cazuri, de la Ursoaia ne conduce un drum turistic de 12 km care oferă posibilitatea de a cobori din mașină la câțiva pași de peșteră.

Urlăm¹ prin aven, acel hău adânc de 50 m, șerpuind pe scările de lemn. Frigul și zăpada veșnică întăresc spaime și admirația din inima vizitatorului. Ghizii peșterii ne încurajează dându-ne unele explicații. Din vorbă în vorbă am ajuns în Sala Mare. Aci începe farmecul adâncurilor.

În Sala Mare drumețul pășește pe spinarea unui uriaș bloc de gheață, gros de 20 m și cu un volum de peste 7000 vagoane de gheață (75.000 m³). Mai departe ne atrage întinericul, adică necunoscutul. Acestuia îi răspunde cea de-a treia încăpere a „zonei turistice” a peșterii, adică sala numită Biserica. Numele l-au dat moții, cu multă pricepere, încă în vremea primilor oaspeți ai peșterii. Ei au văzut în forma bizară a coloanelor de gheață altare și sfinți, iar luminile vizitatorilor amintesc de luminările unei adevărate biserici. Acesta este locul cel mai impresionant din tot voiajul subteran. Cele aproape 100 stalagmite de gheață dau temei faimei de care se bucură peștera.

Restul încăperilor subterane formează așa numitele „rezervații științifice”. Acestea repetă alte zeci de coloane de gheață, iar mai în adâncime, acolo unde frigul și pierde puterea, începe lumea concrețiunilor calcaroase, precum și terenul pasionatelor cercetări științifice.

Asemenea drumețiilor care li asaltează pe ghizi cu întrebări, speologii clujeni și-au propus să aște răspunsul la o serie de „necunoscute” ale peșterii; cum s-a format peștera, originea și vechimea gheții, cauzele formelor ciudate la stalagmitele de gheață, mecanismul de conservare a gheții, precum și viitorul gheții din Scărișoara, — sînt numai cîteva dintre aceste „necunoscute”. Anul 1963 a deschis o serie de cercetări, programate pentru o durată de minimum 5 ani prin vizitarea lunară a peșterii pe cuprinsul întregii perioade amintite. Speologii au coborît aci în fiecare lună, cu aparate

care permit înregistrarea automată a condițiilor de climă din subteran. Datele obținute au fost comparate cu acelea ale climatei de suprafață, iar concluziile corelate cu modificările gheții din peșteră. Mai întîi s-a descoperit că schimbarea vremii de afară se face simțită în subteran cu o întârziere de cel puțin un anotimp. Astfel „vara” în ghețarul de la Scărișoara apare abia în luna decembrie. Forma, mărimea sau transparența coloanelor de gheață este determinată de unele modificări de temperatură în scara de sub 0° C, iar gheața însăși, marele bloc, se află într-o topire permanentă. Climatul de azi al Munților Apuseni nu mai este suficient de rece pentru a da peste iarnă curenții reci necesari unei conservări ideale a gheții. Din anul 1947 și pînă în prezent nivelul gheții din Sala Mare a scăzut cu peste 1 m. Totuși, această topire este mai mult de interes științific și nu amenință frumusețea inegalabilă a Ghețarului de la Scărișoara. Presupunem cîteva ipoteze interesante cu privire la o eventuală mișcare pe verticală a blocului de gheață; pentru elucidarea acestei probleme peștera va primi în continuare vizitele cercetătorilor și în anii viitori.

Acolo unde sfîrșește frigul și gheața, la aproape 100 m sub pămînt, podoaba gheții este înlocuită cu galeria nesfîrșită a formațiunilor stalagmitice de calcar cristalizat (calcită). Stalactite, stalagmite, draperii transparente, perle de cavernă, coralite (concrețiuni, asemenea mărgeanului de mare) precum și alte multe concrețiuni, vin să completeze frumusețea rezervațiilor științifice.

Cu un an în urmă am vizitat cea mai mare peșteră cu gheață din Europa: Eisriesenwelt (Austria). Amenajările și dimensiunile peșterii sînt minunate; această „lume uriașă de gheață” este însă lipsită de mulțimea coloanelor de gheață, de masivitatea marelui bloc de gheață, care dau Ghețarului de la Scărișoara faima sa inegalabilă.

Comisia Monumentelor Naturii de pe Îngă Academia Republicii Socialiste România și Institutul de Speologie „EMIL RACOVITĂ” ocrotesc acest monument al naturii, punîndu-i în valoare comorile prin numeroase lucrări științifice apărute în țară și peste hotare (Polonia, Cehoslovacia, Franța, Ungaria, Austria, Belgia). În prezent se preconizează modernizarea drumurilor de acces spre peșteră, ridicarea unui hotel turistic în apropierea ei și extinderea amenajărilor subterane.

IOSIF VIEHMAN ȘI GH. RACOVITĂ, Cercetători la Institutul de Speologie din Cluj.

¹ a urla, în dialectul moșesc înseamnă a coborî

TARA HAȚEGULUI

Urmele cetății dacice de la Blidaru în Munții Orăștiei.

- Leagăn de istorie • În acest colț frumos de țară • Itinerar hațegan • Potecile caprelor negre • Retezatul

Leagăn de istorie

Conf. univ. ION NEGOIU

Tara Hațegului este poate locul cel mai scump trecutului românesc. Ținutul acesta cu sate împrăștiate pretutindeni pe dealuri și pe văi avînd drept centru Valea Streiului, păstrează vie întreaga istorie a poporului nostru.

Căușul dintre munți, străbătut de ape, adăpostește străvechea peșteră Cioclovina în care s-au descoperit unele din cele dintîi urme sigure de existență a vieții omenești pe aceste meleaguri, datînd din epoca pietrei cioplite, unelte primitive și chiar resturi de fosile. Drept dovadă a continuității neîntrerupte a acestei populații străvechi, la care s-au adăugat noi valuri de populații, Tara Hațegului păstrează urme specifice epocii ulterioare, a pietrei șlefuite, obiecte legate de o viață sedentară, de cultivarea pămîntului și creșterea domestică a animalelor. Deosebit de grăitoare și reprezentative sînt uneltele de piatră și armele — găurite și șlefuite — și în special frumoasa ceramică pictată care poate fi admirată în Muzeul de la Deva.

Sus în munții Orăștiei, ruinele dezgropate prin munca arheologilor noștri sînt mărturie de piatră întîmplărilor din vremea lui Buerebista și Decebal, din viața romanilor. Cercetările arheologice mai vechi și mai noi au descoperit o serie de așezări cu caracter militar — cetăți, castru, turnuri — alături de o mulțime de așezări cu caracter civil, economic și religios — locuințe, ateliere, hambare, cisterne, apeducte, sanctuare etc. Cetățile și celelalte construcții cu caracter militar, sînt durate din ziduri de piatră, groase de 3 metri făcute după o tehnică locală (murus dacicus) dar și cu concursul unor meșteri greci și romani. Influența elenistică și romană se remarcă îndeosebi în planuri și în dispoziția cetăților, ridicate pe virful unor dealuri, din piatră, lemn și cărămidă slab arsă, ca cetățile Piatra Roșie, Blidaru și Costești, ale

căror urme se păstrează. Drumuri pavate duceau la aceste cetăți care, prin dispoziția lor concentrică, constituiau un scut pentru așezarea principală (Sarmizegetusa), aflată pe dealul Grădiștei la 1200 m. înălțime. Pe terasele mari ale dealului Grădiștei, pe lângă o mulțime de locuințe și o cetate de refugiu, se mai aflau și multe sanctuare rotunde sau în patru laturi, mari hambare de provizii, precum și ateliere.

Săpăturile făcute în aceste așezări au dat la iveală urme care pledează pentru o înaltă cultură materială și spirituală a dacilor și pentru o înaintată dezvoltare a organizării lor politice, sociale și militare.

În secolul al II-lea e.n., lângă vechiul edificiu dacic, împăratul Traian ridică un nou și mare oraș căruia îi dă numele de Sarmizegetusa Ulpia Traiana, ce devine capitala Daciei romane.

Documentele scrise cunoscute de noi, referitoare la aceste ținuturi, datează însă din vremuri mult mai tirzii. Cea dintîi pomenire documentară, din anul 1247, ne arată că această „țară” — „Terra Hatszoc” — se află sub stăpînirea voevodului Litovoi de pe versantul sudic al Carpaților. Sub amenințarea pătrunderii reprezentanților regelui și ai bisericii și feudalilor laici, obștea satească hațegană se simțise solidară cu „Litovoi și frații săi”, cu atît mai mult cu cît între locuitorii de pe cele două versante legăturile erau foarte strînse, așa cum au rămas și peste veacuri. Din Tara Hațegului se trecea în Tara Românească pe drumul Vilcanului care ducea la Dunăre.

Vechi forme de organizare socială, obștile și uniunile de obști (țările) au constituit mult timp centre de rezistență românească, cuceritorii fiind nevoiți să respecte organizarea proprie, drepturile de a-și alege cneji și de a se conduce după vechiul drept românesc

Deva.

(Jus valachicum). Din rîndul cnezilor români innobiilați, care au condus și stăpînit aceste meleaguri, se va ridica în preajma jumătății veacului al XV-lea Iancu de Hunedoara, cel care a unit sub același steag de luptă oștile celor trei țări române, împotriva marii primejdii de cîmpire a turcilor, pentru apărarea libertății. Castelul familiei Corvinilor, impunător monument arhitectonic, construit în forme gotice tîrzii cu unele adaosuri ulterioare de elemente ale Renașterii, stă mărturie a epocii de glorie și mărire la care s-a ridicat această familie de vechi cnezi români.

În împrejurimi se mai păstrează și alte monumente ale arhitecturii medievale, dintre cele mai vechi, ca biserica Prislop, ridicată în 1398 — ctitorie a lui Nicodim — sau biserica Strei, în al cărei stil de construcție se vădește influența romanică și romano-gotică. Urme ale unor asemenea edificii din epoca medievală, cu resturi materiale — de locuință și apărare — sau legate de necesitățile cultu-

ral-religioase, întîlnim și în alte locuri din Țara Hațegului, ca de pildă ruinele cetății Deva sau ctitoria românească din Sîntămăria — Orlea.

Dovadă scrisă a dezvoltării culturale a Țării Hațegului ne este cunoscută printre altele Palia de la Orăștie tipărită prin 1582. Harnici și ageri, hațeganii ne-au lăsat pe lîngă această bogată moștenire de monumente istorice, de valori arheologice, arhitectonice și arhivistice și amintirea eroismului cu care au luptat pentru apărarea dreptății și libertății, pentru independența națională și eliberare socială. Numeroase sînt răscoalele la care au participat străbunii hațeganilor de astăzi, — în timpul mișcării lui Horia, din 1784, Țara Hațegului devenind unul din importante focare ale luptei sociale, — la Deva dîndu-se ultimatum-ul prin care se cerea desființarea iobăgiei.

Locuitorii Țării Hațegului trăiesc astăzi împlinirea visurilor de odinioară.

În acest colț frumos de țară...

„Frumos e Ardealul, fără măsură, dar în el mai frumos este acest corn ce este în jurul Hațegului și care pînă în ziua de azi se numește Țara Hațegului. Soarele cînd răsare, mai întîi dă bună dimineața acestui ținut; razele lui stau mult de vorbă cu românii hațegani, pe care-i află în munți, la oi, în vale la coasă, pe cîmp la secere, pe coaste la vii, că, deși e mică Țara Hațegului dar întrunește în sine tot ce Ardealul are mai bun și mai frumos”.

(Ioan Pop Reteganul — „Din Țara Hațegului“.

Un bazin uriaș de o desăvîrșită unitate geografică, înconjurat de pretutindeni de zidul protector al munților închide într-însul țara în care dacii lui Burebista și Decebal au cunoscut bucuriile izbînzilor și amarul clipelor de deznădejde, unde sălășluiește amîntirea străbunilor ale căror fapte au hotărît ființa neamului nostru. Timp de mai bine de două milenii, oamenii acestor locuri au iubit viața liberă și virtuțile cugetului, și-au păstrat datinele și portul.

Drumeșind azi pe colinele Hațegului sau prin satele cuibărite la poala Retezatului, le descoperi nu numai în fața priveliştilor de o frumusețe cu totul aparte, ci și în fața oamenilor, înalți, zvelți și bine legați, cu fețele tăiate în colțuri, cu ochii iscoditori și vioi, care și-au păstrat neclintit vatra și obiceiurile, aducîndu-ne neștirbil ecoul îndepărtat al istoriei.

În împrejurimile Hațegului sau prin așezările retrase în umbra muntelui bărbății mai poartă, după anotimp, pieptare din piele de oaie și pălării cu marginile late, șube sau laibăre lungi, se mai încing cu curele late de o palmă, frumos încrustate sau umblă încălțați

în opinci cu gurzui. Portul menține cu egală credință, dar într-o diversitate de forme și culori de o mare bogăție artistică, tradițiile milenare, așa cum stau mărturie melopele de la Adamclisi sau Columna din inima Romei, înălțată în cîntecul cuceritorului Daciei.

Pe ulițele Clopotivei, prin Ștei sau Peșteana se întîlnesc și astăzi femei purtînd inia cu tabla de pui pe mîneci, scutecul de postav negru, cu șucuri și catrința din două foi, prinsă peste poale. Iarna ele îmbracă vechea rochie de lînă țesută la război, căputul negru din postav sau din pănură de lînă și cojocula scurtă din blană de miel, peste care pun laibărul scurt, pînă la talie cu mîneca răsfrîntă sau — piesa cea mai arhaică și cea mai tipică — șuba înfundată, adică trasă pe cap, cu briul împletit cu bețe, lungă pînă la glezne și croită din lînă groasă. Originalitatea acestui frumos obiect de îmbrăcăminte femeiească stă în fantezia cu care sînt alese — după vîrsta celei care îl poartă — culorile și motivele de podoabă. La Peșteana, spre pildă, pe șuba fetelor și a nevestelor tinere predomină roșul, verdele, vișiniul, în timp ce la femeile trecute de 40 de ani

ornamentul — sobru și discret — este numai de culoare neagră. Dacă negrul este fără excepție culoarea maturității, în schimb preferințele cromatice ale tinerelor, modelul și locul pe care-l ocupă pe suprafața șubei — în jurul gâtului la guler, mâneci sau poale — se deosebește de la un sat la altul. De fapt, marea diferență de ornamente și colorit după vîrstă și loc (uneori chiar pe cuprinsul aceleiași localității) este proprie și altor piese de îmbrăcăminte, reprezentînd una din trăsăturile dominante ale portului popular hațegan. La această simfonie policromă de fantezie și sensibilitate artistică se alătură încă un element deprins din vremuri imemorabile care continuă să trăiască încă prin câteva sate risipite pe sub coasta muntelui — Răchitova, Mesteacă, Lunca Cernii, Meria: pieptănătura cu coarne. Sobru și elegant, conciu cu coarne al femeilor hațegane atinge în satele amintite adevărate performanțe de virtuozitate, ajungînd să numere nu mai puțin de douăzeci de cosițe împletite...

Viața intensă, desfășurată fără întrerupere din vremea regilor daci pînă astăzi, a făcut din ținutul Hațegului una din cele mai bogate vetre ale creației noastre populare, originalitatea și caracterul arhaic al folclorului Țării Hațegului fiind o dovadă fermă de vitalitate și de alese însușiri spirituale. Graiul, cîntecele, datinele, obiceiurile, meșteșugurile și-au păstrat limpezimea de cleștar a pîraielor ce-și adună unda în albia Streiului, s-au îmbogățit neîncetat, adunîndu-se în potirul de aur al tezaurului nostru folcloric.

Codrule, codrușule

Codrule umbrușule,

Codrule măria ta.

Mă rog nu te supăra

Că mi-i da o creangă mie

Să m-o pun în pălărie..."

Aceste versuri, cu puternice rezonanțe în creația eminesciană, au fost culese, împreună cu alte texte folclorice, de Ovid Densușianu, la Densuș, în satul lui natal. El le-a adunat în volumul „Graiul din Țara Hațegului“, demonstrînd că baladele, cîntecele, basmele, colindele, legendele, povestirile ascund în ele nu numai frumusețea limbii pe care continuă să o vorbească și astăzi locuitorii acestui ținut ci și trăsăturile morale caracteristice țăranilor de aici.

Barul Mare și Livadia au fost cîndva două din cele mai vestite centre de olărit din Transilvania.

Că avem de-a face cu un meșteșug puternic dezvoltat, care prelua vechile tradiții ale ceramicii dacice o dovedește înființarea la Hațeg în 1777 a unei bresle de olari români. Steagul acestei bresle, confecționat în 1868 din mătase în culorile roșu, galben și albastru se află în colecția feudală a Muzeului Brukenthal din Sibiu.

Suflul înnoitor al epocii socialismului se răsfrînge asupra tuturor compartimentelor de viață materială și spirituală a țăranului hațegan. Cel ce trece prin Clopotiva, de pildă, are dinaintea ochilor tabloul edificator al acestor transformări. Mai stă în picioare o casă — cea mai veche din sat — alcătuită dintr-o singură încăpere cu țirnaș și acoperită cu paie, care amintește înfățișarea primelor așezări ale acestui sat de păstori și agricultori. Pe ulițele Clopotinei s-au durat în ultimul timp case din zid, din lemn și piatră, cu frumoase motive ornamentale în exterior, cu porți construite pe stîlpi de lemn sau de zid, acoperite cu șindrilă ori țigla. Este o dovadă de bunăstare colectivă, prielnică dezvoltării valorilor spirituale, atât de bogate și atât de adînc statornicite în istoria acestui colț de țară.

M. ANDREESCU

Itinerar hațegan

„Un briu de munți ocolește, precum zidul o cetate,
toată această mindră țară” (N. BĂLCESCU)

Cuvintele acestea s-ar fi potrivit foarte bine și „țării” Hațegului, în poarta dinspre miază-noapte unde ne-am oprit o clipă. De la Subcetate, avem una din cele mai frumoase, mai plină de poezie desfășurare a pământului românesc, imaginea cu chenar de munți a leagă-nului neamului nostru. Prinsă între cele trei masive înconjurătoare — Sebeș, Retezat și Poiana Ruscă — țara Hațegului a fost citadela naturală cea mai puternică pe care au avut-o dacii, cu ieșiri comode, dar ușor de apărat, spre regiunile vecine.

Din Hațeg către apus, automobilul aleargă lin pe drumul dacilor și romanilor, acum asfaltat. În stînga noastră, astăzi acoperit de nori — Retezatul, ispită cea mai de preț a excursioniștilor. Spre dreapta o tălbiță indicatoare ne arată drumul la Densuș.

Satul acesta — de unde-și trage obirșia cunoscuta familie de savanți Densușianu — păstrează un original monument, unic în țară, biserica ortodoxă, de o alcătuire ciudată, clădit în bună parte cu pietre și cărămizi de la construcțiile antice din apropiere. Prin planul ei, biserica sugerează existența unui alt monument — mult mai vechi — de arhitectură religioasă. Zidită de un cneaz local în zorile organizării formațiunilor statale românești prin părțile acestea ale țării noastre, — poate de Litovoi, care stăpînea în acel timp și „țara” Hațegului, — biserica din Densuș este considerată drept cea mai veche construcție de acest fel din România.

Spre apus de Densuș, munții se apropie, valea se mai închide, pînă ce un indicator rutier ne vestește: Sarmizegetusa. Apariția străvechii colonii Ulpia Traiana Augusta Dacia Sarmizegetusa ne dă emoții. Fosta capitală a Daciei romane, căreia i se alăturase în nomenclatură de către învingători — spre a cîștiga simpatia învinșilor — și numele cetății lui Decebal din munții Sebeșului, ne întîmpină cu unul din cele mai impozante monumente ale ei — amfiteatrul. Unic edificiu roman de acest fel pe teritoriul țării noastre, el este și cel mai bine păstrat monument antic din țară. Călcăm dalele de piatră pe care, odată, au răsunit pașii strămoșilor noștri...

Munții care stau, acoperiți de păduri, în dreapta și-n stînga drumului, sînt martori ai unor vremuri de mari frămîntări. Ei ar avea să ne povestească cum „s-aprindea țara”, cum se iveau dinspre Caransebeș armatele romane, cum pîneau din pădurile de nepătruns dacii, cum se izbeau cele două forțe.

Un fel de briză de munte, cu aroma brazilor pe aripi, adie ușor, în timp ce noi trecem prin Bucova, localitate din vecinătatea căreia s-a extras în antichitate marmura pentru înfrumusețarea Ulpiei Traiane. Dacă am merge cu trenul, am avea prilejul să vedem o construcție tehnică unică în țara noastră: calea ferată cu cremalieră de la Bouțari — avînd un sistem de angrenaj între șinele de fier și locomotivă, necesar învingerii pantei foarte mari.

La Voislova părăsim șoseaua asfaltată și intrăm pe valea pîrului Rusca. Sîntem în zona munților Poiana Ruscă, unde bogăția subsolului se reflectă pretutindeni. Și la Teliuc lîngă Hunedoara, și la Nădrag lîngă Lugoj — unde sînt mine de fier, — și la Alun ori Căprioara, unde se exploatează marmură frumos colorată, și, — în fine, — la Rușchița, unde se află cea mai frumoasă marmură albă din țara noastră, rivală a renumitei „carrara” italiene.

Rusca Montană este un sat frumos, așezat în vale, iar colonia minieră Rușchița, strînsă între munți, e o îngemănare reușită de case de munte cu blocuri de locuințe. Trotuarele sînt pavate aici cu resturi de marmură albă. Drumul, pavat cu spături de marmură, șerpuieste la deal. Urcușul este ușor, izvoare sînt la tot pasul, flori de toate culorile înviesc verdele profund al pădurii. Ajungem la muntele de marmură, din care se taie cu mașini moderne blocurile. Cu macarale, calupurile de marmură, albe ca zahărul, se încarcă fie în autocamioane, fie în vagoanele planului inclinat, cu care sînt coborîte la locul de transbordare în vagoane. De aici, marmura pornește în țară și peste hotare, să ducă veste despre bogăția pământului românesc.

VASILE GORĂNESCU

Potecile caprelor negre

Capra neagră este podoaba plaiurilor și a înălțimilor peste care numai vulturii se încumetă să treacă.

Omul — fie el vânător, sau numai călător, — care a văzut cioporul de capre suind ponoarele către piscuri ori adăpindu-se la un iezir limpede cum e cleștarul, va păstra imaginea asta înscrisă printre aducerile aminte dragi cît îi va fi viața de lungă.

Cît despre vînători, puțini tare se pot lăuda cu trofeul de capră neagră, ori măcar cu cunoașterea ei mai pe îndelete. Nu-i o vietate prietenoasă cu omul; dimpotrivă, cioporul caută pe cît se poate să nu-și încruciceze potecile cu cărările oamenilor, fie ei ciobani, fie vînători! Poate de aceea la popasuri vînătorești se vorbesc atîtea — unele, deh... chiar un pic mai încondeiate, cum stă în firea tagmei vînătorilor — despre caprele negre. Printre ciudățeniile acestei vietăți trebuie amintite fără doar și poate trei. Întîi, barba caprei negre, pe care și-o poartă pe spate. Capra neagră n-are pe sub fălci nici un fel de podoabă — și din acest punct de vedere n-are nici o asemănare cu caprele de casă — în schimb, pe spate are un fel de coamă din peri mari, aspri și înalți din care vînătorii norocoși smulg fire, alcătuiind din ele „barba” ce și-o pun cu mîndrie la pălărie. Al doilea lucru sînt pietrele bezoar sau bezoarul. În stomacul caprelor negre, doborîte de pușca vînătorului, ai să găsești un fel de pietre rotunde ori ovale, cihlimbării la culoare, pe care vînătorii le-au numit bezoar și cărora în vechime li se dădeau sorți de „pietre minune”, în stare să vindece orice boală ori mai degrabă să facă din vînătorul ce le purta ca talisman în buzunar un pușcaș fără greș. Adevărul e că pietrele bezoar provin din rășina pe care caprele negre o ling de pe scoarța brazilor ori a molizilor și care rămîne nemistuită în stomac. Bineînțeles că n-au nici un fel de putere „ciudată” și, oricît i-ar suna prin buzunare, vînătorul care se lasă în plata și răsplata lor, tot păgubaș rămîne. Și apoi, mai e o ciudățenie a caprelor negre: șuieratul. E un șuier adevărat, prelung, cam răgușit, ce-i drept, dar pe care-l poți auzi de

departe. Uneori, vânători mai bătrini care vor să-și păcălească vreun învățăcel îl deprind cum șuieră caprele negre: cică fac așa ca omul cînd fluieră între două degete băgate în gură numai că, vezi bine, caprele negre, neavînd degete, pasă-mi-te își viră în hot copitele dinapoi și șuieră! Bineînțeles adevărul e altul: capra neagră inspiră dintr-odată mult aer, își închide apoi nările și împinge buza aerul pe nas.

Capra neagră a rămas la noi, alături de vultur, stăpîna de netăgăduit a piscurilor stîlcoase, a prăpăștișurilor peste care nu se mai încumetă să calce nici ursul, nici risul și nici vreo altă jivină. Nu e colț de stîncă poate, pe care capra neagră să nu-și poată pune piciorul, după cum nu se află nici pieptiș ori pisc de munte pe care să nu-l poată urca cît te-ai freca la ochi. Fuge aidoma săgeții și la fiecare icnitură crezi că acuși are să se facă mici fărîme prăvălindu-se într-un fund de căldare ori prăpastie adîncă; și cînd colo, ea calcă stăpînă pe sine pe o muchie ori se cațără pe stîncă lucie. Mereu neastîmpărate, mereu peste stînci ori prăpastii, caprelor negre le ajunge o punte cît un lat de cuțit ca să poată înainta: fac sărituri pînă la 10 m cînd trec peste locuri primejdioase, putînd imediat după aceea să se oprească ori să ia totul iarăși de la început.

... Sfîrșit de august, început de septembrie. Sus, pe munte, acolo unde își au sălaș ciopoarele, nopțile încep să fie mai răcoroase; de cum se tîvește seara acolo, pe cușma muntelui, ciobanii prind a face foc, nu atît pentru pînda animalelor cu colți răi, cît pentru încălzit. Iar cînd seara stai la sfat, parcă te apropii mai cu prietenie de jarul și căldura focului; oricum, aici sus, pe pisc, în vremea asta sună tulpicile și tălăngile, vestind pregătirea pentru plecarea din prag de toamnă a turmelor mișcate către iernatec.

Dimineața cu lumina ei face minuni pe munte. Pare că ești în împărăția de nestemate a pozeștilor. Pe roua frunzișurilor scîlipesc puzderie de oglinzi și soarele se joacă de-a v-ați ascunselea în ele; într-altă parte, la o rădă-

cină, în potire de flori, o rază șugubeată își arată comori de galbeni.

Poteca urcă laolaltă, în bună tovărășie, cu un pîrliaș. Sărînd din piatră în piatră, apa aduce malurilor poveste tocmai de sus, de la izvor și iezer.

După un popas într-un luminiș, poteca coboară agale pe sub geană de brădui. Nu mai are mult și dă de iezer. De aici înainte se oprește orice șoaptă. Sub tălpile bocancilor punem funii de flin ca să întîmpinăm orice scrișnet care ne-ar putea trăda.

Acum se arată și iezerul. E chiar sub noi. Pînă acolo, poteca coboară dînd ocol. Soarele își spală acum cele dintîi raze în oglinda apei. De-asupra brazilor i se arată rotundul roșu, plin de văpăi.

În jurul iezelui se vede bine cioporul adăpîndu-se. Uite și straja bătrînă și-a adîncit botul în apă.

Deodată, moș Vuia pădurarul, se oprește. Ne arată cu mîna o mogîldeață galbenă, ce se apropie tupilată de ciopor. Abia se vede furișatul în iarba deasă.

— Risul!

Ce-i de făcut? să tragem în el, e prea departe: speriem și cioporul, iar risului nu-i facem nimica.

Depărtarea dintre tilhar și caprele negre se scurtează din ce în ce. N-au mai rămas decît zece-unsprezece pași, atît cît îi trebuiau pentru săritură. Straja cioporului tocmai își ridică botul din apă. Nările i s-au umplut de iz străin. Behăi scurt, apoi dete un șuierat de primejdie și cioporul se încordă pentru fugă. Atunci a sărit și risul. Numai că cioporul prevenit nu mai era pe locurile de adîncauri. Saltul risului se frînse așadar, în gol. Sări a doua oară, de data asta tînuind iedul. Și iedul icni scurt, așa că cea de a doua săritură a risului ajunse în apa iezărului.

Ieși de acolo scuturîndu-se și împrăștiînd stropi. Blana udă nu mai avea moliciunile de adîncauri; era lipsită de turj și părea jigărită. Numai ochii îi scînteiau ca întotdeauna.

Cioporul se mistuia în fugă către țancurie de sus ale muntelui.

EUGEN JIANU

RETEZATUL

(foto M. BICHICEANU)

Sobru și impunător, ca o uriașă cetate de granit, sever dar plin de poezie, cu piscurile-i înalte acoperite de zăpadă până-n pragul verii — așa se arată privirilor, văzut de la mari depărtări, masivul Retezatului. Pe măsură ce te apropii, impresiile se amplifică, pentru că înălțimea constant trecută de 2000 m a piscurilor sale, abundența și varietatea vegetației, bogăția faunei sale, numărul impresionant al lacurilor alpine, circurile glaciare săpate adine în stineă la începuturile cuaternarului — toate acestea înmănunchiate laolaltă definesc particularitatea Retezatului, înfățișarea sa unică în lanțul Carpaților românești.

Hațeganii îi spun firese și „Munții Hațegului“, pentru că ultimele ramificații din culmile sale de miazănoapte se pierd în întinderea netedă a Țării Hațegului, aducând cu ele, de sub culmile Pelegii, Slăveului sau Custurii, unda involburată a Rîului Mare ce străbate apoi aceste locuri până-ntâlnește albia limpede a Streiului.

Urișa prăvălire de pietre provocată de alunecarea ghețarilor, precum și salba de lacuri născută în locurile unde aceștia au sălășluit în îndepărtate ere geologice — lacuri în care se oglindesc selipirile dimineții și virfurile drepte ale brazilor — reprezintă, fără îndoială, o dominantă în atracțiile Retezatului. I se alătură, cu egal interes, flora și fauna sa, cele mai bogate și mai rare din munții noștri. Și-au găsit adăpost aici, alături de vietățile obișnuite ale pădurii — urși, lupi, mistreți, vulpi — risul, pisica sălbatică, vulturul bărbos și capra neagră, strălucita podoabă a Retezatului. Lumea vegetală este și ea reprezentată de specii puțin sau de loc răspândite în ceilalți masivi muntoși: nucul sălbatic, un relict prediluviian, frasinul de proveniență meridională, floarea de colț (*Leontopodium alpinum*), singele voinicului (*Nigritella nigra*), gențiana, orhidea de munte, zîmbrul (*Pinus cembra*), numeroase specii de *Hieracium*, care au luat, pentru a demonstra parcă apartenența exclusivă la vegetația Retezatului, denumiri din toponimia muntelui: Peleaga, Retezat, Zănoaga, Tăul Negru, Clopotiva, Riu de Mori etc.

Constituirea parcului național al Retezatului întins pe o suprafață de peste o sută km²,

are menirea să ocrotească prețioase daruri ale naturii, care populind zone tot mai întinse, sporesc farmecul și originalitatea acestui masiv cu nume de legendă.

Un farmec și o originalitate care-și schimbă înfățișarea de la un anotimp la altul, dar nu și intensitatea. Vara te simți atras de freamătul puternic al naturii, de mireasma florilor sau de albastrul curat al cerului, oglindit în unda incrementă a lezerelor și tăurilor; toamna asiste uimit la fascinantă metamorfoză polieromă a pădurilor, în timp ce iarna, anotimpul feeriei întinderi înveșmântate în decori de basm, îți dezvăluie o lume tainică și misterioasă, în care zăpada așternută în strat de câțiva metri, dă forme ciudate piscurilor stincoase. Totul este imens și necuprins, alb, strălucitor de alb în sclipirea soarelui, învăluit într-o liniște adâncă, netulburată decât de orga cu registre grave a vinturilor de apus. Forma puțin obișnuită a reliefului, bogatele-i podoabe naturale, vecinătatea cu locuri care au fost cindva martorele unor mari evenimente ale istoriei, au creat Retezatului un nesfârșit șir de legende, pe care le mai poți asculta și astăzi, în fața unui foc de vreascuri, povestite de ciobani sfătoși, așa cum le-au apucat din moși-strămoși. Cele mai multe, explică în felurite variante cum și în ce împrejurare a fost ciuntit vârful cel mai falnic al întregului masiv. De sus, de pe vârful Retezatului, neted ca un luminiș de pădure, zăările se deschid către legendara Țară a Hațegului, leagănul în care s-a zămislit ființa neamului nostru.

N. DOCSĂNESCU

MIC GHID AL RETEZATULUI

În Retezat se poate pătrunde, pornind din următoarele puncte:

OHABA-DE-SUB-PIATRĂ, stație de cale ferată pe ruta Petroșeni — Simeria, în nord-estul Țării Hațegului, urmînd apoi drumul spre Nucșoara (10 km), comună situată la poalele Retezatului și în continuare pînă în Poiana Cîrnic. De aici, poteca marcată cu bandă albastră urcă la cabana Pietrele (de la Nucșoara, timp de mers 3—4 ore).

PUI, de asemenea stație C.F.R. pe linia Petroșeni — Simeria, la confluența Riului Bărbat cu Streiul. Din comuna cu același nume, drumul trece prin satul Hobița (8 km) și în continuare (14 km) pînă la cabana Baleia.

CÎMPUL LUI NEAG, comună situată în extremitatea vestică a Depresiunii Petroșenilor, de unde începe traseul marcat cu cruce roșie, care duce la cabana Buta.

GARA SARMIZEGETUSA, pe linia Caransebeș — Subcetate, punct de plecare spre cabanele Gura Zlata și Gura Apei, prin satul Clopotiva. Potecă marcată cu bandă roșie, pînă la cabana Gura Zlata apoi cu cruce albastră pînă la cabana Gura Apei. Fiind un traseu lung și anevoios, cu cabanele la mică altitudine, nu-l recomandăm pentru pătrunderea în masiv, ci mai degrabă pentru părăsirea lui.

PISCURILE RETEZATULUI depășesc, în general, înălțimea de două mii de metri. În partea apuseană a masivului se află virfurile Zlata (2140 m), Zănoaga (2262 m), Șesele (2323 m) și Judele (2388 m). Din vf. Judele se desprinde spre sud-vest culmea Slăveiiului. Partea centrală, cuprinsă între Virful Judele și Virful Mare, adăpostește culmile cele mai înalte; Bucura (2439 m), Peleaga (2509 m), Păpușa (2500 m) și Virful Mare (2455 m). Fiecare dintre ele se continuă în ramificații îndreptate spre nord: Culmea Retezat — Lolaia din virful Bucura (virful Retezat — 2485 m), culmea Pietrele din virful Peleaga, Culmea Văii Rele din virful Păpușa și Culmea Galeșului desprinsă din Virful Mare. În sfîrșit, Culmea Virful Mare — Culmea Lănciței, formează a treia zonă a crestei principale, mult mai scundă, în care doar virful Lăncița (1969 m) și Cleanțul Cozmii (1862 m) se ridică peste aceste înălțimi cu spinări ondulate.

Urmele lăsate în Retezat de ghetarii din cuaternar sînt vizibile sub forma văilor și circurilor glaciare. Valea Stănișoarei, Valea Pietrele, Valea Rea și Valea Galeșului, înmănunchiate în vecinătatea cabanei Pietrele, la izvoarele Nucșoarei, formează grupul cel mai însemnat de văi glaciare din Retezat.

CABANE

1. Pietrele, la confluența văilor Pietrele și Stănișoara. Capacitatea 156 locuri. Stație de cale ferată, Ohaba-de-sub-Piatră.

2. Baleia, în partea răsăriteană a masivului Retezat. Capacitatea 100 locuri. Pirtii de schi. Stația C.F.R. Pui.

3. Gura Zlata, pe valea Riului Mare la confluența cu pîrîul Valea Zlata; capacitatea 76 locuri; stația C.F.R. Sarmizegetusa.

4. Buta, în regiunea vestică a Retezatului, aproape de obirșia Văii Buta; capacitatea 65 locuri, stația C.F.R. Lupeni.

5. Gura Apei, la confluența Lăpușnicului Mic cu Riul Șes. Capacitatea 35 locuri, stația C.F.R. Sarmizegetusa.

6. Adăpostul Cîmpușel, pe valea Jiului de Vest. Capacitatea 10 locuri. Stația C.F.R. cea mai apropiată — Lupeni.

LACURILE ALPINE

În cîldările glaciare s-au format peste 80 lacuri alpine. Cele mai „spectaculoase” sînt Lacul Bucura (2040 m alt.), Tăul Porții (2240 m), Tăul Agățat (2208 m), lacurile Florica (2070 m), Viorica, Ana și Lia (1910 m) — situate în uriașa cîldare a Bucurei, Tăul Negru (2025 m), Tăul Gemenile (1930 m) și Tăul Stîrbului (2090 m) în circurile glaciare ale Gemenilor, lacul Zănoaga (1973 m), lacul Judele, Tăul Ascuns, Tăul Urit și Tăul Răsu-cit, în preajma Judelui, Tăul Țapului (2050 m), Tăul Adînc și Tăurile Custurii (2210—2230 m) în bazinul Riului Bărbat, lacurile Stănișoarei, Pietrei și Tăurile Văii Rele în zona nordică a masivului, Tăul Galeșul și Tăul dintre Brazi, ambele în Valea Galeșului.

Cel mai întins este lacul Bucura (11 ha), cel mai înalt Tăul Mare, la 2270 m, cel mai pitoresc Tăul Agățat.

TRASEE TURISTICE

1. Ohaba de sub Piatră (320 m) — comuna Sălaşu de Sus (475 m) — comuna Nucșoara (637 m) — Poiana Cîrnic (980 m) — cabana Pietrele (1475 m); MARCAJ: bandă albastră. DURATA: 5,1/2 — 6,1/2 ore

2. Cabana Pietrele — valea Pietrele — Curmătura Bucurei (2206 m) — lacul Bucura (2040 m) — cabana Buta (1580 m); MARCAJ: bandă albastră pînă la lacul Bucura, cruce roșie în continuare, pînă la cabana Buta. DURATA: 7—8 ore.

3. Gara Pui — comuna Riu Bărbat (494 m) — comuna Hobița (534 m) — cabana Baleia (1450 m); MARCAJ: triunghi albastru; DURATA: 5 ore.

4. Cabana Baleia — Cleantul Cozmii (1862 m) — Stîna de Riu (1563 m) — sub vf. Custura (2463 m) — Șaua Plaiul Mic (1879 m) — cabana Buta. MARCAJ: triunghi albastru. DURATA: 8—9 ore. De la Plaiul Mic se poate continua poteca marcată cu bandă roșie peste vf. Drăgșanul (2080 m) — sub vf. Albele (2013 m) — sub Piatra Iorgovanului (1997 m), care trece în Munții Godeanu.

5. Cabana Pietrele — Lacul Galeșul (1950 m) — șaua Vîrfului Mare (2455 m) — Piciorul Lănciței — Cleantul Cozmii (1862 m) — cabana Baleia (1450 m). MARCAJ: triunghi roșu. DURATA: 8—9 ore.

6. Cabana Pietrele — Valea Stînișoarei — Șaua Retezatului (2251 m) — vf. Retezat (2485 m) — Șaua Retezatului — Poarta Bucurei (2261 m) — Tăul Agățat (2208 m) — lacul Bucura (2040 m) — cabana Pietrele. MARCAJ: triunghi albastru pînă la vf. Retezat, bandă galbenă pînă la Bucura, bandă albastră pînă la cabana Pietrele. DURATA: 8—9 ore.

7. Cabana Pietrele — Curmătura Bucurei — vf. Peleaga (2509 m) — Valea Rea — lacul Galeșul — cabana Pietrele; MARCAJ: bandă albastră pînă la Curmătura Bucura, bandă roșie pînă în Șaua Pelegii, potecă nemarcată pînă la lacul Galeșul, triunghi roșu pînă la cabana Pietrele. DURATA: 7—8 ore.

8. Lacul Zănoaga (1973 m) — vf. Șeselor (2323 m) — vf. Judele (2388 m) — lacul Bucura. MARCAJ: punct roșu. DURATA: 2—4 ore.

9. Cîmpul lui Neag (800 m) — Gura Butei (860 m) — Cheia Butei (1049 m) — cabana Buta (1580 m). MARCAJ: cruce roșie. DURATA: 4—5 ore.

10. Cîmpul lui Neag — Cîmpul Mielului — Adăpostul Cîmpușel (1150 m). MARCAJ: triunghi roșu. DURATA: 4 ore. Poteca duce în continuare la Cheia Scocului (1185 m) și Piatra Iorgovanului (1997 m).

11. Cabana Gura Zlata (766 m) — sub vf. Cioaca (1453 m) — platoul Zănoagei (1709 m) — lacul Zănoaga (1973 m) — Dosul Slăveului (2346 m) — lacul Bucura. MARCAJ: triunghi roșu. DURATA: 8—10 ore.

12. Cabana Gura Zlata — cabana Gura Apei. MARCAJ: cruce albastră; DURATA: 3 ore.

13. Gara Sarmizegetusa (530 m) — comuna Clopotiva (490 m) — cabana Gura Zlata (766 m). MARCAJ: bandă roșie. DURATA: 6 ore.

14. Cabana Gura Apei (998 m) — Lunca Berhinei (1127 m) — Gura Bucurei (1580 m) — șaua Plaiului Mic (1879 m) — cabana Buta (1580 m). MARCAJ: punct albastru; DURATA: 8 ore.

15. Cabana Gura Apei — Lunca Berhinei (1127 m) — Crucea Trăsnitului (2070 m) — lacul Bucura (2040 m); MARCAJ: punct galben. DURATA: 8 ore.

(foto IOAN GHEORGHE)

DE LA BĂILE

Trecuse de jumătatea lunii august cînd într-o seară ne-am urcat în tren și a doua zi, încă pe întuneric, am coborît în gara Băile Herculane. În zori eram la Crucea Ghizelii pe valea Cernii. Pe primul localnic întîlnit l-am întrebat de Plaiul Gîrdomanului, cu care începea harta noastră.

— Ha! Gîrdomanu...? Poate o și sus la Munci-ăi mari!

Tot întrebînd, am ajuns seara la stîna de la Prisloapa Bogîlîinilor. Am întins cortul afară, unde am dormit pînă cînd oile au dat semnal că se apropie ziua.

Îndată ce soarele ne-a dat bună-dimineața am pornit la drum.

Spre seară, un cioban mai în vîrstă, Ion Ciocîrlan din Mărășești — Mehedinți, care cutreeră acești munți de cincizeci de ani, ne-a arătat și numit, pe o vreme clară, toți munții pînă la Retezat.

Seara am instalat cortul pe malul Rîului-Ses aproape de izvoare.

Îndată ce s-a luminat de ziuă am ras cu cuțitul bruma de pe cort și răcoarea dimineții ne-a grăbit la drum.

Mergem pe culmi cu pajiști întinse.

Către acest sfîrșit de august cerul e senin și perspectiva întinsă peste șirurile de munți ce se undulează în scîdere spre apus și se înalță semeț spre răsărit și miază-noapte. Se văd clar Tarcu și Căleanu spre nord-vest. Bazinul Rîului-Ses, cu izvoare dese, pare o ramură pornită dinspre Gura-Apei cu vîrfurile spre noi. În stînga noastră spre miază-noapte rămîn Morarul și Gugu. Cotim la dreapta, peste pășuni întinse, către răsărit. Cînd am ajuns la izvoarașul cu

PESTE GODEAN LA H

HERCULANE

apă cristalină, chiar în marginea potecii, o adevărată binefacere, privim în stînga noastră cele două platforme, Borăscu Mare și Mic; de pe aceste acoperișuri înalte și din coastele lor apele se scurg spre apus, spre miez-noapte și spre răsărit, îmbogățind debitul Lăpușnicului Mare, care de la Gura-Apei își schimbă numele în Rîu-Mare. Din creastă spre sud izvoarele coboară către afluenții Cernii.

Abia acum, pe la jumătatea celei de a treia zi am ajuns la Plaiul Girdomanului.

După ce trecem Galbina și Paltina, coborim un timp și apoi urcăm prin bolovăniș pe Stînuleți, unde o scurtă ploaie de câteva minute, singura într-o săptămînă, răcorește atmosfera.

În august ploile sînt rare în acești masivi. După ce trecem de Piatra Iorgovanului mergem pe un pod cu ierburi și jepi, trecem Albele, care rămîn în stînga și coborim pe Scoocul Drăgășanului spre miez-noapte. Apoi ca pe o masă înclinată spre Lăpușnicul Mare mergem pe pajiște pînă la stîna din Drăgășanul. Cea de a patra noapte de la plecarea de acasă o petrecem aci la stînă, unde ospătăm pe săturate. De pe Godeanu cuprindem cu privirea întreg masivul Retezat. Acum sîntem aproape în inima lui. Oierii, ne îndreaptă „pe-o lăsătoare” spre apa Lăpușnicului și de aici în sus pe lingă apă pînă la gura izvorului Bucura, de unde pe lingă ghirlanda de lacuri, pe o cărare mai mult bănuită de cit căleată de picior, am mers printre jepi și zimbri (pinus cembra), pînă am cotit la dreapta spre lac. Flora bogată și rară ne-a reținut atenția și admirația pe tot acest parcurs.

Ne-am instalat sub steiul cel mare cu fața spre apa în care noaptea s-a oglindit luna luminînd jocul păstrăvilor. Pînă seara am avut timp să urcăm în virful Peleaga și să vedem împrejurimile și depărtările.

Dimineața, încă înainte de răsăritul soarelui, am urcat pe lingă micile lacuri pînă în Poarta Bucureii. Îndată ce am păstruns prin poartă spre miez-noapte, aspectul împrejurimilor s-a schimbat și pe cînd eram stăpîniți de uimirea priveliștii în zori, pe-o piatră în dreapta noastră, la cîțiva pași, o capră ne privea mirată, fără frică. A fost de ajuns ca unul dintre noi să tulbure liniștea zorilor cu vorba și stînea a aruncat-o cu un resort ascuns, într-o săritură fără efort, în are deschis, pe-o altă piatră; alte cinci capre au apărut în apropierea ei, ca apoi muntele să se însuflească de aceste viețuitoare pînă ce nevăzutul le-a înghițit pe toate. Printre pietrele răspindite haotic de uriașele cataclisme din trecutele ere geologice, ne-am căfărat pînă am ajuns în Custura Retezatului și de aci pînă în virful Retezat. Ultimele flori ale verii spre sfîrșite zmălțau un mic pod în fața noastră.

Creste, custuri, văi și prăpăstii se desfășurau în toate direcțiile și privirea luneca peste lacuri urmărind firul izvoarelor care deveneau pîraie. Cine știe cînd vom mai veni pe aici?

Pe Piciorul Valereasca și apoi pe vale, pe lingă Rîușor, am ajuns la Rîu de Mori. De acolo cu o căruță condusă de nea Vasile, cel cu figură de dac dinainte de Burebista și Deceneu, am sosit seara la Hațeg.

G. P.

ȘI RETEZAT HAȚEG

Cabana

BÎLEA
LAC

Știința în slujba turismului

PRIMUL COLOCVIU DE GEOGRAFIA TURISMULUI
BUCUREȘTI ● SEPTEMBRIE 1968

Recent, capitala noastră a găzduit lucrările primului Colocviu național de Geografia Turismului, organizat de Academia Republicii Socialiste România (Institutul de Geologie-Geografie), de Ministerul Învățământului și de Oficiul Național de Turism. Au participat la acest colocviu numeroși oameni de știință și cultură din diverse ramuri de activitate în sfera cărora se desvoltă activ și rodnic această nouă disciplină științifică: geografia turismului. Geografi, geologi, speologi, activiști pe tărîm sportiv, arhitecți, constructori, silvicultori și cercetători în domeniul economiei forestiere, naturaliști, etnografi, folcloriști, medici balneologi, specialiști-organizatori din Oficiul Național de Turism — s-au reunit cu scopul de a trece în revistă remarcabilele realizări obținute pînă acum în dezvoltarea bazei materiale a turismului în țara noastră, a face un direct schimb de experiență în domeniul lor comun de preocupări și pentru a-și aduce contribuția în continuare la punerea în valoare a patrimoniului turistic și a tezaurului de frumuseți al României.

Geografia turismului este o latură relativ nouă a științelor geografice — nouă nu numai la noi în țară dar și în lume — ea luînd naștere din necesitatea de a fundamenta științific posibilitatea valorificării la maximum a peisajului natural al unei țări.

Este firesc interesul cu care a fost întîmpinată această primă manifestare „publică” a cercetătorilor științifici în domeniul turismului din țara noastră și mai ales importanța care a fost acordată lucrărilor de către toți factorii interesați în dezvoltarea

acestei activități cu implicații în același timp culturale, politice și economice. În cursul lucrărilor, Colocviul de Geografie a Turismului a fost însuflețit de 46 de comunicări, dintre care — numai pentru a ilustra varietatea tematicii abordate — cităm cîteva: „Amenajarea turistică a Munților Apuseni” (Peștera Scărișoara, Cetățile Ponorului, Detunata, minele romane, Roșia Montană), „Valorificarea turistică a patrimoniului speologic al României” (zone turistice: Subcarpații Olteniei, zona carstică a Banatului, zona Hațeg-Petroșeni, Munții Bihor, Munții Pădurea Craiului, bazinul superior al lălo-miței, zona Podul Dîmboviței), „Valorificarea turistică a părții centrale a Carpaților Orientali” (valea superioară a Bistriței, lacurile de acumulare, masivul Ceahlău, Lacul Roșu, Cheile Bicazului), „Turismul periurban”, „Zona favorabilă turismului din județul Mehedinți și în jurul marelui Baraj al Dunării de la Porțile de Fier”, „Vînatul și vînătoarea în Carpații Românești — factori de promovare a turismului”, „Valorificarea superioară a potențialului turistic al Deltei Dunării”, „Posibilități de valorificare sub raport turistic a Țării Maramureșului”, „Zonarea turistică a României” (amplă lucrare științifică de bază pentru ansamblul național al viitoarelor proiecte de amenajare turistică), „Posibilități noi de dezvoltare a turismului în Munții Făgărașului”, „Bazinul Lotrului, viitoare zonă turistică de mare importanță”, „Drumurile forestiere — căi importante pentru dezvoltarea turismului auto”, „România în fluxul turistic

europăan", „Potențialul turistic al munților dintre Jiu și Timiș", „Posibilități de amenajare turistică a zonei mănăstirilor din Bucovina", „Economia forestieră în sprijinul dezvoltării turismului", „Probleme de Geografie a Turismului pe litoral", „Valea mijlocie a Oltului — balneologie și turism", „Posibilități de valorificare turistică a Munților Trascăului", „Retezatul", etc.

Dar importanța cea mai mare a acestui prim colocviu de Geografie a Turismului constă în faptul, remarcat și subliniat de Președintele Oficiului Național de Turism în cuvântarea rostită la încheierea lucrărilor, că numeroasele comunicări prezentate de participanții la colocviu vor constitui un material bogat și extrem de util, la dispoziția tuturor factorilor chemați să contribuie la dezvoltarea bazei materiale

a turismului în România; propunerile și sugestiile cuprinse în comunicări vor fi studiate cu simț de răspundere, iar cele mai valoroase dintre ele vor sta la baza planurilor de perspectivă ale O.N.T., în ordinea posibilității materiale de realizare a lor. În acest sens, au reținut în mod deosebit atenția, pentru valorificarea lor mai apropiată, sugestiile referitoare la amenajările în continuare din Delta Dunării, de pe litoral, din nordul Moldovei, precum și dotările care se impun în zona montană.

Toate acestea, precum și inițiativa de a se organiza astfel de colocvii în mod regulat, din doi în doi ani, sînt tot atîtea garanții — care deschid largi și splendide perspective dezvoltării în continuare a turismului și a bazelor lui materiale în România.

V. M.

Publicăm mai jos unul din referatele prezentate la acest colocviu:

Valorificarea peisajului geografic din Bărgan în scopuri balneo-turistice

OCTAVIA ȘEITAN-BOGDAN

Aparenta monotonie a Bărganului îndepărtează, la prima vedere, orice gînd de valorificare a peisajului geografic local în scopuri turistice. Și totuși, Bărganul dispune de peisaje care merită a fi luate în considerație din acest punct de vedere. Dintre acestea notăm pe cele legate de rețeaua hidrografică (Dunărea care-l delimitează la sud și est, Buzăul și Ialomița) și de salba de limane fluviatile: Jirlău, Amara, Balta Albă și respectiv Fundata, Amara, Strachina etc., așezate în plin cîmp al Bărganului. La acestea se adaugă alte cîteva lacuri sărate care pestrițesc Bărganul Central-Tătaru, Batogu, Colțea, Lacul Unturos și Bărganul Nordic-Movila Miresii, Ianca, Lacul Sărat etc.

O primă etapă în dezvoltarea turismului din Bărgan este legată de valorificarea lacurilor sărate de aici. În împrejurimile unora au apărut stațiuni balneare, reluînd unele tradiții mai vechi, în care balneo- și climatoterapia

sînt folosite științific. În împrejurimile altora populația locală utilizează în mod empiric factorii naturali de cură.

Chiar din momentul apariției, stațiunile au atras atenția nu numai pentru tratament ci și din punct de vedere turistic. Numeroși locuitori din împrejurimi vin în excursie de o zi pentru destindere și recreiere. A apărut astfel un flux turistic din zona înconjurătoare către stațiuni. Totodată, pentru cei veniți la cură poate fi trezit interesul de a vizita împrejurimile stațiunilor, astfel încît poate fi dezvoltat și un flux turistic dinspre stațiuni către alte puncte din zona înconjurătoare. Pentru stimularea acestei mișcări turistice cu dublu sens într-o regiune aparent total lipsită de obiective de mare interes turistic, este necesar ca peisajele geografice legate de prezența lacurilor sărate să fie bine valorificate mai întîi din punct de vedere balnear, prin dezvoltarea stațiunilor existente.

Condițiile de mediu ale acestor peisaje, răspund din plin scopurilor balneoturistice, pentru că există o concentrație mare în săruri a lacurilor, cu echilibru constant și bogăție inepuizabilă de nămol terapeutic, iar condițiile climatice din sezonul cald (iunie-septembrie), permit practicarea băilor simple de apă, aer, soare, nămol.

În general sezonul balnear al Bărașanului se caracterizează printr-un climat de stepă excitant, dar cu durată lungă și cu condiții climatice favorabile pentru cură.

Realizarea scopurilor balneo-turistice din Bărașan este sprijinită de posibilitățile ușoare de acces și de aprovizionare pentru localitățile vizate. La acestea se adaugă prezența în apropiere și a altor locuri care pot constitui puncte de agrement (orașe, petece de păduri, lacuri destinate pisciculturii).

Date fiind condițiile favorabile arătate, este justificată întru totul ideea stimulării unui flux turistic prin dezvoltarea stațiunilor balneare din Bărașan, unele dintre ele bine cunoscute (Lacul Sărat, Amara), altele încă anonime și fără amenajări moderne (Ciineni, Balta Albă, Movila Miresii). Dezvoltarea unui asemenea flux turistic este strict dependentă de gradul de dezvoltare al stațiunilor existente și de amenajarea altora. Acest lucru este cu atît mai necesar cu cît Bărașanul este lipsit de alte posibilități turistice, astfel încît valoarea acestor stațiuni ar crește considerabil pentru populația locală, ele fiind totodată și o sursă de venit pentru economie.

Dacă primul sens al fluxului — din împrejurimi spre stațiuni — este condiționat de prezența acestora din urmă, cel de-al doilea sens — din stațiune spre împrejurimi — este condiționat de buna cunoaștere a zonei turistice aferente stațiunii, ca și de buna organizare a traseelor respective. Asupra acestui din urmă aspect ne oprim în continuare.

Astfel, poziția Lacului Sărat într-un parc natural în apropierea orașului Brăila și a Văii Dunării permite conturarea în împrejurimile stațiunii a unei importante zone turistice care include cîteva obiective mai importante: orașul Brăila, Combinatul chimic Chișcani, punctul pescăresc Gheci și Balta Brăilei în care se poate pătrunde cu vasele pe brațul Vilciu pînă la Mărașu, sau pe canalul Filipoiu pînă la cabana Șerbanu; apoi orașele Galați, Tulcea, Măcin, Hirșova etc. Din stațiune spre aceste obiective turistice și invers, poate fi stimulat și dezvoltat un important flux turistic. Dar, pentru valorificarea din plin a acestui potențial turistic sînt necesare o serie de amenajări: locuri de popas, teren de camping în pădurea de lîngă lac, un punct de ambarcare lîngă stațiune pentru excursii mici pe Dunăre etc.

Proiectul de sistematizare întocmit de I.S.C.A.S. în colaborare cu Institutul de balneologie și fizioterapie în vederea amenajării balneare a acestei stațiuni, propune o serie de lucrări hidrotehnice pentru menținerea apei în lac, mărirea capacității stațiunii, completarea spațiilor verzi etc., ceea ce creează mari posibilități de valorificare balneară și turistică a stațiunii și a împrejurimilor ei.

Cea de-a doua stațiune din Bărașan bine cunoscută este Amara, pe cursul inferior al lămoșei împrejurul căreia se conturează o altă zonă de atracție turistică. Această zonă se extinde de-a lungul lămoșei între localitățile Fundata și Strachina, incluzînd toate limanele fluviatile, unele cu proprietăți terapeutice, ceea ce oferă posibilități de amenajări balneare (Fundata), altele — importante rezervoare piscicole (Strachina, Schiauca, Ezeru.)

În urma amenajărilor care vor fi făcute pe baza aceluiaș proiect citat mai sus, această zonă va deveni un important complex balneo-turistic al cărui viitor va fi avantajat de poziția sa în plin cîmp al Bărașanului și pe valea lămoșei. În partea nordică a Bărașanului, pe cursul inferior al Buzăului se conturează o altă zonă de mare viitor turistic, Ciineni — Balta Albă. Ea cuprinde sectorul aferent Buzăului cu limanele fluviatile Jirlău, Ciineni, Balta Amara, Boldu și Balta Albă, Ciulnița.

În cadrul acesteia, Balta Albă, cunoscută și în străinătate pentru proprietățile sale terapeutice, va deveni principalul obiectiv turistic.

Pe cuprinsul Bărașanului se mai întîlnesc și alte lacuri care se pretează la amenajări balneoturistice. Printre acestea enumerăm lacurile: Movila Miresii și lanca în Bărașanul de Nord și Batogu, Tătaru etc., din Bărașanul central care în prezent sînt valorificate numai pe plan local.

Cu unele amenajări puțin costisitoare care solicită sprijinul organelor locale ale puterii de Stat și cele ale Ministerului Sănătății, aceste stațiuni în devenire ar putea stimula și aici o mișcare turistică locală.

MAGISTRALĂ PESTE APE

De unde-i vine numele, nimeni nu-și mai amintește. Unii mai susțin că în urmă cu mulți ani pe vremea codrilor nesfirșiți și a zilelor dintii ale neasemuitei legende a Mioriței, pe aici, pe la Vadul Oii se treceau la pas de pe malul dobrogean pe cel muntean ori de pe cel muntean pe cel dobrogean, turmele, carele și cirezile.

Așa o fi fost... Azi însă, cele două locuri de la Vadul Oii — Giurgeni nu mai dovedesc din zori și pînă în miez de noapte căraușia peste apa Dunării. Autoturisme și camioane, motocicletele și microbuze toată ziua sînt trecute de pe un mal pe celălalt.

Comandantul punctului de trecere, marinar încercat care privește cu o oarecare nostalgie după fiecare vapor ce alunecă molcom pe apa bătrînului Danubiu poate face oricui un calcul aritmetic sumar: înmulțește numărul zilelor anului cu cifra șase sute. De aici rezultă că la prima vedere peste 200.000 de mașini anual sînt „în tranzit” după cum se obișnuiește să se spună în limbajul de strictă specialitate. Dacă amintim că în zilele de vară cînd spre litoralul românesc se îndreaptă turiști nu numai din țară dar de pe întreg continentul european și chiar de pe alte continente, ne putem ușor închipui că cifra de șase sute crește uimitor de mult.

Iată deci, motivul cel mai puternic pentru care lîngă drumul pe apă al bacurilor de la Vadul Oii — Giurgeni, s-a hotărît ridicarea unei magistrale. O punte din beton și fier, acoperită cu asfalt și brodată cu dantelăria fină a parapetelor, o punte dreaptă ca o coardă de arc aruncată cu dezinvoltură peste spinarea bătrînului fluviu. Așa va arăta podul de la Vadul Oii — Giurgeni. Suplu, elegant și trainic.

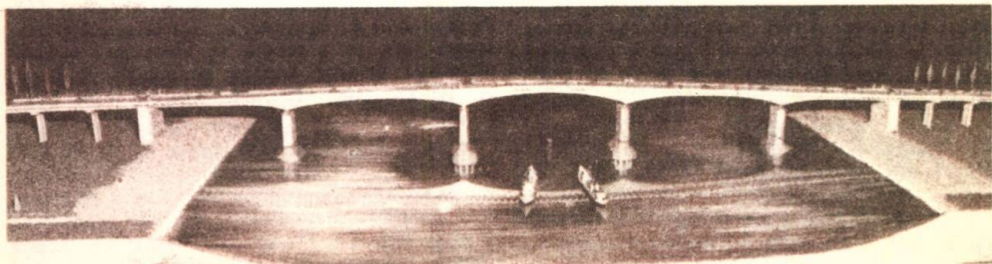
Avînd cuprins în el meșteșugul dobîndit din

generație în generație la care s-a adăugat experiența proprie a celor ce-l ridică azi și mașinile moderne care materializează ușor, rapid și precis intențiile oamenilor, podul de peste Dunăre se numește ca oricare alt pod „lucrare de artă”. Oamenii care-l ridică indiferent că sînt ingineri sau muncitori, tineri sau vîrstnici, își spun simplu și modest — podari...

Magistrala de peste ape care se ridică la Vadul Oii — Giurgeni a început să prindă viață în toamna lui 1966. De atunci a trecut o bună bucată de vreme. În acest răstimp podarii au lucrat la viaduct — partea magistralei care se află pe uscat conturîndu-se bine în prezent. Ajunse pînă aproape de malurile Dunării, viaductele par niște trambuline uriașe. Fiecare din ele se sprijină pe o culee și pe șapte pile (fiecare pilă avînd în compunere 12 coloane care sînt împlîntate în pămînt pînă la o adîncime de peste patruzeci de metri).

Zeci de mii de metri cubi de beton, vagoane întregi de fier au intrat în aceste coloane, umeri trainici pe care se va sprijini magistrala. Dacă la cele spuse amintim și coloanele ce se vor ridica din Dunăre și pentru care s-au adus instalații cu totul speciale și mașini care nu s-au folosit pînă acum la nici o construcție în țară, ne putem da seama ce înseamnă această lucrare. Pornită într-una din lunile de toamnă ale anului 1966, magistrala va fi terminată cam în aceleași luni ale anului 1969. Un veritabil arc de triumf, lung de peste 1100 de metri pe sub care își va trece unda bătrînului fluviu. Suplă și trainică magistrala peste ape ridicată de apolodorii zilelor noastre, își va merita pe drept cuvînt numele de „lucrare de artă”.

VICTOR TEODORU

MAXIME ȘI CUGETĂRI DESPRE CĂLĂTORII

Să călătorești, înseamnă să te naști și să mori în fiecare clipă — V. HUGO („Mizerabili“, II).
Drumeția dă foloase multe: vezi și-auzi minuni ne-închipuite; noi meleaguri se perindă-n
ochi, legi prietenii, devii mai demn și deprinzi frumoasele purtări — SAADI („Golestan“).

Pentru cultura unui om de seamă

N-ajunge un cerc restrâns, ci să-l inspire

Și țara lui și lumea — GOETHE („Torquato Tasso“, I, 2)

Călătoria de o mie de mile începe cu un pas — LAO TSE

Nimic nu poate fi mai folositor pentru un tânăr naturalist, decît o călătorie prin țări depăr-
tate — CH. DARWIN

Cine se gîndește numai la locul unde trebuie să ajungă, își strică plăcerea călătoriei — FR.
RÜCKERT

Multe-a-nvățat isteța rîndunică

În lungile ei drumuri ce-n lume-a străbătut

... Oricine multe știe cînd multe a văzut — LAFONTAINE („Rîndunica...“)

La drum, un tovarăș priceput la vorbă ține loc de căruță — PUBLILIUS SYRUS („Macrobiu“)

Cea mai mare plăcere a călătorului este aceea de a povesti — AL. DUMAS.

E mult mai ușor să călătorești decît să povestești o călătorie — D. LIVINGSTONE („Jurnal“)

Îmi place să călătoresc și să văd, dar fără a sta mult în afara granițelor patriei mele. Adevărata
emoție a lucrurilor văzute o am la întoarcerea acasă. M-am născut plantă cu rădăcini, nu pasăre.
Chiar dacă aș face expediții nautice, ca marii exploratori, aș prefera să stau pe punte, asemeni
unui oleandru în hîrdăul său. Naufragiind și înecîndu-mă în ocean, m-aș duce la fund în țărina
mea natală — GEORGE CĂLINESCU („Cronica optimistului“):

MIHAI RALEA despre călătorii:

Călătoria e instrumentul cel mai harnic al uniformizării culturii. Prin ea alergăm după par-
ticular și tot prin ea îl desființăm.

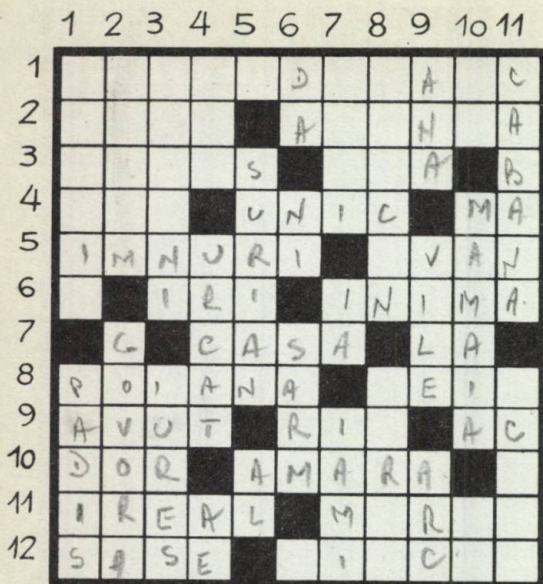
În generația trecută oamenii plecau peste mări și țări ca să-și schimbe decorul vieții, să-și
varieze existența, să-și dea iluzia unei reînnoiri, a unei alte existențe. Dar fiecare își poartă
peste tot numai sufletul său, pe care peisajul îl azvîrle mereu înapoi.

O călătorie în Egipt e o cochetație cu neantul și o meditație asupra neexistenței. În alte părți
se conservă viața, aici toate eforturile se fac ca să se conserve moartea.

Călătoria este o reînnoire. Rupînd automatismul taylorizării noastre, ne schimbăm pentru o
lună sau pentru o săptămînă masca, îmbrăcăm un alt costum, ne dăm iluzia unui alt personaj.
Puțini sînt însă aceia care se pot reînnoi. Cei mai mulți urmăresc în călătorii imposibile visul
nebun de a fugi de propria lor umbră.

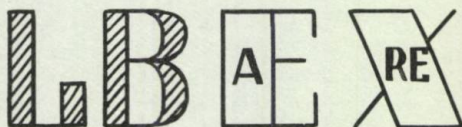
Călătoria se mîntuiește de multe ori. Ea e unicul remediu pentru un suflet încă nu complet
naufragiat. Lăcomia noastră de spațiu ne-ar voi la un moment dat pretutindeni simultan. Poate
viteza avioanelor va realiza într-o zi, măcar printr-o succesiune rapidă, ceva din această dorință
a zeilor.

(culese de C. V. ROSCKE)

URARE

(Criptografie: 4, 4, 2, 8)

La cabană

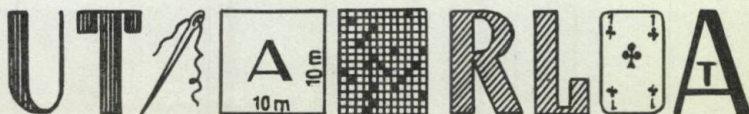
ORIZONTAL: 1) Cabană modernă, centru al sporturilor de iarnă, din Munții Bihorului (3 cuv.). 2) Lacturist în Munții Rodnei — Cabană într-un pitoresc peisaj de lângă Gheorghieni. 3) Brăzdează culmile Făgărașului — Diminutiv feminin. 4) Ei, bine. (Trans.) — N-are pereche — La intrarea în Malnaș; 5) Cîntece de slavă — Pe firul apei. 6) Rîu pe care era așezată Sparta — Bate mai repede la urcuș. 7) „.... Turistilor”, cabană în apropierea Bicazului — indicativ de direcție. 8) „.... Brașov”, cunoscută și apreciată stațiune climaterică — Cabană deservită de stația C.F.R. Cîmpulung-Moldovenesc. 9) Nu duce lipsă — Borșa sau Sîmbăta — Acar; 10) „Virful cu...”, complex turistic dotat cu un modern hotel — Cunoscută stațiune sezonieră de interes republican din Bărağan. 11) De vis — Stațiune balneo-climaterică din Maramureș, bogată în ape carbogazoase, alcaline clorice etc. 12) Jumătate de duzină — Masiv, vîrf și cabană spre care se urcă și prin pasul Bratocea.

VERTICAL: 1) Stațiune balneo-climaterică unde înlînim lacuri cu apă clorosodică, calcică etc. — Cabană din Munții Apuseni, obiectiv turistic de o rară splendoare. 2) Campioană națională la ...viteză — Stațiune argeșeană foarte frecventată datorită apelor sale iodurate, bromurate, sulfuroase ș.a. 3) Cabană situată lângă ceatalul Sf. Gheorghe din Delta Dunării — Avalanșă (fig.) 4) Nicolae în familie — Ajuns la cabană — Primele vocale. 5) Cabană din Carpații Meridionali înzestrată cu dormitoare și bufet permanent — Alexandru. 6) Afirmație — Nichel — Farmec. 7) Interjecție de mirare — Pune mîna — Localitate în U.R.S.S. 8) Gară de acces a cabanei Vîlcân din Munții cu același nume — Altă cabană din apropierea Bicazului. 9) Cabană și lac lângă Tușnad — Confortabile construcții pentru turiști — Armă ... carpatină. 10) Lei — Perla litoralului Mării Negre — Caia. 11) Popas în călătorie — Cabană din Făgăraș, bază de plecare în ascensiunea spre Lacul Podragul.

Mihai PĂTRAȘCU

ORIENTARE

(Rebus criptografie: 5, 7, 4, 4, 2, 5)

POPAS TURISTIC

(Criptografie: 2, 5, 2, 7)

O^M 10m 10m A^FA+A=G

ÎN DELTĂ

ORIZONTAL: 1) Una din principalele bogății ale Deltei Dunării — Cuvînt de origine turcească 2) Biolog român, cercetător al Deltei autor de opere importante privind bogățiile acesteia — lele subacvatice. 3) Nerăbdători — Localitate legendară. 4) Notă veche — Limita răsăriteană a Deltei în care se varsă Dunărea prin nenumărate guri. 5) Pasăre, monument al naturii din Deltă, care se vinează anual ... la Mamaia. 6) Păsări călătoare care ne vizitează Deltă — Vase mici. 7) Atîrnă de firul undiței — Slăbi-ciunea apelor noastre (pl.). 8) Miez de nucă — Bec — Mamifer cu o apreciată blană care trăiește la noi mai ales în Deltă și în bălțile Dunării. 9) Zeul dragostei — Interjecție pentru măgăruș. 10) Important canal și punct pescăresc în insula Dranov — A cunoaște. 11) Sport acvatic — Port fluvial pe brațul cu același nume, important centru pescăresc și de exploatare a stufului. VERTICAL: 1) Letea și Caraorman, renumite

rezervații naturale cu lemn de esență tare din Deltă — A pescui. 2) Ciine sălbatic apărut recent în fauna Deltei — Mijloc de transport folosit în satele din Deltă. 3) Stradă mică — Ultima expresie a ... mării — Insulă daneză. 4) Un vînător de ispravă — Chilia, Sulina, Sf. Gheorghe (sing.). 5) Prefix pentru centru — Canal pe malul căruia se află singura stațiune din țară pentru reproducerea artificială a sturionilor. 6) Cu gust neplăcut (pl.). — Jurilovca sau Perișor. 7) Lemn foarte tare — Pronume personal. 8) Hectar — Ostrov și localitate pe brațul Sulina considerată „Capitală a stufului”. 9) Cabană situată într-una din cele mai pitorești regiuni ale Deltei lângă ceatalul Sf. Gheorghe — Primejdie posibilă. 10) Pămînt propice culturilor — Ca peștele; (fem. pl.). 11) Monument al naturii, tipic reprezentant al faunei din Deltă — Țintă a multor păsări călătoare.

M. P.

Dicționar: GOB, ENO.

LOC DE POPAS

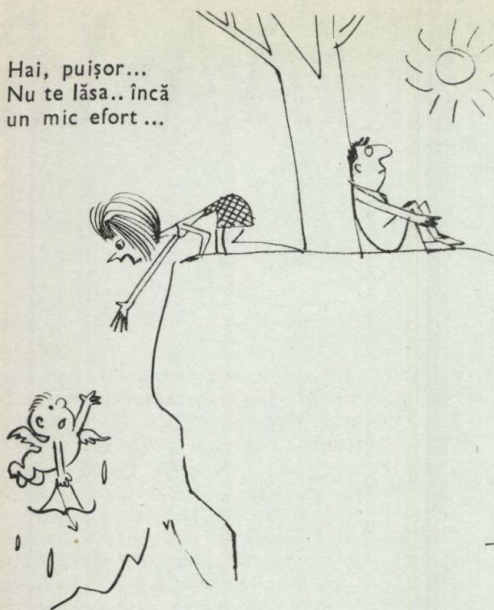
(Triverb: 4-1, 4, 6)

T T S

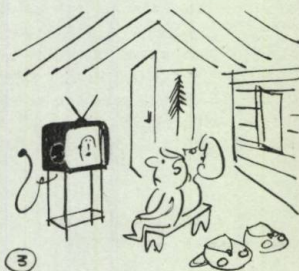
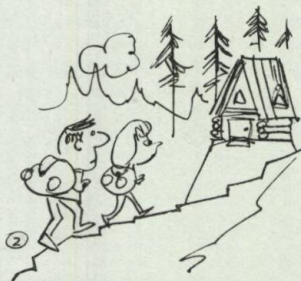
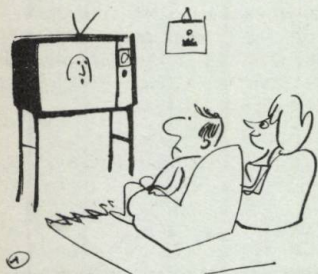
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

1	R	E	S	T	E			H			
2		N	T					A			
3		U	R								
4		C									
5											
6											
7		A	C		T	I	R				
8	U	C		B	C						
9	N		E	R							
10	D	U	N	A	V	A	T		S	T	
11	I	N	O	T		S	U	L	I	N	A

Hai, puîşor...
Nu te lăsa.. încă
un mic efort ...

— Ah, uitasem să-ţi spun, dragul meu, că noaptea, în somn, dau din picioare

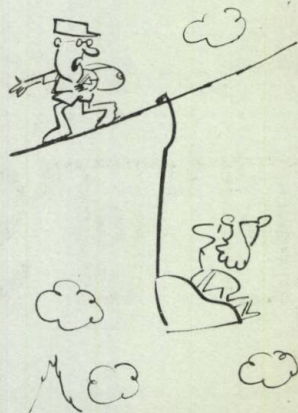
Fără cuvinte

— O excursie cu vaporul pe mare? Ah, nu e de mine: eu dacă nu simt pământul sub picioare sînt mort!...

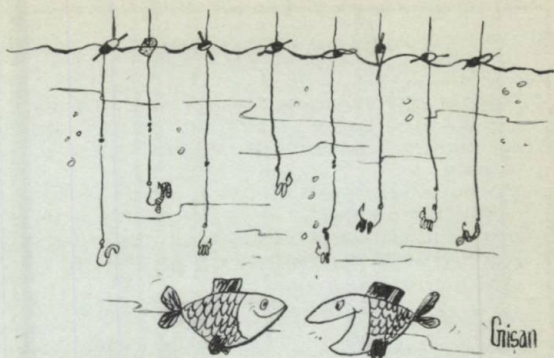

— ...Şi n-ai vrut să mergem la mare fiindcă ai auzit că acolo plouă...

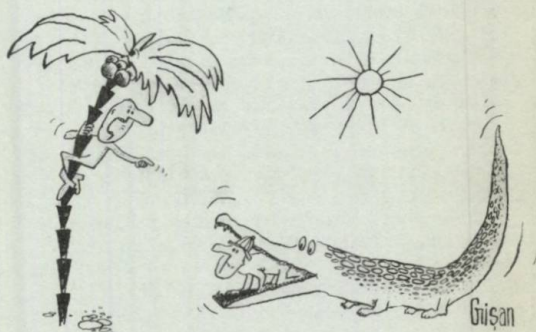
Am uitat nescafé-ul în cabană!

U

— Ȑștia trăiesc cu impresia că tot ce-noată se mănincă...

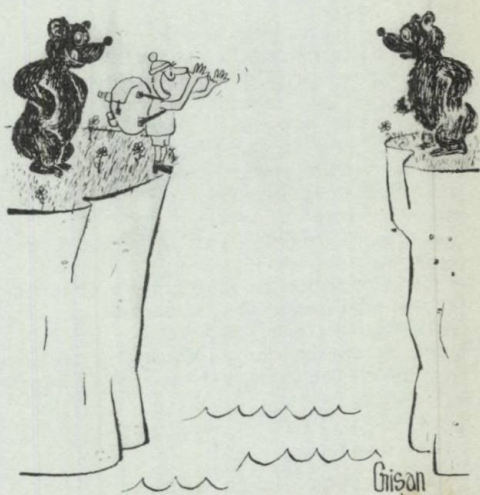
M

— Să știi că șmecheria cu „a face pe mortul” nu ține decit la urși!..

O

R

Deciziune

Avînd în vedere și-n considerare că pentru pădure e o cinste mare să primească vara, pe sub bolți de cetini, muncitorii țării — vechi și dragi prieteni;

Mai ținînd seamă cum că O.N.T.-ul prin păduri își are deseori traseul și ca toți turiștii să se simtă bine pe aceste mîndre plaiuri carpatine; Eu, Martin URSILA, responsabil peste tot ce e pădure pînă sus în creste

AM DECIS:

Întreaga faună aflată în pădurea noastră e însărcinată să îndeplinească cele ce urmează:

— Orice păsărele, cînd se inserează, vor cînta doar solo și nu toate-n cor, ca să nu astupe „bietul” difuzor, care se aude peste șapte văi, tocmai în Sinaia de la Tușnad-băi, iar în reper-toriu se va căuta să se introducă Samba și Cia-cia.

— Măturatul zilnic pe orice cărare cade-n grija celor ce au coadă mare: vulpi și veverițe;

— La orice izvor va sta-n permanență cite un căprior îngrijind să fie apă-ntr-una rece, nu cumva drumeții ce pe-aici vor trece să-și facă părerea că avem izvoare ce sînt simple centre de răcoritoare.

— Popîndăi și viezuri, cucii și ghionoaie se mobilizează pentru strîns gunoaie: resturi de mîncare, mucuri, coji, hîrtii, tinichele care nu mai sînt cutii, dar cu precizarea: NU OSTENTATIV, ci să se ajungă la obiectiv după ce drumeții pleacă din popas, fiindcă altfel sună-a dare peste nas.

— Pentru cazu-n care, printre alpiniști s-ar putea să fie și bulevardiști, purtători de barbă, purtători de chică ca să nu se spună și să nu se zică cum că sînt aluzii la ținuta lor, țăpii își vor rade bărbile de zor.

— Cît vor sta pe-aicea toți drumeții dragi, se suspendă dreptul urșilor la fragi, zmeură și mure; cît despre alune, orice veveriță va-nceta s-adune, pentru a rămîne celor care vin să ne viziteze raiul carpatin.

— Iar cînd vîlul nopții s-o lăsa încet spre măreția multului brădet, sarcina începe pentru licurici, care vor aprinde luminițe mici și vor face astfel mai plăcută seara.

— Cîntăreții greieri își vor lua chitara și vor da concerte

— Corul de broscui să își programeze cîntece mai noi, făcînd repetiții în străfund de lac, că ne doare capul de atît: „oac-oac”.

Seamă de acestea cine nu va ține va avea de-a face PERSONAL cu mine și voi ști să-l critic fără nici o milă.

Dixit

Responsabil

Moș Martin Ursilă

(pt. ccnformitate FLORIN IORDĂCHESCU)

SPRE CULMI

(Criptografie: 4, 6, 2, 4)

Π S S S N X

BALNEARĂ
(Criptografie: 4, 2, 3, 8)

R A A E

MONTANĂ
(Biverb: 2, 7)

A C H U

AUTOMOBILISM

(Criptografie: 2, 6, 2, 10)

A M S S R N A T

Arbori- monumente seculare

Doi arbori din țara noastră au fost declarați monumente ale naturii. Unul dintre aceștia este „Molidul candelabru”, aflat în apropiere de orașul Bistrița, numit astfel dată fiind forma sa piramidală, ce nu se întâlnește la alți molizi. El are o vîrstă de cca 120 de ani și o înălțime de 25 de metri. Celălalt arbore este „Gorunul lui Năchita”, aflat în hotarul comunei Gîrbova de sus din raionul Aiud, în vîrstă de peste 350 de ani, cu un trunchi masiv (diametrul — 2 m) și o coroană bogată ce ajunge la 32 metri înălțime.

CEL MAI „FRÎNT”

ȘIR DE MUNȚI DIN LUME

este lanțul munților Carpați. Aceasta se explică prin faptul că la data formării lor în convulsii geologice din era terțiară, s-au izbit întii de munții Cimerici — surpați în adîncul pămîntului Moldovei de azi — care i-a împins spre sud. Apoi, s-au izbit de temelia munților — mult mai bătrîni — ai Măcinului, care în sutele de milioane de ani de la formarea lor au fost roși de ape, vînturi și înghețuri, dar a căror duritate și rezistență în adîncime, a determinat — ca un pînten — formarea în dreptul lor a cotului munților Carpați înspre apus. După aceasta ei fac cotul, iarăși spre sud, străbătuți de fluviul Dunărea la Porțile de Fier, după care se continuă cu munții Balcani, avînd în total, pe teritoriul țării noastre, trei schimbări de direcție.

GHIDUL ELECTRONIC

Profesiunea de ghid este astăzi o profesiune calificată, de mare răspundere, care pe lîngă multilaterale și profunde cunoști presupune și cunoașterea la perfecție a eitorva limbi străine.

Formarea atît de dificilă și pretențioasă a unui corp de ghizi cu calificare superioară explică în mare măsură pentru ce în țările cu activitate turistică intensă, există tendința de a se înlocui ghizii prin automate, ori de cîte ori împrejurările permit acest lucru.

În Italia de pildă, aproape nu există biserică celebră sau pinacotecă, expoziție internațională sau tîrg, care să nu aibă instalați, lîngă intrare, ghizi electronici de tipul „Cicero Vox”. Aceste aparate, fixată pe perete sau așezate pe un suport, oferă publicului posibilitatea să asculte descrierea obiectivelor într-o limbă la alegere, italiană, franceză, engleză sau germană. Funcționarea lor este foarte simplă. După reglarea unui indicator în dreptul limbii preferate, introducerea unei monede stabilește contactul la două receptoare de tip telefonic utilizabile simultan de două persoane.

Cutia aparatului este etanșă, ceea ce permite instalarea lui și în aer liber. Benzile magnetice se schimbă foarte ușor, astfel că același aparat poate fi folosit succesiv sau simultan în mai multe scopuri.

Un alt aparat de ghidaj este „Tourifon”-ul. Avînd dimensiuni reduse — $7 \times 12 \times 20$ cm el se poartă atîrnat de umăr, ca o poșetă. Un

fir elastic face legătura cu un mic receptor ce se fixează la ureche, dar există și tipuri cu două receptoare sau chiar cu difuzor, destinate grupurilor mici.

La vizitarea unui muzeu, Tourifon-ul oferă mai mult decît un simplu ghidaj, căci prezentarea studiată, făcută de seriitori și actori, dă vizitatorului emoția unui spectacol valoros.

Durata unei vizite nu este limitată. Textul înregistrat durează în mod obișnuit 30 de minute, dar există posibilitatea de a opri în orice moment aparatul pentru a se putea face un popas mai lung în fața oricărui exponat din muzeu. După o asemenea pauză aparatul continuă explicațiile din punctul în care a fost întrerupt.

Utilizarea aparatelor de ghid de aceste tipuri asigură o prezentare de calitate, o informare științifică și elimină posibilitatea unor omisiuni sau greșeli. Eficiența lor economică este foarte ridicată. Astfel un Cicero Vox, care costă circa 190.000 lire, și a cărui utilizare se face pentru o taxă de 100 lire, se amortizează prin folosirea de către 2000 turiști, ceea ce se realizează în cîteva luni. La aceste avantaje se mai adaugă economia de personal și reducerea cheltuielilor de școlarizare a ghizilor.

Pe cînd introducerea și în țara noastră la Muzeul Satului, la minăstrile din Bucovina, la Histria sau la Muzeul de Artă din București a unui tip de ghid automat?

COPERTĂ LITERARĂ

Prin anagramare se vor afla numele unui poet dintre cele două războaie mondiale, precum și titlul unuia din volumele sale, apărut în 1937

Drum bun, dezlegători!

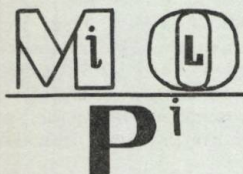
ORIZONTAL: 1) Te plimbă de la munte la mare — Cabane la purtător sau în camping. 2) Panglica munților — Primele înscrise în excursie 3) A se căli prin sport — Străbat țara în lung și în lat (sing.). 4) Început de săptămână — Tovarășul de drum al excursioniștilor. 5) Magazin universal volant — Nume de fată. 6) Nu-i la orice pas — În capul coloanei; — Călător pe drumuri aeriene 7) Privește — Verbul brizei marine. 8) Tunde. — Campioane la ... stat pe loc. 9) Bronzat natural — Poftim mai popular — Chemarea necunoscutului 10) Pui de deal —

Cer senin. 11) Drum prestabilit — Cei VERTICAL: 1) Drumul cel mai lung — A încurca drumurile. 2) Își etalează turiștilor frumusețile — Arc al mobilei. 3) Merg pe drum de fier — ... Baba. 4) Pleacă din pușcă — Referitor la munte. 5) Cîntec de greier — Pe drum de țară (pl.) — Nord-est. 6) Aliment consistent — Sus la munte la cabană. 7) A urca — Merge cu el. 8) Lipsit de culoare — Specialitate de stîină — Sus pe creste. 9) Echipă arădană — Pînă la munte. 10) Mijloace de îndreptare — Mare mai mică. 11) Nouă roman — A face excursii.

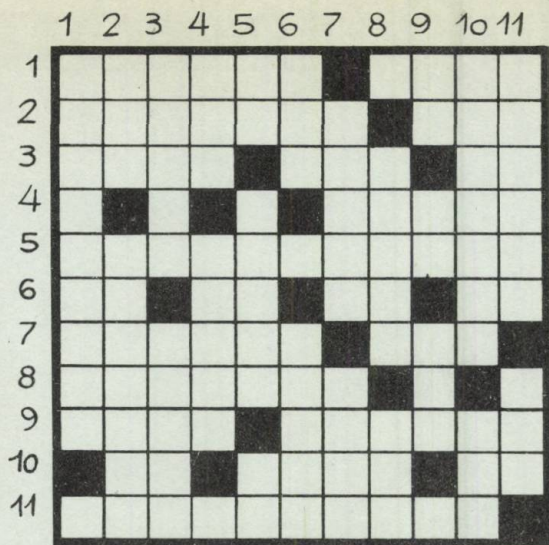
Toma MICHINICI

MIORITICĂ

(Criptografie: 2, 8, 2, 4)

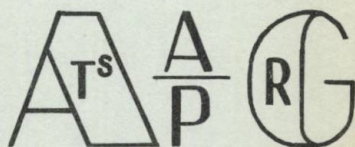

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	O	N	T		C	O	R	T	U	R	I
2	C	A	R	A	R	U	I	E		E	X
3	O	T	E	L	I			D	R	O	M
4	L	U	N	I		C	I	N	T	E	C
5		R	U	C	S	A	C		A	D	A
6	R	A	R		A		A	C		I	L
7	A			I	A	T	A		A	D	I
8	T				L	E	N	E	S	E	T
9	A	R	A	P			A			A	L
10	C	O	L	I	N	A			C	L	A
11	I			I	H	E					C

ÎN EXCURSIE

(Criptografie : 2, 5, 2, 6,

Pe drumuri de munte

ORIZONTAL: 1) Face separatism montan fără voie — Cabană cu picioare 2) Munții de aur — Între munți (pl.). 3) Stă toată ziua în apă — Monedă romană — Simbolul stibiului. 4) Corespunzător unei zone. 5) Un munte cu ... mare interes turistic (2 cuv.). 6) Începe urcușul — În sus — La poalele Retezatului — Sînt ... în Bistrița. 7) Afluent al Siretului care izvorăște din Munții Vrancei — Așezare rurală. 8) Cercul de foc al pămîntului. 9) Adîncitură în scoarță — Important centru extractiv din Valea Jiului 10) Net — Vulcan sicilian activ, cel mai înalt din Europa (3 330 m) — Zar la table. 11) Culme deluroasă în Subcarpații moldovenești.

VERTICAL: 1) Munți și ținut din nordul țării. 2) Sfîrmă-piatră — Oraș minier în apropiere de Petroșeni. 3) Masiv nordic bogat în aur

și argint — Un deal ... care trece de 800 m; 4) Intrare și ieșire — Vuiet, bubuit. 5) Notă muzicală — Ca munții Măcinului (sing.) — Pere. 6) Lac vulcanic lângă Tușnad — Virfuri de munte (fig.). 7) Munți situați în partea de sud-est a masivului Făgăraș — Culme a muntelui Buliga din Gorj. 8) Riu transilvănean care separă Munții Apuseni de Carpații Orientali și se varsă-n Tisa — Tulpină cerealiară. 9) Ovidiu cel mic — Poftim — Virfuri ascuțite. 10) Punct cardinal care împrumută numele unui lanț carpatic de pe teritoriul țării noastre — Cușma albă a piscurilor. 11) Virf în munții cu același nume din Carpații Orientali (1 842 m) — Un munte nu prea ... munte

T. M.

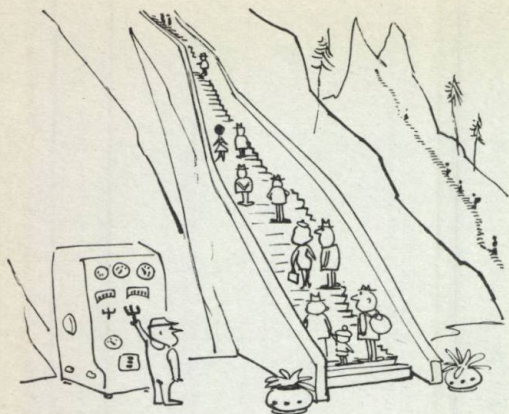
Dicționar: AES.

ÎN ASCENSIUNE

(Criptografie : 2, 6, 4, 12)

B^K A A R F L + L

UMOR

TURISM, anul 2000

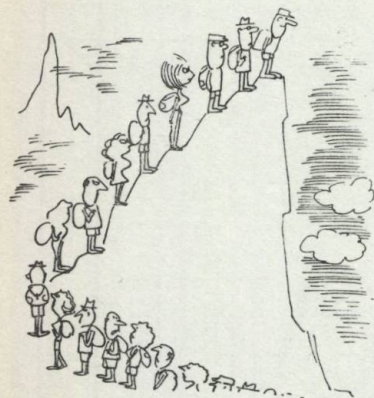
... aici a fost un castel din secolul IX. Totul a rămas intact... ..în afară de castel...

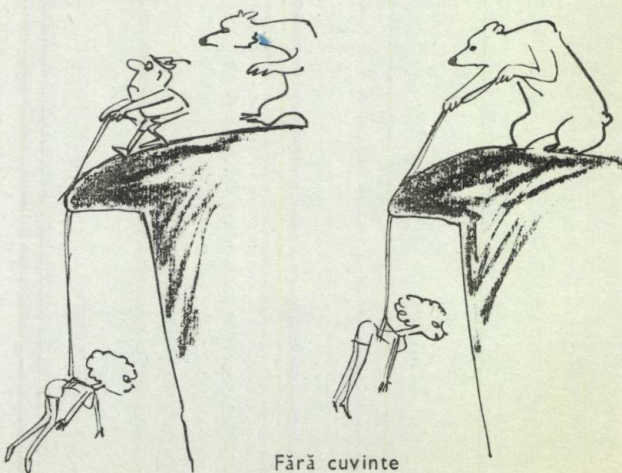
Fără cuvinte

— Georgică, eu nu vreau să întorc capul dar să știi că e unul care se ține după mine de când am ieșit din pădure

— Ce așteptăm?
— Să se ridice ceața, să se vadă pri-
veliștea...

Fără cuvinte

NELL COBAR

— Scoate, te rog, pălăria. Nu se vede nimic

PUTEREA OBIȘNUINȚEI

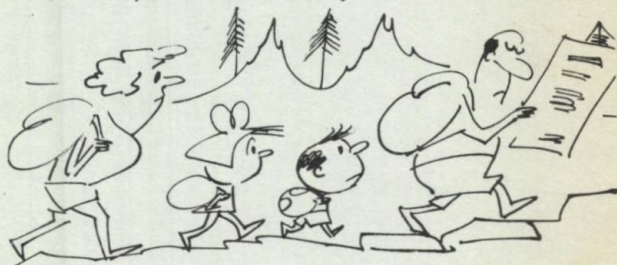
Ghidul: ... și aceasta e o fereastră stil gotic florentin de la prima jumătate a secolului XII cu vitralii de pictorul...

①

LUNI, MARȚI, MIERCURI, JOI, VINERI, SÎMBĂȚĂ,

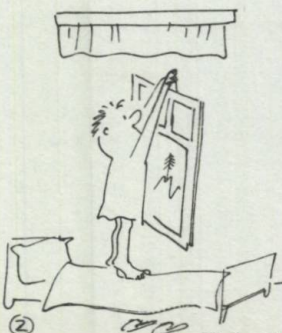
DUMINICĂ...

N-am înțeles niciodată de ce se spune că alpinismul e un sport obositor...

Fără cuvinte

②

Fără cuvinte

③

PE LITORAL

(Criptografie: 2, 5, 2, 6)

$$\frac{A}{P^j} (F \times E)^E$$

ALPINISTĂ

(Criptografie: 2, 7, 2, 5, 2, 2, 5)

C_{B×T} **O**_{B×T} **A**_R **D**_L **T**_M

ARITMOGRIF

Înlocuind cifrele cu litere veți afla de la A la B un important centru economico-cultural și un mare oraș turistic de la Marea Neagră, iar pe verticale, nouă localități turistice din țara noastră

	2		8	3	3	14	14		8	
	11	12	1	4	11	10	10	7	7	
	1	5	10	13	8	14	1	8	6	
A	9	4	6	8	2	10	6	2	10	B
	12	13	7	12	12	7	10	13	7	
	10	7	9	9	6	10	8	7	10	
		12			7			10		

CURIOZITĂȚI

Pentru necesitățile turismului internațional companiile de transporturi aeriene fac comenzi de aeronave din ce în ce mai mari și mai rapide. Avioane cu reacție avînd o capacitate de 250 pasageri și o viteză de 1000 km/oră (ca de exemplu, DC 8 63) sînt deja în serviciu pe unele linii transoceanice iar primele aeronave supersonice — avînd aripi cu geometrie variabilă — au depășit faza de proiect și se anunță competiitoare redutabile pentru mijloacele „clasice” de traversare a oceanului. Firma americană Boeing lansează anul acesta avionul de tip 747 „Jumbo”, echipat cu 4 reactoare, capabil să transporte 450 de pasageri cu o viteză de croazieră de 950 km/oră. Aceeași fabrică anunță și apariția avionului de tip S.S.T. — construit din titan, ca să reziste „zidului” căldurii (vecin cu cel al sunetului) — și care, zburînd cu viteza „mach 3” — echivalentă cu 3672 km/oră — va transporta 250 de pasageri, „punînd” America la numai două ore de Europa.

Un nou material pentru construcția autostrăzilor: asfaltul armat. „Armătura” constă din 2—3 straturi de material plastic, care sînt intercalate în suprastructura șoselei. Experimentat recent în Olanda, procedeul a dat rezultate excelente: uzura asfaltului a devenit de două ori mai mică.

Pentru combaterea celui mai temut inamic al circulației pe autostrăzi — ceața — cercetătorii chilieni au construit la Antofagasta un sistem de rețele de nylon instalate de-a lungul șoselei, care absorb cu rapiditate picăturile de apă aflate în suspensie deasupra drumului. Încercări asemănătoare au fost făcute și în SUA, vizibilitatea pe autostradă restabilindu-se în cinci minute.

CEL MAI MARE MOZAIC ANTIC DIN EUROPA este cel descoperit în anul 1959 la Constanța, avînd o suprafață de cca 2000 mp. Acest mozaic împodobește podeaua marii săli a palatului cu patru etaje care servea ca antrepozit și bursă de mărfuri a portului Tomis din antichitate.

Cuvîntul „ski” provine dintr-o rădăcină etimologică de origine indo-germanică sugerînd, ca și numeroasele sale derivate (schiff, schiessen, scheiden, scheit, abschüssig etc. în limba germană — skip, skiff, skid ș.a. în englezește — sau skip în norvegiană) ideea unei mișcări prin alunecare.

În cursul anului trecut s-au înregistrat în Franța 50 de accidente mortale în rîndurile amatorilor de ascensiuni alpine. Serviciul de Salvare Alpină a intervenit de 180 de ori ca să dea ajutor unui număr de 250 de accidentați. La operațiunile de salvare au participat 1800 de persoane calificate și s-a recurs de 400 de ori la ajutorul elicoptereleor.

Problema nr. 1 a marilor orașe — nerezolvată și din ce în ce mai complicată — rămîne aceea a circulației auto. Parisul — de pildă — are peste 1 650 000 de autovehicule înregistrate, iar viteza de circulație (care ar trebui să fie 48 km/oră) este în continuă scădere: de la 27 km/oră în 1960, a ajuns la 23 km/oră în 1967, ba chiar la... 16 km/oră în anumite ore de vîrf!

Din impresiile scriitorului francez J. F. Regnard dintr-o călătorie în regiunile nordice ale Scandinaviei, în 1681: „Am avut o zi bună de vîntătoare, duminică; ne-am întors cu vînat mult, dar n-am văzut nimic mai deosebit care să merite a fi scris, decît o pereche de scînduri lungi de brad cu care cîțiva Laponi goneau pe zăpadă atît de repede încît nici un animal oricît de ager ar fi fost, nu le putea scăpa — prinzînd astfel cu ușurință orice vînat, cînd zăpada este deajuns de tare ca să-i țină. Scîndurile acestea, foarte groase, sînt lungi cam de 2 aune (N.R. cca 2,5 m) și late de vreo jumătate de picior (cca 17 cm). Ele au virful ridicat și sînt scobite la mijloc, acolo unde grosimea lor e mai mare, în așa fel încît să poată fi oarecum „încălțate” pe picior și prinse țeapăn cu o curea de gleznă. Laponul mai are un băț lung cu care își ia avînt împingînd cu el în zăpadă cînd pe dreapta, cînd pe stînga, cu care cîrmește sau cu care se oprește atunci cînd vrea...”

SOLUȚIILE JOCURILOR

SPRE CULMI

Pisc ascuns în nori

ÎN ASCENSIUNE

La cabană urcă funicularele

AUTOMOBILISM

Cu mașina pe serpentină

ALPINISTĂ

Au coborît în rapel de pe munte

ÎN EXCURSIE

La stîină pe Paring

ORIENTARE

Caută cărarea care urcă la stîină

COPERTĂ LITERARĂ

Ion Pillat; Țarm pierdut

URARE

Cale bună în excursie

LOC DE POPAS

Într-o vale întinsă

MONTANĂ

Pe Ceahlău

BALNEARĂ

Cură cu ape minerale

POPAS TURISTIC

La moară la Făgădău

PE LITORAL

Pe plajă la Eforie

MIORITICĂ

Cu mioarele pe plai

CEL MAI VECHI PAPIRUS GĂSIT ÎN EUROPA este cel descoperit în mormîntul unei căpetenii din fosta cetate antică Callatis, aflată pe locul actualului oraș Mangalia, de pe litoralul nostru. Acest papirus este datat din anul 440 î.e.n. fiind deci în vechime de peste 2400 de ani. Textul conține un act de laudă și mulțumire din partea locuitorilor cetății Callatis, pentru activitatea depusă în folosul acesteia de către concetățeanul lor, între oasele mîinii căruia a și fost descoperit de altfel papirusul, astfel cum i-a fost pus în mînă la înmormîntarea sa.

CĂRȚI NOI

BONDOC, D.

Ed. Meridiane

Turnu Severin — „Mic îndreptar turistic
(M.; 3,5 coli; 7 lei)

Ghidul prezintă orașul Turnu Severin așezat pe Dunăre în apropierea graniței cu Iugoslavia, mai ales prin prisma obiectivelor turistice care stau mărturie bogatelor evenimente istorice petrecute pe aceste meleaguri. Sunt descrise urmele podului construit de celebrul Apollodor din Damasc, zidurile castrului roman Drobeta, ruinele termelor romane etc. În afara vestigiilor istorice, micul îndreptar turistic „Turnu Severin” descrie și actuala dezvoltare a acestui important nod hidroenergetic de la Porțile de Fier.

Lucrarea este completată de o hartă a orașului, de câteva adrese de interes general și turistic și de cca 30 fotografii alb-negru.

Apare în versiunea franceză.

GIURGIU, EMIL

Ed. Meridiane

Sighișoara — ediția II-a — „Mic îndreptar turistic” (M.; 3,5 coli; 7 lei)

După o succintă prezentare monografică a orașului ghidul descrie importanțele monumente ale Sighișoarei, introducând cititorul în atmosfera vechii așezări în care vestigiile istorice se împletesc cu realizările zilelor noastre. Cetatea feudală, construită pe un deal în 1211 și extinsă în secolele XIV și XV, cu cele câteva turnuri ale sale și în primul rând cu impresionantul Turn cu ceas care adăpostește un interesant muzeu de istorie, cu Biserica fostei mănăstiri a dominicanilor din secolul al XIII-lea, unde se află o prețioasă colecție de covoare orientale și cu Biserica din Deal (sec. XV) ridicată în stil gotic, constituie desigur obiectivul turistic nr. 1 al oricărei plimbări prin Sighișoara.

Ghidul cuprinde, în afara descrierilor privind orașul și împrejurimile, o hartă care indică toate obiectivele de interes general sau turistic și un număr de fotografii alb-negru. Coperta color.

Apare în versiunile franceză, germană și maghiară.

CĂRȚI NOI

NĂMOLARU, V.

Ed. Meridiane

Piatra Neamț — „Mic îndreptar turistic”
(M.; 3,5 coli; 7 lei)

Lucrarea „Piatra Neamț” descrie acest important centru turistic din Moldova, împreună cu valoroasele lui monumente istorice și arhitectonice, ctitoriile domnitorului Ștefan cel Mare. Sunt prezentate ruinele curții domnești, biserica Sf. Ioan și turnul clopotniței și alte monumente. Un loc important în micul îndreptar este rezervat și altor obiective printre care se enumără Muzeul de istorie și Muzeul Carpaților. Lucrarea nu neglijează nici aspectele moderne ale orașului, numeroasele construcții noi, printre care modernul și confortabilul hotel turistic cu o poziție deosebit de pitorească. În volum sunt cuprinse și obiectivele aflate în apropierea orașului ca: hidrocentrala de la Bicaz, interesanta stațiune arheologică, Bitca Doamnei, mănăstirea Bistrița, orașul Tîrgu Neamț etc.

La sfîrșitul volumului se găsește o hartă a orașului, câteva adrese de interes general și turistic și o colită cu cca 30 fotografii alb-negru.

Apare în versiunile franceză și germană.

POPA, V., FIROIU, V. Rd. Meridiane

Predeal — „Mic îndreptar turistic”
(M.; 3,5 coli; 7 lei)

Micul îndreptar turistic, prezentînd frumusețile stațiunii Predeal, situat pe culmea care desparte Valea Prahovei de Valea Timișului, la o altitudine de 1 060 m, indică toate posibilitățile de plimbări și excursii, de petrecere a timpului în mod plăcut și folositor. Pe lângă indicațiile concrete privind condițiile de cazare, de masă etc., micul ghid face precizările necesare asupra marcajelor de pe drumurile ce au ca punct de plecare Predealul.

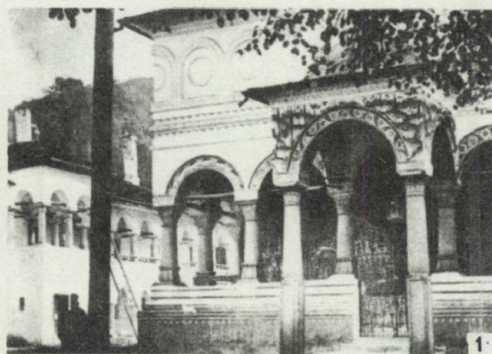
Cîteva fotografii cu imagini din stațiune și o hartă a Predealului și împrejurimile cu obiectivele de interes general sau turistic completează textul.

Apare în versiunile franceză, engleză și germană.

„Salutări din România — 1869“

Dacă formula aceasta de corespondență folosită pe „vederile“ trimise din țară, ar fi existat acum o sută de ani, ea ar fi constituit astăzi cel mai emoționant mesaj adresat urmașilor de către părintele fotografiei românești — Carol Popp de Szathmary. În 1869 însă el nu putea întrezări integrarea fotografiilor sale în circuitul poștal, socotindu-le exclusiv obiecte de artă. Szathmary a fost primul român care s-a ocupat de fotografie. În deceniul al șaptelea din secolul trecut, el a cutreierat țara realizând, cu ajutorul aparatului fotografic, și în același timp cu penelul și cu creionul, valoroasa sa colecție de fotografii, de desene și de picturi, care se află astăzi în colecția cabinetului de stampe al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România. Din această colecție am ales câteva fotografii — aspecte ale peisajului românesc de acum o sută de ani, pe care vi le prezentăm cu înțelesul dat de însuși făuritorul lor: piese rare ale începutului artei fotografice din țara noastră.

ION MUNTEANU

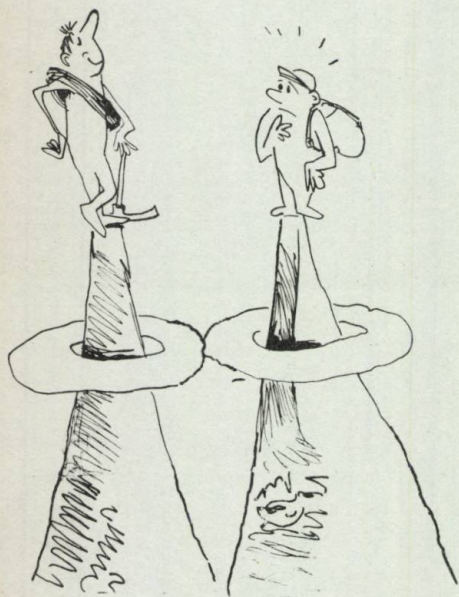
Complexul mănăstiresc de la Hurezi, cu marile sale valori arhitectonice și artistice, i-a dat prilejul lui Szathmary să facă unele dintre cele mai reușite fotografii ale sale. Iată un exemplu: foișorul lui Dionisie (1), aflat lângă biserică. Szathmary n-a scăpat din vedere nici industria timpului său. Iată un joagăr, pe Dimbovicioara (2) — nucleu al marilor gateri care aveau să apară mai târziu, pe toate cursurile de apă din țară.

În port la Giurgiu. (3) În dreapta se vede o parte dintr-o corabie aflată în construcție. Era locul unde, cu treizeci de ani mai înainte, fusese construită corabia MARIȚA, a hatmanului Vil-lara — prima corabie ieșită în lume cu drapelul românesc.

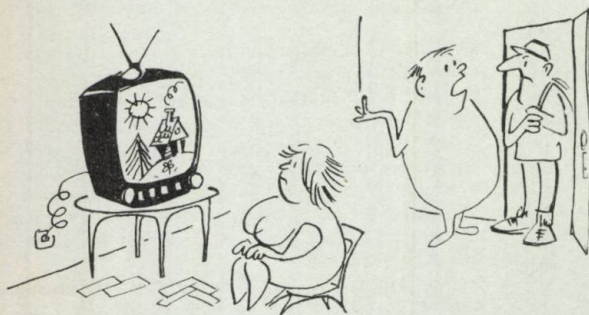
Într-o zi de târg, o familie de țărani, la Agapia (4).

UMOR

PETRE
GAVRILIU

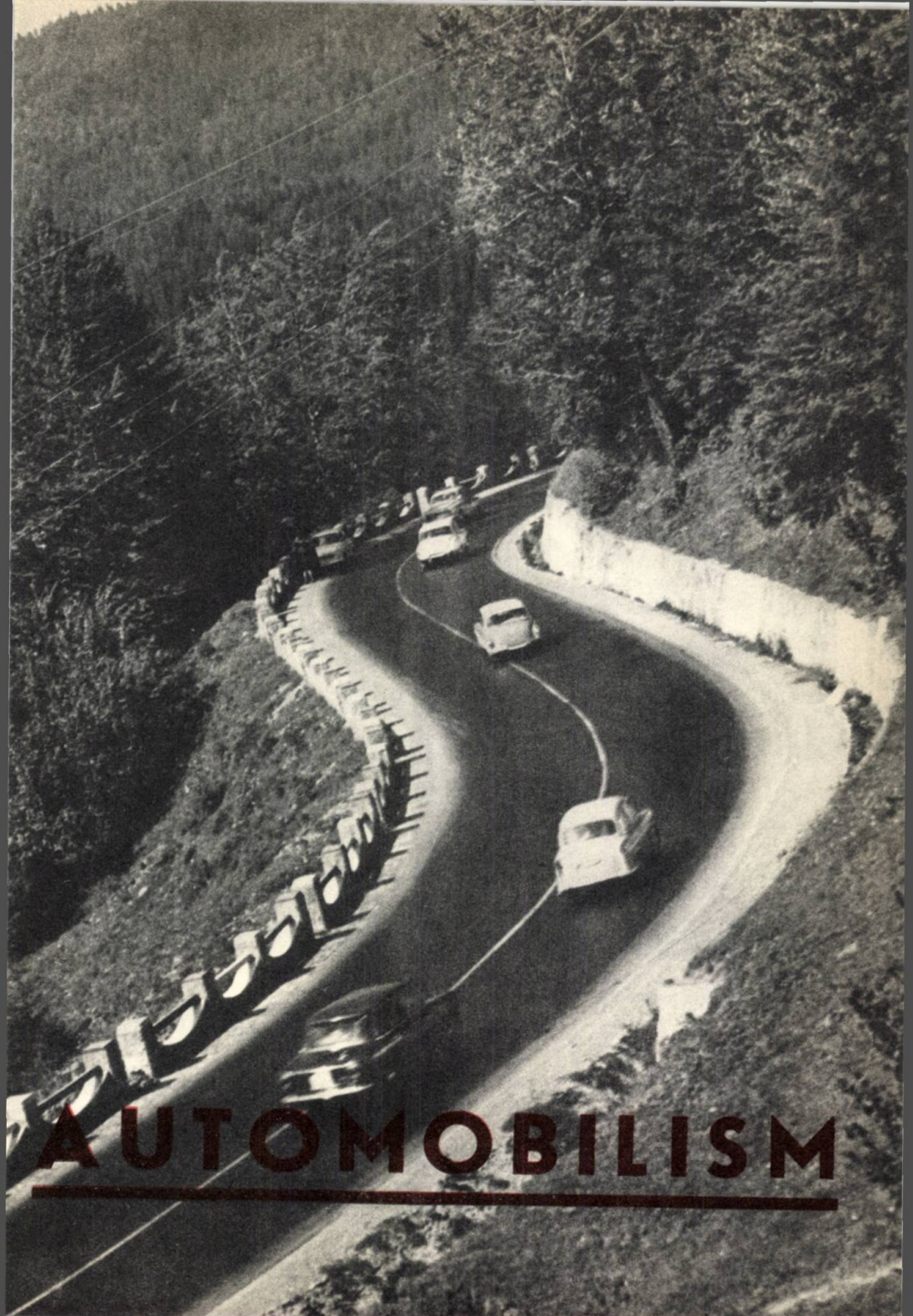
Fără cuvinte

— După cum vezi, și noi ne ocupăm cu turismul..

— Ei, cum stăm cu prima șefule?

AUTOMOBILISM

*Ploaie, ceață, noapte ... Dificultăți care pun
la încercare pregătirea concurenților de raliuri.*

Cu A.C.R.

pe șoselele Europei

Ing. V. IORDĂCHESCU
Secretar general al Automobil Club-ului Român

Turismul cu automobilul reprezintă pe plan internațional, peste două treimi din volumul total al activității turistice. Pe plan intern, în urma creșterii parcului de automobile, în ultimii ani turismul auto a devenit un fenomen indisolubil legat de ridicarea nivelului de trai al cetățenilor patriei noastre.

În această situație, activitatea AUTOMOBIL CLUBULUI ROMÂN, cuprinde cele mai variate forme, în scopul promovării turismului în rîndul posesorilor de automobile.

Celor peste 13 000 de membri, A.C.R. le-a oferit în cursul anului 1968 numeroase avantaje. A fost organizată o largă rețea de echipe mobile și puncte fixe, pentru asigurarea asistenței tehnice gratuite. De asemenea, în colaborare cu O.N.T., s-a acordat membrilor A.C.R. o reducere de 30 la sută, la hotelurile turistice.

În anul 1968, peste 33 000 membri A.C.R. și membrii lor de familie și-au petrecut concediul în străinătate. Ei au beneficiat de acordarea talonului valutar, monedă de schimb și carburanții necesari. De asemenea, A.C.R. a organizat excursii în grup, pe perioade de 8—12 zile, în Austria, Bulgaria, Turcia, Jugoslavia, Ungaria, Republica Democrată Germană și în alte țări. Frumusețile turistice ale țării noastre, atrag un număr tot mai mare de turiști automobiliști din străinătate. În acest scop, A.C.R. a încheiat convenții cu principalele „Touring Club”-uri din Europa, în vederea realizării unei colaborări multilaterale, pentru acordarea asistenței turistice, tehnice, juridice, etc.

Printre cluburile cu care s-au semnat asemenea convenții, au fost ADAC, ACE, AVD, toate din Republica Federală a Germaniei care cuprind peste 2 milioane de membri, ÖAMTC din Austria, MAK din Ungaria, Touring Club-ul Italian și Automobil Club din Italia, ANWB din Olanda, Royal Touring Club din Belgia, AMSI din Iugo-

slavia, Touring Clubul din Elveția și încă multe altele.

De un mare succes, s-a bucurat sistemul de excursii pentru automobiliști din străinătate, numit „Package-Tour”, prin care turistul are asigurate cazarea și masa, carburanții auto, precum și asistența tehnică a cluburilor partenere din toate țările prin care trece. Datorită acestui sistem, un număr de 12 000 de turiști auto, ne-au vizitat țara în anul 1968.

A.C.R. pune la dispoziția automobiliștilor români și străini — hărți, ghiduri și pliante, în limbile de mare circulație internațională — ce cuprind informații asupra traseelor străbătute, informații utile în legătură cu tot ce are nevoie această categorie „modernă” de turiști.

Activitatea sportivă competițională, constituie o altă formă de activitate a AUTOMOBIL CLUBULUI ROMÂN. Ținînd seamă de interesul crescînd al posesorilor de turisme, pentru sportul automobilistic, A.C.R. a alcătuit un bogat calendar sportiv, cuprinzînd competiții interne și internaționale. Dintre acestea, menționăm pe cele mai importante, cum au fost Raliul României, Campionatul Republican de viteză în coastă — în patru etape — pe plan intern, și „Raliul Dunării”, cu participarea automobiliștilor din Austria, Ungaria, Republica Democrată Germană, Bulgaria și România, precum și „Raliul Balcanic” — la care au luat startul, echipe din Jugoslavia, Bulgaria, Turcia și România. Tot pe teritoriul țării noastre, au trecut și participanții la competiția automobilistică „Turul Europei”.

AUTOMOBIL CLUBUL ROMÂN, se va strădui, ca în anul 1969 să extindă activitatea în toate filialele județene ACR, în forme cît mai variate, răspunzînd astfel dorinței legitime a amatorilor de turism auto, al căror număr este în continuă creștere.

UN ITINERAR INEDIT

Lucrurile se petrec de regulă așa: proaspătul automobilist pornește la drum mai întâi pe arterele de mare circulație ale țării, apoi, plictisit de drumurile prea „bătute”, începe să intre pe cele vicinale, fixându-și itinerare mai puțin cunoscute, din dorința de a evita marile căi rutiere hotărît, firește, să guste noul, ineditul, înainte de invazia masei automobilistilor. Cu siguranță că mulți, foarte mulți automobiliști, au străbătut principalele drumuri ale țării, vizitînd minăstirile bucovinene, Vrancea, Mara-mureșul sau Apusenii, dar, fără îndoială, foarte puțini s-au gîndit să facă un circuit al munților dintre Olt, Dunăre, Timiș și Mureș, deși acest circuit este unul dintre cele mai pitorești și mai instructive din cîte se pot alege. Și aceasta pentru că pornind de la Rm. Vilcea la Tg. Jiu — Tr. Severin, iar de aici la Caransebeș și apoi la Hațeg, Deva, Alba Iulia și Sibiu, turistul poate să viziteze minăstirile din nordul Olteniei, apoi zona Tr. Severin — Orșova unde dialoghează la tot pasul istoria veche cu cea contemporană, Țara Hațegului și cetățile dace din munții Oraștiei, Alba Iulia, — vechiul Apulum — apoi Sibiu și Valea Oltului, care de acum a intrat în rîndul marilor „bulevarde turistice”.

De la Rm. Vilcea la Tg. Jiu (107 km) șoseaua (asfaltată, cu puține denivelări) se strecoară printre dealurile Govorei și Olăneștiului, pe la poalele munților Parîngului, pe lîngă minăstirea Govora sec. XV), ctitoria lui Radu cel Mare — restaurată de Constantin Brîncoveanu — și — apoi, pe lîngă minăstirea Bistrița, menționată pentru prima oară la sfîrșitul secolului al XV-lea — posesoare a unor frumoase picturi de Tattarescu. De aici se poate urca la Arnota (drum neasfaltat, serpentine sîrîșe) unde se odihnește Matei Basarab. Revenind în șoseaua principală, poposim curînd la cea mai frumoasă piesă din șiragul nestematelor din nordul Olteniei: Minăstirea Horezu. Sculpturile în piatră — asemănătoare celor de la palatele Mogoșoaia și Potlogi — ușile sculptate în lemn de păr, foișorul lui Dionisie etc, toate arată apogeul artei Brîncove-

nești. De la Horezu și pînă la culele din Măldărești — micile „castele” fortificate ale boierilor olteni — nu sînt decît 4 km.

La Tg. Jiu se vizitează trei din cele mai renumite lucrări ale lui Brîncuși: „Coloana infinitului” — ca un stîlp de cerdac oltenesc, menit parcă să sprijine cerul — „Poarta sîrutului” și „Masa tăcerii” din parcul de pe malul Jiului. Plecînd din Tg. Jiu spre Tr. Severin, prin Baia de Aramă (114 km, drum pietruit) se trece prin Bîrsești, Arcani și Peștișani (de care aparține Hobița, satul lui Brîncuși), ajungîndu-se după 35 de km la Tismana, iar de aici la minăstirea cu același nume ctitoria lui Nicodim (1370) pe care Matei Basarab a fortificat-o. Vestită pentru frumusețea și tăria conferită de poziția sa — minăstirea este clădită pe o stîncă în mijlocul unei păduri de castani — ea a constituit un puternic centru de luptă împotriva turcilor și adăpost al lui Tudor Vladimirescu. Mergînd de la Tismana spre Baia de Aramă se intră în depresiunea Cloșanilor, unde există un veritabil monument al naturii: pădurea de liliac, care, în a doua săptămînă a lunii mai, atrage mii de turiști. De la Baia de Aramă drumul coboară spre sud prin Sovarna la Turnu Severin, întîlnind aproape de Crăguești șoseaua dintre Tg. Jiu și Tr. Severin. Cu puțin înainte de a intercepta D.N. 6 (București — Timișoara) se deschide perspectiva depresiunii Tr. Severinului, zărindu-se Dunărea și Ostrovul Simian, iar în zare lucrările de la Hidrocentrăle ce se construiește la Porțile de Fier. Înainte de intrarea în Simian, drumul traversează Topolnița, ale cărei ape au săpat în podișul Mehedințului una dintre cele mai mari peșteri din țara noastră: Peștera Topolnița, explorată pe 10700 metri. După cei 220 km parcurși pînă acum, se impune un binemeritat popas în Tr. Severin, vechiul Drubeta, supranumit și „Orașul Trandafirilor”. Orașul de pe Dunăre păstrează ruinele cetății Severinului (sec. XIII), ale castrului roman Drubeta, ridicat de Traian ca un cap de pod în coasta Daciei, iar la sud-vest de ruinele castrului se văd urmele podului peste Dunăre construit de Apollodor din Damasc — și apoi ruinele băilor romane.

Pornind din Tr. Severin spre Orșova începi să simți atmosfera marelui șantier de la Gura Văii. După aproape 20 de km, șoseaua ne duce prin fața insulei Ada-Kaleh, care în curînd va fi acoperită de apele lacului de acumulare, apoi se intră în Orșova veche (fosta cetate dacă Dierna) care va avea aceeași soartă ca și insula Ada-Kaleh. Pe parcursul celor 26 de km de la Turnu Severin la Orșova, drumul este flancat de apele Dunării în stînga, iar în dreapta e jalonat de zeci de viaducte și tunele pe care noua șosea și noua cale ferată își croiesc drum spre Orșova Nouă apoi spre Băile Herculane, iar de aici, coborînd în Valea Timișului, pentru ca, după aproape 100 de km de la Orșova, să intre în Caransebeș.

De la Caransebeș, pe Valea Bistrei, — o șosea asfaltată (cu serpentine mai repezi după ce trece de Oțelul Roșu), — pătrunde după 46 de km în Țara Hațegului, prin Porțile de Fier ale Transilvaniei, fostul Tapae, unde s-au dat ultimele lupte de ampoare între daci și romani. Încă 12 km și intrăm în Sarmizegetusa romană — unde se află ruinele Ulpiei-Trajane, capitală a Daciei după distrugerea celei vechi, din munții Orăștiei. Construită la extremitatea Țării Hațegului, Ulpia Traiana era destinată și supravegherii marelui drum roman care pornea de la Drubeta, prin Tapae, pe Valea Streiului și Mureșului la Apulum și Potaissa (Turda). La Sarmizegetusa se vizitează ruinele palatului Augustalilor, ale forumului și ale amfiteatrului aflat în dreapta drumului ce duce spre Hațeg.

Ne găsim în Țara Hațegului, renumită pentru peisajul său, pentru portul localnicilor, pentru vestigiile trecutului care dovedesc că aici a fost leagănul civilizației dace și apoi unul din centrele unde s-au înfiripat primele voevodate. De aici, se poate ajunge în Munții Retezat pe la Clopotiva — Gura Zlata sau pe la Ohaba-de-sub piatră și Nucșoara, la cabana Pietrile.

Din șoseaua ce duce de la Sarmizegetusa spre Hațeg se desprinde (la Totești) drumul spre Densuș, unde se află una dintre cele mai vechi biserici din Transilvania, menționată de istoricul Hohenhausen în 1767, construită în sec. XIII (după unii istorici, în secolul IV). În construcția bisericii — clădită pare-se pe locul unde a fost un templu al zeului Marte — sînt incluse pietre, coloane, capiteli etc. din ruinele Ulpiei-Traiane.

Hațegul (aflat la 71 km de Caransebeș) fostă reședință a voevodului Litovoi, se află la o răspîntie de drumuri: de aici, spre sud, se ajunge la Petroșeni, iar spre nord, pe valea Streiului — drum pe care îl vom urma și noi — se merge la Deva, trecîndu-se prin Călan, vechiul Aquae, cunoscut încă din vremea romanilor pentru apele sale termale. O scurtă vizită la Deva, și, de aici, la castelul de la Hunedoara poate încheia cea de a doua zi de călătorie care, de la Turnu Severin și pînă aici, însumează circa 230 km.

A treia și ultima etapă a circuitului nostru începe la Deva, de unde se pornește spre est, făcîndu-se mai întîi un popas la Simeria — unde se poate vizita parcul dendrologic, creat acum 250 de ani, cu peste 500 de specii de arbori exotici. Urmează Orăștie, de unde, pe valea Orașului, se ajunge la ruinele cetăților dace din Munții Orăștiei — Costești, Blidaru, Piatra Roșie și Sarmizegetusa dacă (Grădiștea Muncelului). Vizitarea ruinelor cetăților dace durează două zile, deoarece cu mașina se poate merge numai pînă în dreptul cetății de la Costești; mai departe se circulă cu trenul forestier care pleacă din Orăștie la o oră matinală.

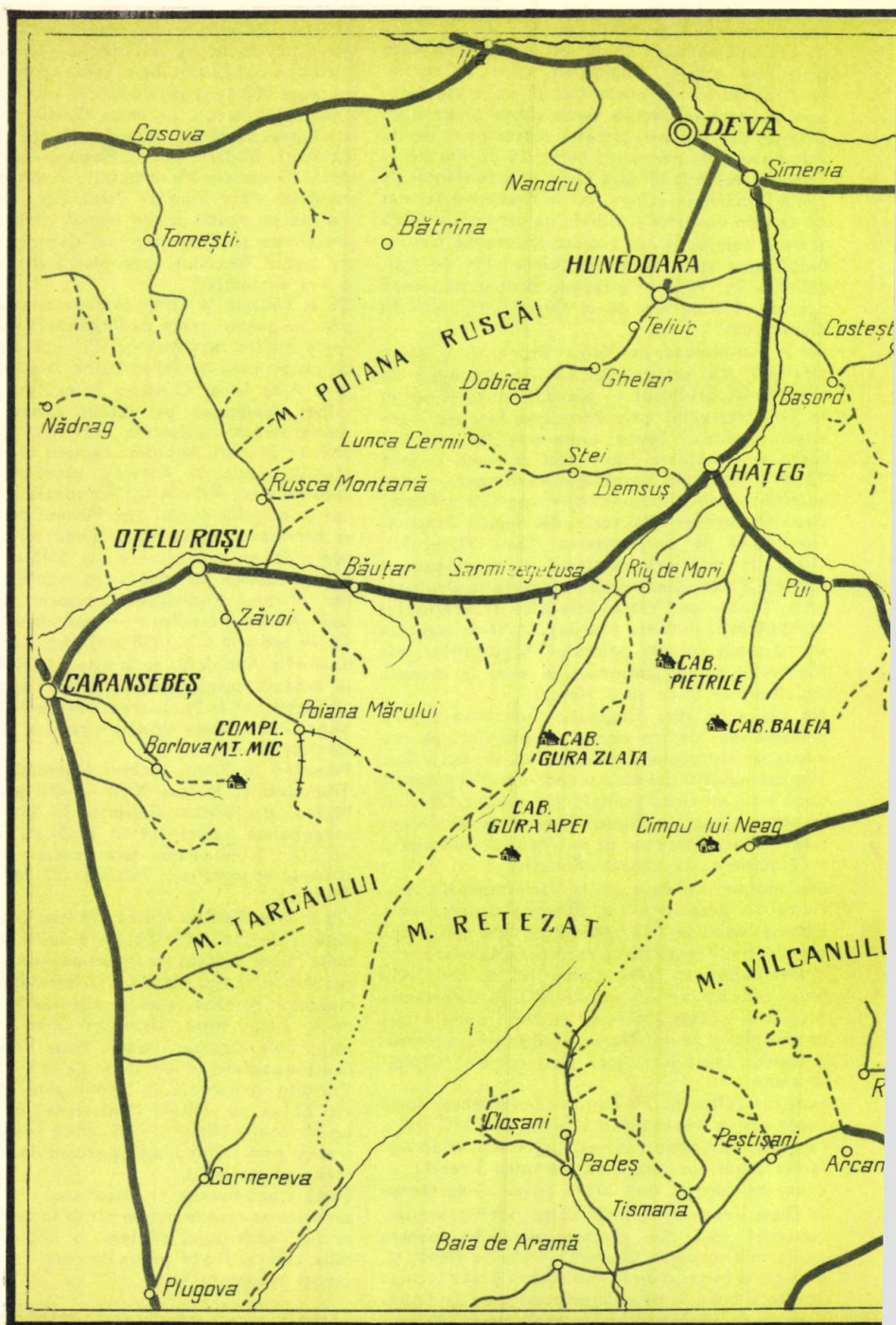
De la Orăștie la Sebeș șoseaua asfaltată cu serpentine puține, trece pe lîngă satul Aurel Vlaicu — de vizitat casa memorială — pe lîngă Vințul de Jos și intră în Sebeș lăsînd la stînga șoseaua spre Alba Iulia. O vizită în capitala județului Alba răspunde pe deplin efortul, datorită numeroaselor obiective turistice pe care le posedă vechiul Apulum: cetatea (unde au fost închiși Horia și Cloșca), catedrala romano-catolică (sec. XII—XIII), Catedrala Unirii, Palatul principilor și mai ales Muzeul de arheologie și biblioteca Battyaneum unde se păstrează o copie de pe o lucrare a lui Sallustiu (Bellum Jugurthinum). La Sebeș se vizitează cetatea (cu „Turnul studentului”), biserica evanghelică (sec. XIII) și Ripa Roșie — monument al naturii. De la Sebeș la Sibiu (58 km) șoseaua traversează dealurile Apoldului și Săliștei. La Cilnic (3 km în dreapta șoselei), se vizitează ruinele cetății țărănești, iar la Miercurea, Săliște și Cristian — biserici fortificate pentru a rezista la năvălirile turcilor.

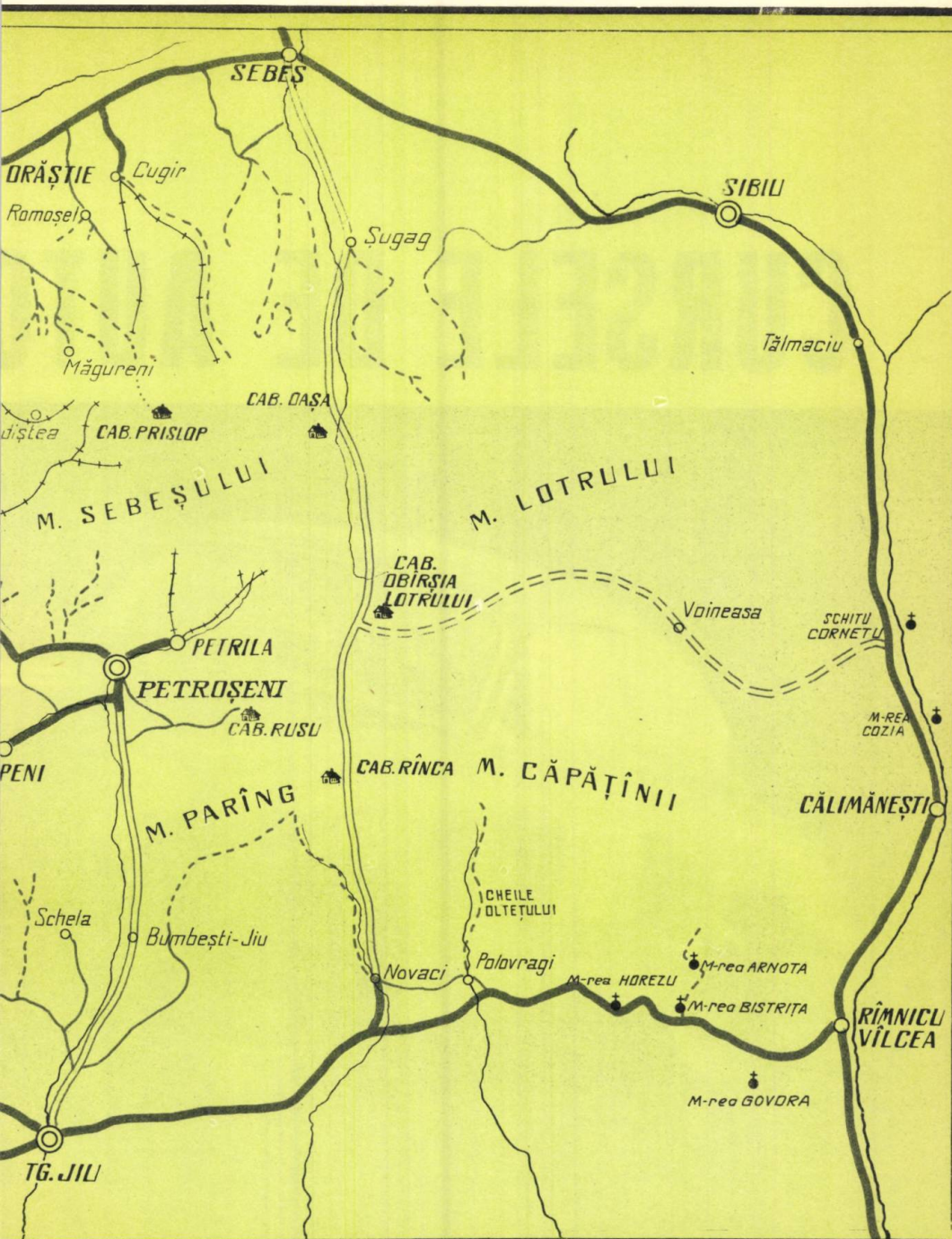
Poposind în Sibiu, vechiul Cibinum, capitală a Transilvaniei în sec. XVII—XVIII putem vizita Muzeul Brukenthal (înființat în 1817), biserica evanghelică (terminată în 1520), ruinele cetății etc. Din Sibiu se pot face excursii la Rășinari (muzeu etnografic), Păltiniș (32 km) și Ocna Sibiului.

De la Sibiu la Rm. Vilcea (98 km) șoseaua asfaltată trece mai întîi pe lîngă Șelimber (5 km), unde Mihai Viteazul l-a învins pe Andrei Bathory, realizînd ultimul act al unirii vremelnice a principatelor române, apoi se angajează în defileul de la Turnu Roșu. Urmează Ciineni, — ridicat pe urmele castrului roman Pons Vetus — apoi, în stînga șoselei (după 55 km de la Sibiu), Schitul Cornetu (construit în 1666) pentru ca, după alți 22 km, să vizităm Mînaștirea Cozia, ctitoria lui Mircea-cel-Bătrîn. Încă 20 de km și, după ce trecem prin Călimănești, poposim la Rm. Vilcea, încheind circuitul.

Sumara enumerare și descriere a obiectivelor turistice pe care le putem vizita în cadrul acestui circuit, constituie, credem, o îmbietoare invitație căreia, îi vor putea da curs tot mai mulți turiști autoamobiliști.

SEVER NORAN

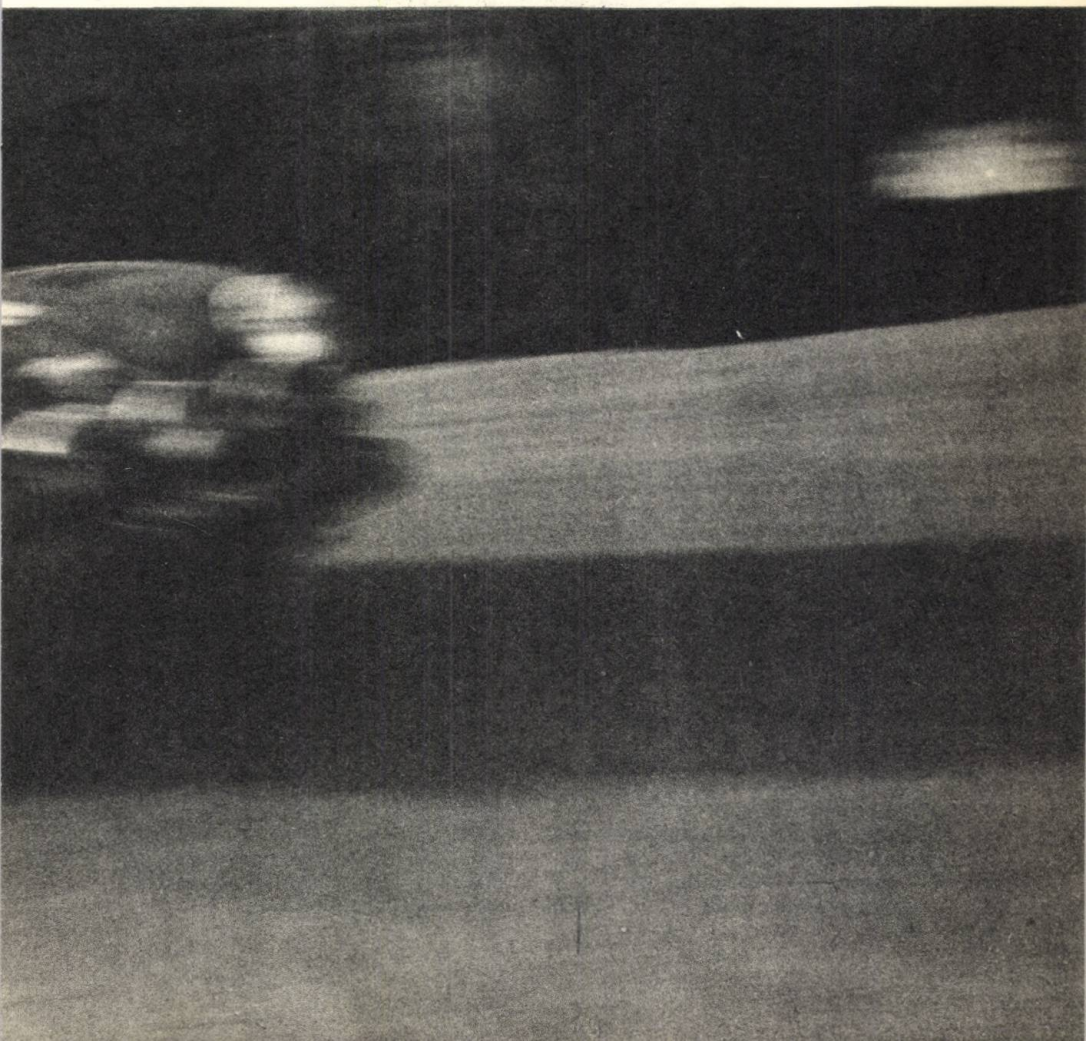

CURSELE DE AUTO

MOBILE AZI

Fotbalul este, fără îndoială, regele neîncoronat al sporturilor. Milioane de oameni de pe tot globul urmăresc săptămână de săptămână evoluția echipelor lor favorite, se întristează ori se bucură odată cu fiecare înfrângere sau succes al celor unsprezece actori preferați de pe gazonul stadioanelor. Pelé s-a instalat de mult în memoria școlarilor, alături de Newton și Alexandru cel Mare, iar peste câțiva ani nu ne vom mira citind în Larousse numele lui Eusebio și Bobby Charlton.

Trăim însă într-o epocă de intensă mecanizare, în secolul motoarelor și al marilor viteze — nu numai cosmice, dar și terestre. Automobilul, acest mijloc de transport deosebit de răspândit, ancorat adânc în viața societății actuale, a adus cu el un gen nou de competiții: cursele de automobile. Inițiate la începutul veacului nostru, concursurile așilor volanului s-au dezvoltat și diversificat enorm, cuprinzând în sfera lor de activitate sute de mii și apoi milioane de persoane. În întreaga lume se organizează anual peste 15 000 de întreceri de automobilism, care sînt vizionate la fața locului sau prin intermediul televiziunii de un public cu mult mai numeros decît cel care asistă la meciurile de fotbal.

Cea mai mare întrecere de automobilism este campionatul mondial pentru mașini de „formula 1”. Ca grad de dificultate și ca importanță urmează campionatul internațional al mărcilor, apoi campionatul european de raliuri, campionatul european de munte etc. Există, de asemenea, o serie de curse tradiționale, de

faimă mondială, ca cea de la Indianapolis (S.U.A.) sau Le Mans (Franța), unde lupta sportivă, purtată cu peste 270 de km pe oră, se desfășoară în fața a 3 500 000 spectatori prezenți în tribune sau la peluzele de pe marginea traseului. Animatorii unor astfel de spectacole de mare atractivitate sînt piloți ca Graham Hill, Jack Brabham, Dan Gurney sau John Surtees, deveniți cel puțin tot atît de celebri ca și vedetele de pe gazonul stadioanelor... După șapte decenii de existență, automobilismul candidează și el, alături de fotbal, la mult rîvnitul titlu de „rege al sporturilor...”

COMPETIȚIA MONDIALĂ A BOLIZILOR

Imaginați-vă o panglică de asfalt, lungă de patru-cinci kilometri, cînd dreaptă ca o riglă, cînd sinuoasă ca o apă de cîmpie. Pe marginea ei se află tribune pentru spectatori. În dreptul unui turn de sticlă, se văd aliniate pe mai multe rînduri niște vehicule ciudate, cu roți mari și caroserii asemănătoare unui fuselaj de avion. La bordul lor, stau în așteptare piloții. Limba unui ceas, prins pe turnul de sticlă, începe să se învîrte: cinci secunde, patru, trei, două, una. Start!

Miile de cai putere se dezlănțuie cu furie umplînd văzduhul de tunete. Cursa automobilistică a început și va dura trei ore. În cadrul ei se întrec cei mai iscusiți piloți din lume, care își dispută titlul de campion mondial... Înfîințat în 1950, campionatul mondial se

dispută cu regularitate, anual, pe diferite piste din Europa și America. Mașinile prezente la start sînt adevărate uzine pe roate, de o mare perfecțiune tehnică, care costă mai mult decît o locomotivă electrică. Sub capota lor se ascund motoare de 3000 cmc care dau peste 400 de cai putere și imprimă mașinilor viteze amețitoare: pînă la 320 km pe oră.

Ca să stăpînești un asemenea bolid îți trebuie o deosebită măiestrie, mult curaj, înaltă pregătire tehnică. Un calcul făcut nu de mult cu aparate speciale a arătat că piloții care aleargă într-o cursă pentru campionatul mondial trebuie să ia circa cinci decizii pe secundă și să execute în total peste 2500 manevre. Nu este de mirare deci că puțini reușesc să iasă învingători într-o astfel de întrecere. Din 1950 și pînă în 1967, titlul de campion mondial a revenit unui număr de numai 10 automobiliști. În fruntea lor, cu cinci victorii, se află argentinianul Juan Manuel Fangio, urmat de austriacul Jack Brabham (trei victorii), scoțianul Jim Clark și italianul Alberto Ascari (cîte două)... Dar cursa continuă și nu este de mirare să auzim că marea realizare a faimosului Fangio a fost depășită într-o bună zi.

TURISM DE PERFORMANȚĂ LA VOLAN

La Muzeul automobilului din orașul italian Monza se păstrează o mașină veche pe care scrie „Itala”. Cu ajutorul ei, un mecanic și un ziarist de la începutul secolului au parcurs distanța Pekin-Paris, adică două continente de la un capăt la altul. A fost una din marile isprăvi ale vremii, care a pus piatra fundamentală a concursurilor de automobilism de astăzi, cunoscute sub numele de raliuri.

La începuturile lor, raliurile automobilistice erau niște simple expediții turistice, ce se organizau cu scopul cunoașterii unor locuri noi sau pentru verificarea rezistenței mașinilor și șoferilor. Odată cu trecerea timpului, condițiile de participare s-au înăsprit, așa încît astăzi raliurile sînt competiții de mare amploare, unele din ele înscrise în programul campionatului european. O competiție de acest fel se desfășoară acum pe trasee de 3—4000 de kilometri, de-a lungul mai multor țări, pe drumuri de diferite categorii. Se conduce în continuu, ziua și noaptea, cei doi membri ai echipajului trecînd cu rîndul la volan. Pentru cazul în care mai multe echipe ar obține același rezultat, în programul raliurilor se prevăd și probe speciale de viteză, necesare departajării.

Competițiile automobilistice cu caracter turistic-sportiv au cunoscut o oarecare dezvoltare și în țara noastră. Un precursor al acestei activități este Gh. Simion, care prin 1906 a făcut un drum cu automobilul prin Bulgaria,

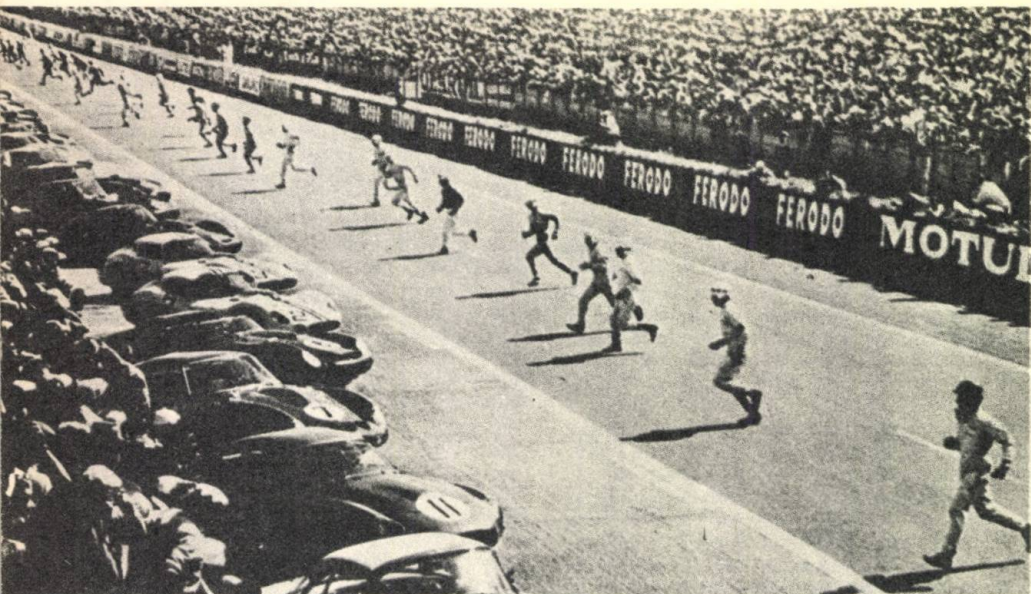
Turcia, Persia, pînă în Caucaz și înapoi. Pentru epoca aceea, parcurgerea a 40 000 km, fără șosele, reprezenta o mare performanță. Dar concursurile de regularitate și rezistență (în genul raliurilor din zilele noastre) se organizează mai ales în perioada situată între cele două războaie mondiale. Dintre ele amintim: Turul României (1924—1928), Cupa Carpaților (1933—1939), Cupa Unirea (1934—1939), Concursul de regularitate Satu Mare—București (1930—1931), Concursul internațional de turism (1921—1930).

Activitatea automobilistică a fost reluată în țara noastră, cu cîțiva ani în urmă. Automobil-Clubul Român, constituit în aprilie 1967, organizează acum un mare raliu național (Raliul României) și participă la organizarea unuia din cele mai importante raliuri de pe continent, Raliul Dunării—Castrol; pe plan local au loc, prin grija filialelor A.C.R., alte cîteva competiții de acest gen. A fost reînno-dată și tradiția participării concurenților români la marile raliuri europene. Cîteva echipe au luat parte pînă acum la Raliul Transbalcanic și la Raliul Dunării-Castrol, unde au obținut rezultatele bune.

Fără îndoială, cea mai prestigioasă întrecere de regularitate și rezistență de pe continentul nostru este Raliul Monte-Carlo. Noi, românii, ne putem mindri că această competiție dură,

Spectacol inedit pentru fotoreporterii bucureșteni.

Start!

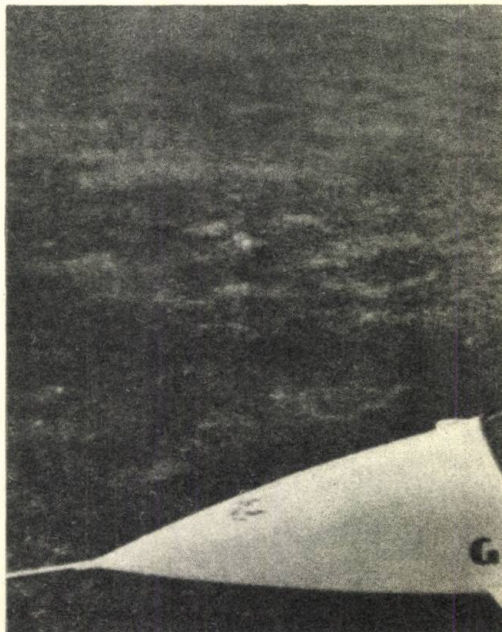
desfășurată întotdeauna în luna ianuarie, pe drumuri înghețate și înzăpezite, a fost câștigată în anul 1926, de reputatul pilot Petre Cristea. Astăzi, ca și în trecut, Raliul Monte-Carlo adună la start elita automobilismului european (în alte continente nu se organizează decât puține întreceri de acest fel). Ultima ediție, a 37-a, s-a bucurat de participarea a 200 de mașini, reprezentând 36 din cele mai cunoscute mărci, în frunte cu Porsche, Lancia, Renault, B.M.C. Lupta sportivă, desfășurată timp de trei zile și trei nopți pe un traseu de 5000 km, a fost deosebit de strinsă. Firmele aspirante la locurile fruntașe în clasament au aruncat în bătălia pentru victorie totul: cei mai străluciți piloți și cele mai bune mașini, însoțite de automobile-atelier, camioane cu cauciucuri de schimb, echipe de mecanici etc.

La începuturile lor, raliurile automobilistice aveau un caracter larg amatoricesc. Acum acest caracter s-a pierdut. Cele mai importante competiții internaționale de regularitate și rezistență sînt folosite de uzinele de automobile în scopuri de publicitate sau pentru a proba practic o serie de noi soluții tehnice. Așa se explică impresionanta aglomerare de forțe materiale și umane — la start, pe traseu, în culisele raliurilor.

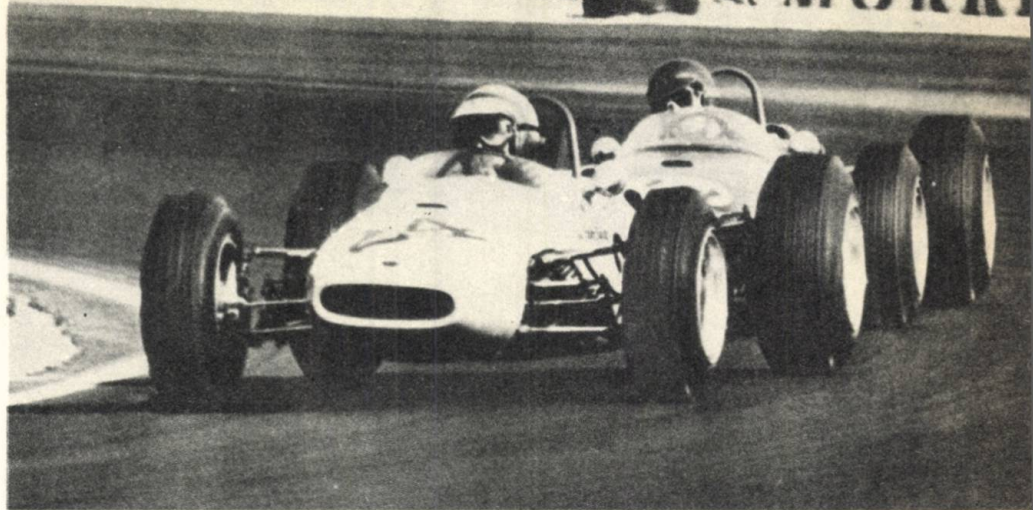
SPORT AUTO — PENTRU CE?

S-a spus și s-a demonstrat că întrecerile de automobilism sînt periculoase, că ele provoacă un anumit număr de victime omenești, în sfîrșit că în sfera lor acționează interesele financiare ale diferitelor firme constructoare.

„Spirit of America” cel mai rapid automobil de pe glob.

LS mini & AUSTIN mini & MORRIS

Toate acestea sînt adevărate. Nu trebuie să uităm însă că fără aceste întreceri progresul tehnic ar înainta cu pași de melc. Înainte de a ajunge în stadiul actual, perfecționat, automobilul și-a făcut ucenicia pe pistele și traseele de concurs, a fost probat și supus la examene severe de către piloți, care lucrează mină în mină cu proiectanții și constructorii.

În ciuda racilelor care îl însoțesc, sportul automobilistic pășește prin timp sub privirile admiringe ale unui public din ce în ce mai numeros. Cursele de automobile constituie astăzi spectacole de mare frumusețe, în care se manifestă din plin curajul și măiestria piloților, înaltele lor virtuți umane.

DUMITRU LAZĂR

DACIA 1100

În „peisajul” automobilistic al țării noastre a apărut o nouă mașină: „Dacia 1100”. Ea se fabrică la modernă uzină de lângă Pitești, pe baza unei colaborări cu specialiștii Regiei Naționale Renault. Mașinile „Renault 8”, echipate cu motoare „Gordini”, au câștigat majoritatea edițiilor Turului Corsiciei — una din cele mai grele competiții de pe continentul nostru — și s-au clasat pe locuri fruntașe în Raliul Monte-Carlo, Cupa Alpilor, Raliul Dunării — Castrol.

Autoturismul „Dacia 1100” este o berlină de cinci locuri, realizată după formula „totul în spate” (motorul și tracțiunea se află în partea posterioară a mașinii), care intronește în construcția sa trei calități esențiale pentru un automobil modern: confort, performanțe, economicitate. Caroseria autoportantă, cu patru uși, are o linie sobră, elegantă și dispune de o bună izolare termică și fonică. Cele două locuri din față au scaune separate, care se pot regla sau se pot transforma în pat prin aplecarea spătarelor. În spate, bancheta este

comună pentru toate cele trei persoane ce se pot transporta. Tapiseria, care imită pielea, este din P.V.C. și se realizează în nuanțe asortate caroseriei: alb, gri, vișiniu, verde, albastru negru.

La tabloul de bord, bine utilat, aparatele de control se găsesc plasate în două cadrane circulare. În componența acestora intră vitezeometrul și kilometrajul, indicatorul nivelului benzinei, lămpile de control ale încărcării bateriei, ale fazei mari, ale semnalizatoarelor, precum și ale presiunii uleiului și temperaturii apei. Tot la tabloul de bord se mai găsesc: comenzile spălătorului și ștergătoarelor de parbriz, ale instalației de dezghețare a parbrizului, comenzile climatizării interioare. Comanda închiderii și deschiderii portbagajului este plasată sub torpedou, iar maneta de schimbare a vitezelor se află la podea.

Suprafața geamurilor (1,75 mp) permite o foarte bună vizibilitate; geamurile de la ușile din față sînt escamotabile, iar la cele din spate sînt eculisante. Un amănunt interesant: ușile

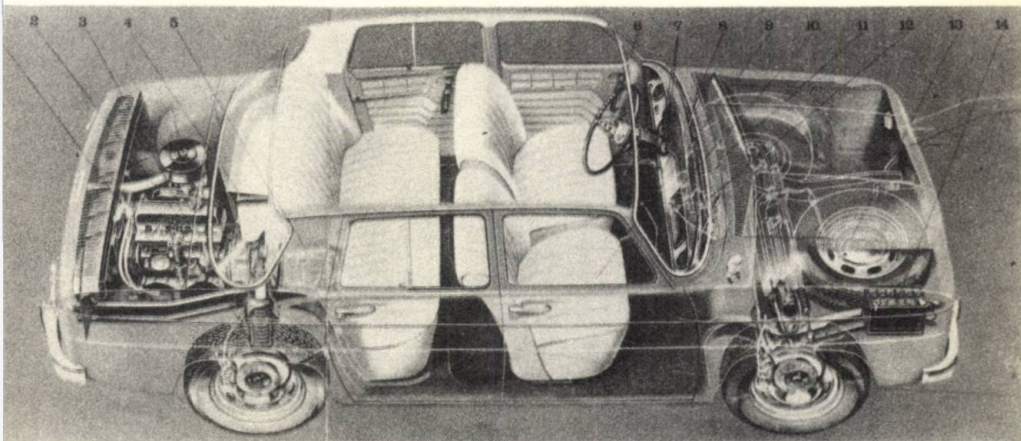
din spate au butoane de blocuri pentru cazul cînd se transportă copii: la acționarea acestora, ușile nu se pot deschide decît din afară. Amintim, totodată, că mașina posedă un portbagaj încăpător (240 dmc), completat cu un locaș (60 dmc) plasat sub geamul din spate, în care, la nevoie, se pot pune unele obiecte necesare călătoriei. Pentru roata de rezervă s-a prevăzut un compartiment special, sub cutia portbagajului, la care accesul este rapid și comod.

Instalația electrică a autoturismului „Dacia 1100” realizează toți parametrii impuși de normele actuale de circulație. În componența sa intră farurile cu lumină asimetrică care ușurează mersul pe timpul nopții. Tensiunea este de 12 V, capacitatea bateriei de 40 Ah, iar debitul dinamului de 22 A.

Motorul mașinii este celebrul „Sierra 1100” (capacitate cilindrică 1108 cme), același care echipează automobilele „Renault 10 Major”. Acest motor — unul din cele mai reușite ale firmei franceze — are accelerații strălucite,

robuste, caracteristică de moment favorabilă etc. Cei 4 cilindri funcționează în 4 timpi și furnizează 43 CP DIN (46 CP SAE) la 4600 rot/min și la un raport de compresie de 8.5:1. Puterea motorului imprimă mașinii o viteză maximă de 135 km/oră. Consum: 6,8 litri de benzină la 100 km, la viteza medie de 75 km/oră. Cutia de viteze, cu patru trepte de mers înainte, este complet sincronizată. Roțile, plasate independent la caroserie, au resoarte și amortizoare hidraulice telescopice. Toate roțile sînt echipate cu frîne-disc. În circuitul hidraulic de frinare s-a intercalat un limitator de presiune, care evită blocarea roților (și deci derapajele periculoase) în cazul acționărilor bruste. Roțile pot fi echipate fie cu pneuri convenționale 145 × 380, fie cu pneuri radiale 135 × 380. În sfîrșit, trebuie să subliniem că mașina comportă o întreținere extrem de simplă: ea nu are decît un gresor, iar schimbarea uleiului se face după fiecare 5000 km de rulaj.

L. DUMITRU

1. Radiator.
2. Motor.
3. Frîne-disc.
4. Rezervor de benzină.
5. Cutie de viteze.
6. Volan.
7. Tablou de bord cu două cadrane circulare.
8. Scrumieră.
9. Scaune rabatabile.
10. Manetă de comandă a climatizării interioare.
11. Aparat de climatizare.
12. Rezervor pentru spălătorul de parbriz.
13. Roată de rezervă.
14. Acumulator.

TURISM

- Chemarea munților
- Buila-Vinturarița
- Cu pluta de cauciuc prin defileul Lăpușului
- Valea Cernei
- Valea Tișitei
- Valea Topologului
- Trecătorile Teleajănelui
- Călătorind prin munții Bistriței
- Itinerar de iarnă în munții Rodnei
- Cabana
- Zile de iarnă în Piatra Mare
- Pe drumuri fără nume
- Ați fost la Colibița?
- În bazinul Someșului Mare
- Geoagiu-Băi
- Moteluri Hanuri Campinguri

De aici izvorăște Dîmbovița.

Chemarea munților

Au trecut decenii de când am simțit, pentru prima oară, atracția muntelui. De atunci, mereu alte ascensiuni, în mereu alte zile și anotimpuri, la alte vârste.

Priveliști și simțăminte diferite, bogate în varietatea lor.

Iunie. S-au topit zăpezile. Încă dinspre sfârșitul lui mai, mugurii au pleznit fără veste și au făcut loc florilor și frăgezimii frunzelor.

Vara a grăbit primăvara spre înălțimi. Florile au smălțat coastele munților; văile umbrite mai păstrează dungi albe de zăpadă care descind din creste. Argeșul aduce mustul ultimelor zăpezi.

Am urcat pe Ghișu. Văzduhul s-a involburat în grabă și înlunecarea acoperă totul în jur. O ploaie repede purifică atmosfera. Norii s-au scuturat și alunecă spre văi. Virfurile munților se arată ca niște insule în marea agitată de furtună. Când ceața se îndeașă spre firul apelor, se profilează culmile pornite din masivul central.

Perspectiva întinsă pînă la creasta Făgărașului, masivul Iezer, munții Coziei și, peste ei, pînă la culmile Căpăținei și Lotrului. Ne cheamă munții...

A sosit timpul să simțim bucuria ascensiunii spre înălțimi, acolo unde măreția priveliștilor culminează și e toldeana nouă; la orice oră, în orice zi, în fiecare anotimp.

Acolo vom simți apele cum pulsează în adîncuri ca seva vieții vegetale; vom vedea cum mustesc uneori la suprafață din loc în loc; cum gilgie alleori în izvoare care încep să murmure copilărește îndată ce au ieșit la lumină.

Între Făgăraș, Ghișu și Iezer, ca o frunză imensă, care a acoperit toată întinderea ca să sugă prisosul lacurilor glaciare, picături de rouă ce sclipesc la soare în capătul nervurilor, e bazinul riului Doamnei. Firicelele de apă se adună ca să înfiripe piraie pline de vigoare tinerească și apoi se unesc în Argeș să dea lumină și forță viitorului...

Am ajuns în pajiștea dintre pădure și culme, gazdă oilor ce s-au ivit la stîna din poiana înveselită de izvorul mărginaș pădurii.

Ne urmăm drumul aruncînd o privire înapoi. Ciobanul și-a înțors cojocul spre cer. Simțim neliniștea. Păsările au părăsit văzduhul. Grăbim spre lacul Călfun.

Lîmpelele „ochi de mare” s-a încreștit, prevestind furtuna.

Un tunet ne cutremură. Abia găsim adăpost. Cerul și-a deschis barierele și-a dat drumul la tot prisosul de apă deodată.

Adăpostii sub stîncă, din sus de iezer, vedem doar popolul în mijlocul căruia asistăm parcă la sfîrșitul lumii.

A trecut, tot așa de repede cum a venit. Soarele ride. Zarea se limpezește. Urcăm. De pe Lăieșul vedem lîmpele Cumpăna și luciul lacului pînă la defileul Argeșului; la miazănoapte, Țara Făgărașului; spre răsărit, creasta pîn-la Moldoveanu; spre apus Negoii și Tunsu. Căldări și văi; culmi ce se lasă din spre miazăzi și coboară grăbite spre miazănoapte, parcă ar vrea să prindă Oltul în calea-i domoală.

Pornim din nou, mai sus, mai departe...

Mai rar pomenită între frumusețile munților, Buila-Vînturarița, marea spinare de piatră așezată de-a curmezișul munților Căpăținei, se adaugă și ea tezaurului peisagistic al Carpaților. În general, munții Căpăținei, cu pitoresc netăgăduit își desfășoară culmile înalte dar blinde în succesiunea continuă de la Olt și pînă în adîncă curmătură a Oltețului, unde se îmbină cu Paringul. De o parte și de alta a acestei culmi se răsfrîă cuminți și ordonate zeci de picioare de munte, fiecare cu poieni și stîine, cu izvoare și păduri orînduite meșteșugit de natură. Excepție de la această armonie fac trei zone: Narătu-Foarfece — la est, Tirnovul la nord-vest și Buila-Vînturarița la sud-est. Creasta calcaroasă a Builei-Vînturariței, se zărește din valea Oltului, dar mai impresionanți vor fi călătorii de pe șoseaua națională 67 (R. Vilcea — Tg. Jiu), cărora le apare încă din preajma Govorei, întruchipînd forma unei piramide albe uimitor

Buila-Vînturarița

de contrastantă cu peisajul domol al dealurilor împădurite. La coborîrea în valea Otăsăului, șoseaua serpuiește pe serpentine. Muntele „alb” răsare peste dealuri, relevînd asprimea pantelor și deschizăturile spintecate ale văilor.

Atrasă de mirajul acestei „cetăți misterioase”, șoseaua urcă pe valea Otăsău, apropiindu-se de munte la Bodești. Ajuns atît de aproape, speriat parcă de cutezanța sa, drumul se depărtează spre miazăzi coborînd în valea Pietrenilor și a Bistriței.

Părăsim șoseaua națională, ca să urcăm pe drumul secundar ce însoțește apa Bistriței, spre poalele munților. Pantele acoperite cu livezi înfloritoare nici nu lasă să se bănuiască apropierea imediată a unui munte înalt. După ce trecem prin comuna Bistrița, la marginea căreia se află mănăstirea și vestitele chei înguste ale riului cu același nume, intrăm pe un drum local care răzbate spre răsărit, pe sub poalele munților Arnotei, pînă la Pietreni. Povîrnișul sudic al acestor munți adăpostește în mijlocul unor livezi cunoscuta mănăstire Arnota, spre care urcă o șosea cu multe serpentine. Abrupturile de piatră ale munților se ridică brusc în apropiere. Coborim pe șosea spre est, traversăm apa repede a Costeștilor și intrăm în comuna Pietreni (550 m). O enormă despicătură lasă să se ghicească spre miazănoapte, locul de unde răzbate, pînă în

depresiunea olteană, pîrîul iute al Costeștilor. Din Pietreni urcă spre stîncile prăvălîte din munții Cîrliga un drum forestier tăiat cu multă osteneală pînă în gitlejul întunecos al cheilor Costeștilor.

Muntele Cîrliga este primul contrafort al Builei, de la care, cu excepția unei singure curmături, creasta se ridică spre înălțimi, ascuțindu-și spinarea pietroasă. Ca să parcurgem un traseu frumos de-a lungul muntelui Buila-Vinturarița, vom urma o potecă ciobănească care ne va purta pe lîngă abrupturi, peste poieni și grohotișuri, pînă la capătul de nord-est al muntelui.

De la ramificația celor două drumuri forestiere: Pietreni — valea Costești — valea lui Ignat și Pietreni — Pîrîul Sec intrăm pe acesta din urmă cale de 2 km pînă la o rampă de încărcare pentru bușteni. Șoseaua se termină aici; în continuare începem să urmăm o potecă spre „curmătura cu izvor” — la Văcărie — muntele Cacova. Prima parte a urcușului este mai complicată, urmărind o potecă plină cu obstacole naturale, desfășurată pe versantul apusean al văii pe sec. Aproape de fundul văii traversăm pe versantul opus și urcăm în serpentine pînă în culme. Pe muchie (910 m) întâlnim o mare potecă de păstori care urcă din Bărbătești spre ținutul de piatră al Builei. Intrăm la stînga, urcînd fără greutate pînă în marginea poienței, la un mic paracelis. Sub acoperișul său se află un izvor cu apă

bună de băut, singurul pe traseu, pînă în apropiere de curmătura Builei. Din poiana largă vom privi în voie versantul estic al Builei, foarte povîrnit și brăzdat de stînci albe ca niște spinări de berbeci.

În continuarea traseului pătrundem din nou în pădure pe poteca tăiată în stînci; de la firul sec al unui jgheab urcăm la stînga direct pe culmea muntelui, traversînd cîteva poienițe. În apropiere de culme trecem pe lîngă Șoprușul Tolii (1140 m), un bordei vechi năpădit de buruieni. Ceva mai sus se află culmea Cîrliga, pe care o traversăm prin pădure printr-o șa. Poteca se bifurcă (1175 m). Varianta din dreapta, pe care o vom urma și noi, urcă lin, încet, spre miazănoapte, intrînd pe versantul apusean al muntelui. La cca 3 ore de la plecarea din Pietreni ajungem în zona golului alpin, la stîna Văcăria (1260 m), de unde, cu excepția unei mici porțiuni, poteca se întipărește perfect pe pantă, traversînd fir cu fir toate văile care brăzdează versantul vestic al Builei și Vinturariței. Orientarea fiind ușoară, vom avea prilejul să descoperim pe traseu locuri frumoase prin pădurea seculară, întretăiată de poieni luminoase, prin rariștea cărora apar tot mai înalte în înșiruirea lor spre nord-est țăncurile și piramidele calcaroase, căptușite la bază cu șiraguri de grohotiș. După ce ocolim spinarea transversală a muntelui Cacova, trecem prin dreptul vîrfului Piatra

(1641 m), pe creștetul căruia se află o baliză. Poteca transversală, pe care o urmărim, urcă ceva mai mult decât pînă acum, reintrînd în pădure prin apropierea peretelui Builei (1869 m), cel mai înalt vîrf din lungul acestei creste. Urcăm mai departe pînă în pitoreasca „Poiană de Piatră” (1610 m). La dreapta, între două vîlcele, terminate sus cu pereți, se încadrează piscul ascuțit al Stevioarei (1874 m).

După un scurt popas, reluăm firul potecii spre nord-est, reintrînd în pădure. Întreținem o serie de vîlcele pline cu grohotiș căzut din pieptul Stevioarelor, pînă ce un nou lanț de poiențe cu lespezi și izvoare bogate ne oprește în loc; un perete ca o creastă de cocoș se abate în jos spre noi, năruind asupra pantelor înveșmîntate în jnepeni, maldăre de blocuri și pietroaie. La capătul de sus al acestei creste un jug scurt, cu două cocoșe, unește stîncile cu un pisc înalt: este piscul cel mai mare al Vînturariței, ispititor pentru ture alpine ușoare.

După traversarea pîriului Piscul cu Brazi urcăm prin pădurea deasă pînă la curmătura Comarnice (1570 m), unde ajungem

după 5 1/2 ore de la plecarea din Pietreni. În poiană avem de ales: fie să urcăm în lungul culmii Lespezilor, spre miazănoapte pînă la refugiu Lespezi (2 1/2—3 ore), fie să coborîm în Valea Comarnice, la cantonul Valea Cheii (1 1/2—2 ore). Desigur că noua privesc la piramidă Stogului și Stogsoarelor (cătore răsărit), adîncurile strîmte ale vestitei chei de la Coadă Builei, ne vor face să alegem cea de-a doua variantă, afară doar de cazul în care dorim să urcăm cît mai curînd pe culmea principală a Căpăținei.

Coborîrea spre valea Cheii începe spre stînga veche de pe Comarnice, prin plantația de molizi, iar de aci pe muchia muntelui Comarnice și pe numeroase serpentine, la pîriul Comarnice, de unde ieșim pe sub clăia Strimbă la cantonul silvic Valea Cheii (830 m).

La acest canton, așezat într-un loc deosebit de frumos, unde-și dau înlînire alpinismul, speologia, vinătoria și pescuitul, vom sosi fără îndoială cu regretul că totul a trecut prea repede și cu speranța că vom reveni cît mai curînd.

N. POPESCU

ALTE ITINERARII:

1. Din comuna Bărbătești (cel mai ușor drum de acces). De la Rîmnicul Vilcea (pe drumul național spre Horezu) — Bunești 22 km — Stoenști 24 km și pe un drum local prin Dobriceni — la Bărbătești, pe care circulă autobuze I.R.T.A.

Bărbătești (480 m) — pe poteca largă la vî. Siliste (895 m) — M. Cacova — M. Piatra (1641 m) — vî. Buila (1809 m) — vî. Lespezi (1819 m). Timp 6—7 ore.

2. Vî. Vînturarița (1866 m) — cheile Recea — M. Stogu (1494 m) în 4—5 ore. În drum vizităm cheile Recea cu peștera Stogu — minunat descrisă în „România Pitorească” de Al. Vlahuță.

3. Pentru coborîre la băile Olănești: vî. Stogul-plaiul Piatra Tăiată — satul Gurguiata (600 m) — Olănești (443 m). Timp 3—4 ore.

4. Dacă vrem să ajungem în Valea Lotrului: vî. Stogu — sub vî. Căprăreasa (1799 m) — Muntele Stîna Bătrînă (1581 m) — vî. Falea (1647 m) — sub vî. Cîndoaia (1405 m) — Plaiul lui Stan — satul Valea lui Stan. Timp cca 6 ore.

5. Din satul Pietreni. În Pietreni se poate ajunge astfel: a.) din drumul național Rîmnicul Vilcea — Costești 38 km, apoi pe drum local 6 km la satul și mănăstirea Bistrița. De aici pe drum local, pe sub cariera de calcar pînă în sat.

Din satul Bistrița se urcă la mănăstirea Arnota — apoi prin pădure și poieni, treind pe la o stîină, în 1 1/2 ore la vî. Arnota (1184 m). Largă panoramă asupra văii Bistriței, munții Căpăținei și Muntele Piatra, ce-și ridică pantele înierbate deasupra văii Costești. De la baliza de pe vî. Arnota, mergem printr-o pădure de fagi, înspre miazănoapte, ținînd linia de cumpănă a apelor și apoi coborînd spre dreapta trei sferturi de oră, la șoseaua forestieră din Valea Costești.

Atenție: eventual apelăm la indicațiile vreunui cioban pentru a nu ajunge în zona răsăriteană a Arnotei, ce coboară foarte repede în vale.

În satul Pietreni se află micul schit „40 Izvoare” construit la 1701, cu frumoase picturi în frescă.

b.) Bărbătești — Pietreni 5 km, pe un drum local ce trece peste un mic deal. Din Pietreni — de la schit, pe noua șosea forestieră se urcă în serpentine strîmte

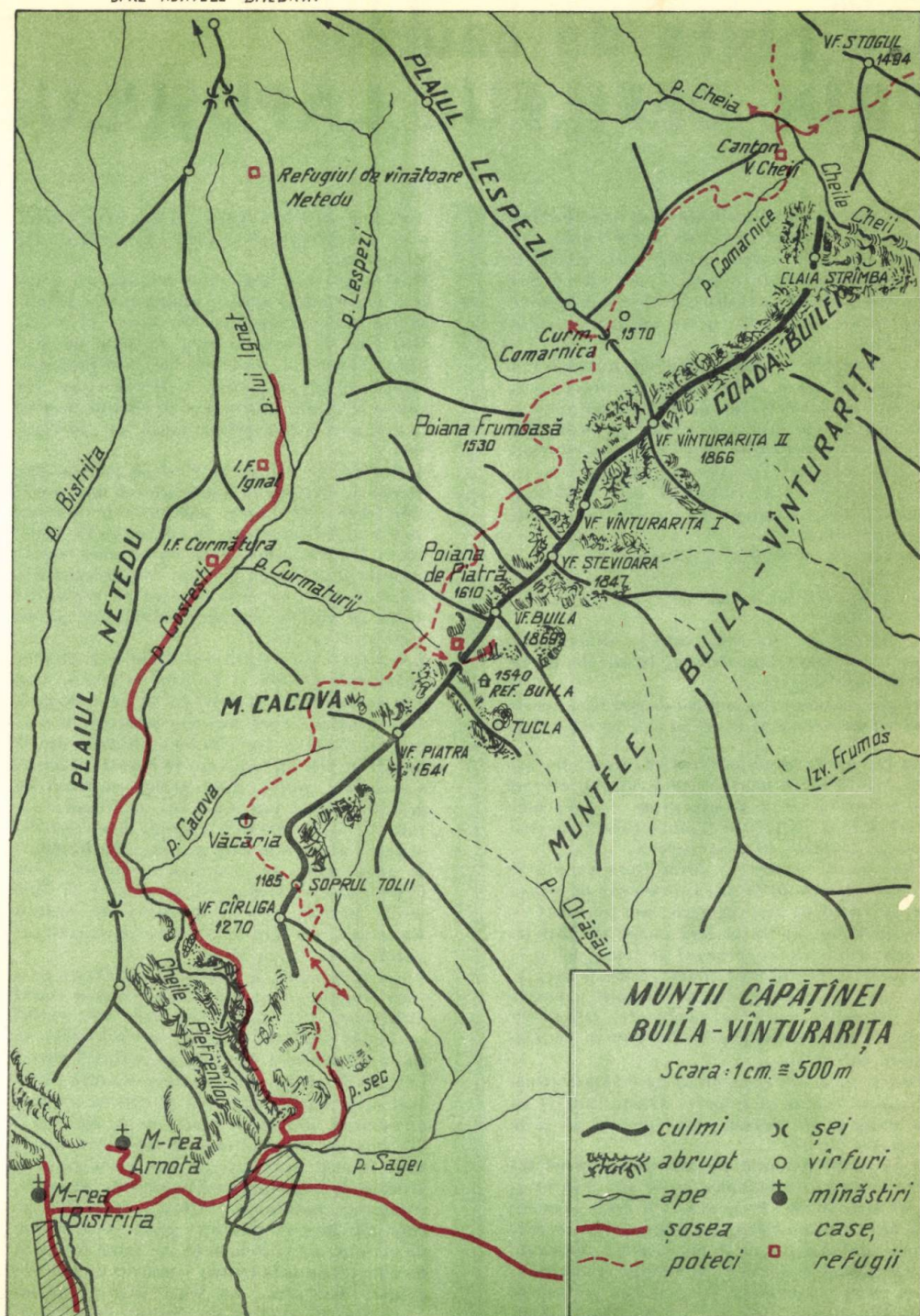
în cheile pîriului Costești, avînd la stînga înălții pereți ai Arnotei, iar la dreapta versanții împăduși ai Muntelui Piatra. Drumul are 9 km, avînd pe parcurs cîteva cabane și puncte de alimentare forestiere.

Părăsim rampa de bușteni de la capătul drumului și pe o potecă largă, urcăm înainte, domol, printr-o pădure de fag, pe malul unui mic pîriu. Ieșim la golul alpin în 1 1/2 ore (la 200 m de plai se află lîngă drum un adăpost de vinătoare). Urmînd poteca, ocolim spre dreapta unul din firele de obîrșie ale văii Costești, cu o stîină spațioasă la 300 m (la marginea pădurii). Ajungem în largul șleau ce vine din vî. Lespezi (1819 m) și, mergînd la început pe curba de nivel și apoi în urcuș, la vî. Vînturarița, în 3 ore. Timp necesar de la Pietreni cca 7 ore.

6. Din satul Cheia. În pitorescul sat Cheia, situat pe apa cu același nume, se ajunge din șoseaua Rîmnicul Vilcea — Olănești. Curse I.R.T.A. Băile Olănești — sat Cheia 9 km. Aici se poate vizita biserica „Sf. Voievozi” din 1776. Ieșind din sat, pe șoseaua bine întreținută pe care pot circula și autoturisme, ajungem la schitul „Iezer” — ctitorie a Doamnei Chiajna. Schitul are o mică biserică înconjurată de chilii unde pot poposi peste noapte cîteva persoane. (Se mai poate veni și din Olănești, pe un frumos drum de plai lung de 8 km ce trece prin satele Tisa și Gurguiata, oferind privesc asupra Munților Cheiei și Căprăresei).

Drumul forestier însoțește valea Cheiei pînă sub muntele Stogu (se poate ajunge în valea Olănești sau în valea Muierasca pe care coborîm, pe alte drumuri forestiere), însă noi îl părăsim după cîteva km de la schitul „Iezer” și luînd-o pe o ramificație spre stînga ajungem la capătul acesteia. Sintem la poalele Vînturariței, care își ridică stîncăria deasupra unor masive păduri.

Urcăm 15 minute prin pădure și, pe la o cabană forestieră, ajungem la schitul Pahomie (18 km din satul Cheia), situat sub un perete înalt de stîncă. Biserița mică este construită în 1684 de monahul Pahomie — fiul lui Iordache vel Stolnic Pișcoveanu — și de Sava Haiducul, în zilele lui Constantin Brîncoveanu. Lîngă schit se află chiliile care pot găzdui cîteva persoane.

Cu pluta de cauciuc PRIN DEFILEUL LĂPUȘULUI

Stăteam eu un prieten din copilărie în mica grădină de lângă podul de peste Lăpuș. În fața noastră, curgea alene riul, în apele căruia am învățat înotul și care mi-a oferit la vîrsta de 14 ani, din pietrișul multicolor pe care-l poartă în albie, prima colecție de roci.

Vremea a trecut, dar meleagurile natale m-au primit cu aceeași căldură ca și atunci cînd, întors de la școli, am gustat din plin toate bucuriile vacanței pe malul acestui riu. De data asta cutreier țara Lăpușului căutînd tileul pietricelelor și a nisipului auriu cu fluturași de mîcă, talna pe care o așeund munții aceștia nespuse de vechi... Prietenul mă învidiază și...

Ce faci în concediu? îl întreb.

— Păi...

— Bine. Vii eu mine.

— Unde?

— În jos, pe riul... și-l arăt eu mina zarea de apus, unde luna riului ia sfîrșit, ea în fața unor metereze,

Și așa s-a născut expediția despre care vreau să vă povestesc pe scurt în cele ce urmează.

30 IULIE. O cameră de tractor, cîteva bucăți de altă cameră uzată, sîrmă, clește, ciocan și o coardă veche de alpinism — iată materialul și utilajele „șantierului” nostru naval instalat într-un șopron.

Spre seară, pluta era gata. Oare va plutii? Calculele arătau că da. Într-un sac de pinză și în rucsacul meu de teren am ambalat — în două sau chiar trei pungi de polietilenă, alimentele, carnetul de teren, hărțile, busola, aparatul foto, actele, hainele uscate. La loc de cîntse punem ciocanul geologic și un cuțit mare de vînătoare, legate cu sfoară de încăleătură ca nu cumva să dispară sub apă.

Seara, pe la ora zece, pornește o ploaie stranie cu tunete și fulgere. Ținem morții ca a doua zi să plecăm chiar de-o fi să cadă smolă din cer.

1 AUGUST. Smolă, nu, dar apă a căzut berechet; riul s-a tulburat puțin și a mai crescut vreo 10 cm. Pe la ora 11 a ieșit soarele; la ora 12, asistat de o ceată de copii, transportăm ambareafîlunea la riul și după „botezul” tradițional o lansăm. O ultimă fotografie, un „Ura” asurzitor și întreaga grădiniță a Tîrgului Lăpuș ne urează drum bun.

Noi, instalați la „provă” și la „pupă” începem plutăritul pe undele zvăpăiate ale Lăpușului.

Riul curge cînd iute, cînd domol, sub o faleză argilooasă și apoi se angajează pe meandrele leneșe, mărginite de săleii și arini. Din cînd în cînd un cîrd de gîște ne taie drumul; alteori, copiii ne încearcă răbdarea stropindu-ne cu apă... Ultimele case ale comunei rămîn în urmă și în curînd tragem la mal spre a lua prima masă de „navigatori”.

Asfințitul ne prinde intrînd pe poarta larg deschisă, cioplită în marmura cea mai pură, prin care riul Lăpuș pătrunde în cetatea de piatră a Prelucilor. În curînd se va întuneca; tragem pluta sub bolta unei stînei ciudate și petrecem noaptea la gazdele mele de la Groape, sat mic cocoșat pe versantul drept al riului, printre păduri întregi de meri și de pruni.

2 AUGUST. Dimineață senină dar rece, punem puloverele de lînă și pornim la drum. Apa e și ea suficient de rece ca să ne trezească de-a binelea. Spre bucuria noastră, a mai crescut cu încă vreo 10 cm. „Burta” pluții hîrșile pe cite un bolovan. În ambii versanți, e stîncărie multă, apoi pereți continui de marmură albă. Iată, colo sus, la stînga, eustura Vinii, la dreapta eustura Pietriilor ascunzînd peștera în care pe vremuri, haiducii se adăposteau de prigoana ciocailor... Un firicel de apă înpumată se aruncă în abis de la aproape 120 m înălțime; în curînd traversăm, nu fără bătaie de cap, stăvilarul morii de la Vîna Mică.

Ca prin minune, în fața noastră răsare eustura lungă, zimțuită, ea spinarea unui stegosaur. Din harnicele unde ale riului se înalță vertical perețele sur-albicioase, ea să se prăvălească dîneolo, pe cealaltă parte, la Sura Dracului. Îneonjurăm eustura Cetățului și în curînd părăsim și ultima așezare omenească din jurul morii de la Sălnița.

Riul nu are de gînd să se domolească; bolovanii imenși prăvăliți de sus, mîci cascade urmate de vârtejuri, schimbări de direcție, cataracte, cataracte, vîrtori... Obosiți, ne angajăm în a nu știu cîta pistă elocotitoare de slalom; eu sînt în față. O lamă așezată de curățit ne taie calea; curentul ne azvîrle printre bolovani, ne sugă într-un eazan elocotitor și vrea să ne tîrască de-a latul,

TRASEUL

Punct de plecare: comuna Tg. Lăpuș (cota 330 m), pe șoseaua Baia Mare — Tg. Lăpuș — Dej.

Punct de sosire: comuna Lăpușel (cota 170 m) localitate situată la 10 km de Baia Mare pe șoseaua națională Baia Mare — Șomeș — Dej (autobuz IGO 2, 12, curse D.R.T.A. și gară C.F.R.).

Lungimea: cea 75 km parcurși în 4 zile (din care 38 km în defileul Lăpușului).

Locuri de popas pentru noapte: în satele Groape, Buteasa și Săcălășeni.

Punctele de interes turistice pe traseu: Dealul Hirtoape (Răzoare) — suprafață structurală cu doline și ponoare; Cascada Curechi, Peștera Haiducilor Custura Pietrii, sub Preluca Veche; biserică de lemn Dealul Corbului (sec. XVII) și cascadele văii Morii (3 cascade de 12 m în mamură albă); cataractele de sub satul Aspra și Codrii Butesii; cetatea Chioarului

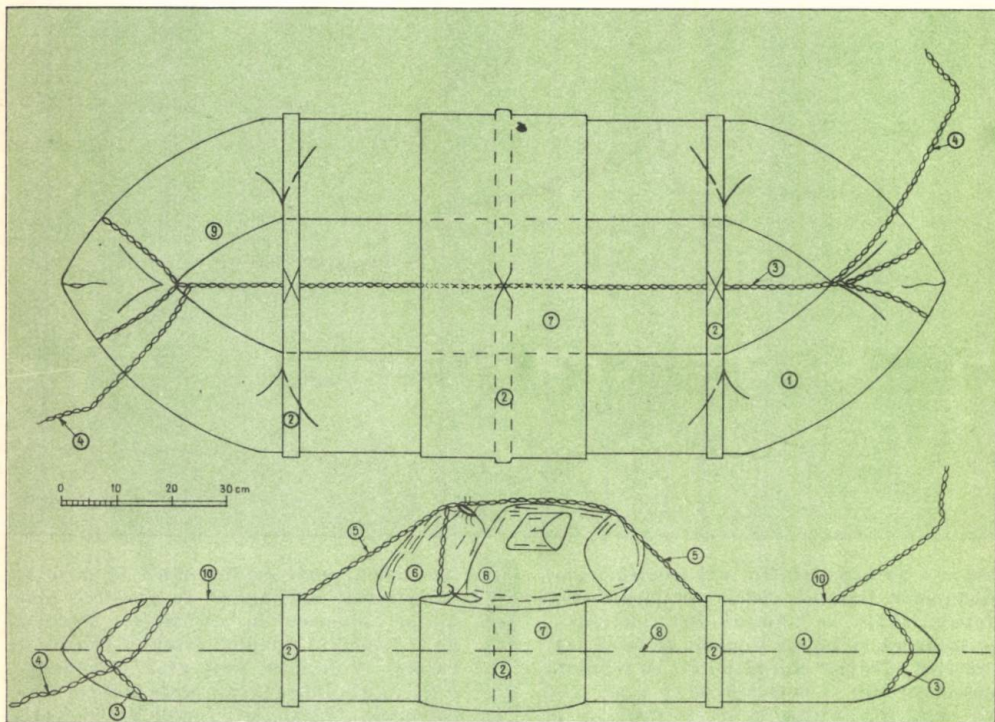
Ambareațiunea

Cameră de tractor rutier (1) legată cu 3 chingi (2) de cauciuc și o frînghie — o coardă veche de alpinism (3) care servește și pentru tracțiune (4) și pentru fixarea (5) bagajelor (6). Bagajele sînt dispuse pe o „punte” (7) de cauciuc, executat, ea și chingile, dintr-o cameră veche de tractor. Pluta, cu încălețătura maximă (două persoane și 40 kg bagaje) se scufundă la mai puțin de jumătate din diametrul camerei (8). Ventilul pentru umflare se dispune spre una din extremități (9), iar „pasagerii” stau în poziția „șezînd” pe capetele plutei.

Lungimea plutei este în jur de 2 m, lățimea — 75 cm. Se manevrează prin două rame scurte (60—70 cm). Pluta nu are fund; prin aceasta se evită pericolul umplerii cu apă a ambareațiunii, lucru inevitabil la parcurgerea cataractelor.

Greutatea plutei: cea 15 kg.

Presiunea aerului: 2 atm.

(sec. XIV—XVIII) în ruine; Tăul Negru de lângă Remecioara (adîncime peste 10 m); biserica de la Remetea Chioarului (sec. XVIII), cu icoane pe tăblii de lemn de stejar; strandul de la Lăpușel.

VALEA CERNEI

Riul Cerna, strălucitor și sprinten ca un păstrăv, și-a săpat de la obârșie, din masivul Godeanu și pînă la mistuirea sa în bătrîna noastră Dunăre, o albie de o rară frumusețe care a atras totdeauna interesul și curiozitatea oamenilor de știință și a călătorilor de toate vîrstele. Farmecul văii este dăruit de natura sălbatecă a locurilor și îndeosebi de munții săi calcaroși, deschiși ca un evantai. În pîntecele lor, apa a tăiat grote enorme și peșteri de un farmec deosebit.

Stîncile, atît de golașe și cu forme misterioase, cu fețele ciuruite de vînt și apă, nu sînt o îngrămădire haotică, ci par sculptate de veacuri de dalta unui maestru neîntrecut. Strimtoarea în care se zbate riul Cerna la nașterea sa dintre munți, e depășită după o luptă victorioasă pe care o dă cu înclștarea pîntenilor de piatră, pentru ca apoi, apele sale de argint să respire în tihnă, pînă la vărsare, aproape de marea construcție a Hidrocentralei de la Porțile de Fier. Peisajul este atît de schimbător încît, după nici un pătrar de oră de mers, de pe o creastă golașă, singuratică, învăluită de neguri, te pomeniști deodată pe un șes alpin cu nebănuite poiene și pajiști scăldate de soare. Dacă stîncile încîntă privirea prin formele lor ciudate, care depășesc imaginația dru-

meului, la fel de interesantă este și vegetația ce inundă valea Cernei. De la liliacul sălbatic, ce dă un colorit straniu locului și pînă la florile și plantele exotice de la Băile Herculane, de la mărății jnepeni ce dau viață stîncilor și pînă la pădurile umbroase de fag sau gorun, are loc o interesantă ofensivă florală.

Ne abatem pe drumul ce duce către peștera Domogledului, așezată în inima acestui frumos munte, declarat monument al naturii. Ca să ajungem aici, urcăm pe lîngă fabrica de var din satul Pecinișca; drumul e pieptiș și anevoios, cu pietre ascuțite și colțuri primejdioase. Din cînd în cînd cîte un bolovan alunecă sub picioare. Ajungem, după o jumătate de ceas, la poalele muntelui. Frigul pătrunde prin haine. Sîntem înconjurați de pereți masivi și înalți de piatră albă, calcaroasă, parcă tăiați cu mașinile ca într-o salină. Este opera arhitecturală a naturii. Dacă n-am vedea bolta cerului albastru, deschizîndu-se deasupra noastră, am crede că ne găsim într-un templu uriaș. Păcat că nu avem timp de popas îndelungat. Mai urcăm cît o aruncătură de băț și în fața noastră, pe înălțimea platoului calcaros, se răsfață pășuni largi înverzite. Apoi orizontul este închis de o pădure imensă, cu aluni sălbatici. Printre frunzișuri și

de fragi, vizitate în vreme de vară de urși și asaltate de neverițe.

Încă un urcuș pe povârnișuri sure și lucii de vînt, și ne aflăm pe coama muntelui. Acolo sus, sub sprințana masivului, unde zac arbori loviți de trăsnet, se află intrarea în peșteră. După ce dăm în lături o perdea groasă de crengi, ochiul descoperă o deschizătură scundă de piatră către adîncurile peșterii.

O stîncă lată, cenușie, paznic neașteptat ne taie calea. Sub petecul de lumină, venit de afară, se înfățișează privirilor o boltă lungă și înaltă, deasupra unui amfiteatru imens. Pilpiirile luminărilor ne luminează templul subteran cu reflexe arămii, sub care apar figuri stranii.

În altă parte, sub tavanul umed al peșterii, descoperim un altar natural. Întunericul acesta splendid și înfricoșător, stalactitele coborînd din boltă, stalagmitile izbucnind de jos în întîmpinarea lor, crează o broderie fantastică de piatră, zămislită, parcă, de un sculptor uriaș cu imaginația aprinsă. Picături din înalt curg pe podeaua de piatră, acoperită cu un covor de pămînt

desprins de pe stîncă. Din încăperea aceasta imensă se desfac, spre necunoscut, mai multe coridoare subterane. «Ca să mergem mai departe în beznă trebuie să ne lungim la pămînt. Întîmăm cu grijă către o pată neagră, cu forme enigmatice, într-o tăcere încordată. Ne oprim la timp. Un pas în plus ar fi fost fatal. Pata neagră e o hrubă uriașă care se deschide adînc în abis. CERCETĂM cu feștilele și valurile întunericului se destramă încet.

Unii temerari încearcă, agățîndu-se cu minile de steiuri, să coboare în hău. Cîți-va metri, apoi renunță. Groapa subterană are sute de metri adîncime. Avem în față un decor natural la romanul lui Jules Verne „O călătorie spre centrul pămîntului“. Stăm mult timp uimiți de spectacolul grandios pe care ni-l oferă peștera. Nici măcar nu mai simțim frigul care ne-a amortit trupurile. Ieșim apoi printr-o scobitură, afară la lumină, unde soarele ne întîmpină cu razele sale calde.

PAUL CIORAN

MUNȚII ZARANDULUI

CABANA CĂSOAIA. Situată la poalele Munților Zarandului, sub Crucea virful Țiganului.

ALTITUDINEA: 222 m; **CAPACITATEA:** 86 locuri, în camere cu 4—12 paturi; bufet permanent, și în sezon, restaurant-cantină cu autoservire; lumină electrică de la grup electrogen propriu; apă curentă; bazin de înot.

STAȚIILE C.F.R. CELE MAI APROPIATE: Halta nr. 3, Halta Poala Muntelui și Mișca, pe linia electrică Arad — Pîncota; Ghioroc și Radna, pe linia Deva — Arad.

DRUMURI DE ACCES: Din Mișca șosea carosabilă, prin comuna Măderat și Agriș pînă la cabană; distanța cca. 20 km.

De la Halta nr. 3 (alt. 120 m) potecă marcată cu triunghi albastru peste Virfurile Chiciora (alt. 394 m), Fintina Rece (alt. 573 m) și Cîrciuma (alt. 510 m) pînă la cabană; durata cca. 3 ore.

De la Halta Poala Muntelui (alt. 135 m) potecă marcată cu bandă galbenă, prin Izvorul Fereedu (alt. 450 m) și Virful Cîrciuma (alt. 510 m) pînă la cabană.

Din Ghioroc cu trenul electric pînă la Halta nr. 3, sau la Halta Poala Muntelui, în continuare drumurile descrise mai sus.

Din Radna, șosea pînă în comuna Soimș (3 km); din comuna Soimș (alt. 140 m), potecă marcată cu triunghi galben prin Valea Soimș; durata cca. 5 ore.

INFORMAȚII LOCALE: la agenția O.N.T. — Arad.

CABANA DEBELA GORA. Situată pe creasta principală a Munților Zarandului, sub Virful Debela Gora.

ALTITUDINEA: 483 m; **CAPACITATEA:** 40 locuri în dormitoare comune; bufet permanent; apă de izvor.

TERENURI DE SCHI pentru începători în imediata apropiere a cabanei (sezon 1 ianuarie — 1 martie).

STAȚIILE C.F.R. CELE MAI APROPIATE: Nadăș (h), Bîrzova și Conop, pe linia Deva — Arad.

DRUMURI DE ACCES: Din Nadăș (alt. 150 m) potecă, marcată cu bandă galbenă, pe Valea Nadășului pînă la cabană; durata cca. 2 ore.

Din Conop (alt. 145 m) potecă, marcată cu triunghi albastru, pe creasta Conop pînă la Vf. Debela Gora (alt. 558 m); apoi potecă, marcată cu bandă roșie, pînă la cabană; durata cca. 3 ore.

Din Bîrzova (alt. 155 m) potecă, marcată cu bandă albastră, pînă la creasta principală a Munților Zarandului; în continuare potecă, marcată cu bandă roșie, pînă la cabană; durata cca. 2 ore.

INFORMAȚII LOCALE: la agenția O.N.T. — Arad.

VALEA TIȘITEI

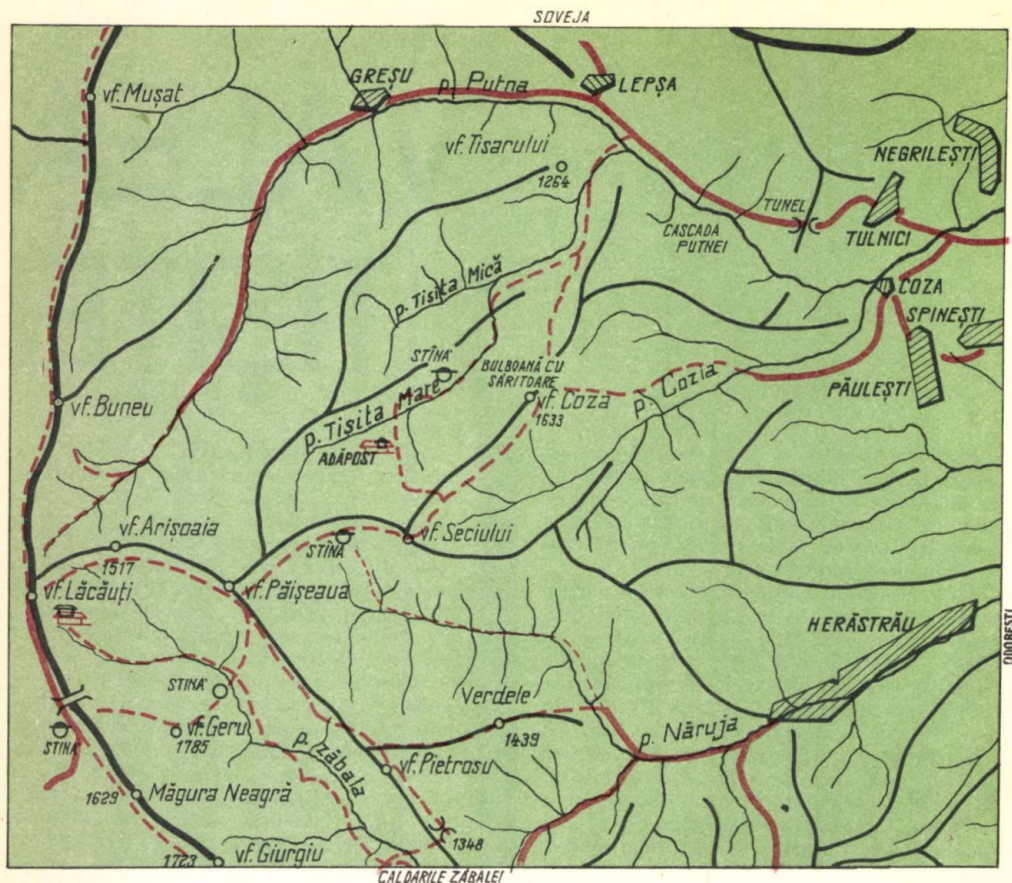
Cercetarea turistică a ținutului Vrancei se poate face pe diverse căi, unele comode și la îndemna oricui, altele călcate mai rar de turiști. Descriem aici un astfel de traseu, accesibil numai aceluia care posedă un antrenament corespunzător.

Țișița, afluent al Putnei, formează pe cursul ei un canion de o frumusețe și sălbăcie greu de comparat. Locul de pătrundere în cheile Țișiței, se află între cascada Putnei și satul Lepșa, putîndu-se ajunge aici fie pe drumul forestier de la satul Tulnici în sus, fie de la Soveja. Pentru a intra în traseu, coborîm din șosea, traversăm direct și prin apă albia lată și puțin adîncă a Putnei, ajungînd astfel la locul de vărsare a pîrlului. Cîteva indicații pentru cei ce vor parcurge acest traseu: se va urma *obligatoriu* poteca ce merge pe urmele vechii căi ferate forestiere, acum demontată, însă cu terasamentul vizibil. La locurile unde existau înainte poduri, acum prăbușite, se coboară la firul apei, apoi se urcă din nou la terasament. Deoarece vom traversa pîrlul de multe ori de pe un mal pe altul, ne sînt necesare cizme de cauciuc. De asemenea, este bine să intrăm în canion *dis-de-dimineață și pe vreme uscală*, umezeala făcînd impracticabil drumul. Valea este umblată în timpul verii mai ales de vînători, ciobani și amatori de pescuit, bogăția ei în păsări fiind neasemuită. Pentru părăsirea văii înainte de obîrșia ei, este bine să apelăm la călăuză sau la localnici ce ne pot da îndrumări asupra unor poteci, numai de ei știute, care duc la virful Coza.

Dar să plecăm la drum! La început trecem prin poienile înguste dintre versanții împăduriti, apoi intrăm în canion. Înălțimea pereților și creștelor desprinse în dreapta din virful Tisarului (1264 m) și în stînga din Pîntenul Cozei este impresionantă. Uneori canionul se îngustează pînă la cîteva metri, zgomotul apei fiind asurzitor. După 4 ore și

jumătate de mers, valea se deschide și ajungem într-o poiană largă, cu un bordei părăsit. La încă o jumătate de oră mai departe întîlnim o bifurcație: în stînga Țișița Mare, la dreapta Țișița Mică. Urcăm ușor pe poteca vizibilă încă 30—40 de metri pe pîntenul dintre văi și trecînd pe lîngă alt bordei distrus, ne abatem la dreapta pe urmele terasamentului; intrăm astfel în canionul Țișitei Mici. Depășim o porțiune mai anevoioasă, cu multe poduri acum prăbușite, și cu pereți imenși, trecînd printr-un adevărat gît al iadului. După încă o jumătate de oră, urmînd malul stîng al văii, trecem printr-un tunel lung de cîteva zeci de metri, luminat în timpul zilei pe la capete; ieșim astfel la stînga, în canionul Țișitei Mari. După un ceas de mers printre nenumărate creste și văi ai căror versanți se ridică amenințători deasupra noastră și fiind atenți la potecă și la numeroasele traversări prin apă, ajungem la o bulboană. Pe o cale de cîteva metri o depășim prin stînga, urcînd pe o prăjină cu crăcane pînă la treptele săpate în stîncă. După o altă jumătate de oră de aici, valea se lărgeste. În dreapta se află o stîină unde se pot cîpăta fie informații, fie găzduire peste noapte. De la intrarea pe traseu și pînă aici am făcut circa 7 ore. La stînga se văd pantele repezi, a căror haină de pădure sfîrșește în partea superioară dinspre Coza. Mergem drept înainte, prin poieni, pe urmele bine păstrate ale terasamentului, avînd ca reper cele două măguri bine conturate și îmbrăcate în verdele deschis al pășunii ce contrastează cu culoarea închisă a pădurilor de jos.

După 4 ore de mers de la stîină, părăsim pîrlul și valea ce devine abruptă, trecînd pe versantul din dreapta, de pe care pădurea a fost tăiată cu ani în urmă. Urcăm timp de o oră pe un hățaș puțin umblat de vite, făcîndu-ne cu greu loc printre tufe ce

acoperă terenul. Ajungem sus pe culme și după ce aruncăm o privire în urmă spre valea Tișitei, acum neagră de pădure, coborim în 20 de minute înspre stînga, printre răriți de conifere la firul văii părăsite mai înainte. Vom fi atenți pentru a găsi locul de bifurcare a văii, situat în apropiere. Urmăm firul pirului din stînga pe o potecută de la poalele Dealului Negru. După un sfert de oră urcăm 30–40 de metri către un luminș în care se află un adăpost de birne construit de vînători. Revenim apoi în vale și imediat prindem pe stînga un șleau larg. Intrăm în pădure, urcînd ușor și paralel cu valea. Dintre ramificațiile întîlnite în cale, le vom folosi pe cele ce se dirijează către dreapta. Urcușul se accentuează și, după circa o oră de la bifurcare, ajungem sus, pe drumul de legătură ce urmează creasta dintre virful Coza (la stînga) și virful Seciului (la dreapta).

Putem înopta la stîna din Dealul Negru, unde se ajunge în două ore, trecînd prin virful Seciului. Deși acest drum nu se desfășoară la o altitudine prea mare, datorită însă lipsei de vegetație, zonei pietroase pe care o străbate și văilor adînci din jur, el dă impresia unui traseu de factură alpină. Stîna amintită mai sus este situată pe versantul golaș al Dealului Negru dinspre Valea Nărujei. De aici se poate ajunge pe creastă, la virful Lăcăuți, în cîteva ore, sau la semețul Goru, traversînd valea Zăbalei în circa 5 ore de mers. Alcătuirea itinerarului va fi făcută în funcție de timpul de care dispunem; oricare din ele însă ne oferă prilejul de a cunoaște pitorescul unei regiuni ce n-ar trebui să fie ocolită de nici un turist dornic să cunoască priveliști inedite din șiragul de frumuseți ale Carpaților românești.

DAN RADU

VALEA TOPOLOGULUI

*Cobora pe Topolog
Dintre munți, la vale...
Și la umbra unui stog
A căzut din cale.*

*În ce vară? În ce an?
Anii trec ca apa...
El era drumeț sărman
Muncitor cu sapa.*

Așa l-a inspirat pe Topîrceanu, cu aproape șase decenii în urmă, valea Topologului. Dar „anii trec ca apa” și timpurile se schimbă și ele odată cu anii.

Azi pe Topolog la vale nu mai coboară drumeți sărmani. Satele înfloresc din zi în zi. Șoseaua prelungită prin drumurile forestiere, ne duce până în inima muntelui acolo unde se naște Topologul prin unirea izvoarelor Scara și Negoiu.

Din Rudeni, trecem prin Șuici și Sălătruc, printre livezi cu pomi fructiferi și finețe înfloritoare, până ajungem în defileul strimt, prin care, pe zeci de kilometri, Topologul coboară creîndu-și drum din Negoii și Scara, până iese din strînsoare și valea lasă loc liber satelor.

Cheile Sălătrucului sînt primul pas în salvăția văii Topologului. Izvoarele ce vin din ambele părți sî ajute riul, măresc frumusețea văii. Printre munți și colți de stîncă, urmînd firul apei, șoseaua ne duce prin pădure, printre priveliști pitorești spre înălțimi.

Ne apropiem de barajul unde constructorii hidrocentralei de pe Argeș au străpuns stîncă ce stăruie aici din clipa înghețării lumii și au smuls Topologul de la Olt, îndreptîndu-l pe sub munte șapte kilometri pînă la hidrocentrala de la Cumpăniță și de aci în lacul de acumulare Vidraru. Spre acest loc m-am îndreptat și eu într-o

zi, sub soarele călduț de octombrie, care ne mîngîia cu razele sale ca o vîpaie dulce, pe valea Topologului, printre codrii arămii, urmărit de frunzele ce dansează vrăjite, în ritmuri variate, stîrnite de vînt. Topologul clipește și murmură încă, sălînd din piatră-n piatră și alunecînd uneori pe stîncă în care și-a săpat drum, ca la Vadu-l'rumos, înainte de a porni tumultos, înfuriat de ploile toamnei.

În vară am revenit adesea. Clădirile care i-au adăpostit pe constructorii hidrocentralei sînt folosite acum ca loc de odihnă.

Aci lăsăm în stînga Topologul și urmăm drumul principal printre munți, ajungînd curînd la Moara Dracului, acolo unde apa spumoasă a riului a măcinat stîncile cristaline modelîndu-le în forme fantastice. Admirăm izvoarele ce țîșnesc din coasta muntelui; apele ce alunecă grațios pe jgheaburi de piatră și cascadele, uneori minuscule. Ajungem la cantoanele exploatării forestiere de la Stîna Mare. De la Moara Dracului drumul ne duce tot pe malul stîng al Topologului, prin pădurea de molid. Lăsăm spre apus munții Stîna Mare și Titescu, urmărind cu ochii culmea care urcă spre vîrfurile Ciorțea (2426 m), sub care spre miazănoapte se află lacul Avrig. După ce am întîlnit poteca marcată, care coboară de pe muntele Margina, venind de la Cumpăna pe lingă

hidrocentrala Cumpănița și peste muntele Clăbucet, în câteva minute ajungem la capătul drumului, la opritoarea Podeanu, unde la fostul canton forestier, acum tabără de vară, ne putem adăposti și chiar dormi noaptea. Până la cabana Negoiu, mergând pe valea și peste șaua Scara sînt cinci ore de drum.

Cine a venit cu mașina și nu are posibilitatea să urce mai departe, rămîne cu privirea ațintită spre creasta Făgărașului și mulțumirea sa este umbrită de regretul că n-a ajuns pînă acolo.

Dacă am sosit în zori, ne ispitește gîndul să urcăm pînă în virful Negoii. Împrejurimile se dezvăluie în toată splendoarea lor: în dreapta, culmea rozacee a muntelui Podeanu acoperit de rododendronul în plină floare; în față, spre miazănoapte, creasta Făgărașului cu munții Ciorteș, Girbova, Scara. Pe poteca paralelă cu Topologul,

pe malul stîng, în 40 minute ajungem la confluența Scara-Negoiu, unde începe numele Topologului. Aci, în poiana din pădure sperăm să vedem în curînd o cabană și un camping. De la acest loc urcușul va dura trei pînă la patru ore pînă în virful Negoii. Recomandăm o baie înviorătoare în pîrîul Negoii.

Drumul spre virf merge un timp spre răsărit, prin pădurea de molid pe malul pîrîului Negoii, pînă la stîna din poiană. De la stîna e bine ca, pînă la refacerea marcajului, să se meargă pe poteca cioabanilor pînă în Căldarea Neagră, la Bordeiul Mieilor și de aci pe lîngă izvorul acestei căldări pînă în traseul de creastă, aproape de poteca marcată, care vine de la cabana Negoii pe la Acele Cleopatrei și mai departe pe marcaj, pînă în virf.

P. GHEORGHIU

Bucegii văzuți de pe Măgura Branului.

Trecătorile TELEAJENULUI

Puțini drumeți din numărul celor atrași de frumusețile văii Teleajenului și Ciucașului cunosc trecutul regiunii, contopind sentimentul de destindere creată de măreția și puritatea peisajului cu evocarea unor fapte din istoria locurilor pe care le calcă. În cele ce urmează vom căuta să pătrundem pe potecile acestor ținuturi, spre a asculta depănarea timpurilor, oamenilor și faptelor cărora le-au stat mărturie.

Calea ce urcă de-a lungul văii Teleajenului trecînd „peste munți dincolo” a fost folosită încă din cele mai vechi timpuri ca drum de legătură între Țara Românească și Transilvania; cu deosebire că trecerea nu se făcea ca-n vremile noastre prin Cheia, peste Muntele Balaban și Șeaua Bratocei, ci prin Valea Teleajenului și Drajnei și prin zona muntoasă situată la Est de Zăgan prin Șeaua Boncuței și culmea muntelui Tabla Buții.

Cei dintîi de la care avem știri că au folosit aceste căi sînt romanii. Ei au construit pe aici o „via strata” ale cărei urme mai sînt vizibile și astăzi. Această cale, avînd scopuri militare, pornea din Ardeal, din Valea Buzăului superior, trecea munții prin Șeaua Boncuței și cobora în Valea Teleajenului pe care o urmărea pînă la confluența acesteia cu Teleajenul. Deosebit de acest traseu romanii mai foloseau pentru „scopuri curente” drumul „pe coama muntelui” care pornind tot din Valea Buzăului urca la Tabla Buții (cca 1380 m altitudine) trecînd apoi pe la Vîrfurile lui Craiu (cca 1450 m alt) și coborînd pe Plaiul Buților în Valea Drajnei prin care ieșea pe Teleajen în dreptul Teișanilor de azi. O rețea de castele și întărituri răspîndite în regiune asigurau apărarea acestor căi de comunicație.

Popoarele migratoare ce au urmat stăpînirii romane au folosit și ele intens aceste drumuri, determinînd ridicarea de către Cavalerii

Teutoni, aduși pentru paza granițelor Transilvaniei, a cetăților de la Telii și Tabla Buții. Din trecerea pe aici, în anul 1241, a hoardei lui Bugeac-Han, a rămas denumirea trecătorii de la Pasul Tătarului, precum și denumirea muntelui Vîrfurile lui Craiu, despre care și astăzi bătrînii povestesc că: „au fost stîndă în el un craiu dă Tătari și nu l-a fost putîndă scoate nimeni”. După întemeierea Țării Românești, trecătoare continuă a fi umblată neconținut de fel de fel de armate fie cu ocazia expedițiilor de înfruntare sau de alianță dintre voievozii munteni și cei din Transilvania, fie mai tirziu în timpul războaielor turco-austriece. Din această perioadă au rămas trei evenimente mai importante, care, bucurîndu-se de prezența unor martori oculari în persoana unor cronicari de renume, ne-au fost relatate pe larg.

Prima se referă la trecerea oștirilor lui Mihai Viteazul în Ardeal, în anul 1599. Cronicarul maghiar Szamoskogy ne relatează cum voievodul „ducîndu-și oștile la poalele munților celor mari... mai înainte de a se fi crezut că a pornit... el și trecuse cu totul o zi și o noapte munții mai repede ca odinioară Anibal. Oastea lui Mihai „era un potop mare de oameni ca și cum toată Țara Românească... căzuse peste noi”.

O a doua relatare asupra trecătorii o datorăm lui Miron Costin care însoțește în anul 1658 expediția turcească în Transilvania, la care au participat și cele două țări românești. Ea se referă la poziția fortificată a trecătorii și pune în evidență stilul ales al neîntrecutului cărturar:

„Pre unde am intrat în Țara Ardealului, pren mijlocul munților, era o palancă de zid și tras zidul den rîpa unui munte plină în rîpa altui munte. Acolo să fie pus niscăi pedestrime Ungurii fără vîrsarea de sînge n-ar fi fost intratul nostru; ce cînd am sosit

CĂLĂTORIND PRIN MUNȚII BISTRIȚEI

Coborînd de pe plutele ce ne-au legănat timp de aproape o zi peste jucăușii nahlapi ai Bistriței, am terminat... „drumeția cu program”. Itinerarul, întocmit cu migală și respectat pînă aici cu sfințenie, ne-a purtat peste munte — de la Vatra Dornei la Zugreni — și, mai departe, de-a lungul apei dîndu-ne răgaz să admirăm cu neșat cît am putut mai mult din comoara de frumos a unor peisagii de un inegalabil pitoresc. Pentru restul drumului, am hotărît să lăsăm împlinirii sarcina de a ne îndruma pașii. Așa se face că, odată cu întiile raze de soare ce întăpîneau peste meleagurile Broștenilor domnia încă a unei minunate zile de

vară, ne-am aflat la răscruce de șosele. Primul autocamion apărut a fost cel cu care plutașii urcau la Vatra Dornei. Căldura cu care am fost primiți ca tovarăși de drum a fost încă un îndemn pentru drumeția fără itinerar.

Ora ce a trecut după plecare, a fost parcă o clipă. În drum spre Dîrmoxa, la 736 m altitudine, în cruce de drumuri și lîngă furcă de ape, un bufet îmbie la popas. Autocamionul, gol acum, stă cuminte, pe dreapta șoselei, iar călătorii se „încălzesc” la botul calului. Trei dintre plutașii cu care am făcut drumul își saltă pe umeri țapinele și colacii de șprangă, dau binețe și pornesc

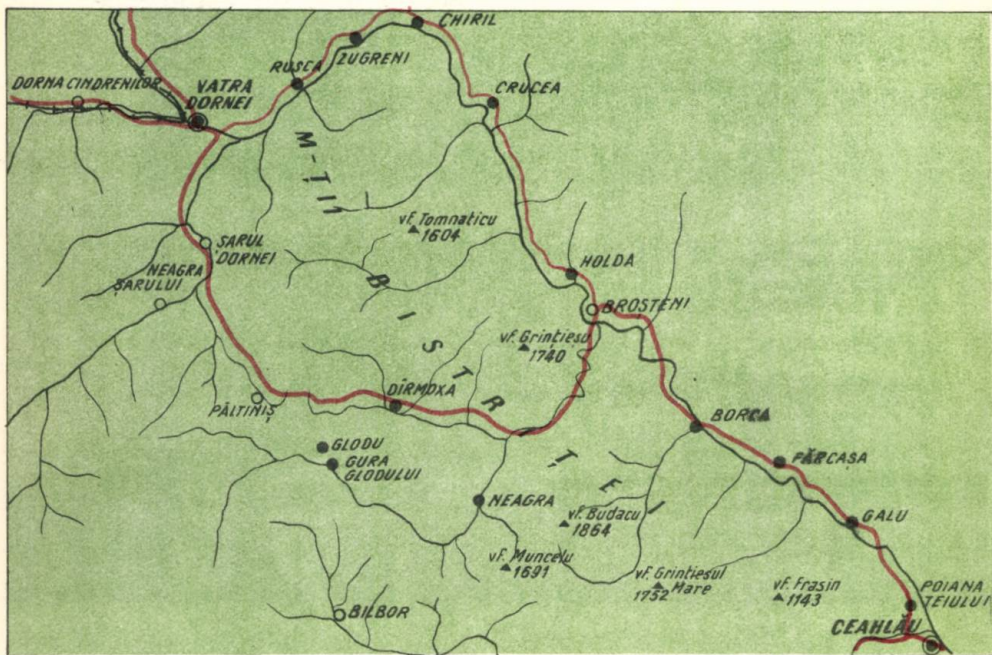
apoi în susul Negrii. Nici nu e nevoie să întrebăm încotro se îndreaptă; curînd o plută cu trei tăblii coboară ca o săgeată pe undele pîrîului. Ascultăm îndemnul întîmplării și, cu sacii în spate, ne luăm după plutăși. După ceva mai mult ca un ceas de mers pe drumeagul de pe Valea Negrii, ajungem la pîrîul Omului, în jurul căruia găsim un adevărat sat: instalații, amenajări și baracamente forestiere.

Am poposit aici două zile, timp în care ne-am odihnit, încîntați de minunata ambianță rezultată din contopirea frumuseții peisajului cu rezultatele muncii tăietorilor de pădure. În seara dinaintea plecării, stînd la „taclale”

Ce, ne-a ascultat? Nici vorbă! Mai acum două săptămîni însă, în amurg, pe Ovișor, ursul îi taie calea și, mormăind înfundat, trece poteca înspre vale. Sora Măriuca, sare de colo:

— la mai las-o, măi omule ... Numai de șotii știți să vă țineți? Ce, crezi matale că, dacă ai luat în chică pielea cea de urs, aninată de perete la club, ai să mă sperii? Lasă că vă spun eu tovarășului director ce poame sinteti!

Ursul n-a ascultat-o... Fornăind pe nări și-a văzut de drum. Abia seara, la cină, cînd sora Măriuca ne-a luat la zor, a aflat cum îi treaba și s-a lămurit că pielea ursului pe

cu plutăși, în jurul focului, am primit sfaturi pentru drumul de a doua zi.

— Vedeți să nu pățiți ca felcerița noastră! spuse un glas iscat dincolo de perdeaua negrii din jurul focului. O cascadă de rîs punctează fraza.

— Cum adică?

— Păi, să vedeți Sora Măriuca e bărbat, nu glumă, dar tot a pățit-o! Îngrijind de sănătatea muncitorilor de la punctele de lucru risipite pe coclauri, țese poteciile din pădure de parcă ar lucra la zece războaie. Noi i-am spus să nu mai umble singură că, într-o zi, o să-i dea binețe Moș Martin.

care îl văzuse în pădure n-a ajuns, încă, să fie jupuită de pe Moș Martin. Țin-te plîns apoi! Deh! Sperietura-i sperietură și femeia, cît de bărbătoasă ar fi, tot femeie rămîne... A doua zi, am plecat pe unul dintre drumurile bătute de sora Măriuca, pe Ovișor în sus și, mai către prînz, am ajuns la stîna din Cristîșor, pe culmea munților din dreapta Bistriței, nu departe de vîrfurile Budacu (1688 m altitudine). La stîna, singur cu cei 70 de ani pe care îi purta voinicește pe umeri, baciul ne-a primit bucuros de oaspeți. Cînd a aflat că urcăm munții numai pentru bucuria de a trăi în mijlocul naturii, ne-a spus:

— Apoi deh! Cînd și cînd, omul — de-ar fi el și tînăr — tot mai stă. Nu bate numai cărările. Așa că, de la noi n-o să plecați de îndată, că n-au intrat zilele în sac.

Două zile am trăit la Cristîșor... ca la stîină. Aproape că învășasem să mulgem și oile, deși, cel mai cu temei ne dedasem cu înfulecarea... balmoșului, în prepararea căruia baciul s-a întrecut pe sine (așa spuneau, la cină, ciobanii). Nu-i vorbă că nici noi n-am rămas de căruță. Mămăliguța pripită și ciulama de ciuperci, pe care am gătit-o într-un ceaun cît o zănoagă de mare, a făcut pe un cioban să exclame:

drumul. Am luat totuși culmea în lung, îmbăindu-ne în lumina aurie cernută molcom printre crengile copacilor de soarele căruia sfîrșitul lunii august îi domolise văpaia. Apoi, lîngă poală de pădure, pe un tăpșan larg, toropiți de căldura domoală a amiezii, am lenevit două ceasuri pline, încîntîndu-ne cu belșugul de pitoresc risipit prin marama diafană a pîclei depărtărilor de Ceahlăul care, ca un venerabil zeu al stîncii, stăpînea peste panorama vastă a munților din jur. Mai departe, am prins a coborî în tărnițe largi, înecate în puhoi de lumină aromitoare; ne-am strecurat iarăși pe sub poala de

— Iote, drace! Că tare mai sînt buni hribii noștri!

După cină, taifăsuind înaintea culcării, l-am întrebat pe baci:

— Trec mulți turiști pe aici?

Între două pufuituri de lulea, mi-a întors vorba:

— De bună seamă! S-au călătorit pe la noi, în aialtă vară, trei. Dar nu știu ce hram purtau, că aveau ranițele pline cu pietroaie! Spuneau că sînt... ei na, c-am uitat! Parcă... geologi ziceau!

A treia zi, ne-am hotărît cu greu să ascultăm de vorba știută: călătorului îi stă bine cu

crengi a codrului și am străbătut runcuri întinse peste care stăpîneau acum pîlcuri de brădet și molidișuri. Umbrele serii ne-au ajuns din urmă după ce coborîsem în fundul văii, pe malul pîriului Dreptul, un afluent al bătrînei Bistrițe. După o noapte pe care am petrecut-o dormind pe așternut de fîn, plin cu suavele miresme ale tuturor plaiurilor muntelui, am ieșit la calea mare. De-a lungul ei, un autobuz ne-a purtat pînă la Poiana Teiului. Sfîrșind aci hoinăreala, am reintrat în itinerar, prilej pentru a admira alte și alte minunate priveliști

I.D.E.M.

Itinerar de iarnă în munții Rodnei

Itinerarul pe care îl prezentăm constituie o performanță sportivă, fiind catalogat drept ascensiune alpină de gradul 3 B. Traseul urmează, aproape fără abateri, linia crestei principale a Munților Rodnei, desfășurându-se, de la est la vest, între pasul Rotunda și Dealu Ștefăniței (la sud de pasul Șetrefu). Se poate intra pe traseu și pe variantele: Gura Lalei — Tăul Lala Mare sau orașul Rodna — Șaua cu Lac. De asemenea, ieșirea din itinerar se poate face și pe ruta Târnița „La Cruce” — Pietrosu Rodnei — Borșa.

O primă condiție ce trebuie îndeplinită de echipa care pornește la parcurgerea acestui itinerar de iarnă este aceea ca fiecare dintre coechipieri să cunoască perfect traseul, așa cum el se prezintă în timpul verii.

În ipoteza că nu intervin dificultăți de ordin meteorologic (viscol, moină etc.), traseul poate fi parcurs în circa 4—5 zile. Ca elemente servind pentru orientare, menționăm că, deși între Rotunda și Curmătura Galațului traseul este marcat cu bandă roșie, pe drum nu vom putea fi călăuziți decât de rarii stâlpi metalici, montați la bifurcările de poteci (marcajul pus pe pietre este acoperit de zăpadă). De la curmătura Galațului și pînă la Dealu Ștefăniței,

traseul nu este marcat, iar de la Poiana Bătrinei către vest, în porțiunile împădurite, orientarea este mai dificilă decât în zonele de gol alpin, unde numai ceața deasă poate duce la abateri importante față de itinerarul propus.

Versanții nordici ai Munților Rodnei sînt foarte înclinați; pe cei sudici, pantele sînt mai domoale și acoperite de pășuni întinse, punctate ici și colo cu pilcure de jnepeni sau cu steiuri, ceea ce — pentru turele de iarnă — constituie avantajul că traseul se desfășoară, pe acești versanți, în zone mai accesibile decât pe fețele nordice ale masivului. Pe fețele de sud ale muntelui, zăpada este bună de schiat, suprafața ei fiind rar vâlurită de vînt.

În principiu, noaptea va fi petrecută sub cort. Nu recomandăm înnopțări la cabana Puzdra sau la cabanele meteorologice: traseul se lungește; se pierde din altitudine; în perioada marilor zăpezi, zona dintre Curmătura Galațului și cabana Puzdra este expusă pericolelor de avalanșe etc. În timp de iarnă, rămasul peste noapte în refugiul Gărgălău sau la stîna din Lala este total neindicat: interiorul acestor adăposturi este plin cu zăpadă.

Pe traseu, pante periculoase se întîlnesc la coborîrea de pe culmea Prelucile Găgii în valea Lala și în zona dintre Șaua Înăului și Șaua cu Lac. Zona de stîncărie dintre vf. Tomnatec și Târnița lui Putredu se evită abătîndu-se pe versantul sudic (nu prea jos, însă). Pantele de sub vf. Cișia sînt foarte înclinate, iar terenul acoperit cu iarbă favorizează producerea de avalanșe (nu se coboară deci prea în vale).

De la vf. Omului înainte și pînă în Curmătura Galațului, vom evita părăsirea liniei de creastă. Între vf. Galațului și Târnița Negoiescului Mic, este necesară, deseori, folosirea colțarilor și, în genere, se merge pe creastă sau cît mai în apropierea ei. Negoiesele se depășesc trecînd în diagonală, pe versanții nordici, pînă în Șaua „Între Izvoare”; chiar pe timp de viscol sau ninsoiri abundente, se întîlnește aici o zonă liniștită și cu zăpadă uniform așternută. Porțiunea următoare a traseului (Zona „La Cărți” — Târnița „La Cruce”) se parcurge urmînd riguros linia crestei: varianta prin căldare nu o recomandăm, fiind periculoasă. Sectorul final al traseului (cuprins între vf. Bătrîna și Dealu Ștefăniței), mai ușor de parcurs, este dificil pentru orientare: linia de creastă este acoperită cu pădure. Faptul că zonele împădurite sînt mai bogat așternute cu zăpadă este însă un avantaj important pentru deplasare, schiurile putînd fi folosite din plin.

EMILIAN ILIESCU

CABANA

Nu vi s-a întâmplat niciodată să vă atragă ceva spre care să tindeți mereu, să vă fie întotdeauna o țintă pe care s-o vreți atinsă?

M-a atras cabana, de când am cunoscut-o. Am făcut cunoștință cu ea cam îrziiu, la 17 ani, dar de atunci i-am rămas fidel. A fost pentru mine o dragoste de-o viață. Mă atrage prin nuanșa veșnică de inedit, de mister, prin corola de aventură pe care o degajă. Nostalgii apuse, reminiscențe puerile din cărțile lui Karl May, Jules Verne, Stevenson sau mai proaspete, din timpul

lui Tensing, Hilary, Tazieff și Lionel Teray toate se împacă într-o realizare tardivă, parțială, domoală dar sățioasă.

Poposesc cu plăcere în cabanele elegante, confortabile, zidite din piatră cu rafinament artistic, în complicate stiluri arhitecturale. Dar mai ales în cele mici, primitive, ascunse în păduri seculare, durate din lemn de brad, cu priciuri, mese de lemn și lămpi de petrol. Sau în cele azvîrlite undeva sus, pe-o creastă, într-o căldare, sau aninate de un perete de stîncă.

Îmi place urcușul spre aceste cabane, pașii care te poartă peste torente, prin pășuni înalte și înrourate, pe cărării întortochiate și abia vizibile, vecine cu abisurile.

Îmi place oboseala urcușului, popasurile efemere, când parcurgi cu ochii drumul bătut, îmi plac mai ales ultimii pași înainte de sosire, ultimul efort.

Îmi plac deșteptările în cabană, sub

cupole de cer înalt, cu tăcerile cohor-
telor de brazi și sulilele razante ale
soarelui, care alungă fantome aburii
de ceață.

Și serile, serile fumurii, albastre,
odihnitoare, cu iz de cetină sau în
proaspăt, cu un cîntec picurat de
ghitară și cu stelele aproape, și
luminoase ca perlele.

Poate că au fost botezate la înlîm-
plare cabanele noastre, poate că
inconștient numele lor se acordă cu
simboluri naturale, cu înțelesuri
înalte. Caraiman, Vîrful cu Dor,
Baleia, Padiș, Straja, Puzdra, Bi-
lea, Postăvarul, Suhard, Vlădeasa
sînt nume în perfectă concordanță
cu pisc, prăpastie, cornișe, stîină,
stîncă, fisură, grohotiș, avalanșă.
Sînt nume care se evocă unele pe
altele. Și poate că pe o anumită lun-
gime de undă, aceste nume vibrează
la unison și cu altele ca: cînstă,
adevăr, generozitate, curaj, frumos.
Vara sau iarna, primăvara și toamna,
cabanele au farmecul lor, precum

fiecare cabană are personalitate dis-
tinctă. Oricît de drag ne-ar fi ora-
șul cu străzile bine pavate, cu cine-
matografele, neonul și clădirile lui,
orice schimbare de decor nu poate
fi decît un foarte bun remediu împo-
triva plictisului, o metodă de rege-
nerare fizică și morală, o perfectă
odihnă activă.

Și totuși, parcă iarna este anotimpul
în care cabana își pune în evidență
tot farmecul. Poate pentru că acum
există și plăcerea schiatului. Cine
n-a trăit la munte iarna, o seară de
cabană, n-a cunoscut muntele.

Acolo, sus, în lumea cabanelor, unde
zăpada vine de vreme și durează lîr-
ziu, în lumina ireală a creștelor sau
între cei patru pereți înnegriți de
fumul sobelor, ascultînd murmurul
pîraielor sau urletul viscolului, sen-
timentele se topesc — într-un aliaj
de puritate și prietenie.

Să urcăm spre lumea tăcută a piscu-
rilor!

DORIN ALMĂȘAN

ZILE DE IARNĂ ÎN PIATRA MARE

Trenul București — Brașov e plin de excursioniști, plecați să petreacă câteva zile în mijlocul peisajelor montane de iarnă. Până la Predeal, în fiecare stație, e un furnicar de turiști ce urcă sau coboară. Noi ne dăm jos la Dimbu-Morii și o luăm pe poteca ce urcă spre cabana Piatra Mare. La început, pîrtia pare destul de bună. Zăpada e înaltă, dar urmele sînt dese și stilpii de marcaj ne călăuzesc. În curînd intrăm între brazii înalți încărcăți de zăpadă. Soarele nu răzbește prin desimea lor. Tăcerea și singurătatea ne impresoară. Înaintăm ca printr-un gang de ghețuri ce amintesc de ierni polare. Urmele se răresc, iar mai tîrziu dispar cu totul. Înaintea noastră zăpada e neatinsă. Începe urcușul. Rupem cu greutate stratul de zăpadă înalt pînă la genunchi. Ascensiunea în grup e nu numai plăcută, ci și antrenantă; parcă-ți dă puteri. Brazii au rămas departe, în urmă. După „Prăpastia Urșilor“ panta e mai lină. Perspectiva se deschide larg asupra depresiunii adînci, pînă în culmile prelungi ale Pietrii. Peisajul imaculat sclipește feeric în soare, parcă ar fi nins cu pulbere de pietre

Piatra Mare.

scumpe. Crengile arborilor încărcate de chichiură își profilează dantelăria fină ca un filigran de cristal.

Orele trec pe nesimțite. Sintem rumeniți la față, dar nimeni nu e obosit. În pădure, seara se lasă repede și un vânt subțire se pornește dinspre creastă. Ceata prinde promoroacă groasă pe crengi. Parcă mergem printr-o pădure de argint din ținuturi vrăjite. Dar iată, vântul se potolește și începe să ningă cu fulgi mari, pufoși, ce par niște fluturi jucăuși.

Intrăm în cabană cu cojoace de nea și sprincene de Moș Gerilă. Sintem așteptați. Seara ne trece în jocuri de cabană, glume, cintece.

Dimineața, când soarele de-abia răsărit deasupra zărilor înroșește florile de gheață de

pe geamuri, ieșim afară în aerul curat și sănătos, dar tăios de rece. E o dimineață minunată. Zăpada roză în soare și albăstruie în umbră, sclipește în mii de steluțe în care joacă toate culorile curcubeului. Schiorii încearcă nerăbdători zăpada. Privim încântați. De jur-imperejur, văile, plină în depărtări, sint un ocean de cețuri viorii, din care răsar ca niște insule — fantomă, culmi și creste strălucitoare sub platoșa de argint. Spre răsărit, în zare, se înalță purpuriu, estompat, Ciucașul. Către miază-zi și apus, Bucegii, cu crestele în stea, par un brilliant uriaș. Spre apus, se vede Postăvarul luminat orbitor, iar dincolo de el creasta ferăstruită a Pietrii-Craiului cu luciri de oțel.

AUREL BALABAN

MUNȚII GILĂULUI

CABANA CHEILE TURZII. Situată în Depresiunea Hășdatelor la est de Cheile Turzii.

ALTITUDINEA: 450 m; **CAPACITATEA:** 70 locuri în camere cu 2—5 paturi și dormitoare comune cu priciur; bufet permanent și, în sezon, restaurant-cantină cu autoservire; lumină electrică de la rețea publică; apă de izvor.

TERENURI DE SCHI, pentru începători, în imediata apropiere a cabanei (sezon 15 ianuarie — 1 martie).

STAȚIILE C.F.R. CELE MAI APROPIATE: Cîmpia Turzii, pe linia București — Brașov — Cluj și Turda (linie secundară Cîmpia Turzii — Turda și linie îngustă Abrud — Cîmpeni — Turda).

DRUMURI DE ACCES: Din Turda. Pe lângă fabrica de bere, drum de care marcat cu cruce roșie, până la cabană; durata cca. 2 ore.

— Pe șoseaua națională nr. 1 până în comuna Tureni (durata cca. o oră), de unde încep marcajele: — bandă albastră: Comuna Tureni (alt. 541 m) — Izvoarele Romane, cabana Cheile Turzii (alt. 450 m); durata cca. 2 ore; triunghi albastru: comuna Tureni, Cheile Turului, Cariera Săndulești, cabana Cheile Turzii; durata cca. 1 oră. Din Cluj: de la Mănăstur prin Făget (alt. 620 m), Dealul Micușului (alt. 724 m), satul Deleni (alt. 501 m), comuna Petrești (alt. 474 m), Cheile Turzii, până la cabană, drum turistic marcat cu bandă roșie; durata cca. 9—10 ore.

INFORMAȚII LOCALE: la agenția O.N.T. — Cluj și filiala O.N.T. — Turda.

CABANA BĂIȘOARA. Situată pe versantul estic al Munților Gilăului, pe Muntele Mare, sub Virful Buscatul (alt. 1579 m), în poiana „la colibele lărenilor”.

ALTITUDINEA: 1385 m; **CAPACITATEA:** 93 locuri; bufet permanent și, în sezon, restaurant-cantină cu autoservire; lumină electrică de la grup electrogen propriu; apă curentă; telefon (prin oficiul P.T.T.R. Comuna Iara).

TERENURI DE SCHI, pentru avansați și începători în imediata apropiere a cabanei (sezon 20 decembrie — 31 martie).

STAȚIILE C.F.R. CELE MAI APROPIATE: Cluj, Turda, Ocoliş, Lupșa și Buru (ultimele pe linia îngustă Turda—Abrud).

DRUMURI DE ACCES: Din Cluj. Pe șoseaua națională Cluj—Oradea până la Luna de Sus. În continuare, șosea rațională prin comunele Săvădisla și Băișoara până în satul Muntele Băișoara. Din satul Muntele Băișoara (alt. 972 m) potecă marcată cu cruce roșie până la cabană. Distanța Cluj—satul Muntele Băișoara 47 km; satul Muntele Băișoara cabană 3 km; durata 1 1/2—2 ore.

Din Turda. Drum turistic marcat cu cruce roșie din Turda (alt. 333 m), la cabana Cheile Turzii (alt. 450 m), apoi prin comuna Petrești (alt. 474 m), comuna Iara (alt. 465 m), comuna Băișoara (alt. 506 m), satul Muntele Băișoara (alt. 972 m), cabana Băișoara (alt. 1 385 m); durata 13—14 ore.

Din Buru. Șosea (de la Turda 18 km) prin comuna Iara și Băișoara până în satul Muntele Băișoara (29 km). Din satul Muntele Băișoara potecă marcată cu cruce roșie (3 km) până la cabană.

Din Ocoliş (alt. 500 m) potecă turistică, marcată cu bandă roșie, peste Muntele Scărișoara-Beli până la cabana Băișoara. Drum numai de vară; durata cca. 6 ore.

Tot din Ocoliş pe șosea până în comuna Runc (cca. 4 1/2 km) și apoi pe potecă marcată cu triunghi albastru prin Cheile Runcului și Valea Pociovalistei; drum numai de vară; durata cca. 5 ore.

Din Lupșa (alt. 516 m) potecă turistică, marcată cu cruce roșie prin Pogăceaua (alt. 1 246 m), sub Muntele Mare (alt. 1 770 m), sub Pietrele Mărunte (alt. 1 738 m), până la cabană (alt. 1 385 m).

INFORMAȚII LOCALE: la agenția O.N.T. — Cluj și filiala O.N.T. — Turda.

CABANA SOMEȘUL RECE. Situată în Munții Gilăului, pe Valea Someșului Rece, lângă hidrocentrala Someșul Rece. **ALTITUDINEA:** 435 m; **CAPACITATEA:** 72 locuri în camere cu 2—11 paturi. Bufet și restaurant-cantină. Lumină electrică de la rețea publică; apă curentă; telefon (prin oficiul P.T.T.R. Gilău).

STAȚIILE C.F.R. CELE MAI APROPIATE: Cluj și Suciag (h), pe linia Cluj—Oradea.

NOTĂ: în sezonul de vară cabana are și regim de casă de odihnă.

ELEVII DIN MICFALĂU

Micfalăul este o comună în județul Covasna în drum spre Tușnad și în preajma Oltului și a munților. O comună de oameni harnici și de elevi silitori, despre care se vorbește uneori în ziare.

Dar despre elevii cicloturiști din Micfalău nu s-a scris încă nimic, deși veți vedea că ei o merită din plin.

Pasiunea copiilor pentru turismul pe bicicletă este datorită învățătorului lor, Acațiu Feher, el însuși un statornic iubitor de drumeție. În cariera sa didactică de patrusprezece ani, învățătorul Feher a îmbinat adeseori studiul cu drumeția, orele de clasă cu cele petrecute în natură. Ii place schiul și campingul, excursiile pe jos și mai ales, cu bicicleta.

Astăzi în comuna Micfalău au biciclete peste cincizeci de elevi din clasele V-VIII. Toți doresc, dar nu toți pot face parte din cavaletele pe roate, care pornesc pe drumurile țării noastre. Selecția este severă și stimulativă: pot participa numai elevii cu note peste opt. Până în prezent, elevii din Micfalău au făcut două excursii de amplasare. Prima a avut loc

în iulie 1965, cu nouă copii și a însumat 1350 km. A doua exact după un an cu șaptesprezece participanți, a măsurat 1540 km.

Durata fiecărei excursii, cu drum, vizite și odihnă, a cuprins 25 zile.

Itinerarul primei călătorii a trecut prin Miercurea-Ciuc, Gheorghieni, Tg. Mureș, Cluj Oradea, Timișoara, Herculane, Porțile de Fier, Craiova, Valea Oltului, Pitești, Curtea de Argeș, București, Brașov. În cea de a doua s-au vizitat stațiunile de pe litoral. Iași, Piatra Neamț, Suceava și nordul Bucovinei.

Pe parcurs sînt urmărite principalele obiective turistice, industriale, istorice. Au fost astfel vizitate cu mult interes hidrocentralele de la Bicaz și Argeș, Delta Dunării, mănăstirile Voroneț, Sucevița, Humor, Bucureștiul și instituțiile de cultură din marile orașe.

Acest gen de excursii i-a făcut pe elevi mai rezistenți, mai dinamici, mai bine pregătiți la istorie, științele naturii, geografie, a cimentat temeinic sentimentul de prietenie.

STELIAN PALICI

LA ODIHNĂ

Munte? Mare? Nu-i dilemă ci un cumul de regrete
Că nu poți în două locuri să exiști concomitent:
Și pe plajă să te coacă raze ultraviolete
Și pe cărării de munte, cățărât spre firmament.
Spre oricare dintre cele patru puncte cardinale
Te îmbie O.N.T.-ul la odihnă să pornești,
Dai de-o apă, dai de-un munte, de-o pădure aai, de-o vale
Care să-ți reamintească vii decoruri din povești.
Jos, la mare, Eforia și bunica ei Mamaia
Te așteaptă înflorite, ca în brațe să te ia,
Valca Prahovei te așteaptă cu Bușteni, Predeal, Sinaia,
În veșminte de verdeață și cordele de șosea.
Te așteaptă Vatra Dornei, Herculaneele, Sovata,
Minunatele podgorii cu cunună de livezi,
Govora, Călimăneștii, Olăneștii, Căciulata,
Retezatul și Negoii cu lungi cușme de zăpezi.
Te așteaptă umbra deasă și poiana și izvorul,
Briza mării, litoralul cu decorul lui marin,
Creasta-naltă zimțuită, cărăriua și priporul,
Te așteaptă tot șiragul de măgele carpatin.
În oricare loc te-i duce pentru vilegiatură
Vei găsi minunăția prinsă-n minuscul tablou:
Este frumusețea țării dăruită de natură
Pusă însă în valoare tot mai mult de omul nou.

FLORIN IORDĂCHESCU

Pe drumuri fără nume...

...Cînd pleci de la cabana Babarunca și urmezi spre miazănoapte drumul național, către Săcele, ajungi după numai cîteva minute în dreptul unui pod de beton (în stînga), construit peste Pîrlul Chișagului. Apele pîrlului se unesc aci cu cele ale pîrlului Orlat și dau naștere pîrlului Tirlungul. Dacă te-ai hotărît să mergi pe poteci, crede-te, drumețule, în norocul care te-a îndreptat spre aceste meleaguri și pornește pe traseul descris mai jos. La sfîrșitul unei zile de neuitat, ai să primești răsfațul odihnii la cabana Rentea.

...Așadar, părăsind drumul național în punctul amintit, trecem podul de beton și apucînd pe o nouă șosea de exploatare forestieră și bine pietruită, ne orientăm în direcția sud-sud-vest, țînînd malul Văii Chișagului. După zece minute de mers, ajungem la un alt podet, de astă dată de lemn, avînd de-ndată o rampă de exploatare forestieră. În dreapta, clinul dealului descoperă la o mică depărtare, liziera pădurii, către care înaintează o cărare bătătoare. Apare în acel loc și marcajul bandă albastră, ce ne va călăuzi pașii vreme de mai bine de o oră prin desișul codrilor. Drumul urcă chiar pe spinarea dealului, strecurîndu-se printre pîlcurile de fagi. Suișul ne conduce prin rariști și luminișuri, de unde în clipe de răgaz, privind în urmă, — spre est — ne apare în depărtare imaginea virfului Ciucaș și cea a cetății Tigăilor Mari ridicată impresionant deasupra culmilor învecinate. După numai o jumătate de oră de la plecare, urcușul se domolește cu totul și un drum bătut — adevărată aleă — se așterne pe spinarea muntelui. Pădurea de brad a luat locul pădurii de fag. O faună prețioasă, adevărat tezaur al acestor ținuturi, te întîmpină cu o delicată curtoazie. Mierle, cucii sau privighetori de munte, sticleți și pițigoi, însoțesc cu triluri cristaline, pe oaspeții cărărilor

din preajmă. Ne aflăm mereu mai departe pe spinarea muntelui; urcușul continuă ușor în direcția nord-nord-vest. Codrul de fag a reapărut. A trecut o oră și zece minute de la pătrunderea noastră în zona forestieră, cînd pe neașteptate drumul ne scoate la gol. În față apare acum o întinsă coastă de munte, acoperită de tufărișuri pitice și dese. Cărarea cotește brusc spre stînga, în vecinătatea pădurii. Către vest, spre dreapta, privirea se-avîntă în depărtări adînci și trecînd peste vasta zonă depresionară, dincolo de culmile ce coboară către Tara Birsei, se oprește pe platoul ardelean, unde în zilele senine și limpezi, surprinde răsfrîngerile de lumină ale noilor așezări. După alte 20 de minute de suie foarte domol, cărarea reîntre în desișul pădurii. Esențe de fag, molid, anini și cătini, cu trunchiuri tinere sau trecuți de-un veac se perindă pe dinaintea noastră; codrul e aici uimitor de variat, pe alocuri floral prin luminișuri, alteori tufărit și umbril. Urcînd din nou pieptiș, traversăm o poiana întinsă plină de lumină. O altă lume a munților, ne întîmpină. Spinări și clăbucete ondulate, acoperite cu pășuni pe alocuri roase de șuvoaie, contrastează izbitor cu clinurile împădurite lăsate în urmă. Ne aflăm în apropierea Virfului Vaida, pe care totuși încă nu-l vedem ... Urcușul devine mai pieptiș și după o jumătate de oră, ajungem pe creștetul lui (1529 m). De la plecare s-au scurs două ore și cincisprezece minute. Din Virful Vaida, se desprinde către nord-nord-vest, o culme prelungită, ce sfîrșește în zona cunoscută sub numele: „La Șanțuri“ (Șanțul Vechi) nu departe de confluența pîrlului Doftana cu pîrlul Tirlungului; e culmea așa numită „Plaiul Bătrîn“, sprijinită de mai multe creste. Către vest și vest-nord-vest, dincolo de clinurile bogat împodobite de codrii greu de străbătut „ghicim“ depresiunea Văii Doftenița și a Văii

Doftana. Ici colo, se zăresc segmente scurte ale șoselei de munte, marcind cu alb ținuturile de exploatare forestiere din preajma „Văilor Reci”.

În popasul făcut pe Virful Vaida, nu ni se va șterge niciodată din amintire imaginea panoramică a masivului Ciucaș. Într-acesta, orizontul pare un hotar de pază a unor cetăți legendare.

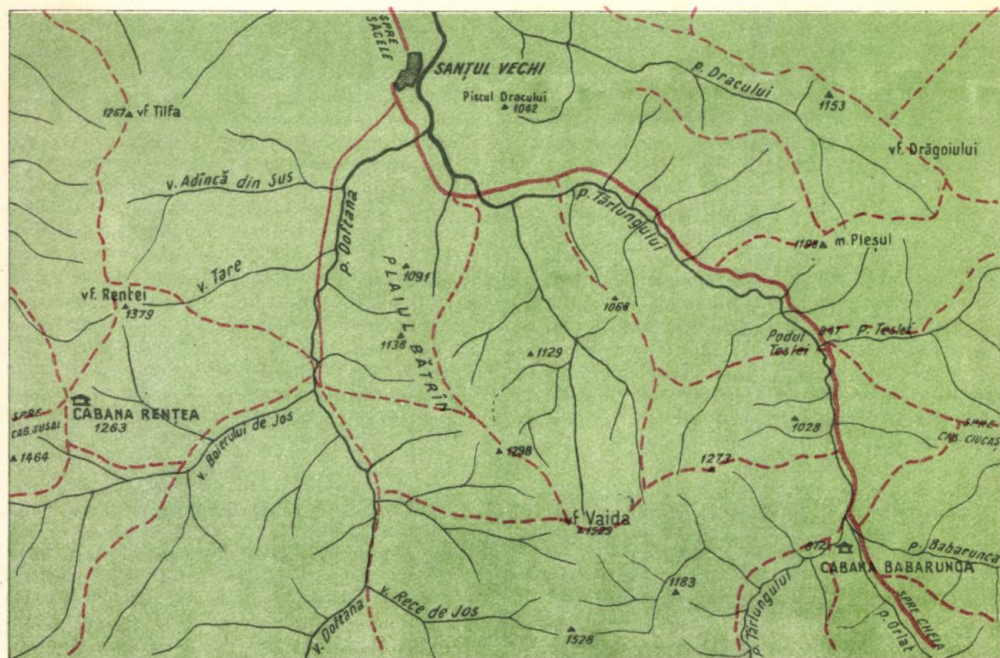
Din Virful Vaida, drumul marcat cu bandă albastră coboară spre punctul Doftenițe; în mai puțin de o oră te duce jos în vale, la șoseaua carosabilă ce coboară pe la „Șanturi” spre Săcele. Dar, de te vei încrede, iubite cetitor, în rindurile ce urmează, vei putea apuca și pe-un drum fără nume, nemarcat, dar deosebit de frumos care îți va strecura în simțuri ceea ce natura munților dăruiește numai cutezătorilor. Vei ajunge tot în punctul Doftenițe, în vale, de unde ușor te vei îndrepta fie spre Săcele, fie spre cabana Rentea.

Iată-ne plecați mai departe, coborînd din virful Vaida, întretinând curînd numeroasele poteci paralele bătute de vite sau de turmele de oi. După 15—20 minute de coborîș, ne vom găsi în vecinătatea imediată a codrului. Ajunși aici, vom apuca poteca ce ține liziera pădurii către stînga și care dă ocol zonei forestiere dinspre nord-vest către sud-vest. Curînd, apare în fața noastră o stîină părăsită. Din acest loc cotim spre stînga și urcăm pe un tâpșan înierbat al muntelui

Vaida Mică. Nu se va șterge niciodată din amintire o pajiște prelungă, „aruncată” sus pe coama muntelui și altă de aproape de virful Vaida printr-un fericit capriciu al naturii.

Au trecut zece minute de mers și codrul ne întâmpină iarăși ... Ne oprim — e emoționant să te desparți altă de repede de acest mic paradis montan — și primim îndelung în urmă. Drumul acesta fără nume..., fără potecă..., fără marcaje ne-a prilejuit emoții noi și un dor de ducă spre alte meleaguri. După 20 minute de coborîș răzvim într-o poiană mare, cu forma rotunjită a unei arene de circ, bogat acoperită de ierburi. Nou și fericit popas! Mai departe, Lățașul de pe muchia muntelui se lărgeste din ce în ce și după alte 20 de minute de mers, iată-ne într-un lămiș în locul numit de băștinași la „Piriul Rece”. Un alt popas, pe pajiștele însoțite smălțate de flori și de ierburi dese ne îngăduie să auzim zgomotul apelor ce se rostogolesc spre Valea Doftenița... Timp total folosit de la cabana Babarunca pînă în acest loc (fără popasuri): 3 $\frac{1}{2}$ ore. La 150 m depărtare, în vale, drumul carosabil ne indică posibilitatea de-a ne îndrepta spre Săcele sau spre cabana Rentea, pe o potecă marcată cu bandă galbenă, care urcă pe sub muntele Clăbucetul Mic (1382 m); durata: încă 1 $\frac{1}{2}$ —2 ore.

OVIDIU MANȚIU

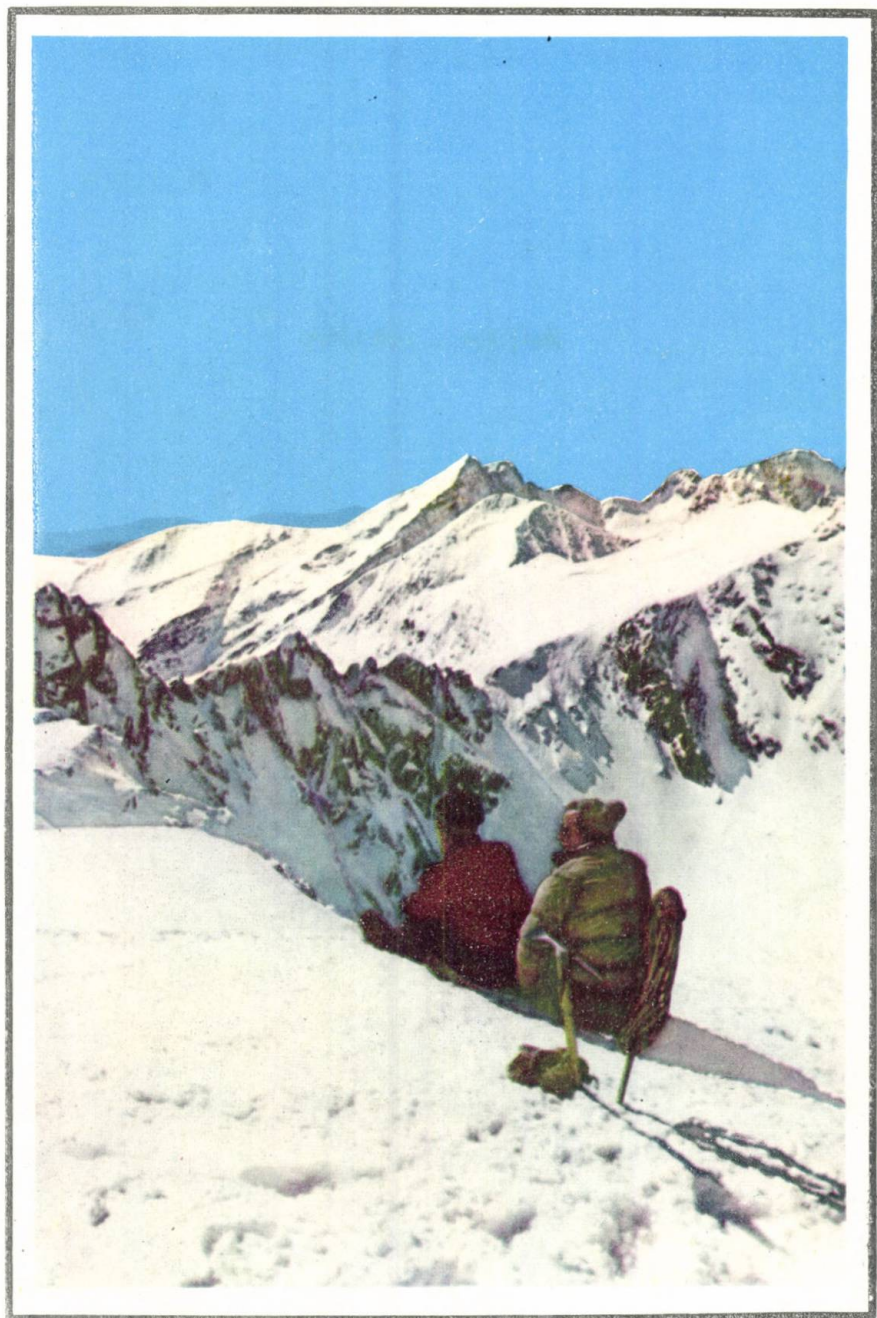
„Care e mai mîndră decît tine între toate țările semnate de Domnul pe pămînt? care alta se împodobește în zilele de vară cu flori mai frumoase, cu grîne mai bogate?”

(Alec Russo „Cîntare României”)

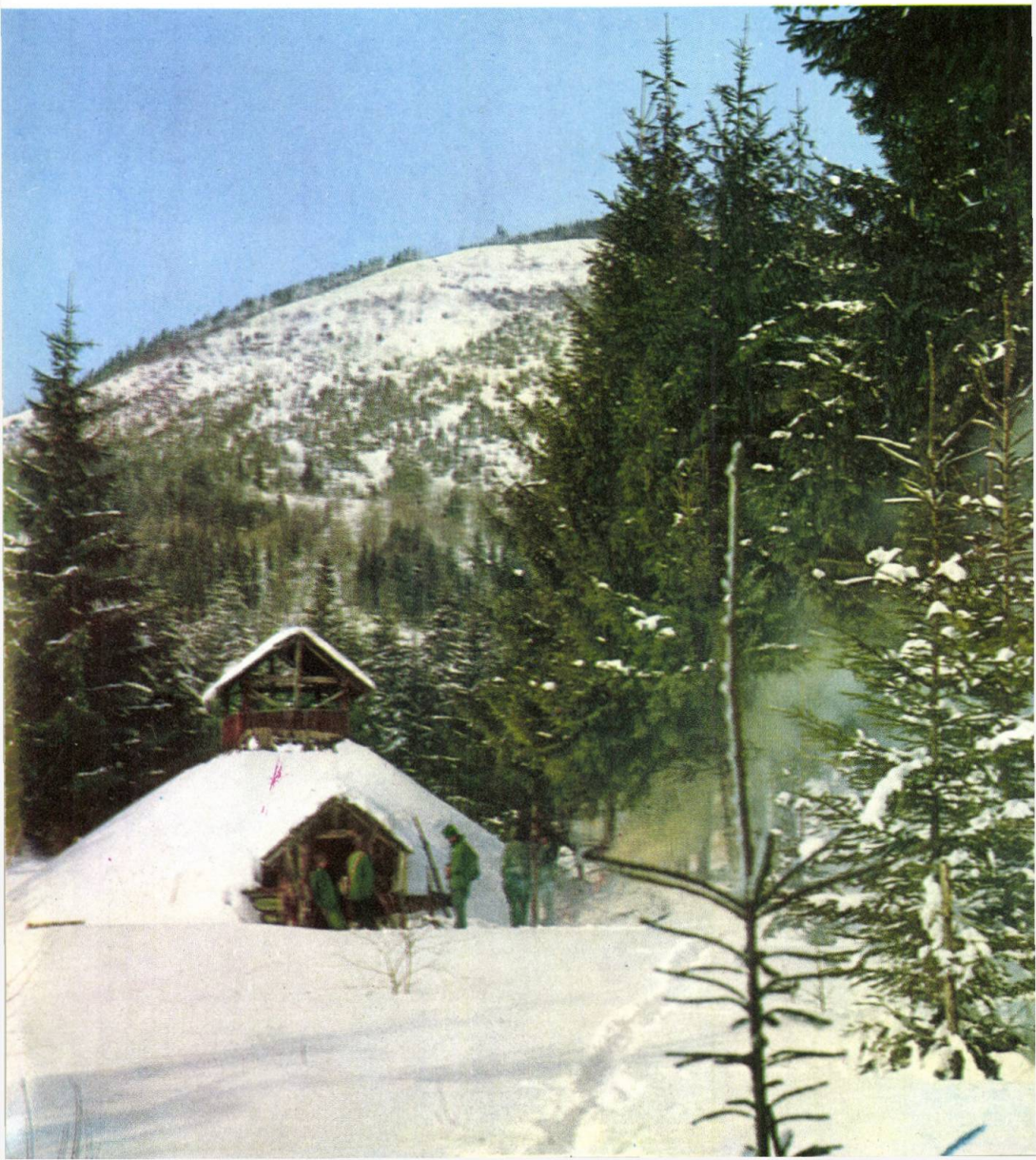
Bucureștiul oraș modern... Bucureștiul oraș al florilor... Iată două din însușirile recunoscute azi pe toate meridianele globului, care înscriu capitala țării în rîndul metropolelor europene de mare interes turistic.

○ nouă victorie — a cîta? — în întrecerea cu asprimea iernii,
răsplătită de spectacolul magnific, oferit de crestele Făgărașilor.

Cum m-adîncește-n visuri lăuntrul tău feeric,
Și cît îmi pari de sfîntă !.... Tu mă uimești, pădure,
Cînd pe sub bolți tăcute și plin de-ntunerice
Las pașii să mă poarte și gîndul să mă fure.....
Cum m-adîncește-n visuri lăuntrul tău feeric!....

(Al. Vlahuță „În pădure“)

Yole pe lacul Siutghiol în lumina asfințitului. Un tablou plin de poezie, căruia siluietele elegante ale Mamaiei îi asigură un cadru de o desăvârșită armonie arhitectonică

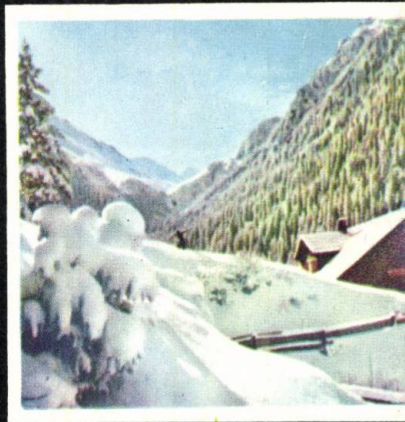
Alba Iulia:
Prima din cele trei
porți de intrare
ale cetății.

Sighișoara:
În drum spre cetate,
în mijlocul căreia
domină, înalt și
impunător,
turnul cu ceas.

SCHITU CORNETU, una din podoabele arhitecturale ale Văii Oltului, construit la 1666. Ctitorul ei, Mareș Băjescu a fost ban al Craiovei în timpul domniei lui Radu Leon Vodă.

Braşov, oraşul în care dialogul trecutului cu prezentul se armonizează în imagini de un pitoresc inedit.

Cabanele au îmbrăcat vestmîntul de basm al iernii, spre bucuria miilor de îndrăgostiţi ai înălţimilor alpestre.

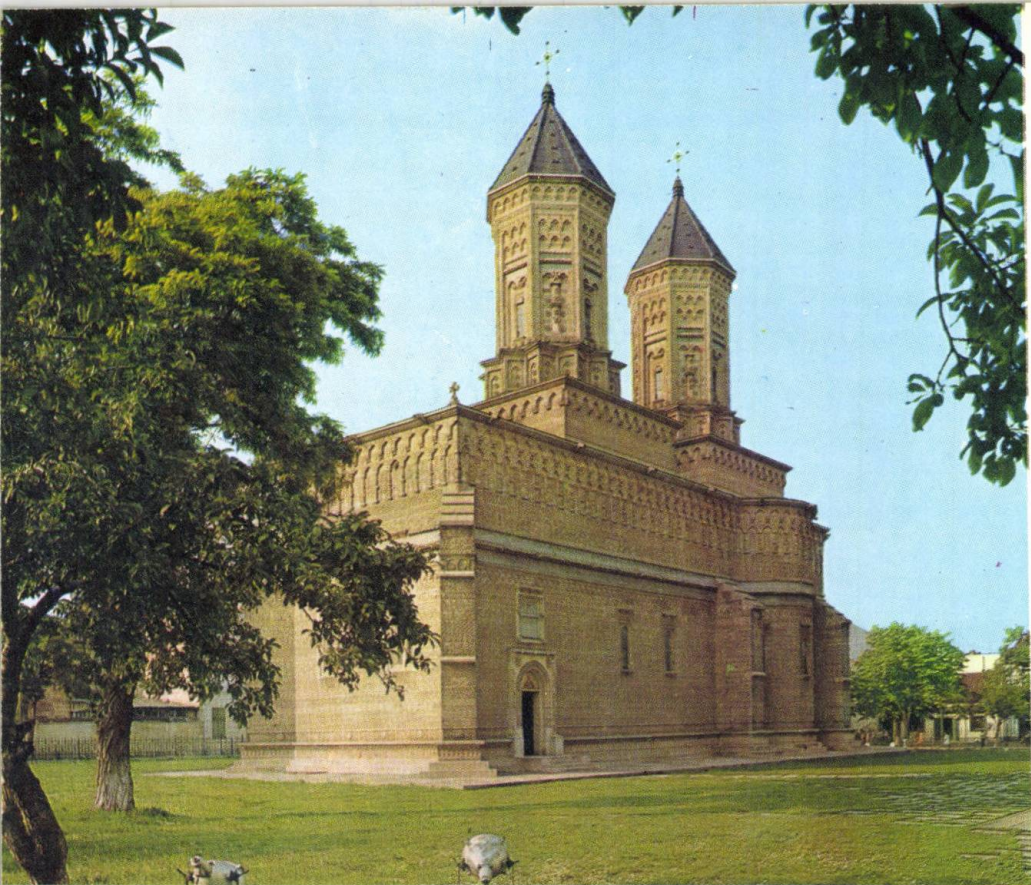
Eforie Nord: Hotel Europa (sus) Mamaia: Plaja într-o zi de «vîrf» aşa cum va arăta din nou peste puţin timp (jos)

VORONEȚ, una din capodoperele arhitecturii moldovenești ajunsă la apogeu în timpul domniei lui Ștefan cel Mare.

Frescele exterioare de o inegalabilă valoare artistică includ biserica mînăstirii Voroneț, ca și pe cele de la Humor, Moldovița, Sucevița și Arborea, pictate în același mod, în rîndul marilor monumente de artă de pe glob.

Iași : Biserica Trei Ierarhi.

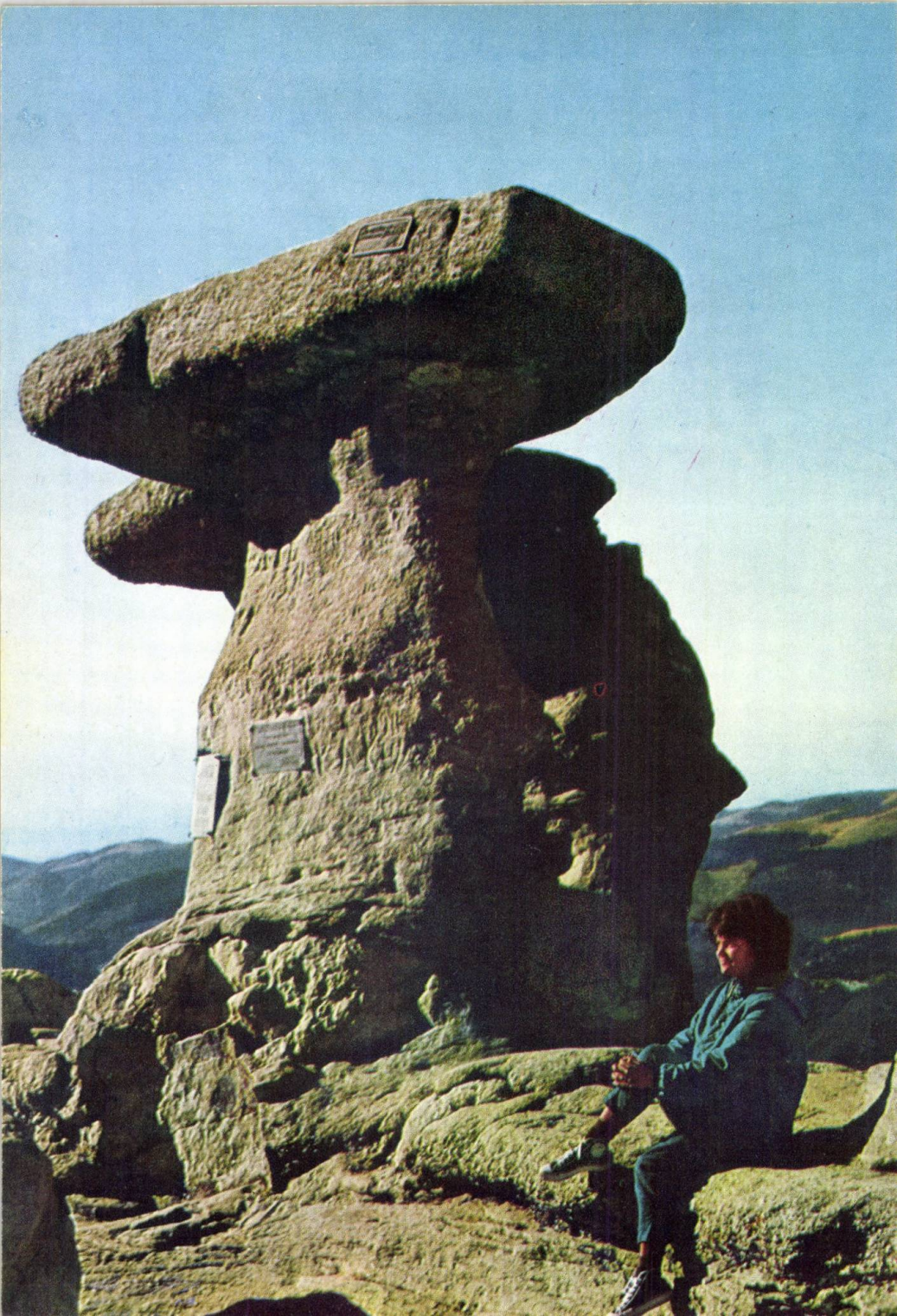

Sîmbra oilor, obicei străvechi în satele oșenești, continuă să însemne și astăzi un prilej de voie-bună în mijlocul naturii scăldate de lumina blîndă a soarelui de mai.

Bușteni: De aici, panorama
Bucegilor, semeți și plini de
măreție, se profilează pano-
ramic pe bolta de azur.

Poate că mulți dintre dumneavoastră veți ridica din umeri. N-ați întâlnit-o nici pe traseele marilor zone turistice, nici în lista celor mai frecventate stațiuni balneo-climaterice. Dar, deși nu o cunosc decât puțin dintre cei ce pornesc solitari pe potecile nevătătorite ale muntelui, Colibița este unul din acele locuri cărura natura, într-o generoasă dăruire, îi conferă dreptul de a-și câștiga o statornică prețuire în rândul iubitorilor de drumeție. Ea se află ascunsă în drepsiunea care-i poartă numele, la adăpostul piscurilor Tomnatecul, Măgurița, Dosul Ariilor, Piatra lui Orban. Aici, la acest loc de întâlnire al Călimanilor și Birgăului, munți cu formațiuni vulcanice ce dau peisajului geografic o nebanuită varietate, se răsfiră printre pajiști smălțuite cu flori, un mănunchi de vile cochete și îngrijite, înzestrate cu aproape tot ce se poate numi confort modern: lumină electrică, asistență medicală, club, bibliotecă etc.

Farmecul Colibiței începe mai de departe, de la Prundul Birgăului, locul de întâlnire al drumurilor care pornesc din Bistrița și Vatra Dornei și se continuă sus, pe piscurile de granit ale munților dimprejur.

Bistrița este punctul de plecare cel mai potrivit: se află la numai 38 km de inima sta-

ramifică, apucind spre Bistrița Birgăului. De aici pînă la Colibița nu mai sînt decît opt km. Cheile Bistricioarei prin care se strecoară unda limpede și jucăușă a Bistriței Ardelene te îmbie la o excursie pe jos. Șoseaua și terasamentul trenului forestier șerpuesc pe lîngă cingătoarea stincilor, ocolind grote și cascade, lipindu-se de albia îngustată a apei. Spectacolul este de o frumusețe greu de descris, fascinant prin acest zbucium neostenit al naturii, dezvăluind la fiecare pas mereu alte imagini, cu mult mai puternice și mai emoționante decît în goana trenului sau a mașinii.

Urcînd încet pe cursul superior al riului de-abia înfiripat din Izvorul Lung și Izvorul Colbului, ajungi pe nesimțite în drepsiunea Colibiței. Sîntem la 820 m altitudine și zarea s-a deschis larg în fața noastră către înălțimile de dantelă ale munților. Totul este învăluit aici într-o liniște adîncă și nimic nu poate fi mai binecuvîntat pentru odihnă decît acest loc cu aerul încărcat de mireasma brazilor, în care firea a încremenit într-o tăcere solemnă. Sînt prea frumoase împrejurimile Colibiței și prea ispititoare culmile Călimanilor pentru a rezista tendinței de a porni la drum.

Te poți „repezi” cale de cîteva ceasuri pînă la Poiana Slatinei, la Piatra lui Orban, pe

Ați fost la Colibița?

țiunii. Distanța poate fi parcursă în întregime cu autobuzul sau cu trenul pe linia secundară Sărățel — Bistrița — Prundul Birgăului — Bistrița Birgăului, de unde se poate merge cu trenul forestier.

Oraș medieval pomenit în hrisoave încă din secolul XII, însemnat pentru legăturile comerciale ale Transilvaniei și Moldovei, Bistrița păstrează astăzi amintirea multora din evenimentele încrustate de istorie pe răbojul său. Ruinele cetății, construite în sec. XVI, biserica evanghelică (sec. XVI) cu un turn-clopotniță înalt de 75 m, muzeul, instalat într-o clădire decorată în stilul renașterii, precum și alte edificii ce păstrează amprenta aceluiași stil în perioada pătrunderii lui în Transilvania, ca fosta biserică franciscană, datînd din sec. XIII, pe fațada căreia se mai păstrează fresce cu o vechime de peste 500 de ani sînt cîteva din principalele obiective turistice ale orașului.

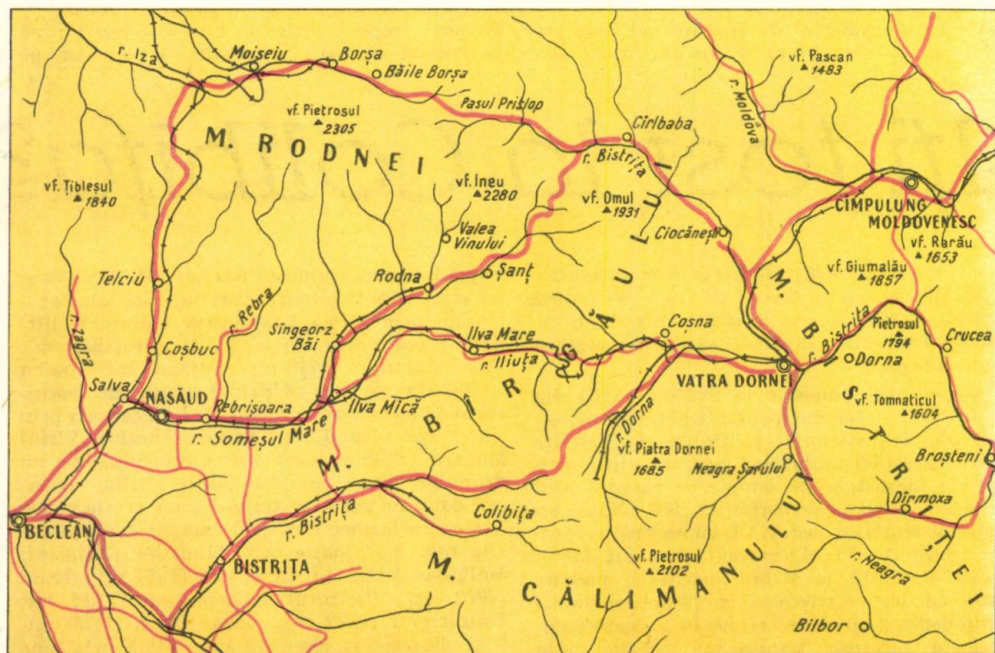
Venind dinspre Vatra Dornei (distanța cca 70 km) călătorul străbate un drum încîntător, ce trece prin Tihuța și peste pasul Birgăului. Din Prundul Birgăului, unde funcționează o importantă fabrică de hirtie, șoseaua se

Valea Blajului, Culmea Pietrișelului, Tăul Zînelor etc., te poți întoarce spre Bistrița sau Vatra Dornei prin Valea Blajului și Mureșenii Birgăului sau peste Virful Măguriței (1582 m), Dosul Ariilor (1548 m), Poiana lui Toader — Tihuța; de vrei să prinzi trenul din Dornșoara te poți încumeta cale de opt ceasuri prin Valea Izvorului Lung, Poiana Vinului, Virful Măgura (1395 m), Piciorul Căprarului pe un drum pe care-l vei ține minte multă vreme, așa cum nu vei uita traseul lung și anevoios, dar de un farmec fără egal care străbate piscurile cele mai înalte ale Munților Călimani: Dălbidan (1669 m), Strunioru (1967 m), Gruin (1882 m), Pietrosul Călimanilor (2102 m), Dumitrelul (1692 m), Gura Haitii (1100 m). Sînt de parcurs circa 45 km, adică mai bine de 15 ore de mers și numai cei ce sînt deprinși cu asprile muntelui se pot încumeta pe acest drum îndrăzneț, dar care te răsplătește cu tot ce au mai măreț bătrînii Călimani.

Pe aceste coordonate se înscrie o întâlnire cu Colibița, iar fascinația acestei descoperiri nu-ți va da răgaz pînă nu vei reveni.

AUREL IONAȘCU

În bazinul Someșului Mare

Sînt în țara noastră, ascunse în văgăunile munților sau pierdute printre luminișuri de pădure, locuri de sublimă frumusețe, pe care omul le calcă foarte rar pentru simplu motiv că știe prea puțin despre existența lor.

Sîngeorz, Anieș și Valea Vinului, trei oaze de liniște și de sănătate, împărtășesc, într-o măsură mai mică sau mai mare, această soartă. Bazinul superior al Someșului Mare le cuprinde pe cîteștrele într-o arie geografică de o rară bogăție peisagistică, în

care și-au dat întâlnire piscurile semete ale munților Rodnei, spinările arcuite ale Birgăului, craterele de piatră ale Călimanilor, conurile vulcanice ale Tibleșului, ce închid ca între ziduri de cetate izvoare de apă tămăduitoare, văi cu piraie cristaline, orășele peste care mai plutește parfumul istoriei, sate unde se păstrează încă tradiții străvechi, splendide monumente ale naturii. Singeorzul și Anieșul și-au ridicat așezările pe firul sculptor al Someșului Mare, de-a lungul drumului ce leagă Năsăudul de Rodna-Veche; Valea Vinului — puțin mai spre nord, la adăpostul primelor unduiri ale masivului Rodnei. Distanța dintre ele este mică: 9 km de la Singeorz-Băi la Anieș, apoi încă șase pînă la Rodna și, în sfîrșit, alți 8 km pentru a ajunge la Valea Vinului. Străbătînd-o devii martorul unor surprinzătoare schimbări de decor, care-ți dezvăluie cu înțelepciune a unei scene turnante o succesiune de priveliști cu alte contururi, cu alte dimensiuni la fiecare șerpuire a drumului.

Principalele căi de acces către bazinul superior al Someșului Mare pornesc din Vatra Dornei, Bistrița și Năsăud. Singeorz-Băi se află la 42 km de Năsăud, pe șoseaua Năsăud—Cîrlibaba, la 132 km de Cluj și 75 km. de Vatra Dornei, pe linia ferată Cluj—Vatra Dornei—Suceava. Pentru a ajunge în stațiune trebuie să cobori la Ilva Mică și să continui drumul cu trenul încă 9 km. pe linia secundară Ilva Mică—Rodna. Valea Vinului, localitate cu rezonanțe bachice, dar unde nu se află nici o urmă de viață de vie, își lasă deschisă larg o poartă către sud, spre Rodna Veche, unde se adună celelalte drumuri ce pătrund pe valea Someșului Mare.

Călătorul care a ales Năsăudul ca punct de plecare în această direcție are posibilitatea de a cunoaște unul din orășelele transilvănene cu o îndelungată și bogată tradiție culturală, în al cărui gimnaziu, înființat în 1863, au învățat sau au funcționat ca dascăli George Coșbuc, Liviu Rebreanu, Andrei Mureșanu, Ion Pop Reteaganul, Veronica Mică, Tiberiu Brediceanu, Grigore Moisil și numeroși alți reprezentanți de seamă ai științei și culturii românești. Tot aici se află un important muzeu istoric și etnografic. Cu acest prilej pot fi vizitate casele memoriale „George Coșbuc” în satul Hordou, care poartă astăzi numele poetului (13 km pe drumul Năsăud—Salva—Coșbuc) și „Liviu Rebreanu” din localitatea cu același nume situată la numai 3 km pe șoseaua Bistrița—Năsăud.

Pitorescul așezării Năsăudului reprezintă doar un preludiu la ceea ce natura ne va dezvălui de-acum înainte. Singeorzul, Anieșul și Valea Vinului ne vor oferi ospita-

liere calmul odihnitor al unor peisajii de o rară frumusețe, destăinuindu-ne totodată, ascunse în umbra pădurilor, nenumărate poteci care urcă spre lumea de basm a înălțimilor.

Din Singeorz-Băi privirile cuprind roată siluetele crenelate ale Birgăului, Călimanilor și Tibleșului, iar spre nord, învăluite într-o ceață transparentă, piscurile Ineuului (2280 m) și Pietrosului (2303 m). Singeorzul se bucură, ca și Valea Vinului de altfel, de marele privilegiu de a se afla la porțile sudice de intrare spre masivul Rodnei. Poposind la Singeorz nu poți rămîne nepăsător la îndemnul de a vizita peștera de la Izvorul Făușoarelor și pornești la drum. un drum lung de 18 km care străbate Valea Borcutului, virful Tarnița lui Mărcuș, comuna Parva și Valea Gersei pentru a te răsplăti la capătul lui cu revelația unei lumi nebănuite, de o stranie frumusețe, făurită de natură la 350 m adîncime.

Nerăbdarea de a urca sus, pe creste, te-n-deamnă să plănuiești trasee noi. Ai ajuns pe Valea Anieșului și te avinți la început pe un drum forestier, apoi pe o potecă marcată cu bandă albastră, pînă în Șaua Gărgăului, la locul de întîlnire al celor mai umblate cărări de pe spinările Rodnei. Valea Vinului este însă împlîntată cu un pas mai înainte în trupul de piatră al muntelui, așa că redutele înălțimilor par de aici mai lesne de atins. Ai răgazul să te oprești pentru cîteva clipe la Rodna, veche așezare minerească, datînd din sec. XV—XVI, unde se mai văd ruinele unei biserici în stil gotic. Acum poți alege între o ascensiune directă în Șaua-cu-Lac de sub Ineu, tîul Lala Mare, coborînd apoi la Gura Lalei—punct de trecere al șoselei Sighet-Iacoveni (de unde se poate pleca într-o călătorie cu plutele pe Bistrița Aurie, pînă la Broșteni), sau să-ți stabilești un loc de popas la Valea Vinului și apoi să urci, fie spre virful Ineu, trecînd pe la Gătere (durata 6—8 ore), fie spre Curmătura Galațului, pe traseul ce străbate Izvorul Băilor — Valea Cișei — Virful Cișia (cca. 7—8 ore).

Singeorz-Băi și Valea Vinului. Două stațiuni mici, ascunse în văgăunile munților, risipite prin lîmînișuri de pădure. Dar cîl de răsplătită va fi osteneala de-a le cunoaște și de-a le cîntrețirea împrejurimile! De sus, de pe Ineu privești spre înutul Dornelor, iar de pe Pietrosul scrutezi văile pînă-n mindra țară a Maramureșului!

GEOAGIU-BĂI

Altitudine: 375 m.

Coordonatele geografice: bazinul Glodului, în latura sudică a munților Metaliferi, din lanțul Apusenilor, pe valcea pîrului Geoagiu, aproape de confluența acestuia cu Mureșul.

Căi de acces: drum din șoseaua națională nr. 7 Orăștie-Sebeș, la km 361, 10 km, sau de la halta Geoagiu, pe linia ferată București — Arad, urmînd cursul pîrului Geoagiu pînă în stațiune (11 km). Distanța de la Orăștie 14 km; de la Deva 39 km. *Factori terapeutici naturali:* izvoare cu ape minerale mezotermale (31—33°) bicarbonatate, calceie, magneziene, hipotone (izvoarele nr. 1 și 2); ape

minerale mezotermale radioactive (izvorul Diana); nămol de turbă ioduros, feruginos.

Instalații: pentru băi calde, minerale și de nămol, bazin pentru băi în aer liber, alimentat de izvoare termale de 31°; secție de fizioterapie dotată cu instalații de ultraviolete, solux, curent galvanic, masaj subacvatic etc.

Indicații: a) în cura internă: afecțiuni hepatice, ale tubului digestiv și căilor biliare, pentru anemii și convalescențe după boli infecțioase; b) în cura externă: afecțiunile aparatului locomotor (artroze, spondiloze, reumatism poliartricular cronic etc) și ale sistemului nervos periferic.

Am enumerat datele „tehnice” ale stațiunii pentru a-i sublinia virtuțile terapeutice, aceleași însușiri binefăcătoare care au trezit, în urmă cu două mii de ani, interesul băștinașilor geto-daci și apoi al cuceritorilor romani.

Germisara romană, care se întindea din Geoagiu de Jos pînă la Cigmăul de astăzi, a continuat să-și păstreze vechea denumire tracă, însemnînd simbolic în limba acestora „apă caldă”. S-au păstrat pînă în zilele noastre monumente romane, resturi de ziduri, instalații de băi, inscripții, etc, dovadă că „Thermae Dodonae”, cum au numit noii stăpînitori ai Daciei stabilitămintul băilor, au fost folosite intens de populația daco-romană și mult mai înainte chiar, după mărituriile descoperite într-o peșteră din satul Geoagiu și în împrejurimi. Privind harta vom vedea că Germisara de odinioară se înscrie într-o arie geografică în cuprinsul căreia se găsesc la numai cîteva zeci de kilometri vestigiile Sarmizegetusei și ale cetăților dacice din munții Orăștiei sau importantele așezări neolitice de la Turdaș și Tărtăria — deci într-o regiune unde prezența omului a fost permanentă și compactă. Este un bun prilej pentru cel venit să-și recapete puterile la izvoarele Geoagiului, de a retrăi în fața zidurilor groase de piatră înălțate pe culmile munților, filele de început din cartea incercatei istorii a acestui popor. Este adevărat că majoritatea celor ce au optat pentru un concediu la Geoagiu au în vedere în primul rînd tratamentul balnear. Puțini știu — și aceasta este marea revelație pe care ne-o oferă stațiunea — că se află la porțile unei zone turistice de

o mare bogăție și că sînt deajuns doar cîteva pași pentru a te lăsa cucerit de farmecul ei. O plimbare pînă la Cigmău, (satul în care s-a născut scriitorul Ioan Budai Deleanu), pentru a vizita vestigiile romane ale Germisarei și peștera din Dealul Măgura, durează, pe potecă umbrită de pădure, cam o jumătate de oră, iar pînă la vechiul centru aurifer al Săcărîmbului, așezat într-un defileu pitoresc, mai puțin de trei ore.

Marea atracție a acestor locuri rămîn drumurile ce înaintează prin chei strîmte și sălbatice spre inima munților Metaliferi. Fenomenele carstice, atît de caracteristice Apusenilor, se întîlnesc la tot pasul, dînd fiecăruî traseu o notă de măreție stranie, ireală.

Patru kilometri spre nord, urmînd cursul pîrului Geoagiu, se află satul Bozeș. Aici se înmănunchiază trei văi înguste, cu peșteri numeroase și chei abrupte, prin care se strecoară afluenții ai Geoagiului. Prima, luată de la apus spre răsărit, este Valea Almașului de-a lungul căreia se află satele Mada și Balșa. Pe o distanță de trei km, între culmile Dosul Mezii și Pleașa Mezii, ele sînt despărțite de „cheile Mada”. Rar pot fi văzuți pereți de stîncă atît de apropiați unul de altul, încît să nu te poți strecura de-a lungul lor decît mergînd, pe jos sau călare, direct prin unda Almașului. La cele două capete stau de strajă peșteri (Peștera Zidită, Dosul Mezii, Piatra Stîncoșului și Dosul Dobirlești) săpate parcă anume pentru a întregi sălbăticia acestor locuri.

A doua vale care se deschide din satul Bozeș spre nord duce în comunele Ardeu

și Glod. Structura geologică și profilul Văii Ruptura, numită astfel pînă la intrarea în Ardeu, este asemănătoare (păstrînd însă nota proprie a unui peisaj nu mai puțin interesant, presărat cu stînci și pietre de forme bizare) cu valea Almașului. Aceeași apropiere a pereților verticali, aceeași modalitate de a trece prin chei, aceeași frecvență a peșterilor. Lingă Ardeu se află peșterile din Dealul Judelui, Virful Cornetului, Cetățuia, unde au fost descoperite urme de civilizație aparținînd comunei primitive, precum și cele patru peșteri de la Raiu, săpate într-un perete stîncos aflat în latura de miază-noapte a satului. În sfîrșit, a treia vale ne poartă prin cheile Băcîia (între Pleșa Ardeului și Piatra Corbului) și Cib, trecînd prin satele cu același nume.

Cibul reprezintă punctul final al acestei excursii, care din Geoagiu ar putea fi parcursă fie dintr-o dată, în 12—14 ore, fie în trei etape, urmînd de fiecare dată firul uneia din văile descrise; dar, pentru amatorul de drumeție, pitoreasca așezare din vîgăuna munților poate însemna începutul unor noi etape de călătorie. Din Cib mai sînt cinci kilometri pînă la Zlatna, vechi centru aurifer cunoscut de pe vremea romanilor, și, odată ajuns aici, rezisți cu greu ispitei de a da ascultare chemării munților din preajmă. Poți porni spre stîncile de bazalt ale Detunatelor și mai departe, pînă la Roșia Montană sau spre frumoasa vale a Feneșului, plină de la un capăt la celălalt de frumusețea sălbatică atît de proprie Apusenilor.

Dr. E. POPA

Pădurea de liliac DE LA PONOARELE

Un arc uriaș de stîncă prăbușit, într-o epocă îndepărtată, peste adîncurile amețitoare ale unei văi și care a rămas suspendat în forma unui superb pod natural de piatră, pare să fi stat la obîrșia toponimicului — Ponoarele. Șoseaua locală trece peste acest pod și tot pe aici au trecut în urmă cu aproape două milenii, o parte din legiunile romane. Podul natural — unic în țară noastră și printre foarte puținele din lume — este un important punct turistic. În imediata lui apropiere se află un alt monument al naturii, lacul numit „Zăton”.

Există lingă comuna Ponoarele o pădure cu totul neobișnuită. Oamenii au numit-o „Pădurea de liliac” pentru că acest arbust îi dă nota distinctivă.

Ponorenii, mîndri de acest colțisor de rai, au împămîntenit obiceiul ca în prima duminică din luna mai să se întâlnească cu cei dragi și să petreacă împreună în cîntece și dansuri. Ziua nu se mai cheamă duminică, ci „Sărbătoarea liliacului”.

Obiceiul este vechi — aproape nedat — și bătrînii spun că „așa s-a pomenit”. Tot de la vîrstnici am aflat că la „Sărbătoarea liliacului” se înfilneau în vremuri de demult haiducii iar mai trîziu veteranii din Războiul pentru Independență. Acum această sărbătoare a devenit foarte cunoscută și frumusețea locului atrage de la un an la altul un număr tot mai mare de vizitatori. În anul 1968 numărul participanților a depășit 25.000.

Prin proporțiile pe care le-a luat, această manifestare a necesitat și i s-a acordat din partea autorităților județene o atenție specială. „Sărbătoarea liliacului” a devenit un fericit prilej pentru desfășurarea unor impresionante forțe artistice și o adevărată paradă a portului național. Florile de liliac și de mac, iedera de pe stînci și spicul holdelor din șesuri s-au mutat pe alțiștele iilor și florilegiile maramelor ori șerpurelor.

La sărbătoarea de anul trecut au evoluat aici peste 800 artiști amatori și un mare număr de rapsozi populari purtători de neasemuite creații folclorice. „Pe valea cu liliacu | Și-a mutat mîndra conac | Cînd îi vine dor de mine | Rupe liliac și vine”. Acest fragment liric ni se pare semnificativ pentru localizarea evenimentului în nestematele barzilor anonimi.

Drumul către „Pădurea de liliac” este deosebit de interesant. Dinspre Rîmnicu-Vîlcea șoseaua merge paralel cu lanțul munților Căpăținei, Pîrîngului și Retezatului. Monumentele istorice situate pe acest traseu îmbogățesc plăcut programul turiștilor. Vom menționa doar mîndștirile Govora, Bistrița, Arnota, Hurez, Tîrgu-Jiu cu celebrele monumente brîncușiene, Tismana, precum și Peștera Muierii și cea de la Polovraci. Alte căi sînt prin Strehaia, Ohaba, Baia de Aramă pe valea rîului Motru sau de la Turnu-Severin, prin Topolnita (cu vestita-i peșteră). În fiecare an, „Pădurea de liliac” vă așteaptă. Veniți!

GEORGE MIREA

Cele trei virtuți ale Stînei de Vale

Este greu de presupus o ascensiune în inima munților Bihorului, printe tainicile frumuseți dăltuite de natură în adîncurile pămîntului, fără a coborî într-un popas odihnitor la Stîna de Vale, — așa cum, dimpotrivă, nu te poți afla la Stîna de Vale fără să te lași ispitit de sălbatica măreție a Cetăților Ponorului, a peșterilor, ghețarilor, avenelor și izburilor care le înconjoară.

O legătură organică s-a statornicit între aceste locuri fermecătoare, turistului nerămînîndu-i decît alegerea punctului de plecare. Din păcate, nici zona fenomenelor carstice din Apuseni și nici frumoasa stațiune bihoreană nu sînt îndeajuns de cunoscute; din această cauză, numărul celor ce le vizitează este încă destul de mic.

Stîna de Vale este situată în masivul Vlădeasa,

Iarna, o lume de basm desprinsă din cărțile copilăriei.

la obîrșia Văii Iadului, pe fundul unei căldări largi împrejmuată de păduri întinse de conifere, care-i asigură un climat alpin, cu temperaturi moderate, avînd o intensă radiație solară și o ionizare crescută a aerului. Toate aceste proprietăți o recomandă bolnavilor de astm bronșic, bronșite cronice, astmatiforme, nevroze funcționale, anemicilor, hipertiroidienilor, convalescenților sau, pur și simplu, celor ce caută liniștea adîncă a pădurilor și mireasma odihnitoare a pajiștilor înverzite.

Principalele căi de acces spre Stîna de Vale pornesc din Beiuș și din halta Stîna de Vale,

pe calea ferată, — sau din comuna Bucea, aflată pe drumul național Cluj-Oradea.

Beiușul e numai la 26 km depărtare, primii 12 km — pînă în comuna Budureasa — putînd fi parcurși pe o șosea județeană, iar următorii pînă în stațiune pe un drum de munte destul de bine întreținut. Cei ce vin dinspre Cluj, au la îndemînă un drum forestier care se ramifică din D.N. 1 la ieșirea din Bucea, exact în locul în care șoseaua națională se desparte de defileul Crișului Repede. Din acest loc pînă la Stîna de Vale sînt 44 km, care urcă prin Remeți pe Valea Iadului. O a treia poartă de intrare spre stațiune este, poteca turistică ce vine de la cabana Padiș (pe marcaj „bandă roșie”) prin Virșoaia și pe sub Virful Poieni. Sub Virful Poieni ajunge și poteca marcată cu triunghi albastru care străbate Săritoarea Bohodeiului și Dealul Concii, avînd drept punct de plecare comuna Pietroasa.

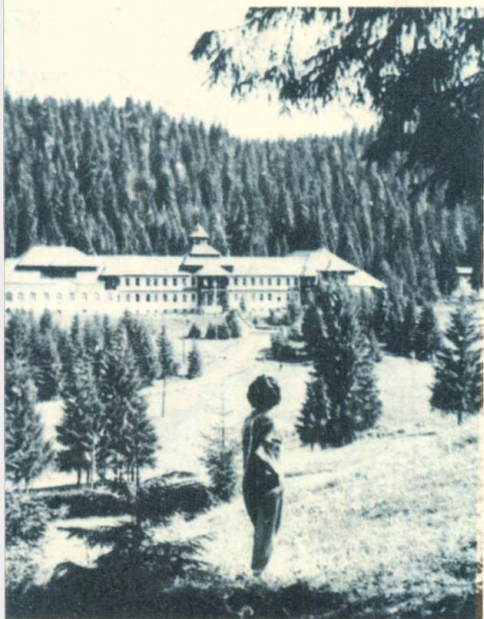
Așadar, două categorii de drumuri care definesc exact cele două mari însușiri ale Stînei de Vale: de stațiune climaterică — una din cele mai importante din Carpații Apuseni — și de centru turistic cu numeroase poteci spre munții din jur. În afară de traseele amintite, iată alte cîteva, mult mai scurte pe care le puteți străbate în circuit:

— Săritoarea Ieduțului — Valea Iadului, pe la Cîmpul Băița. Timp de mers cca. 5 ore, marcaj „punct albastru”.

— Aria Vulturilor — Valea Drăganului (2 ore, „crucea albastră”).

Una din virtuțile Stînei de Vale reprodusă fidel de peliculă.

— Virful Poieni — Pridvorul Custurii — Cîmpul Băița. Durata 4—5 ore, marcaj „cruce galbenă”.

Pentru turiștii cu o bună pregătire fizică le mai recomandăm un traseu, mai dificil, care îi conduce la cabana Vlădeasa; durata 8—9 ore. Se pleacă pe poteca marcată cu „bandă roșie” pînă la Cumpănățelul, apoi pe „triunghi roșu” pînă la Piatra Tilharului de unde „banda albastră” îi va călăuzi peste virful Vlădesei pînă la cabană.

Cei ce se declară statornic îndrăgostiți ai feericelor decoruri hibernale descoperă Stînei de Vale o a treia calitate: o stațiune ideală pentru practicarea schiului.

Ninge atît de liniștit în acest fund de căldare a munților încît zăpada se așterne, groasă, peste poiene, brazi și acoperișuri, ca într-o carte cu povești.

AUREL IONESCU

**În paginile 154 155 156
lista
motelurilor,
hanurilor turistice
și campingurilor**

ROMANIA

MOTELURI, HANURI, CAMPINGURI

Moteluri

COZIA. Situat în apropierea campingului de la Căciulata. Dispune de încălzire centrală.; grup sanitar (duș, WC) în cameră. 80 locuri în camere cu 2 paturi; restaurant, bar de zi, loc de parcare, stație PECO în Călimănești, la 5 km. **BUCIUM (Iași).** Situat pe dealul Repedea, pe șoseaua Iași-Vaslui. Camere cu 2—3 paturi, total 75 locuri. Dispune de încălzire centrală, grup sanitar (duș, WC) în fiecare cameră. Restaurant, loc de parcare, stație PECO la 3 km **PARALELA 45 (jud. Prahova).** Situat pe șoseaua București-Brașov la km. 80, în dreptul localității Băicoi, la 18 km de Ploiești. Grup sanitar pe palier, restaurant, loc de parcare. Stație PECO lângă motel. Opt camere cu 17 locuri.

Campinguri

JUD. ALBA. Cîlnic, pe DN 1—7

Jud. Arad

Arad
Bătuța pe DN 7 în apropiere de Săvîrșin

Jud. Bacău

Gherăești-Bacău

Jud. Bihor

Băile 1 Mai la 10 km de Oradea pe DN 76 (km 180)
Izvorul Crișului DN 1 (km 520)
Piatra Craiului

Jud. Brașov

Codlea Strand
Dîmbul Morii
Dîrste
Poiana Brașov — Cabana Vinătorilor și Poiana Ursului
Perșani — Băi
Rîșnov
Rupea — dealul Fișer (DN 13)

Jud. Buzău

Buzău DN 1 b

Hanuri turistice

AGAPIA. 40 locuri — 18 camere cu 2—3 paturi
Încălzire centrală. Grupuri sanitare pe palier
Situat lângă mînăstire, la 12 km de Tg. Neamț
Restaurant, loc de parcare.

HANUL PIRAȚILOR (Mamaia-Sat). Opt locuri de cazare.

ȘIMBRA Oii, situat pe dealul Huta, pe șoseaua Negrești-Sighet. Zece camere a câte 2 locuri. Grup sanitar pe palier. Restaurant cu stîină proprie.

HANUL ANCUȚEI. Situat la răscrucea șoselei Roman-Fălticeni cu drumul spre Tupilați, la 27 km. de Roman. Zece camere a 2 locuri. Grup sanitar pe palier. Restaurant cu specific tradițional.

RUCĂR

SLĂNIC PRAHOVA

Jud. Covasna

Bolvanș

Jud. Dolj

Lunca Jiului DN 6 (lîngă Craiova) — 46 corturi

Jud: Dîmbovița

Pădurea Mătăsaru

Jud. Galați

Galați — Păd. Gîrboavele

Jud. Gorj

Debarcader Tg. Jiu — 46 corturi

Jud. Harghita

Bucin — Joseni DN 13 A 20 km Gheorghieni
Lacul Roșu DN 12
Tușnad Băi DN 12 1 km Tușnad (km 69) — 40 căsuțe și 80 corturi

Jud. Hunedoara

Sarmizegetusa DN 68
Zam DN 7

Jud. Caraș-Severin

Caransebeș DN 6 la 1 km de Caransebeș (km 460)
— 16 corturi

Jud. Cluj

Băile Turda, la 4 km de Turda (km 450) — 68 de
corturi
Cheile Turzii, DN 75, la 8 km de Turda (km 153)
Făget DN 1 la 7 km de Cluj (km 477) — 124 de
corturi

Jud. Constanța

Coștinești DN 39 — 500 căsuțe
Eforie Nord DN 39
Mamaia DN 22 — 656 căsuțe

Jud. Iași

Bucium-Iași DN 24 km 63, 10 km Iași — 50 cor-
turi
Albița DN 24 B — 10 corturi
Strunga-Băi DN 28 54 km Strunga — 4 căsuțe

Jud. Ilfov

Băneasa DN 1 — 30 căsuțe
Snagov DN 1 km 35 — 60 căsuțe
Snagov sat DN 1 km — 14 căsuțe
Urziceni Păd. Malu DN 2 km 74—10 căsuțe
Păd. Sinești

Jud. Maramureș

Baia Mare DN 18 10 km B. Mare — 16 căsuțe
Firiza-Baraj
Păd. Finteuș
Vf. Gutin

Jud. Mureș

Salcimi (lîngă Luduș) DN 15
Sovata DN 13 A
Tg. Mureș DN 15

Jud. Neamț

Potoci — Bicaz DN 15 (km 277) km 12 Bicaz
— 64 căsuțe și 30 corturi
Tg. Neamț — Oglinzi
Tupilați (lîngă Hanul Ancuței)

Jud. Olt

Pădurea Șaru DN 65

Jud. Prahova

Azuga DN 1
Cheia DN 1 A
Pădurea Cazacului
Păulești DN 1
Românești DN 1
Sinaia — Izvorul Rece
Sinaia — Trei Brazi
Sinaia — Cabana Peștera

Jud. Satu Mare

Simbra oii
Păulești — Someș

Jud. Sibiu

Avrig (Fintînița haiducului)
Cab. Curmătura Stezii DN 1—7 17 km Sibiu
Cab. Valea Oltului DN 7 (km 240), 28 km de
Sibiu — 30 căsuțe
Dumbrava Sibiu DN 1—7 7 km Sibiu

Jud. Suceava

Ilișești DN 17 — 10 căsuțe
Mestecăniș DN 18 3 km Iacobeni — 20 căsuțe
Putna DN 17 A (km 58)
Rădășeni (lîngă Fălticeni) DN 2—10 căsuțe
Sucevița
Vatra Dornei DN 17 (km 147) — 42 corturi
Zugreni DN 17 B 18 km V. Dornei

Jud. Timiș

Coștei — Lugoj DN 6 10 km Lugoj — 28 căsuțe
Denta DN 59 16 km Deta — 16 căsuțe
Sag-Timișeni DN 59 10 km Timișoara — 32
căsuțe
Timișoara Păd. Verde DN 6 (km 555) 4 km Timi-
șoara

Jud. Tulcea

Păd. Babadag

Jud. Vaslui

Sîrbi DN 24 B

Jud. Vîlcea

Căciulata DN 7 (km 195) — 18 căsuțe
Horezu DN 67
Lotrișor DN 7 202 — 20 căsuțe
Rm. Vîlcea DN 7

CABANE NOI ÎȘI AȘTEAPTĂ OASPEȚII

Dezvoltarea rapidă a turismului de munte, a determinat necesitatea ridicării gradului de confort al bazei materiale existente și dezvoltarea rețelei de cabane.

Prin alocarea unor sume importante de către statul nostru, la un număr însemnat de cabane s-a realizat mărirea capacității de servire a turiștilor, asigurându-se totodată condițiile corespunzătoare prin reorganizarea încăperilor mari și prin dotarea lor cu mobilier și cazarmament și desființarea priciurilor, introducerea instalațiilor de încălzire centrală și instalațiilor de apă curentă, sanitare și electrice, extinderea sălilor de mese ș.a.

Totodată s-au luat măsuri de înlesnire a accesului la cabane prin construirea drumurilor forestiere de interes turistic, pentru amenajarea potecilor turistice, efectuarea de marcaje și înființarea unor curse de autobuze D.R.T.A. în sezonul turistic la cabanele cu acces auto.

De aceste condiții, pot beneficia drumeții care poposesc la cabanele: Muntele Roșu, Babarunca, Gura Dihamului, Mălăești, Gîrbova, Gura Riului, Bolnoc, Rențea, Poiana Neamțului, Bilea Lac, Rusu, Făget Pădure, Mădăraș ș. a.

O surpriză plăcută, este și apariția în ultimii ani a unor cabane noi care merită a fi cunoscute: Brusturet (județul Argeș) Valea Cernei (județul Caraș-Severin), Leghia (județul Cluj), Bucin, Lacul Sf. Ana (județul Harghita), Baraj Firiza (județul

Maramureș), Carpați-Tepeșeni, Oglinzi (județul Neamț), Valea Aurie, Valea Sadului (județul Sibiu), Vadul Bistriței-Zugreni (județul Suceava), Cozia (județul Vâlcea). Preocuparea permanentă pentru dezvoltarea bazei materiale a turismului în țara noastră se reflectă în importante lucrări de investiții care se vor executa pînă în anul 1970 și care au drept scop mărirea capacității de cazare cu circa 1100 locuri în cabanele amplasate în munții: Rodnei (Ineu, Pietroșu), Apuseni (Padiș, Seărișoara), Paring (Căleșcu), Orăștiei (Costești), Bucegi (Cota 1500, Guțan), Iezer-Păpușa (Voina-Argeș), Obeina Feredeului (Trei Moșii), și a construirii de hoteluri alpine: Clăbucet-plecare și Trei Brazi, precum și a unor teleferice cu cabine pe traseele: Sinaia — Cota 1400 — Furnica; Poiana Brașov pînă pe Canțer, și de la Brașov pe muntele Timpa. De asemenea se vor mai face și următoarele linii de telesecaune: Păltiniș-Onești și la Sinaia de la Poiana Stînii pe masivul Platra-Arsă, precum și teleschiuri la Păltiniș, Sinaia (Poiana Stînii și între cotele 1400—1500), Predeal (Clăbucet și Gîrbova).

Eforturile ce se depun în vederea asigurării unei baze materiale cît mai bine înzestrată impun obligația de a fi bine administrată, iar turiștii, ca beneficiari direcți, să folosească cu cea mai mare grijă cabanele, în așa fel încît acestea să rămînă la îndemîna generațiilor de turiști care ne vor urma.

OVIDIU STOIAN

O gazdă primitoare de turiști

FRANCISC ȚAPOȘ

Vicepreședinte al Uniunii Centrale
a cooperativelor de consum

Anul internațional al turismului și cel următor 1968, au demonstrat cu elocvență — prin masiva prezență a oaspeților veniți din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii — marea popularitate de care se bucură România în rîndul tuturor celor îndrăgostiți de drumeție, de natură și de frumos.

În cadrul ansamblului de măsuri menite să ducă la o și mai mare dezvoltare a activității turistice, un rol de seamă îl are și cooperarea de consum, căreia, alături de Oficiul Național de Turism, îi revin sarcini importante în organizarea deservirii turiștilor. În mediul rural și pe traseele turistice, îndrăgostitul de drumeție este întâmpinat de unități de tot felul ale cooperăției de consum, ca: hanuri turistice, cabane, campinguri, restaurante.

Cooperarea de consum a pus numai în anul 1967 la dispoziția turiștilor, pe traseele cele mai cunoscute ce traversează zone de larg interes istoric, cultural și peisagistic, 16 hoteluri și cabane, 17 campinguri, 20 de terenuri de parcare-campare, 33 de restaurante și hanuri cu specific tradițional-local, iar în cursul anului 1968 au mai fost date în funcțiune, 6 hanuri turistice, 24 de campinguri, 10 terenuri de parcare-campare unde turiștii și-au putut instala corturile lor proprii, precum și 35 grădini de vară.

Majoritatea acestor unități ale cooperăției de consum se bucură de o bună apreciere în rîndurile turiștilor, unele din ele ajungînd să constituie obiective de atracție turistică datorită cadrului natural în care sînt amplasate, originalității construcțiilor și ingeniozității amenajărilor, specialităților culinare și modului de servire.

Hanurile turistice realizate de cooperarea de consum — cum sînt de exemplu cele din Rucăr (Arges), Agapia (Neamț), Hațeg (Hunedoara), Slănic (Prahova), Horezu (Vilcea) — îmbină în mod armonios tradițiile de ospitalitate ale hanu-

rilor românești de odinioară cu cerințele turismului modern. Camerele, mobilate în stil rustic, sînt înzestrate cu instalații de apă caldă și rece iar încălzirea centrală le asigură confortul și în sezonul rece. Restaurantele hanurilor turistice oferă turiștilor mîncăruri ale renumitei bucătărie românești, putînd satisface și dorințele turiștilor străini în privința unor preparate specifice bucătăriei din țara lor de origine.

Cine străbate Țara de sus a Moldovei nu se poate să nu se oprească la autentică stîină de la Ilișești (Suceava), unde se pot găsi și savura anumite specialități ciobănești. Asemenea liste de bucate cu specific de stîină poate găsi și turistul care trece pe la cabana Brusturet (Argeș), pe la Poeni (Iași) sau pe dealul Fișer (Brașov). Oaspeții „Hanului din Sălcimi” (Ialomița) sau cei ai „Sălașului de la Râscrucă” (Arad) sînt încîntați să vadă cum se pregătește și cum se coace piinea în cuptoare speciale. Și tot atît de încîntați sînt și acei ce drumeînd pe plaiurile dobrogene, au întîlnit vestitele colibe din Pădurea Babadag (Tulcea), unde tarafurile de lăutari cîntă ascunse în copaci, fapt ce le dă o notă în plus de atracție și pitoresc. Cu aceeași inventivitate și fantezie sînt întâmpinați turiștii și la unitățile „Căprioara” (Tulcea), Măcăsari (Dimbovița), sau Ionești (Vilcea), unde pot lua chiar masa pe niște platforme instalate între ramurile pomilor. Din aceeași grijă de a oferi oaspeților satisfacții cît mai diverse, cooperarea de consum a construit și amenajat și numeroase unități destinate să devină puncte de atracție prin însăși faima lor evocatoare a unor vremuri de odinioară și a unor întîmplări intrate în legendă. Ele oferă călătorului posibilitatea de a vedea și de a petrece cîteva clipe în amănunțimea ce le făcuse această faimă. Cine nu a auzit de vestitul Codru al Vlăsiei? Pe șoseaua București—Ploiești, în deasă pădure Românești, rămasită de codru legendar,

s-a deschis, în desișul umbros al copacilor, un frumos restaurant cu grădină, cu terasă și cu o sală specific românească în adevăratul înțeles al cuvântului, avînd pereții decorați cu motive folclorice din partea locului; în vecinătatea restaurantului a fost amenajat un camping. Sau cine nu a auzit de renumitul „Han al Ancuței?” Grijă de a oferi turiștilor o ambianță cît mai specifică zonei turistice respective, a călăuzit cooperația de consum și în crearea altor genuri de localuri.

În drumul său spre mirificul litoral românesc turistul va fi întâmpinat — de pildă — de „Popasul Sinești” și de restaurantul „Stejarul” din Pădurea Malu, binevenite oaze de verdeață, răcoare și odihnă în întinderea toridă a Bărăganului. Sînt unități de alimentație în stil local, iar căsuțele cochete instalate în campinurile din imediata vecinătate își oferă confortul celor ce doresc să înopteze în preajma lacului. S-ar mai putea aminti, pe șoseaua București — Ploiești — Brașov de restaurantul cu grădină de vară, cramă și camping de la Săftica, de construcția în beton și sticlă, a braseriei Snagov sau de braseria Breaza, o adevărată vilă înconjurată

de semeția brazilor. Consemnînd popasul „Hanul Conachi” — (Galați), terasa Rădășeni (Suceava), hanul „Piatra Craiului” (Bihor), Cabana „Piatra Scrisă” (Caraș Severin), hanul „Simbra Oilor” (Satu Mare), cabana Bucin (Harghita), restaurantul cu cramă „Dealul Viilor” din Bălăușeri (Mureș), Cabana Bătuța (Arad) sau unitățile de la punctele de frontieră Stamora—Moravița, Negru Vodă, Siret, Halmeu, Nădlac, Albița, sîntem departe de a fi epuizat întreaga listă a unităților puse de cooperația de consum la dispoziția turiștilor.

Dezvoltarea continuă a turismului în țara noastră obligă și de acum înainte cooperația de consum să aibă permanent pe primul plan al preocupărilor sale păstrarea bunului renume de gazdă pricepută, cîștigat pînă acum în rîndurile turiștilor. Tradiționala și generoasa ospitalitate a poporului român trebuie să rămînă de neșters în amintirea tuturor celor care ne vizitează țara, întregind admirația lor pentru frumusețile naturale fără pereche ale patriei noastre pentru comorile ei de artă și cultură și pentru irezistibilul efort spre progres și civilizație al întregului nostru popor.

La „Hanul Ancuței”

RENASC TRADIȚII DE DEMULT

Poate va fi fost aieva; poate că o fi existat doar în plămuirea lui Sadoveanu. Vorbele lui moș Leonte Zoderul răzbat limpede din paginile cărții, așa cum le va fi rostit într-o toamnă aurie, cînd, odată cu pogorirea poloboacelor în hrube, începeau la Hanu'Ancuței serile lungi de povești, ce nu conțineau decît tirziu la cîntatul cocoșilor. „Socot eu, cînstite comise Ioniță, că nu se mai găsește alt han ca acesta cît ai umbla drumurile pămîntului. Așa ziduri ca de cetate, așa zăbrele, așa pivniță — așa vin — în alt loc nu se poate”.

Astfel îmi închipuiam hanul așezat la răspîntie de drumuri, de mari drumuri comerciale, ce legau pe Valea Siretului Țara de Jos cu Țara de Sus și Iașul de Piatra Neamț, trecînd pe la Tupilați, peste apa Moldovei. Iar pe Ancuța, spiridușul sprincenat cu catrința prinsă-n briu, care făcuse cu meșteșug faima hanului său, o vedeam stînd în prag, rezemată de ușor, aurindu-și obrazul la mingierea blîndă a soarelui de toamnă, așa cum i se va fi înfățișat comisului Ioniță în ceasul unei plăcute aduceri aminte.

Dar strălucirea hanului cu ziduri de cetate s-a transformat, odată cu scurgerea anilor, în ruină și paragină, pentru că în 1943 o mină nechibzuită să dărîme aproape tot din ceea ce mai rămăsese.

Încărcat de povara închipuirilor, adevărate sau nu, am poposit, suind spre Fălticeni, la Hanul Ancuței.

Din pioșenie pentru amintirile trecutului, Hanul Ancuței a fost reclădit pe temeliiile vechii clădiri spre mulțumirea și bucuria drumetului care străbătînd această parte a Moldovei găsește aici loc de odihnă și veselie. „Pe locul vechiului han ce s-a ridicat în 1718 și risipit cu ani în urmă s-a clădit cîstîndu-se slova românească a marelui Sadoveanu, noua construcție. Fie să rămînă loc de vrăjit popas și desfătare sufletească pentru toți călătorii pămîntului sau veniți de la alte meleaguri”. Cuvintele săpate în placa de marmoră albă

de la intrare sînt nu numai o invitație, ci și făgăduială reînnoșării unei tradiții. Construcții s-au străduit să redea aïdoma înfățișarea vestitului loc de popas din vremea lui Mihai Vodă Sturza și, după confirmări autorizate, se pare că au reușit. Uncheși de prin părțile Romanului sau Fălticenilor, de pe la Vinători ori Tupilați își mai dau binețe la o ulciică cu vin, amintindu-și de anii de demult și de hanul de altădată, toți găsind în noua construcție copia fidelă a celei vechi. Poate doar becul electric atîrnat de tavan în locul opaișului umplut cu seu, sau locurile de parcare pentru autoturisme, acolo unde fuseseră șoproanele care adăposteau boii dejuțați de la chervanele împovărate cu mărfuri, ori alte cîteva însemne ale confortului contemporan să nu se mai potrivească cu ceea ce a fost în vremea de demult. În rest, totul pare să reînvie atmosfera în care și-au depănat istorisirile moș Leonte Zoderul, comisul Ioniță de la Drăgănești, căpitanul de mazili Neculai Isac sau moș Zaharia fîntînarul. Și forma construcției și ferestrele mari cu obloane și zăbrele de lemn, și șeile și căpestrele atîrnate de balustrade și carul țărănesc cu butoiul de vin, și hornul cu grătarul moldovenesc, și pivnița plină de vinul vechi și aromat. Pînă și numele hangetei a rămas neschimbat, și nu-i lucru de mirare că la port și la iuteală noua Ancuță seamănă bine cu surata ei de peste veac.

Se frig pui la proțap și hartane de berbec și se bea vin adus din Țara de Jos — și domnește o atmosferă de nespūsă veselie, care arată cît de deschisă și de optimistă este firea moldovenului.

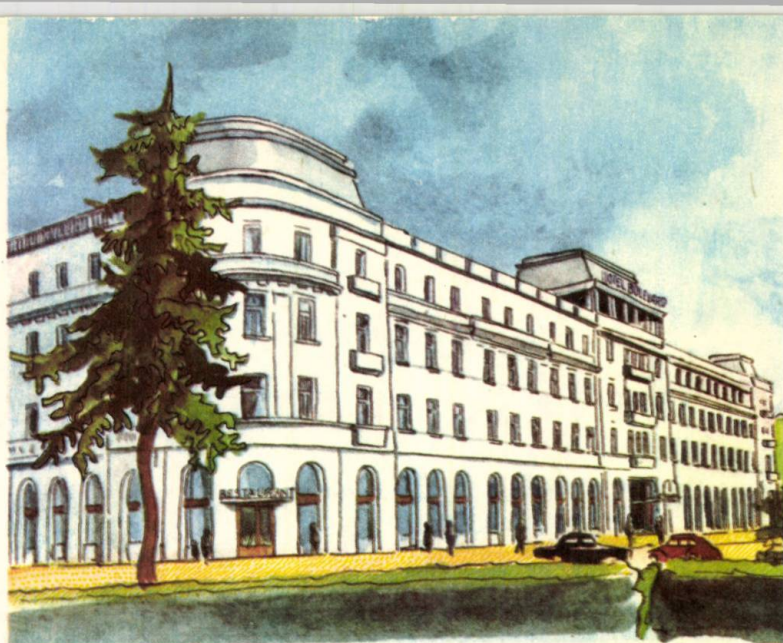
Călătorule, dacă ai drum spre ținuturile Sucevei, fă un popas pentru un ceas sau pentru o noapte la Hanul Ancuței. Vei împlini o datină străveche și vei împărtăși vorbele marelui iubitor al acestor locuri: „Tare mă bucur să văd chef și voie bună în Țara Moldovei”.

O ilustrație vie
pentru filele
de istorie
a Evului Mediu

Un oraș
declarat
monument
istoric

Un muzeu
mai vechi decât
vestitul Louvre

ACESTA ESTE SIBIUL!

Gazdă ospitalieră,
confort și o bucătărie
de prim rang la
hotelurile-restaurant

BULEVARD
și
ÎMPĂRATUL
ROMANILOR

Berăria
BUFNIȚA
și Crama
SIBIUL VECHI

Ascensiunea LUI BUHL PE NANGA PARBAT

Nanga Parbat! „Muntele Groazei“, „Muntele Asasin“, „Muntele Destinului“, o întreagă mitologie împodobește prestigiul incomparabil al acestui al zecilea și cel mai primejdios pise al lumii. Șapte expediții înfrinte, 31 de victime omenеști aleătuiau palmaresul însingurat al gigantului, cînd, în noaptea de 3 iulie 1953, simplu și fără emfază, un om a hotărît să-l înfrunte singur realizînd astfel cea mai impresionantă performanță din analele alpinismului și, poate, unul din cele mai splendide acte de îndrăzneală din istoria omenirii.

Numele lui este Hermann Buhl. Din cartea sa autobiografică „Opt mii de metri în sus și în jos“, reproducem descrierea acestei ascensiuni unice, cu regretul că lipsa de spațiu ne-a obligat să ometem numeroase pasaje și, mai ales, relatarea eboririi, eu nimic mai puțin impresionantă, după teribilul bivuaе petrecut în aer liber la 8000 m altitudine.

Oboseala pune stăpînire pe mine și încere să adorm înainte de a cădea pradă tusei de altitudine. E ora 8. Dar nu pot adormi. Fără să vreau, reiau mereu aceleași gînduri obsedante; noaptea, creerul este supărător de activ. Gîndurile mele sînt mereu acolo sus, pe drumul spre vîrî. Ce va fi mîine? O mie două sute de metri altitudine ne separă încă de pise; în linie aeriană, 6 km. Este o distanță enormă, un parcurs cum nu s-a mai realizat niciodată în Himalala. Dar ce putem face? Partenerii nu mai pot merge. Vom încerca.

Întins alături de mine, Otto pare să doarmă. Bruse, izbuenеște o furtună violentă, care

zgîlție pereții de pinză și mă împinge treptat pînă în mijlocul cortului. Vîntul suflă eu forță de uragan peste creastă și mătură fața de sud eu gemete de animal. Cortul nostru este la numai cinci metri de cornișă și dincolo se adîncește prăpastia gigantică.¹ Nu l-am fixat decît eu țărșii seurși obișnuiți. X-am contat pe o asemenea furtună. Va trebui să reziste cel puțin această noapte.

Orele trec și reflexiile mele continuă. Nu pot să adorm. După miezul nopții furtuna se domolește puțin. Mă uit la ceas: douăsprezece și jumătate. Încă prea devreme. Am fixat plecarea la ora două. Trebuie să dispunem de timp, dacă vrem să nu ne surprindă noaptea. Înfine, e timpul; acul fosforescent indică ora unu. Mă îmbrace complet în sacul de dormit, inclusiv bocancii, fixez solid partea de jos a pantalonului, înfășor benzile moletiere, care m-au servit excelent pînă acum. Astăzi îmbrace în plus pantalonii de protecție din Ninox albastru. Am pus pe dedesubt trei tricouri.²

După cîteva tentative primul acceptă să funcționeze, în curînd, băutura caldă e gata. Unu și jumătate, e timpul să-l seol pe Otto. — Sus, Otto, e timpul!

¹ Fața de sud a lui Nanga Parbat formează cel mai înalt perete al lumii: aproape 5000 m diferență de nivel (n.t.)

² Toate expedițiile himalaiene de după război au folosit echipament ultraperfecționat, creat de oameni de știință și verificat în laboratoare speciale. Echipamentul lui Buhl este, dimpotrivă, atît de primitiv, încît intenția sa de a atinge vîrful ar apărea ca o pură naivitate, dacă rezultatul final, cu atît mai incredibil, n-ar șterge această impresie (n.t.).

Niciun răspuns, nici cea mai mică reacție. Doarme, într-adevăr, atât de adine? Intervin mai energie, îl zgâlțîi: „N-ai? E aproape două, trebuie să plecăm!” — Otto mormăie câteva cuvinte înecate. Înțeleg numai: „Prea devreme, ieri am zis că la trei...”

— Ce-i cu tine Otto, n-ai chef de cățărăt?

— Nu, n-am chef deloc... — mormăie el din sacul de dormit. Asta îmi ajunge. Pregătesc sacul ca să ure singur. Vir înăuntru slănina, o cutie de Dextro, una de Ovospport și câteva napolitane, apoi haine calde, aparatul meu Agfa Kodak (spre regretul meu, nu mi s-a făcut încă onoare unui Leica special de expediție), mieul biden cu ceai de coca adus de Ertl din Bolivia. Colțarii, un coșnet de fructe uscate și drapelul pakistanez pe care Ertl mi l-a remis ieri. În sfârșit, voi duce sus fanionul meu tirolez, așa cum, Kuno și eu mine, le-am promis colegilor noștri de club, la plecarea din Innsbruck.

Pe cînd mă pregătesc să ies din cort, la două și jumătate, iată că Otto se ridică. Un scurt dialog: da, vine și el. Pun slănina în sacul lui, ca să nu ear tot singur.

„Ai să mă ajungi repede. Plec înainte să fac pîrtie”. Și părăsește cortul.

Vîntul a căzut. Înaintez sub un cer magnific, plin de stele. Frigul este teribil. Luna e pe cale să apună. Seceea ei subțire aruncă o lumină fantomatică pe creasta care duce la Șaua de Argint, arc scinteietor, întins între cele două tancuri întunecate.

Pioletul dispăre în dosul cadrului rucsacului. Cele două bețe de schi îmi servesc de sprijin. O zăpadă proastă, eu erustă, îmi face înaintarea dificilă. Sper că nu va dura prea mult. Urc pînă la creastă, dar zăpada este mereu aceeași. Brusc, o umbră ghiațică. Înalt cît un Blockhaus, un perete de zăpadă se ridică în fața mea: este Schaumrolle, gigantică formație de cornișe. Aici se găsea, în 1934, tabăra VII. Erau aici 14 șerpasi de prima clasă, și mai sus, pe Șaua de Argint, un alt grup cu 11 șerpasi. Totuși, această expediție, alcătuită din alpinști remarcabili, s-a terminat cu impresionanta tragedie pe care o cunoaștem. Mă cuprind gînduri negre. Dar nu trebuie să te gîndești la moarte. Mai ales cînd ești singur.

Printr-un culoar abrupt, urc pînă la creastă. Zăpada e mereu supărător de adineă. În fine, calitatea ei se ameliorează, dar acum înclinația pantei a crescut. Ghicesc în dreapta o prăpastie

adineă, nu vād deit o gaură întunecată. Vîntul a înghețat zăpada pe creastă. Slavă domnului! Da, ea devine chiar așa de dură încît sînt nevoit să-mi pun colțarii. Apoi mă izbește un vînt tăios, care ureă din peretele de sud. Întore fața și încere să deviez spre versantul nordic. Urmează câteva trepte foarte înclinate. Ocolesc prin stînga cornișei gigantice surplombate. Dau din nou peste zăpada adineă, acumulată de vînt. Apoi, un nou culoar abrupt. La dreapta și la stînga se ridică, sentinele întunecate, siluetele citorva tunuri de stineă. Nu vād mare lucru, dar știu că aici mi-ar fi de-ajuns un pas lateral, ca să dispar într-un abis de mii de metri. Luna s-a așezat după Șaua de Argint, dar îmi găsese eu ușurință drumul. Traversez pante înclinate, pe versantul nordic și sînt foarte mulțumit de ritmul în care înaintez: două respirații pentru un pas; este minimul posibil la această altitudine. Creasta devine mai abruptă și mă apropii de stîncile Arcului de Argint sting. Spre nord-est apare o dungă luminoasă, apoi globul de foc al soarelui se ridică înec deasupra Munților Karacorum. Ziua promite să fie splendidă. Cerul este limpede pînă în fundul orizontului și în vîi plutește o ceață ușoară. Oamenii dorm încă acolo jos.

E ora 5. Mă așez în zăpadă și mîșine câteva napolitane. Contemplu jocul de lumini al aurorei. O lume de miracole mi se dezvăluie puțin cîte puțin. Un spectacol de vis se oferă ochilor mei fermecați. Un larg turn stincos: trebuie să fie virful Mustagh; la dreapta un număr încaleulabil de munți întunecați, care seamănă cu Dolomiții. Mă întore cîțiva pași. Jos, disting acum un mie punet: Otto. Cam la o oră în urma mea.

Soarele e deja puternic și mă încălzește plăcut. Linia elegantă a Șelei de Argint pare foarte aproape. Scinteiază ceva acolo. Să fie ghiață vie? Dacă totul merge bine, într-o jumătate de oră va fi sub colțarii mei. Deasupra mea atîrnă cornișe gigantice. Pornesc din nou. Din nou erustă, valuri de zăpadă, o zăpadă moale sub care sînt un strat înghețat. Apoi linia scinteietoare: ghiață vie! Cioplesc prudent treaptă după treaptă. Cu toată grija, căci cea mai mică neatenție, cea mai ușoară alunecare, m-ar expedia două mii de metri mai jos, lîngă tabăra II.

Crezusem că voi fi sus într-o jumătate de oră. Urc de o oră și Șaua de Argint rămîne mereu la aceeași distanță. Este efectul aerului rarefiat, care dă iluzia apropierii și suprimă orice posibilitate de estimare. Abia după două ore ating o imensă întindere de zăpadă: îngrămădiri formate de vînt, înalte de mai mulți metri și, la mijloc, o ghiață albastră, scinteietoare: Șaua de Argint, poarta spre virf! Mă grăbesc nerăbdător. Ce mă așteaptă mai departe? Dar panta e mereu foarte înclinață. În față se ivește în sfîrșit, un virf înzăpezit, care crește mereu. Este virful premergător!

Zăresc acum și platoul înalt, imensă întindere de zăpadă. Sint pe marginea Șelei de Argint, la limita platoului înalt, la 7450 m altitudine. Mă trîntesc în zăpadă. Beau o înghițitură din bidon. Otto este exact la începutul traversării. La dreapta și la stînga, două tancuri puternice: Acele-de-Argint. Cel de la vest e foarte ascuțit, îmi vine aproape să-l escaladez. Lanțul Hindușilor și al munților Karakorum se ridică deasupra șerpuirii Indusului. Și foarte departe, în fund, trebuie să fie Pamirul, Rusia!

Nu pot să stau prea mult. Drumul e încă lung, să nu pierd timpul. Reflectez repede: să-l aștept pe Otto? Nu, mă va ajunge ușor. Urmează pasaje teribile de obositoare, adevărate „montagnes russes”³, o cursă cu obstacole peste trepte de cițiva metri.

Mă sprijin pe bețele de schi și sar din treaptă în treaptă. Oare va continua așa trei kilometri? Nu pare chiar așa de lung... E destul de lung totuși... Din ce în ce mai lung... Interminabil... Mă invadează înecut oboseală de plumb. Nu mă mai recunosc. Ce se întîmplă? Altimetrul indică 7500 m. Știu că mulți alpinști s-au menținut încă în formă la această altitudine, eu toate că nici ei n-aveau aparate de oxigen. Iar eu sint foarte bine acomodat cu altitudinea. Dar fiecare pas cere acum 5 respirații. Mersul mă epuizează. Soarele arde, e prea cald, o căldură înăbușitoare! Temperatura de radiație o fi de vină? E straniu, zăpada nu se topește, aerul e rece, dar soarele dogorește nemilos, îmi deshidratează corpul, usucă mucoasele și mă încarcă cu încă o sută de kilograme. Din ce în ce mai greu suportabil. Mă așez în zăpadă, mă odihnesc, încerc să mănăne,

dar nu pot înghiți nimic. De-aș avea măcar slămina la mine. Îmi imaginez că aș putea-o înghiți. Dar e în sacul lui Otto. Hai, mai departe...

Îmi adun cu greu forțele. Opririle mele sint tot mai frecvente. Mă trîntesc pînă la marginea platoului, poate întîlnesc vîntul rece din fața de sud. Dar aerul este incredibil de calm. E întodeauna așa în zilele care preced musonul? Englezii au profitat și ei de această perioadă pe Everest. Sint cele cîteva zile ale anului cînd nu e vînt la această altitudine. Dar este, în același timp, o perioadă primejdioasă, căci furtunile izbucnesc fără tranziție. Mă gîndesc la Aschenbrenner și Schneider, care, acum 19 ani, ajunseră pînă aici, sub virful premergător. Fumul pipelor lor urea drept spre cer. Dar, a doua zi, s-a dezlănțuit infernul.

Panta se ridică spre virful premergător. E ora 10. Zac întins pe zăpadă, cu fața îngropată în ruesae și gîlîi, gîlîi, nu mai sint bun de nimic... Jos, pe Șaua de Argint, un punct... e Otto. Ar fi grozav dac-ar fi aici! Nu numai din cauza slăninii. Sint atît de obosit! O fi numai foamea și setea, sau am intr-adevăr rău de altitudine? Văd acum, aproape orizontal pînă la Strunga Bazhin; parcă n-ar fi departe. Dar, între ea și mine, un perete striat de stînci verticale: Fața de sud. Să mă aventurez acolo, singur, ar fi sinucidere. Cum aș putea ocoli virful premărgător? Întore problema pe toate fețele. Poate, pe versantul de nord? Aș putea fi înapoi diseară. Dar pentru asta trebuie să mai desear din echipament. Sacul e prea greu. Jos ar fi o nimică toată, dar aici fiecare gram contează. Alimentoarele nu mă interesează, de vreme ce tot nu pot înghiți nimic: vor rămîne, deci, aici. O ultimă privire spre Otto. Punctul pare acum imobil.⁴ Dar nu pot aștepta.

Pun sacul la adăpost într-o adîncitură sculptată de vînt, înăfător hanoracul în jurul soldurilor și prind pioletul sub el, ca o sabie. Bidonul, îmbrăcămintea de rezervă și fanioanele dispar în buzunare; aparatul de fotografiat în bandulieră, apoi iau un film de rezervă și, sprijinindu-mă în bețe, continui drumul. Îmi amintesc brusc că am uitat pulovărul gros în sac... Dar n-am putere să mă întorc. Mă împac zicîndu-mi că pulovărul subțire pe care îl am pe mine o să-mi ajungă. Voi fi oricum aici diseară. În primul moment mă simt ușurat, dar cîrind simptomele revin. După fiecare haltă îmi trebuie un efort de voință considerabil ca să-mi reiau drumul. Aș vrea să mă cule în zăpadă să dorm. Fondul întunecat al văii Indusului îmi odihnește ochii. Mi-aș scoate ochelarii, dar este imposibil, chiar pentru a face o poză. Lumina este prea vie. Din timp în timp, apar crevase izolate, mici și ușor detectabile, pe care le evit cu grijă.

Sint deja la 7800 m, deci chiar sub virful premergător și pentru a traversa versantul

³ În limba franceză în original (n.t.).

⁴ Epuizat, bavarezul Otto Kemper adormise în zăpadă (n.t.).

nordic al acestuia trazez prin circui interminabile pirtia mea solitară. Cînd privesc înapoi îl văd încă pe Otto, mic cit o gămălie de ac, în spatele Șei de Argint. Pare să fi renunțat. Îmi voi continua, deci, singur drumul. Aș putea, desigur, să mă mulțumesc cu virful premărgător, pise virgin de 7910 m, care constituie o elevație respectabilă. Dar nu ajunge.

Circuirile se succed. La 40 de metri sub virful premărgător ating o mică strungă. O rampă scurtă conduce de aici la acest virf. Dar nu o ure. Trebuie să-mi menajez forțele. Deduc subul meu. Strunga Diamir este o trecere sigură, dar implică o pierdere de altitudine. Ar trebui să pot cobori de aici direct la Strunga Bazhin. Mă oprește un perete stîncos abrupt. Pămînt nou, pămînt necunoscut, pe care n-a mai căleat nimeni. Mai jos, zăpada în pantă abruptă, căreia îi urmează o creastă stîncoasă așezită, un perete de dale stratificate, traversate de câteva culoare și, în fine, acolo sus, umărul. Sufăr moralmente pierzînd altitudine. De-aș fi sus, pe umăr! Cobor un culoar, traversez spre stînga peste o serie de blocuri și ajung în fața unui perete vertical de stîncă, aparent imposibil de trecut. Abia mă mai țin pe picioare. Mă așez mereu pe bolovani, aș vrea să dorm, sînt teribil de obosit, dar merg. Tîlul mă atrage mereu, o forță secretă, demonică mă împinge înainte, mă face să pun un picior în fața celui alt.

Ure din nou și încerc ceva mai sus, poate găsesc aici o posibilitate. Culoare abrupte coboară, încăleate de ghiață. Apoi aceeași problemă, chinătoare: dacă continui după acest țane, voi avea mai tirziu puterea să revin? Mă gîndesc atunci la Pervitin⁵. Știu ce efect produce, dar cunosc și reacția inevitabilă și dau o adevărată luptă cu mine însumi. Corpul meu îl reclamă cu sete, spiritul meu îl respinge. Poate voi putea totuși merge pînă la Strunga Bazhin fără el.

La ora două, am atins, în fine, această depresiune adîncă, care, separă virful premărgător de virful principal, la 7820 m altitudine. Cad în zăpadă, epuizat. Foamea îmi roade stomacul, setea mă torturează, dar trebuie să păstrez ultima înghițitură cit mai mult timp posibil. Poate că Pervitinul m-ar ajuta să rezist. În câteva ore voi fi înapoi și efectul va dura, desigur, pînă atunci. Încă nehotărît, iau două tablete. Aștept efectul, dar acesta întîrzie să se producă. Nu simt nimic. Sau, poate, fără asta nu m-aș fi putut ridica din zăpadă? Cu drogurile, nu știu niciodată.

Îmi adun forțele. Ure de-a lungul unei gigantice galerii de cornișe și, drept în fața mea, se ridică acum creasta stîncoasă, care conduce la umăr. Am privit-o adesea din tabăra IV, sau de la Capul-de-Maur fără să-i pot evalua exact dificultățile. Eram sceptic. Acum, pesimismul meu se vede confirmat. Creasta se

inalță îngustă, tăiată de câteva trepte foarte abrupte și sfîșiată de dinți așeuți. Dominată de turnuri stîncose, foarte puțin îmbietoare. Totul este plin de zăpadă și ghiață. Sus, o lamă de cuțit amenințătoare, apărută de o dantelă de cornișe. La dreapta, un perete de dale stratificate coboară câteva sute de metri spre versantul Diamir. Continuarea seapă privirii mele. La stînga este monstruoasă față de sud. Studiez, din obișnuință, posibilitățile peretelui din dreapta și descopăr câteva puncte slabe. Dacă creasta este impracticabilă, va fi, pentru mine, singura posibilitate de ieșire. Un palier stîncos, foarte abrupt, țîșnește brusc din zăpadă.

Sînt acum la baza crestei stîncose și privirea mea cade direct în depresiunea văii Rupal, cînei mi se pare mai jos. Înregistrez această imagine cu indiferență, deja prea apatie pentru ca asemenea impresii să mai poată acționa asupra mea. Poate o să mă simt mai bine pe stîncă, poate că escalada va fi o diversivne. Este, într-adevăr, dar numai pentru câteva momente. Apoi epuizarea reapare. Golit de puteri, trebuie să mă așez pe fiecare palier ca să-mi regăsesc suflul. Am atins acum Lama de Cuțit. Pentru a evita stîncile stratificate din dreapta, risc trecerea peste cornișe. Mă vor ține? Zărese printr-o spărtură prăpastia înfiorătoare, care cade spre sud: partea sa superioară, un perete nordic al Eiger-ului⁶. Cornișe elegante se întind, ca niște poduri în ruină, de la un țare la altul.

În fața mea, un dinte vertical. De-aș avea destulă putere! Mă cațăr, într-o fisură plină de zăpadă, citiva metri. Făcînd apel la ultimele forțe, ating creasta și rămîn întins pe o platformă, în căutarea suflului. Mă ridic. Virful, acolo în față, pare mereu la aceeași distanță. Este exasperant! Dar nu aș putea să abandonez! Devreme ce virful refuză să se apropie, privirea mea nu-l va mai căuta. Am să-mi aleg alte ținte. Fixez, deci, privirea pe un punct apropiat, la numai citiva metri și fac din el țelul meu provizoriu. Următoarea treaptă, o platformă, un turn de stîncă sînt singurele obiective pe care le măsoară ochiul; numai după ce le ating consimt să-mi împing cimpul vizual cu 10—20 m mai departe. Virful nu mă mai interesează. Nu mă mai gîndesc la el, nu mă mai gîndesc la nimic. Merg, merg, mă cațăr. mă cațăr iar, orele trec. Vreau doar să ure, absorbit de cei citiva metri care mă preced, pînă ce voi fi sus de tot, pînă ce nu va mai fi nimic deasupra mea. Ascensiunile mele anterioare m-au obișnuit să nu dau înapoi înalte de a-mi atinge țelul. Să mă întorc din drum, să renunț numai din slăbiciune, asta nu mi s-a întîmplat niciodată. Dar aici este vorba de altceva. Este o

⁵ Stimulent din categoria doopingurilor (n.t.).

⁶ Peretele nordic al Eiger-ului: cel mai redutabil perete al Alpilor, înalt de 1600 m (n.t.).

forță inexplicabilă, irezistibilă, care-mi constrânge corpul epuizat să înainteze.

În fine, umărul intră în cimpul meu vizual. Creasta se culcă și devine, totodată mai friabilă. Încep să cred că greul a trecut, când, pe neașteptate, dau peste un turn stincoș, un jandarm. Jandarmilor le place să încurve drumul, dar acesta pare decît să mă oprească eu totul. Se ridică, într-un salt de 60 de metri, aproape vertical, dintr-o breșă a crestei, abia marentă. Flancurile lui sînt acoperite de un strat perfid de gheață și zăpadă. Atît de aproape de țel, va trebui să mă dau bătut? Mi-e teamă că da! Să depășesc obstacolul prin escaladă directă mi se pare imposibil. N-am nici coardă, nici alt material de escaladă și, chiar de-aș avea, la ce mi-ar servi? Sînt singur! Fără să arune măcar o privire spre versantul de sud, încerc, este singura posibilitate, să ocolesc jandarmul pe la nord. Traversez un culoar de stîncă

friabilă. Gheața s-a instalat în el sub forma unei mici săritori verticale, extrem de casantă. Blocuri instabile de stîncă atîrnă pe flancurile muntelui. Ocolesc o creastă și, după 30 de metri, mă găsesc în fața unui perete surplombat. La cel puțin cinci metri dedesubtul meu, un culoar abrupt conduce pînă la înălțimea creștii. Dar cum să ajung la acest culoar? În sus, ea și în jos, el este limitat de pereți surplombați.

Joc totul pe-o carte. Fără a-mi scoate colțarii escaladez stîncă, din ce în ce mai abruptă, un gnais friabil de un brun ruginiu. O fisură îmi oferă singura posibilitate de priză. Îmi scot mînușile și blochez degetele în fundul fisurii, așa cum am făcut de atîtea ori în

munții mei natali. Dar aici trebuie să trec cît mai repede. Am de escaladat cîreca 10 metri. Colțarii se agață mereu în fisura îngustă, degetele amenință să-mi paralizese. Escalada e foarte dură, comparabilă cu pasașele dificile ale traseului Salzburg din peretele estic al Watzmann-ului⁷. Peisajul care mă înconjoară nu mai există pentru mine, am uitat chiar că sînt pe Nanga Parbat. O singură idee, dilatăta enorm, îmi umple spiritul: să trec!

String dinții, încă cîțiva metri foarte duri, degetele slăbesc, dar am atins o platformă. Sub mine peretele este vertical. Am fost, încă odată, la un pas de cădere. Dar nu sînt încă în culor. Singurul drum spre el este un prag lat de-o palmă, care traversează un perete ușor surplombat. Acest prag oferă cîteva prize vagi. Colțarii derapează pe stîncă spălată. Îmi adun încă odată toate forțele și, senzație stranie, golul de sub mine nu mă mai interesează. Tot universal s-a redus la zecă prize de mînă și de picior. Escalada mă absoarbe în întregime. Din nou o penibilă senzație de oboseală în degete, dar nu mă pot ocupa de asta. Cîțiva metri încă și văd, deja, deschizîndu-se liber, drumul spre umăr. Sînt în culor. Dar a fost o partidă!

Turnul este în spatele meu. După un scurt palier, o pantă de zăpadă abruptă se ridică spre vîrf. Nervii mei se descareă. Mă regăsesc pe Nanga Parbat. O sfîrșeală teribilă mă invadează. Cad epuizat. Încerc să respir, dau o adevărată luptă pentru aer. O fi efectul bine cunoscut al altitudinii, care se produce cu virulență, o fi numai setea? Fiecare metru cere o luptă incăpătînată. Forțîndu-mi voința continui și, în sfîrșit, ating marginea exterioară a umărului. La mai mult de 8000 m altitudine.

E ora 6 seara. Descopăr faptul cu groază. Crezusem că n-a trecut decît o oră de la Strunga Bazhin! Nu mai pot! Vîrfurile pare foarte aproape, dom rotunjit de zăpadă, la o zvîrlitură de băț, dar sînt incapabil să-l ating. E încă infinit prea departe pentru starea în care mă aflu. O ultimă înghițitură din bidonul meu îmi va da curaj.

Ceaiul de coca pare să-și facă efectul. Mă simt ceva mai bine și, abandonînd în spatele unui bloc de stîncă tot ce nu-mi este indispensabil, pornesc la drum. N-am păstrat decît pioletul, fanioanele și aparatul de fotografiat. Strivit de o oboseală teribilă mă tirase de-a lungul unei creste stîncease orizontale. Numai creierul meu mai comandă, creierul meu care nu mai știe decît să urce. Corpul a renunțat de mult. Ca într-un somn hipnotic, îmi continui înaintarea.

Versantul sudic se termină în pante foarte înclinate de gheață și zăpadă. La nord apare

⁷ Traseul, în cel mai înalt perete al Alpilor, pe care Buhl l-a parcurs singur într-o noapte de iarnă, ca antrenament și autoverificare pentru Nanga Parbat (n.t.).

un haos de blocuri masive, dezgolite. Panta nu e totuși prea înclinată. Faptul mă miră. Care poate fi cauza, oare vântul împiedică zăpada să se fixeze? Traversez culoare, scurte plăci de zăpadă și trec cu dificultate grohotișul. Sint acum la baza piramidei creștetului. Deasupra mea văd un promontoriu stîncos, cel mai înalt punct pe care-l pot distinge. Virful trebuie să fie în spatele lui. La ce distanță? Voi fi în stare să merg pînă acolo? Această întrebare chinuitoare mă frământă într-una. Nu mai pot sta în picioare, nu mai sint decît o epavă umană. Tirindu-mă în patru labe, încet, mă apropil de acest promontoriu, plin de o așteptare insuportabilă. Ce-o fi dîneolo de el?

Surpriză agreabilă! Nu mai e decît o mică adîncitură, apoi o pantă scurtă de zăpadă, cițiva metri abia și fără probleme.

Și acum, mă aflu pe punctul cel mai înalt al acestui munte, pe virful lui Nanga Parbat! La 8125 de metri altitudine. Muntele nu mai ureă nicăieri. O mică suprafață de zăpadă, două cocoușe, apoi panta coboară în toate direcțiile.

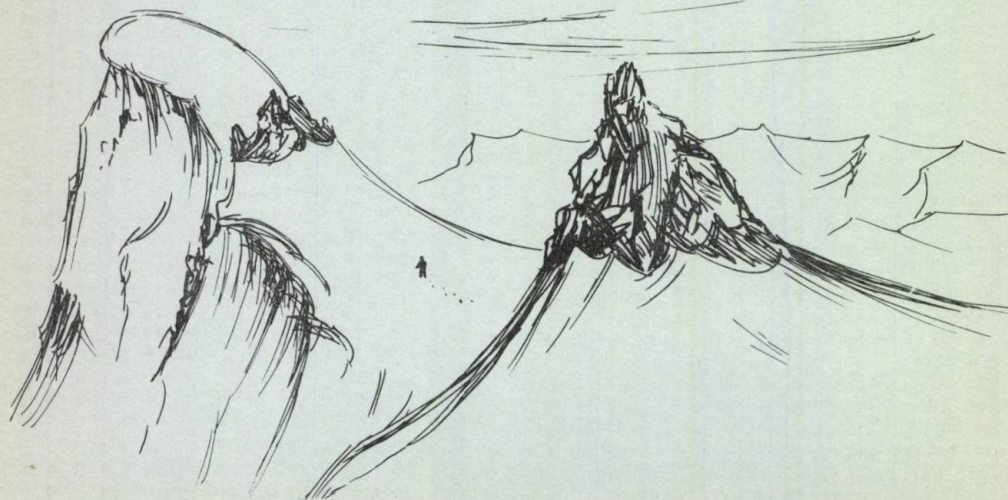
De cînd există pămîntul sint primul om care calcă pe locul acesta. Am atins ținta dorin-

țelor mele! Dar nu sint nimic din fericirea îmbătătoare, din exploziile de bucurie, de exaltarea pe care o dă victoria. Sint perfect înconștient de semnificația acestui moment. Sint distrus! Obosit de moarte, mă trîntesc în zăpadă, apoi, ca un automat, ca și cum aș fi învățat de mult timp aceste gesturi, înflig pioletul în zăpadă întărită de furtună. Am mers 17 ore, fiecare pas a fost luptă, o nespūsă constrîngere a voinței. Sint doar mulțumit că nu mai trebuie să ure, că nu mai trebuie să mă gîndesc la drumul de urmat, că nu mai privesc în sus, chinuit de întrebarea: voi putea merge mai departe?

Scot din hanorac fanionul meu tirolez și îl fîcsez pe conda pioletului. Soarele a atîns orizontul și trebuie să mă grăbesc, dacă vreau să fac cîteva fotografii. Îngenunchez. În primul plan, pioletul cu fanionul; în spate, Șaua de Argint, o parte din platoul înalt și prăpastia feței de sud. Jos au început să urre umbrele lungiale serii și pe Șaua de Argint disting clar valurile de zăpadă ridicate de vînt. Zăresc și creasta taberei V și, pe deasupra pioletului, foarte departe, foarte mici și înghesuite, virfurile din Hinducși și Karakorum.

Filmul s-a terminat. Îl rulez. Deschid cu multă precauție capacul aparatului, căci știu ce reprezintă aceste fotografii și încerc un film nou. Cu toată starea de epuizare, spiritul meu controlează cu precizie toate aceste operații.

Traducere de RADU SLĂVOACĂ după versiunea franceză („Buhl du Nanga Parbat“, traducere de Monique Bittebiere, ed. Arthand, 1958) a cărții lui Hermann Buhl: „Achttausend — drüber und drunter,“ München 1954.

Descrierea Transilvaniei și călătoriile europene ale umanistului român

Nicolae Olahus
(1493-1568)

Destinul lui Nicolae Olahus ilustrează una din paginile cele mai interesante ale istoriei culturii românești: vlăstar de boier argeșan statornicit în Transilvania, primește o creștere aleasă și, în temeiul vredniciei și capacității de care dă dovadă, ajunge una din personalitățile de seamă ale Renașterii la granița învecinării Europei cu orientul. Puțin cercetat, datorită slabei răspîndiri la noi a unei opere scrise de el în latină, limba științei și diplomației vremii, luminoasa figură a lui Nicolae Olahus a mai rămas sub oboroc și din cauză că înglobează o extraordinară varietate de sfere de preocupări; această bogăție reflectă de altfel în chip admirabil spiritul enciclopedic al marilor învățați renaștătoriști, dar solicită din partea posterității un studiu multiplu și specializat.

Aplecîndu-se astăzi asupra fiilor, cercetătorul descoperă bunăoară cu mult interes că Nicolae Olahus a fost, printre altele, și primul român celebru care a drumețit prin Europa: înaintea domnitorului Petru Cercel (1540—1590), a călugărului Ieremia Velahul (1566—1625), a stolnicului Cantacuzino (1650—1716), sau a spătarului Miclescu (1625—1714), el călătorește în țările apusului însoțind în pîrbegie pe Maria, regina văduvă a lui Ludovic II de Anjou, înfrînt și ucis de turci în bătălia de la Mohaci (1526). Itinerariul european al lui Nicolae Olahus ne este cunoscut din abundenta sa corespondență cu oamenii de seamă ai epocii: Erasmus din Rotterdam, Cornelius Scepperus, papa Clement VII și alții. Spicuind prin sutele de pagini ale scrisorilor, aflăm astfel că, după o călătorie de cîteva luni prin statele germane, în vara anului 1531, Olahus ajunge la Gand, în Țările de Jos, pe atunci posesiune a împăratului Carol Quintul, cumnat al defunctului rege Ludovic.

La începutul lui iulie, cărturarul se află la Bruxelles unde asistă la ceremonii festive în cinstea reginei văduve, al cărei secretar era. Călătorește apoi la Tournai, se întoarce ceva mai tîrziu la Bruxelles, unde trece o iarnă studiosă, aprofundînd cu rodnicie autorii greci și latini. Un document interesant îl constituie o scrisoare din 1532 în care Olahus mijlocește găsirea unei gazde pentru un student transilvănean sărac, purtînd numele de Ioan; acesta e primit în locuința canonicului Petrus Moguntinus, contra sumei de 42 de florini. Altă epistolă pomenește de o răsmeriță izbucnită la Bruxelles împotriva împilării. Din Brabant, Olahus pleacă în toamna următoare către Flandra și Franța, vizitînd printre altele universitatea din Louvain, cetatea învățăturii, și orașele Mons și Valenciennes; este surprins după aceea de un val de frig, iar francezii necunoscînd meșteșugul durării unor sobe călduroase, călătorul e nevoit să îndure tăria gerului cheltuind în trei zile — și fără folos — nu mai puțin de un filip de aur pentru lemne.

Anii petrecuți în Europa de apus (1531—1542) sînt pentru Nicolae Olahus ani de exil, în care amintirea meleagurilor pămîntești nu conte-

nește să-i stîrnească dorul de întoarcere acasă; în acest răstimp, la cererea reginei, alcătuiește o lucrare bine documentată despre țara din care se surghiunise în fața amenințării otomane. Avînd un caracter precumpănitor istoric, cartea lui, — terminată în 1536, dar publicată mult mai târziu — e o succintă privire de ansamblu asupra structurilor politice, sociale și economice ale teritoriilor depinzînd de tronul regilor unguri. De-a lungul cîtorva capitole, într-o manieră clasică, de istoric latin, Olahus înfățișează cu elocvență frazelor sobre care-i caracterizează stilul, pămîntul natal al Transilvaniei. Documentul are gravitatea reținută a unei comunicări științifice. Aflat la mii de leghe de locurile descrise, scriitorul are totuși limpede înaintea ochilor un tablou impresionant prin acuratețe și ordonare. De la distanță, Ardealul — ca mai târziu la Bălcescu — are înfățișarea unei citadele cu intrări puține: cele cîteva trecători carpatine. Prima imagine a țării e luată din zbor de rîndu-nică, fixînd rețeaua vitală a irigațiilor ei hidrografice: fiecare apă e descrisă în cursul ei cu meticulozitate, uneori cu comparații frapante: Arieșul de pildă e asemuit Tagelui Spaniei, de care îl apropie bogăția solzilor de aur vehiculați de prundișul albiei lui grăbite. Este interesant de remarcat cum pana lui Olahus a reținut cu precădere aspectele citadine ale Ardealului, enumerarea orașelor, cetăților și fortificațiilor presărate pe întinsul podișului transilvănean — de-a lungul apelor și în pragul trecătorilor — ocupînd un loc însemnat în descriere: Sibiu, urbea natală a cărturarului, e zugrăvită cu lux de amănunte strategice, topografice și edilitare; Făgărașul, „arx munitissima“, este privit ca un stătuțel în sine, ocîrmuit de un sfat boieresc valah; Oradea, împodobită cu edificii magnifice și apărată de metereze strașnice, e dominată de statuia ecvestră a regelui Ladislav, turnată din bronz. Lugojul e o adevărată citadelă, locuită de viteji; Timișoara străjuiește cu zidurile ei cîmpia Banatului; Alba-Iulia domină coturile Mureșului, cetățuia străveche și scaun episcopal vestit pentru catedrala somptuoasă. Castelul inexpugnabil de la Hunedoara, fortăreața înaltă a Devei, Clujul prosper și harnic, sau Brașovul tîrgoveților și negustorilor destoinici, vin să întregască imaginea unei armături urbane clădită cu pricepere și iscusință, adevărată coloană vertebrală a civilizației dezvoltate pe aceste meleaguri. Locuitorii cei mai vechi ai ținutului sînt urmașii coloniștilor romani, românii: Olahus apelează la dovezile linguistice epigrafice

și numismatice atestînd vechimea lor în Transilvania. Printre monumentele de proporții vorbește și de ruinele podului de la Turnu Severin, a cărui inscripție o și citează. Celelalte neamuri conviețuind în interiorul arcului carpatic sînt de asemenea înșirate; calitățile de robustețe și vitejie, hărnicie și pricepere interesează în primul rînd pe scriitor; bogăția armonioasă a solului și subsolului e prinsă plastic într-o enumerare din care nu lipsesc vinul, mierea, aurul, argintul, fierul, sarea, pădurile, cornutele, hergheliile de cai, vînatul și peștele; băile termale fac obiectul unei mențiuni aparte, cele mai prețuite fiind cele din ținutul Oradiei Mari. Din avuțiile mai osebite, savantul cărturar stăruie asupra aurului din Munții Apuseni, pomenind și scrisoarea unui cetățean al Abrudului în care se vorbea de găsirea, pe vremea aceea, a unei fenomenale bucăți de minereu, avînd mărirea unei pîini mari țărănești, dimensiunile normale fiind însă nuca, eventual oul. Țara Ardealului mai e faimoasă pentru frumusețea, iuțea și rezistența armăsarilor ei, superiori în multe privințe chiar sirepilor turcești, spune scriitorul. Un fapt senzațional, amintit de Olahus în capitolul XVII al operei sale este existența, în mijlocul pădurii umbroase ce acoperea întinderea dintre cetatea Timișoarei și graniță, — a unei uriașe cete de cerbi și căprioare, al căror număr s-ar fi ridicat, zice-se, la cîteva mii de exemplare, dar a căror hăituire și vîinare era mult stînjenită de așezarea acestei „rezervații naturale“ la jumătatea drumului dintre întăriturile turcești și cele ardelenesti. Umanist și cleric, Nicolae Olahus ajunge în ultima jumătate a vieții sale, una din figurile proeminente ale bisericii catolice din sud-estul european; întors din exil și înălțat la rangul de arhiepiscop de Strigoniu, colaborează activ la înființarea de așezăminte de învățămînt superior și mediu, de tiparnițe, școli și colegii, promovînd pretutindeni în această zonă a Continentului liniile înnoitoare care au dus la înflorirea culturii și spiritualității baroce, caracteristice secolului XVI.

Călătoriile și prietenii legate, lucrările elaborate de acest fiu al neamului nostru în cele mai diferite domenii de activitate ale spiritului omenesc — inclusiv descrierea geografică — au făcut dintr-însul una din gloriile necontestate ale trecutului nostru, neasemuit de variat în manifestări și în roade.

ANDREI BREZIANU

Un călător pasionat:

ION CODRU-DRĂGUȘANU

Dintre scriitorii români care au drumețit prin Europa veacului trecut, lăsând însemnări și jurnale de călătorie, Ion Codru-Drăgușanu rămîne o figură aparte. Fără să fi avut situația socială și materială a lui V. Alecsandri, Gh. Asachi sau Gr. Alexandrescu, el și-a creat ocaziile de a călători într-o vreme cînd, în lipsa căilor ferate, călătoriile implicau mari cheltuieli. Avînd accesul la vîrfurile aristocrației române și ruse, în calitate de secretar, — după cum afirmă: „De-acasă flăcău frumușel și luîndu-mă după lumea în care mă mișc, nu neglijez toaleta, măcar că nu alerg după modă...” —, el folosește orice prilej pentru a-și astîmpăra focul inimii călătorind, instruindu-se, culegînd un bogat material de viață, pe care-l va turna mai tîrziu în paginile cărții „Peregrinul transilvan” (1865), jurnal de călătorie care i-a asigurat un meritat loc în literatura noastră clasică.

Într-o societate în care blazoanele și titlurile erau totul, I. Codru-Drăgușanu — cu umorul caracteristic scrisului său — etala și el, cînd se găsea între aristocrați, dacă era necesar, originea sa nobilitară de... boier din Țara Oltului. Fiul lui Adam Plăieșu-Codru, „boier, plugar de frunte”, s-a născut în 1818 în Drăgușul Făgărașului. Boieria tatălui său se rezuma la plugul de lemn, păstoriarea turmelor de oi a celor mai bogați decît el și păstrarea la icoană a unui document din 1654, prin care strămoșul său Radu Codrea fusese înnobilit pentru fapte de arme. După terminarea școlii grănicerești din Vitea, la 17 ani, în iunie 1837, a trecut munții în Muntenia „pentru a cerca rotundul lumii”.

Flăcăul avea ca zestre „zece dinari în șerpar, puțină merinde în traistă și toiagul în mînă”. De la Cîmpulung, ajunge peste o lună la Călărașii-Vechi, unde, după terminarea dinarilor, slujește ca țircovnic la protopopul Andrei. În primăvara anului următor trece la Tîrgoviște sub oblăduirea boierului Sache, ca preceptor al copiilor acestuia. Aici citește mult, se instruește, învață limba franceză, fapte care îi vor înlesni drumul spre cercurile aristocrației. În septembrie 1838 intră în București, unde, recomandat de protectorul său, își face relații în marile familii boierești.

Faima lui de tînăr instruit, cunoscător a mai multor limbi, ajunge pînă la curtea domnească. Astfel, nu poate surprinde faptul că domnitorul Alexandru Ghica, pentru călătoria sa prin Europa, l-a luat în suta sa și pe tînărul Ion Codru-Drăgușanu.

Acest moment marchează cea mai interesantă etapă a vieții sale. În octombrie 1838 Alexandru Ghica pornește într-o călătorie care va dura pînă-n mai 1839. Careta domnului, trasă de 12 cai albi, cu hamuri roșii, urmată de suită, părăsește capitala pe „podul Calîței” — Calea Rahovei de azi. O ceată de dorobanți, condusă de marele Agă însoți alaiul domnesc timp de o săptămînă, cît a străbătut satele și orașele țării, pînă la Ada-Kaleh, unde, după ce sînt salutați

de Pașă, trec în Banat. Aici fac cunoștință cu carantina de la Jupalnic, unde rămîn șase zile „omorîndu-și uritul” cu glumele unui bănățean.

Scăpați din carantină, trec prin Caransebeș, „stațiunea pretorială a legiunii grănicerești”, prin Timișoara — „fortăreață de frunte, foarte frumoasă, ca un pahar”, apoi a doua noapte poposesc la Seghedin, unde sînt tratați cu „păpicaș, ciulama națională maghiară”, apoi la Buda, care tocmai „luase baie la picioare prin revărsarea Dunării”.

Ajunși la Viena, Drăgușanu remarcă liniștea de pe străzi, în comparație cu zgomotul din București, unde vinzătorii își strigau marfa. Aici îl cunoaște pe Metternich, „vizirul Cezarului”, care venise în vizită protocolară la Domnul român. Despre vienezi remarcă că „sînt servabili și buni ca pînea”.

În ianuarie 1839 ajung la Milano, apoi — prin Lombardia și Veneția — la Roma. Despre șoselele din veacul trecut notează că în Germania sînt „macadamizate”, în Italia „estetice și luxoase, pe margini cu ploi piramidali, și borne kilometrice”. În Italia vizitează monumente de artă, teatre, muzee și învață limba italiană. Roma, cetatea eternă, visul de aur al fiecărui român din veacul trecut, îi întîmpină în plin carnaval, găsindu-i timp de 20 de zile.

Reîntors în București, dorul de drumeție nu-i da pace. „Nu putui rezista setei de noi experiențe și de o lună părăsii Bucureștiul cu junele principe G.G. care va să-mi arate Parisul și francezii la ei acasă.”

La sfîrșitul lui iulie 1839 ajunge la Paris, unde participă la festivitățile comemorării revoluției din 1830. Rămîne aici timp de opt luni, iar în paginile din „Păgînul transilvan” sînt descrise splendorile arhitecturale și festivitățile populare. „În privința moravurilor și a portului, Parisul este sufletul Europei, poate și mai bine”.

În luna septembrie, vizitează timp de opt zile Londra. „Nici o cetate nu posedă atîtea pieți ca Londra, și, mai toate, sînt patrunghiulare, de unde numele lor de square.” Vizitează Muzeul britanic cu toate piesele lui rare, grădina zoologică, box-hall unde „gladiatori englezi se luptau cu pumnul față-n față”. La întoarcere de la Londra pînă la Dover luară cai de poștă, un echipaj într-adevăr boieresc, patru cai și doi „poștalioni îmbrăcați în jachete stacojii, pantaloni de piele de cerb, cisme răsfrînte și pălării albe”. Cu un piroscaf ușurel au trecut Canalul Mîneci și au debarcat pe coasta franceză, la Boulogne sur Mer. De aici pînă la Paris călătoresc cu „diligența Lafitte, un car monstruos, încărcat cu 30 persoane, tras de cinci cai”. Despre caii diligențelor menționează: „Caii englezi merg la pas, cei germani la trap, cei francezi în galop, iar poșta românească a d-lui Tache Zissu în carieră, adică în fuga mare, fără diferență în timp și distanță”. La 15 decembrie 1840 sînt din nou la Paris, unde participă la reînhumarea lui Napoleon în Domul Invalizilor.

În februarie 1841 se părea că steaua norocului călătorului nostru a apus. Ajunge în conflict

cu patronul său, care-i refuză plata salariului cuvenit. Apelează la justiția parisiiană să-i facă dreptate. Procesul prilejuiește observații judicioase și usturătoare la adresa justiției din țările cutureate de el.

Rămăs fără resurse materiale în Paris, tînărul român se descurcă totuși bine. Cîteva luni funcționează ca învățător în apropierea capitalei, apoi în mai 1842 se angajează vinzător în anticariatul lui „M-me Blum-Rabejac”. Dar, după cîteva luni, dorul drumeției îl recheamă. Obține un pașaport turcesc pentru a se înapoia în țară, dar nu singur. O familie de aristocrați ruși și-l asociază ca secretar.

În iunie 1842 vizitează Nisa, insula Elba, insula Capri, golful Neapole. În septembrie se îmbarcă pe vapor la Genova și debarcă la Marsilia. În ianuarie 1843 — peste Alpi — ajunge la Frankfurt pe Main și apoi pe țarmurile lacului Leman, iar în aprilie la St. Petersburg.

Aici cunoaște viața mondenă din acest mare oraș rusesc. Tînărul era desigur agreat în societate, pentru că, după cum scrie, „Am între altele, un costum semi-oriental, care face furori cînd ieșim la plimbare cîmpenească cu un ciopor de copile. Cînd mă împotopinez cu fesul grecesc, ornat cu fir la umăr, apoi, altminteri, în barșun de mătasă, nu numai oglinda-mi face complimente, dar toate domnișoarele-și dispută prerogative de a mă avea de cavalier”.

Dar în societatea mondenă tînărul nu-și pierde firea, pentru că „Omul în societate e la locul său, și aici are să se acomodeze împrejurărilor, păstrînd simțul de onoare intact și ferindu-se de vițiu”. Puiul de țaran din Drăguș nu putea fi înghițit de moravurile aristocratice.

La St. Petersburg rămîne din nou fără slujbă, apoi, în urma unui anunț în ziare, este angajat secretar de un prinț rus și împreună fac o lungă călătorie prin Europa, cea de a patra a lui Codru-Drăgușanu. În rîstimpul iunie 1843 — septembrie 1844, vizitează astfel din nou Parisul, Elveția Londra și din nou Parisul.

La 26 ani se încheie cariera de drumeț a lui Drăgușanu. Devine discipol al lui Treboniu Laurian, funcționează ca profesor la școala din Ploiești, participă la revoluție din 1848 din Țara Românească. Se întoarce în Transilvania unde ocupă postul de vice-căpitan (prefect administrativ) de Făgăraș, deputat de Hațeg în dieta Ardealului, apărînd drepturile limbii românești în administrație. Înființează școala capitală „Radu Negru” din Făgăraș la 1 septembrie 1869; este ales vicepreședinte al „Astrei” și moare în octombrie 1884 la Sibiu.

Ion Codru-Drăgușanu rămîne o figură interesantă a drumeției românești, din veacul trecut. Însemnările sale de călătorie cuprinse în paginile cărții „Păgînul transilvan”, sub formă de scrisori, își păstrează și astăzi prospețimea și cuceresc pe cititor.

OCTAVIAN META

ORIENTAREA TURISTICĂ

... Noaptea instelată de iulie veghează somnul celor ce vor avea de parcurs miine un traseu greu. În curind, spre răsărit, cerul va vesti începutul unei zile noi...

La ora 5, în răcoarea proaspătă a dimineții, arbitrii adunați în fața cabanei așteaptă plecarea spre stații. La 5,22, prima echipă primește plicul cu harta, îl deschide cu înfrigurare și judecă drumul de urmat. La 5,30 prima echipă primește urarea de „succes, drum bun” și pornește spre primul obiectiv: Punctul nr.1. Apoi, pe un traseu greu, eu văi adânci și teren frământat, peste bușteni doborâți de furtună și pante abrupte, începi să eulegi posturile de control. Deodată, perdeaua pădurii bătrine ruginite și mincate parcă de molii, se dă la o parte; ea într-un basm, te prinde mirarea cum de ai ajuns într-o poiană atît de mare și luminoasă. Arbitrii stației te așteaptă cu nerăbdare. Drumul urmează pe brîna dintre stîncă și pădure, pe coasta sudică a Vîrfului cu Dor, la capătul căreia se înalță ca niște ace, uriașii Colți ai lui Barbeș. Drumul urmează șerpuit. Cobori în Valea Vîrteful Dorului și, aproape de Valea Izvorul Dorului, prăvălirea zgomotoasă a apelor vestește săritorea Vinturișului, asvîrlită în hăuri. Cu cît înalțezi de-a lungul văii, apele se liniștesc în ochiuri largi și adînci. După o creastă înierbată auzi lătratul ciinilor și vezi fumul primei așezări omenești din traseu: stîna din Vinturiș — stația II. Ca la orice stîncă, se găsește caș, urdă și, mai ales, jîntiță. Te rabdă inima să nu te răcorești cu jîntița aerioasă după atîta drum? Cu 8 minute înainte de a părăsi stația, arbitrul te pune în fața unei hărți noi. Traseul traversează un imens gol alpin cu pășuni bogate și cu brazi răzlețiți prin firele de vîi. Perspectiva către versantul opus, îndepărtat, al Ialomiței este măreață. Cheile Zănoagei, uriașe, își deschid porțile către cer. Dar pînă acolo mai e cale lungă. Peste muntele Vinturiș și de-a lungul Culmii Oboarele, un traseu de 30 de minute te poartă pe plaiuri minunate pînă la un grup de căsuțe curate, așezate pe spinarea lată a unui picior de deal.

La cabana Cheile Zănoagei, prima etapă a luat sfîrșit. Soarele ascuns după pereții înalți ai Zănoagei luminează încă destul de bine pitoreasca vale a Ialomiței, într-un amurg liniștit și odihnitor. În sala de mese a cabanei, locul stației de „sosire” l-a luat stația de „plecare”.

S-a inserat de-a binelea. E ora 9 cînd prima echipă pornește în traseu. Timpul parcă s-a oprit în loc, căci noaptea nu se lasă. Întreaga vale a Ialomiței pare a fi scaldată într-un amurg auriu. Pe cer a răsărit luna... Ca presărată cu lieurici, întreaga vale a Ialomiței este brăzdată de fasciculele cerecătătoare ale lanternelor. Peste tot se caută. Se caută științifice pe baza hărții și a direcțiilor date de busolă. De cele mai multe ori raza luminoasă

se oprește pe cartonul alb al postului de control. Pentru cineva care privește neutru, desfășurarea concursului de noapte rămîne de neînțeles. De unde atîta precizie în determinarea punctelor, atîta rezistență fizică și — la urma urmei — atîta curaj?

Pe la cîinci dimineață, cînd zorile mijese dinspre Obîrșia, Babele și Cocora, întreaga cabană — ziduri, concurenți, arbitri — ead într-un somn adînc și binemeritat: odihna unei

zile și nopți de efort fizic și nervos, depus până la ultima resursă pentru câștigarea luptei sportive...

Ce caută, la urma urmei, acești oameni care drumețesc în chip ciudat prin locuri pe unde de obicei nu calcă picior de om? De ce au lăsat poteca bătătorită și adăpostul cald al cabanei de dragul unui traseu greu, plin de obstacole și al unei nopți reci?

Rindurile ce urmează încearcă să alunge nedumerirea îndreptățită a celor ce n-au aflat încă destule lucruri despre acest tânăr și frumos sport, intim legat de drumeția, din care își și trage seva.

Turismul sportiv, turismul competițional, sportul pădurilor, crosul printre brazi, sînt cîteva denumiri ale unuia din cele mai captivante sporturi, cunoscut în țara noastră sub numele oficial de „orientare turistică”.

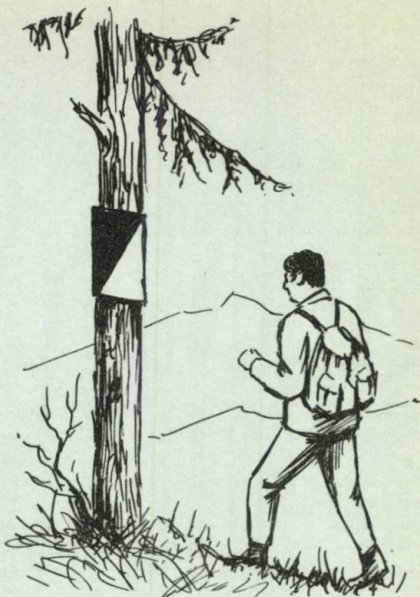
Veche de cînd omenirea, orientarea — activitate firească a omului în nevoia de a se mișca dintr-un loc în altul — s-a îmbogățit de-a lungul istoriei cu un arsenal de cunoștințe, mijloace și metode din ce în ce mai perfecționate. Omul, după ce a învățat să cunoască locul astrelor, a descoperit busola și a început să-și facă hărți. Descoperirile geografice, expedițiile spre „marginile” pămîntului, explorările geologice, eucerirea marilor virfuri nu ar fi fost posibile fără temeinice cunoștințe și mijloace de orientare.

Prima manifestare de orientare cu caracter sportiv cunoscută, apare însă abia spre sfîrșitul secolului trecut în țările scandinave. Desul de repede, orientarea în teren necunoscut îmbracă forma de întrecere sportivă, în majoritatea țărilor europene, iar de curînd, orientarea ca sport apare și peste marginile bătrînului continent, în America (S.U.A. și Canada). Printre țările europene în care orientarea ca sport se bucură de mare popularitate amintim: Suedia, Norvegia, Finlanda, Elveția, Austria, România, R.D. Germană, Ungaria, Cehoslovacia, Bulgaria, Uniunea Sovietică și, de curînd Marea Britanie.

În țara noastră, prima manifestare sportivă de orientare turistică a avut loc acum 21 de ani (1947), în Munții Zarandului sub auspiciile Confederației Generale a Muncii, din inițiativa unui grup de activiști ai Biroului de Turism și Excursii din Arad.

De-a lungul celor 21 de ani, concursurile de orientare au atras un număr din ce în ce mai mare de iubitori ai naturii care au găsit în practicarea acestui sport împlinirea multor

satisfacții cum sînt: cunoașterea frumuseților naturale ale patriei, cunoașterea tezaurului cultural, artistic și istoric al poporului, dezvoltarea fizică, desăvîrșirea unor calități fizice și morale ca rezistența, voința, curajul, stăpînirea de sine, inițiativa și, pe deasupra, confirmarea propriilor posibilități de a cunoaște și stăpîni natura și forțele ei.

Însușirea tehnicii de orientare și dobîndirea cunoștințelor multiple cu prilejul concursurilor de orientare constituie caracterul profund aplicativ al acestui sport, capabil a înarma cu cunoștințe și deprinderi pe viitorii geologi, topometri, exploratori, ghizi, constructori, ingineri, cercetători, militari.

Ce sînt de fapt concursurile de orientare turistică? Sînt întreceri individuale sau în echipă, care constau în parcurgerea unui traseu necunoscut dinainte și atingerea în teren a unor puncte figurate pe hartă, folosind în acest scop cunoștințe și mijloace de orientare. Criteriile întrecerii sînt calitatea orientării și timpul realizat. Pe scurt: câștigă cel care atinge cît mai multe puncte în teren și parcurge traseul în timpul cel mai scurt.

Punctele ce trebuie atinse pot fi posturi de control sau stații. Posturile de control sînt puncte materializate printr-un semn indicator (un carton roșu și alb de mărimea unei coli de scris) și un mijloc de control al atingerii locului (cutie-pușculiță, tichete, ștampile).

Stațiile sînt puncte marcante în teren, materializate atît prin semnul indicator al stației cît și prin prezența arbitrilor care verifică, cronometrează și calculează rezultatele pe secțiunea anterioară de traseu.

Clasamentul se face pe baza punctelor de penalizare pe care sportivul sau echipa le primește atît pentru neatingerea, posturilor de control, cît și pentru depășirea timpului acordat. În lipsa penalizărilor, sau la penalizări egale, cîștigă cel care a realizat timpul cel mai scurt.

În timpul concursului de orientare turistică, sportivul este puternic solicitat din toate punctele de vedere: fizic, intelectual și psihic. Efortul fizic pe care îl depune concurentul este determinat de caracteristicile traseului și de necesitatea de a acoperi acest traseu în timpul cel mai scurt posibil.

Efortul intelectual este cerut concurentului în tot timpul parcurgerii traseului, pentru rezolvarea problemelor de orientare și pentru alegerea judicioasă a drumului de urmat. O soluție greșită duce la cheltuirea unui efort inutil și invers, o soluție bine aleasă va contribui la economisirea resurselor fizice. Permițîndu-ne o glumă putem spune că nici într-un sport zicala românească „unde nu-i cap, vai de picioare” nu-și găsește loc mai potrivit.

Varietatea formelor de turism a determinat organizarea unor concursuri de orientare turistică originale — deocamdată neoficiale — unele dintre ele intrate în tradiția orientării turistice românești. Amintim concursurile de orientare turistice pe schiuri, concursuri de orientare prin folosirea mijloacelor de deplasare (barea, bicicleta, pe jos etc), concursuri de orientare turistică de lungă durată avînd ca temă traversarea unor masivi muntoși cu probleme de alpinism, organizarea bivouacului etc.

Orientarea turistică are avantajul de a îmbina în modul cel mai fericit latura educativ-instructivă cu dezvoltarea fizică și de a răspunde cel mai bine trăsăturilor specifice vârstei tineretului școlar și studențesc prin împlinirea dorinței de cunoaștere, de exploatare a necunoscutului, de a realiza ceva neobișnuit, de a învinge greutăți și obstacole neprevăzute în condițiile unui cadru natural plin de farmec. Se poate spune — pe drept cuvînt — că orientarea turistică este sportul care captivează pe oricine. Așa se explică de ce participanții „de ocazie” ai diferitelor concursuri au rămas credincioși orientării turistice și nu-și găsesse astîmpăr pînă la următorul concurs, iar cînd trecerea vremii așterne povara grea a anilor îi regăsim în rîndul animatorilor, organizatorilor și arbitrilor de orientare turistică.

... Privind feeria nopții cu lună și a lălmitei zgomotoase ce se zbate între stîncile ce-i strivesc din loc în loc mijlocul mlădios, îmi vine în minte nedumerirea unui moșneag pe care l-am întîlnit pe cînd „ridicam” un traseu: „Și barem v-a plătește bine pentru cît umblați și alergați?” Ori sfatul îngrijorat al unei bătrîne primitoare din Țara Moșilor în ajunul plecării în etapa de noapte, pe meleaguri necunoscute: „Da mai bine v-ați culca aici pe laviță și iți porni miine dimineață, că-i drum greu nu glumă”.

I-am explicat că-i concurs de noapte. A înțeles bătrîna că-i „de noapte”, dar... „cel puțin să porniți toți odată, că se strică vremea și mai umblă și jivine prin pădure”.

Într-adevăr, vremea s-a stricat, jivinele au umblat, dar noi pe la ceasurile 3 de noapte eram pe traseu, răzlețiți la depărtare de sute de metri unul de altul.

Bănuiesc că moșul a înțeles care-i „plata” atunci cînd l-am întrebat dacă-l plătește cineva cînd doinește din fluier, ori cînd stă seara pe prîspa casei și cată spre cerul înstelat de august.

Ing. R. REYL

membru în biroul Federației Române de Turism-Alpinism

Masivul Postăvarul

1. Hotel Poiana — Stejăriș — Casa Arlus (Brașov) — marcaj: triunghi galben; durată de mers: 3 ore.
2. Restaurantul Capra Neagră (Poiana Brașov) — Cabana Postăvarul (drum principal) — marcaj: cruce roșie; durată: 1,15 ore.
3. Restaurantul Capra Neagră (Poiana Brașov) — Valea Cheisoara — Cabana Cheisoara — marcaj bandă albastră; durată: 3 ore.
4. Pietrele lui Solomon (punct terminus al liniei de autobuz nr. 19 Brașov, numit Stația Pietrele lui Solomon) — Hotel Poiană — Stația Teleferic — Poiana Ruia — Cabana Postăvarul — Cabana Cristianul Mare — marcaj: bandă roșie; durată: 6,30 ore.
5. Pietrele lui Solomon — Poiana Nisipului — Cabana Cristianul Mare — marcaj: bandă galbenă; durată 4 ore.
6. Pietrele lui Solomon — Valea Sticlăriei — Cabana Vinătorilor — Peștera Rîșnovului — Rîșnov — marcaj bandă albastră; durată 4,30 ore.
7. Valea Cetății (Brașov) — m-tele Crucurul Mic — Hotel Poiana Ursului (Poiana Brașov) — marcaj triunghi albastru; durată 3,30 ore.
8. Timișul de Sus (gară) — Creasta Spinarea Calului, la cota 1216 (Poiana „Trei fete”) — marcaj bandă roșie — durată: 2 ore.
9. Timișul de Jos — Valea Rechezaia — Virful Cristianul Mare — marcaj: bandă albastră; durată 4 ore.
10. Timișul de Jos (gară) — Valea Lamba Mare — Cabana Postăvarul — marcaj: cruce albastră; durată: 3 ore.
11. Terenul de tenis (Brașov) — Săua Timpei — Poiana Stechil — Muntele Crucurul Mare — Poiana Ruia — Cabana Postăvarul; marcaj: bandă albastră; durată: 5 ore.
12. Noua (Brașov) — Poiana Florilor — Muntele Crucurul Mic; marcaj: triunghi galben; durată: 1 oră;
13. Crucea Mucioiului (Brașov) — Poiana Stechil — marcaj: cruce albastră — durată: 1 oră.
14. Dîrste — Pleașa — muntele Crucurul Mic — muntele Crucurul Mare — marcaj: bandă albastră; durată: 2 ore.
15. Cabana Cheia — Valea Cheisoara — Groapa de Aur — Prăpastia Lupului — marcaj: punct roșu; durată: 3,30 ore.
16. Punctul Drester — Peștera de Lapte — Lamba Mare (la întretăierea potecilor avînd marcajele bandă albastră, bandă galbenă și cruce albastră) — marcaj: punct albastru durată: 0,45 ore.
17. Rîșnov — Valea Ghimbavului Mic — Cabana Cheia, — marcaj: triunghi roșu; durată: 1,30 ore.
18. Cristian — Cabana Vinătorilor — Hotel Poiana Ursului (Poiana Brașov) — marcaj: triunghi roșu; durată: 3 ore.
19. Ștrandul Rîșnov (la 10 minute de centrul orașului) — Poiana Neagoiului — marcaj: cruce galbenă; durată: 1,15 ore.
20. Ștrandul Noua (Brașov) — Valea Timișului — marcaj: bandă roșie; durată 1,30 ore.

Masivul Gîrbova

1. Predeal — Cabana Clăbucet-sosire — cabana Clăbucet-plecare — marcaj: triunghi albastru; durată 2 ore.
2. Cabana Susai — Valea Azugii — Muntele Rechevoiu — Lacul Găvan — cabana Rențea — marcaj: triunghi roșu; durată: 4,30 ore.
3. Cabana Susai, pe poteca ce duce spre Pietricica (potecă de legătură, cu traseul marcat cu cruce roșie) — marcaj: cruce albastră; durată: 0,15 ore.
4. Cabana Clăbucet-plecare — Muchea Susaiului — Cabana Susai — marcaj: cruce albastră; durată : 2 ore.
5. Cabana Gîrbova — Cabana Clăbucet-plecare; marcaj: cruce albastră; durată: 0,45 ore.
6. Predeal — Cabana Clăbucet-sosire — Cabana Gîrbova — marcaj: triunghi albastru; durată: 2 ore.
7. Prin Valea Puristoaca — Cabana Cioplea; marcaj: cruce roșie; durată: 1 oră.
8. Cabana Gîrbova — Azuga — pe la cota 1923; marcaj: triunghi albastru; durată: 2 ore.

Masivul Ciucaș

1. Cheia — Culmea Balabanului — Cabana Muntele Roșu — Valea Berii — Cabana Ciucaș — marcaj: bandă galbenă; durată: 3 ore.
2. Cheia — Valea Berii — Pasul Bratocea — Săua Tigăilor — virful Ciucaș — marcaj: bandă albastră; durată: 5 ore.
3. Virful Ciucaș — Cabana Ciucaș — marcaj: bandă albastră; durată: 1—1,15 ore.
4. Cheia — Valea Berii — Cabana Ciucaș — marcaj: cruce albastră — durată: 3 ore.
5. Cabana Ciucaș — Săua Tigăilor — Poiana Teslei — Cabana Babarunca; — marcaj: bandă roșie; durată: 4,30 ore.
6. Cabana Ciucaș — Săua Tigăilor — Poiana Teslei — Valea Teslei — marcaj: cruce roșie; durată: 5 ore.
7. Piriul Teslei — Muntele Dungu — Valea Delghiului — marcaj: cruce albastră; durată: 2 ore.
8. Cabana Babarunca — vf. Vaida — Doftenițe — marcaj: bandă albastră; durată: 3 ore.

Masivul Piatra Mare

1. Hotelul Dimbul Morii — Cabana Piatra Mare — Vf. Piatra Mare — marcaj: bandă roșie. durată: 3,45 ore.
2. Hotelul Dimbul Morii — Cascada Scărilor — Cabana Piatra Mare (accesibil numai vara) — marcaj: bandă galbenă; durată: 4,45 ore.
3. Dirste — Baci — Cabana Bolnoc — Peștera de Ghiață — Cabana Piatra-Mare — marcaj: bandă albastră; durată: 6 ore.
4. Turcheș — Valea Gîrcinului — Cabana Piatra Mare — marcaj: triunghi galben; durată: 4,30 ore.
5. Timișul de Sus (gară) — Cascada Tamina — Virful Piatra Mare; marcaj: bandă albastră; durată: 3,30 ore.
6. Predeal — Rest. Cioplea — Tunelul Mare — Poiana Pietricica (accesibil numai vara) — virful Piatra Mare — marcaj: cruce roșie; durată: 5 ore.
7. Restoranul Cioplea — Tunelul Mare — Poiana Pietricica (accesibil numai vara) — marcaj: punct albastru; durată: 2,30 ore.
8. Hotelul Dimbul Morii — Cabana Bolnoc; marcaj: triunghi albastru; durată: 1 oră.
9. „Intrarea” potecii la „Scări” (cascadă) — Prăpastia Urșilor — Cota 1200 m — marcaj: triunghi albastru; durată: 1 oră.
10. „Eșirea” potecii la „Scări” (cascadă) — Prăpastia Urșilor — Cota 1200 — marcaj: triunghi albastru; durată: 0,45 ore.
11. Hotelul Dimbul Morii — Șirul Stîncilor — Peștera de Ghiață — marcaj: punct roșu; durată: 2,30 ore.
12. Cascada Tamina — Vf. Piatra Mare, marcaj: bandă roșie; durată: 2,30 ore.
13. Cabana Piatra Mare — Poiana Pietricica; marcaj: triunghi albastru durată: 1,30 ore.
14. Poiana Pietricica — Cabana Rentea — (accesibil numai vara) — marcaj: triunghi albastru; durată: 1,30 ore.
15. Cabana Rentea — Lacul Găvan — Rechevoiu — Valea Azugii — Cabana Susai — marcaj: triunghi roșu; durată 4,30 ore.
16. Cabana Rentea — Valea Gîrcinului — Valea Musatului — Cabana Bolnoc — marcaj: triunghi galben; durată 5 ore.
17. Săcele (halta I.T.B.) — Valea Gîrcinului — Cabana Rentea.
18. Săcele — Podul Gîrcinului — Virful Tilfa — Cabana Rentea — marcaj: bandă roșie; durată: 3,50 ore.
20. Cabana Rentea — Doftenițe (prin pădure); marcaj: bandă galbenă; durată: 1,15 ore.
21. Cabana Rentea — Doftenițe (derivație nordică); — marcaj: bandă albastră.

NU UITA ACESTE SFATURI!

Cel ce dorește să scape pentru o zi sau pentru o vacanță de ritmul trepidant al vieții orașenești, cel ce caută destinderea, iremediabilul romantic va alege și iarna o excursie la munte. Să nu ne avertăm însă pe drumuri necunoscute, nemarcate și, poate, periculoase, fără a avea cunoștințele și experiența necesară, fără a cunoaște locurile din timpul verii, fără a avea îmbrăcămintea și echipamentul necesar.

Începătorii se vor mulțumi cu trasee ușoare. Drumurile tainice prin pădurile și pășunile din jurul Predealului, de exemplu, sînt potrivite pentru un drumeț începător, care pleacă de la cabana Susai, de la Trei Brazi sau de la una din cabanele de pe Diham. Drumeții mai experimentați vor putea, pe vreme bună, să cuturee platoul Bucegilor pornind de la cabana Vîrfur cu Dor. Celelalte urcușuri din Valea Prahovei pe platou sînt fie periculoase fie chiar inaccesibile în timp de iarnă. Pornind deci de la Vîrfur cu Dor, vom putea merge la Piatra Arsă, Babele, Peștera, Bolboci pe oricare dintre drumurile marcate, cu observația că pentru traseul Vîrfur cu Dor — Peștera, vom folosi drumul de iarnă care coboară din curmătura Vîrfurului cu Dor pe vilcel, și nu drumul de vară, care traversează de-a coasta. De asemenea, drumul de-a coasta spre Piatra Arsă, de-a lungul firelor de telefon poate fi, uneori, periculos, rămîind de preferat traseul de creastă, pe la stația de teleferic și vîrfur Furnica.

Traseele ce duc spre vîrfur Omul iarna, reprezintă un grad de dificultate superior celorlalte trasee din Bucegi și ele nu vor fi urmate decît pe vreme absolut sigură; coborîșurile pe schi pornind de la Omul nu sînt accesibile decît schiorilor experimentați.

Trasee de dificultate medie conduc pe văile versantului de miazănoapte spre cabanele din inima munților Făgărașului: Simbăta, Turnuri, Podragul, Bilea Cascadă, Bilea Lac, Negoitul și Surul. În jurul acestor cabane se află terenuri de schi accesibile începătorilor, dar și altele care satisfac pe schiorii cei mai pretențioși. Accesul spre creasta principală și traseul de creastă nu sînt deschise decît celor mai buni drumeți și schiori și numai cu echipament special și antrenament adecvat. Ospitaliere sînt și culmile munților Retezatului, dar și aici este nevoie de experiență și mai ales de cunoașterea locurilor pentru a parcurge în deplină siguranță frumoasele trasee de schi de pe văile din jurul cabanelor Pietrele, Băleia, Gura Apei sau Buta. Traversarea creștelor principale și parcurgerea traseelor de la o cabană la alta rămîne și aci rezervată celor atrenți și echipați special. Lista poate fi lungită cu mult.

În funcție de înălțime putem face o clasificare simplă a dificultăților: pînă la 1500 m — trasee ușoare, de la 1500—2600 m trasee mijlocii, peste 2000 m — trasee dificile.

Nu putem vorbi despre drumeția de iarnă fără a atrage atenția asupra pericolelor care amenință sănătatea și chiar viața celor ce înfruntă munții în timp de iarnă, pericole incomparabil mai mari decît vara. Ele sînt de ordin subiectiv și obiectiv. Considerăm că cele subiective predomină, făcînd cel mai mare număr de victime. Într-adevăr, ignoranța și imprudența, care includ lipsa echipamentului și antrenamentului corespunzător, provoacă cele mai multe accidente, de care sînt răspunzători, de regulă, înșiși cei accidentați. Ar fi de dorit ca în cercurile turistice ale asociațiilor sportive să se organizeze conferințe, să se vorbească începătorilor despre comportarea unui turist în timp de iarnă. Turistii cu experiență și medicii ar putea să vorbească despre alegerea traseelor, lungimea și dificultățile lor, echipamentul necesar, ce trebuie să cuprindă rucsacul, alimentația cea mai potrivită și pericolul băuturilor alcoolice, măsurile de prim ajutor și necesitatea trusei minime de farmacie.

Pe de altă parte, începătorii nu trebuie să pornească la drum fără a se informa amănunțit asupra regiunii pe care o au de parcurs, fără a avea hărțile și schițele necesare nu trebuie să părăsească drumurile marcate.

ECHIPAMENTUL. Turistul trebuie să acorde iarna cea

mai mare atenție echipamentului, neapărat de cea mai bună calitate. Bocancii de munte sau de schi sînt absolut necesari; ei trebuie să fie impermeabili, să stea bine pe picioare. Bocancii se aleg și se poartă cu o pereche de ciorapi subțiri și una de ciorapi groși, de lînă. În rucsac se va ține o pereche de ciorapi de rezervă. Bocancii trebuie să se închidă bine la partea superioară pentru a nu permite zăpezii să intre pe sus. Pantalonii trebuie să fie dintr-o stofă care respinge zăpada, de preferință de lînă naturală. Stofele „moderne”, din fibre sintetice, nu țin cald. Deducînd, în special la pantaloni supraelastici, se poartă chiloși lungi de flanelă, preferabili din lînă naturală, care trec peste genunchi. Pantalonii de schi sînt în general lungi, croiți strîmt și se poartă în bocanci, deasupra ciorapilor. Se pot purta, însă, și pantaloni scurți, legați sub genunchi, asortați cu ciorapi de lînă 3/4. Cămașa va fi de asemenea de flanelă, de preferat din lînă, cu mâneci lungi. Deducînd se poartă un maiou de lînă iar deasupra un pulover nu prea gros. În general, se preferă folosirea mai multor straturi subțiri în locul unei cămăși și a unui pulover foarte gros, cunoscînd valoarea izolatoare a straturilor de aer. Este bine ca și puloverele să fie tot din lînă naturală. Se știe că lîna naturală și în special lîna țărănească nedegresată țin cald chiar dacă se udă, spre deosebire de lîna sintetică (rolan, nylon, perlon) care odată umezită, nu mai țin cald. Gulerul înalt, rotat, strîns pe gît al puloverului, țin pe cald și favorizează transpirația. Este preferabil un pulover deschis la gît, în combinație cu un fular. Dintre toate hainele, hanoracul este cel mai practic, din material subțire, ușor, care să nu fie perfect impermeabil (ca să nu provoace transpirația), cu gluga fixă care să se muleze bine pe cap, acoperind la nevoie, pe timp de viscol, și fața. Sînt preferabile hanoracele fără fermoar, care se trag peste cap. Hainele și hanoracele mlatăsite, deși moderne nu sînt bune decît pentru oraș și eventual pentru schiul de pistă, fiind prea calde pentru drumeție. De asemenea, nu sînt bune hainele îmblănite. Pentru drumuri grele, lungi și pentru viscol sînt bune pufoaicele din material ușor, umplute cu puf natural de cea mai bună calitate, care se țin de rezervă în rucsac. Pe cap se poartă o căciuliță de lînă iar pentru viscol un „passe-montagne” de lînă, care, tras peste cap ca un ciorap, lasă liberi doar ochii și nasul. Se poartă două perechi de mănuși (cu un singur deget): una de lînă și una impermeabilă din foaie de cort. Este bine ca ele să fie cît mai lungi, pentru a acoperi încheietura minii și o parte a antebrațului. Nu uitați ochelarii de soare, absorbânți ai radiațiilor ultraviolete. Se știe că ochelarii de celuloză nu feresc de aceste radiații. Cu cît crește altitudinea, cu atît se intensifică și ultravioletele, putînd provoca orbirea de zăpadă — oftalmia — dureroasă și lăsînd adesea urme permanente. Deosebit de periculoasă este lumina difuză, pe timp de ceață.

LISTĂ DE OBIECTE PENTRU RUCSAC

Echipament de rezervă
pulover, pufoaică (numai în ture mai grele), ciorapi, mănuși, chiloși, pelerină de plastic pentru ploaie

Alte obiecte

cordelină (sfoară) pentru avalanșe; curele, piei de focă, ceară de schi, trusă de reparație de schi, ochelari de soare, aparat foto, lanternă, cușit, linguriță, deschizător de conserve, trusă farmacie, cremă de protecție contra soarelui, chibrituri, luminări.

Alimente pentru drum

pine, biscuiți, napolitane, dulciuri: zahăr, miere, rahat gem, glucoză, ciocolată; alune, nuci; fructe proaspete: grapefruit, lămție, mere, portocale; fructe uscate: poame, stafide, curmale, smochine; compot, suc de portocale; conserve: pește, carne, pateu, unt, brînzeturi, cafea solubilă, cacao, lapte praf, lapte condensat, salam uscat, costiță, slănină, muștar.

NOTĂ: dozați bine obiectele; nu luați lucruri inutile sau mîncare prea multă.

Ing: W. KARGEL

AMINTIRILE CASELOR MEMORIALE

Ipotești — Casa-muzeu „Mihail Eminescu”.

Vorbim adeseori despre comorile Bucovinei, gândindu-ne în primul rând la marea frumusețe a peisajului și la bogăția monumentelor istorice și de artă, a căror valoare inestimabilă le pune alături de capodoperele artistice universale.

Ele sînt într-adevăr cele mai strălucitoare comori ale Țării de Sus, determinînd prin uriașa lor autenticitate, includerea acestei regiuni în circuitul însemnatelor drumuri turistice ale Europei.

Geografia spirituală a Bucovinei cuprinde însă și alte valori care, trăgîndu-și seva din tot ce are mai sublim natura și datina acestor locuri, s-au revărsat, de asemenea, în marele potir al culturii universale. La Botoșani au copilărit Nicolae Iorga și Octav Băncilă; cîțiva kilometri mai departe, din șoseaua spre Dorohoi, se află Ipoteștii lui Eminescu, iar mai spre nord, pe drumul Darabanilor, Livenii celor dintîi ani de viață ai lui George Enescu. La Ștefănești, lingă apa Prutului s-a născut Ștefan Luchian, la Stupca nu departe de Suceava s-au înfiripat primele acorduri din cîntecele lui Ciprian Porumbescu, iar la Mălini,

statul cu castani umbroși, înconjurat de păduri întinse, avea să răsară un nou Luceafăr pe cerul poeziei românești, Nicolae Labiș. La Fălticeni există și astăzi vechea uliță a Rădășenilor pe care treceau cîndva oștenii lui Ștefan cel Mare, atunci cînd erau chemați să apere Cetatea de Scaun a Sucevei și pe care a locuit ani îndelungați, în mijlocul acelei „dumbrăvi minunate” ce i-a înaripat condeiful, Mihail Sadoveanu.

Căsuțele modeste în care au văzut lumina zilei sau au trăit acești reprezentanți de seamă ai culturii noastre, au devenit astăzi muzee sau case memoriale, semn de pioasă aducere aminte generațiilor de azi și de mâine.

Cine trece prin Botoșani nu se poate opri să nu întrebe unde se află casa copilăriei lui Nicolae Iorga. O găsește ușor, pe strada care poartă acum numele savantului, în vecinătatea liceului Laurian, înconjurată de grădini întinse și livezi roditoare. „Văd întîi, într-un vechi pridvor albastru — slab, pe cînd în urechi îmi răsună ca un cîntec de leagăn întîrziat, o casă albă și neagră cu coperămintul mare, ascuțit, cu un cerdac bătrînesc sprijinit

pe stilpi și înconjurat de bănci pentru lungi sfaturi în nopți bune. E și o poartă, tot veche, tot neagră cu clante grele"... .

Restaurată, casa nostalgicilor amintiri ale eminentului cărturar adăpostește astăzi documente din bogata-i activitate științifică și literară, fotografii, obiecte personale, precum și o impresionantă bibliotecă de peste 3000 de volume. Privindu-le sau reținând titlurile cărților rinduite în rafturi, încerci să reconstitui fugar coordonatele acestei vieți tumultuoase, pasionate, plină de veșnice căutări, în care

larg, cuprins între hotare, al bărbăției."

Doar zece kilometri despart Botoșanii de Ipoțești și nu pregeți nici o clipă să-i străbați în fuga mașinii. Un panou instalat pe partea stângă a șoselei Dorohoiului arată călătorului drumeagul ce duce peste dealuri în satul poetului. Casa copilăriei nu mai există. A fost dărimată de proprietarul moșiei Ipoțești, stirnind dezaprobarea sâtenilor din Cucurani: "... Toți țăranii acestei comune uniți într-un glas protestăm înaintea tuturor intelectualilor din județul Botoșani, din întreaga țară și în fața lumii întregi..." 55 din cei 76 petiționari ai acestui protest semnaseră prin punere de deget. Erau neștiutori de carte, dar pe Eminescu îl știau pe de rost, ca baladele și legendele apucate din străbuni...

Cei doi salcimi de la intrare, girboviți, cu ramurile imputinate de vreme, asemeni teiului din Copoul Iașilor, sînt singurii martori ai acelor ani ai copilăriei. Casa a fost reconstituită aidoma, muzeul pe care-l adăpostește evocându-ne cu ajutorul unui bogat material documentar, momente de căpetenie din viața atît de zbuciumată a poetului: copilăria, gimnaziul la Cernăuți, activitatea de copist la Botoșani, debutul în literatură, turneele teatrale, munca istovitoare de sufleur și copist la Teatrul Național din București, anii de studiu la Viena și Berlin, cu ecurile lor asupra creației artistice și asupra formării concepțiilor filozofice, anii petrecuți la Iași și București etc.

Rotindu-ți din cerdac privirile asupra locurilor dimprejur, trăiești aievea farmecul lor misterios, așa cum l-au tălmăcit versurile celui care nu și-a tănuțit din primii ani de viață dragostea-i statornică pentru măreția naturii:

„Fiind băiet pāduri cutreieram

Și mă culcam ades lîngă izvor.

Iar bratul sîng sub cap eu mi-l puneam
S-aud cum apa sună neclîșor”.

Și dacă ai venit pe ulița Ipoțeștilor, călătorule, nu sta pe gînduri și afundă-te alături în desișul verde al Cătămăreștilor. Vei da acolo peste „lacul codrilor albastru” și, de vei avea un dram de noroc, vei fi martorul unui apus de soare cum numai aici îl poți vedea. Panglica de asfalt a șoselei te îndeamnă mai departe, spre Dorohoi. Ce te atrage către acest oraș cu un trecut ce se pierde în cronicile primilor domnitori ai Moldovei? Farmecul așezării sale, muzeul, păstrător al unei valoroase colecții numismatice, conținînd piese de pe vremea voievozilor Petru I Mușat și Ștefan Mușat și al unor documente cutremurătoare din timpul răzcoalelor țărănești din 1907, arhitectura monumentală a bisericii Sf. Nicolae, zidită de Ștefan cel Mare la 1495, casa în care a lucrat o bucată de vreme George

Casa copilăriei lui Sadoveanu de pe ulița Rădășenilor din Fălticeni.

Casa memorială „Ciprian Porumbescu”.

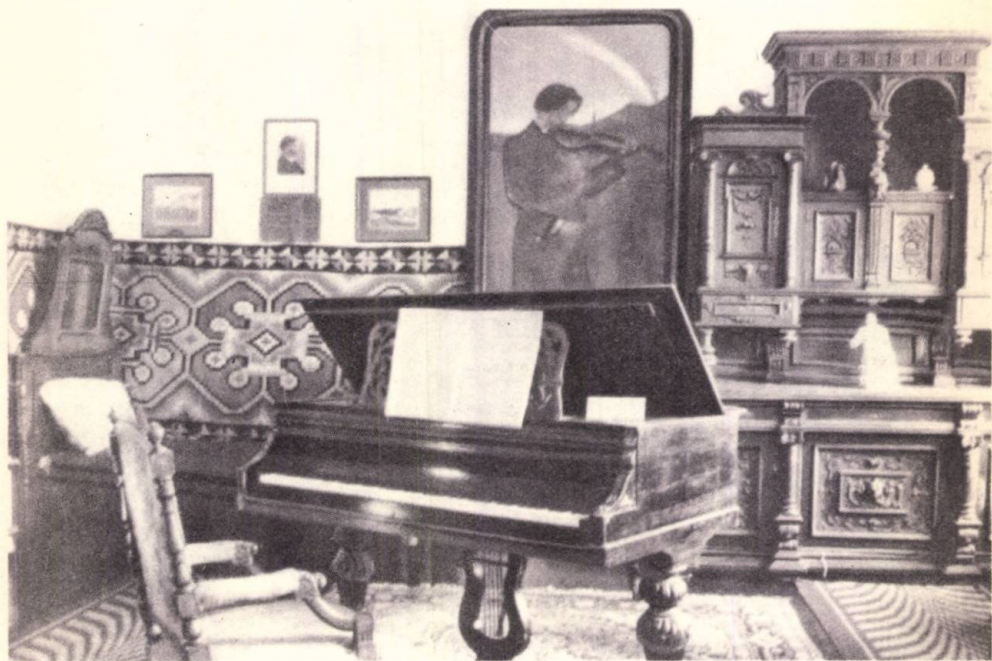
casa părintească a revenit în aducerea aminte a scriitorului cu emoționantă recunoștință: „Aici am înțeles întău ce este în juru-mi și tot aici am trecut pragul dincolo de care mă aștepta viața: micul pîrîu naiv al vieții de școală, torentul pătîmaș al tinereții, cursul puternic,

Enescu ori Livenii copilăriei compozitorului? Desigur, toate deopotrivă.

Pe strada Republicii la nr. 81 se află muzeul memorial George Enescu. Îi treci pragul cu evlavie, fiindcă în încăperile ce se deschid în stînga și în dreapta micului hol de la intrare, amintirea maestrului este proaspătă, puternică, multe din evenimentele evocate de documentele expuse fiindu-ne încă vii în memorie. Un pian, o vioară, masa de lucru, numeroase fotografii făcute în compania unor mari interpreți și dirijori români și străini, ca Mihail Jora, Dinu Lipatii, George Georgescu, Yehudi Menuhin, David Oistrach și alții, afișe de la concerte date în unele din marile centre muzicale ale lumii, — toate acestea sugerează

trindu-și simbolic destinația lor inițială.

În acest sat „pierdut printre salcimi și mes-
teceni” unde harurile naturii se revarsă gene-
ros, unde oamenii se nasc cu o surprinzătoare
receptivitate artistică, a adunat compozitorul
duioasele „Impresii din copilărie” și tot aici
i-au inundat pentru prima oară sufletul nenu-
măratele melodii și ritmuri populare care aveau
să devină piedestalul de aur al creației sale.
La Liveni, ca și la Ipotești, ca pretutindeni în
satele Tării de Sus, fiorul creației artistice
s-a născut din farmecul blînd și calm, tulbură-
tor și măreț al naturii acestor locuri. Inima
și mina omului i-au aflat sălaş de-apururi în
maramele rădăutene, în bondițele Cimpulun-
gului, în cîntece și doine, în frescele Voro-

Dorohoi. Aici a trăit și a lucrat ani îndelungați George Enescu.

atmosfera de prodigioasă creație a acestui strălucit reprezentant al muzicii românești și marele său prestigiu în lumea muzicală internațională.

Nu poți face calea întoarsă cînd știi că la mai puțin de 15 km, apucînd drumul spre Darabani și cotînd apoi la dreapta vreo mie de pași, se află Livenii, satul copilăriei lui Enescu, astăzi purtîndu-i, în semn de cinstire, numele.

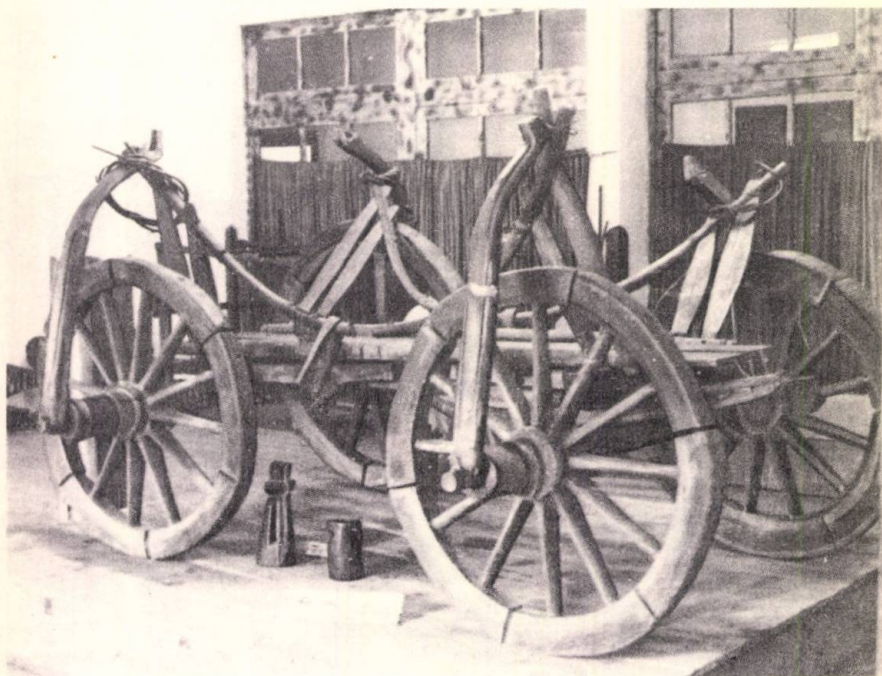
Casa în care s-a născut artistul, — „fără caturi cu cerdacul vopsit în albastru”, — reconstituie ca și casa-muzeu de la Dorohoi dar într-o succesiune mai complexă — odăile păs-

netului, în operele nemuritoare ale marilor noștri oameni de artă. Eminescu, Sadoveanu, Enescu, Iorga, Ciprian Porumbescu, Luchian, Băncilă, Labiș au adus cu neîntrecută artă culorile și murmurul Bucovinei în uriașul patrimoniu spiritual al poporului.

În semn de adîncă recunoștință să ne oprim în fața caselor modeste, păstrătoare ale atîtor amintiri și fapte pilduitoare generațiilor prezente și de mai tîrziu.

Astăzi, turismul însemnă un important act de cultură...

*Una din piesele valoroase ale muzeului:
carul de lemn construit acum 400 de ani.*

„Cultura tradițională a lemnului”

De te abați pe la vreo stină ascună pe undeva, printre obcinele Bucovinei, vei remarca diversitatea vaselor și obiectelor din lemn care alcătuiesc inventarul ciobănesc; de vei trece pe ulițele Marginei sau Suceviței, ceea ce te va opri mai întâi în

loc va fi ornamentul de dantelă al pridvoarelor și al stîlpilor de susținere ai caselor; de-i fi poftit la masa unui țăran din Vicov sau din oricare dintre satele Tării de Sus, vei vedea în juru-ți un mobilier de o eleganță sobră, pe suprafețele căruia meșteșugul cioplitorilor a căpătat neașteptate virtuți artistice; în sfîrșit, de vei apuca în sus, pe apa Moldovei, vei afla numele unor meșteri vestiți care, preluînd tradiții străvechi, modelează și împodobesc cu neîntrecută artă linguri, buciume, fluieri ciobănești...

Pretutindeni în aceste locuri talentul și fantezia populară se îngemănează de secole într-o artă de autentică valoare, pe care azi o înțelegem și o prețuim mai mult ca oricînd. Una din cele mai recente dovezi este organizarea la Cîmpulung a unui muzeu al cărui titlu sugestiv „Cultura tradițională a lemnului”, vorbește dintru început despre originalitatea sa.

Ca într-o uriașă enciclopedie făurită de peste veacuri se află înfățișată aici tradiția acestei străvechi îndeletniciri și felurita întrebuintare a lemnului în universul vieții țărănești. Fiecare compartiment de viață materială al locuitorilor din acest colț de țară își leagă ființa de existența lemnului. Păștori sau pădurari, agricultori sau crescători de vite, trăiesc de o veșnicie în mijlocul naturii, în vecinătatea codrilor fără sfîrșit de pe clinul munților.

Totul, de la lingură sau leagănul copilului pînă la plug sau acoperișul caselor, a fost zămislit din trupul brazilor și stejărilor Bucovinei. Din lemn erau făcute pînă și doagele vaselor, lacătele și cheile ușilor, osiile carelor de povară...

Se află aici adunată în săli de muzeu, întreagă această imbinare de meșteșug și artă: și lucrurile de trebuință la stîină, și grinzile sau stîlpii de sub acoperișurile caselor din Marginea ori din Sucevița, și lăzile de zestre sau obiectele de folosință zilnică, într-o ineputabilă fantezie ornamentală, așa cum au ieșit din vremuri de demult din minile acestor desăvîrșiți cunoscători ai fibrei lemnoase.

Prelucrarea lemnului, cu numeroasele-i valențe artistice este o îndeletnicire la fel de veche și la fel de răspîndită aproape pretutindeni în regiunile de munte, și evocarea ei ocupă un loc însemnat în sălile oricărui muzeu etnografic din țară.

Ceea ce dă muzeului din Cîmpulung o valoare de neegalat este marea complexitate a exponanțelor sale, unicitatea unor piese cu ajutorul cărora putem pătrunde în lumea spirituală a celor ce le-au dat naștere.

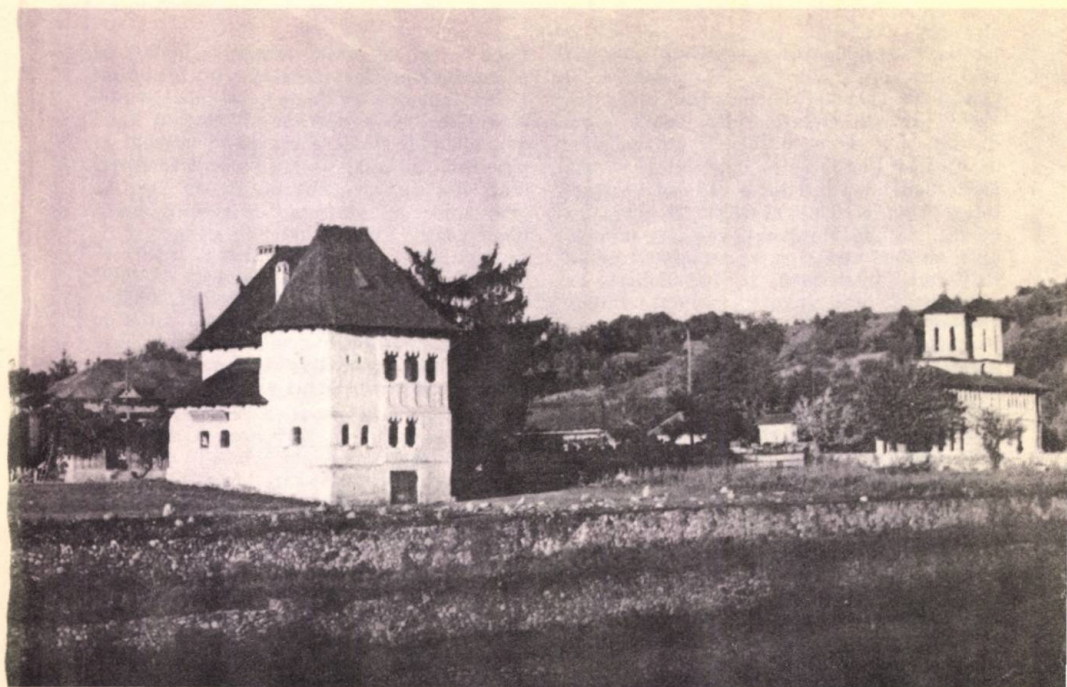
Poți vedea, de pildă, întregul „utilaj” al păstorilor rînduit meticulos în ordinea folosirii lui; sau un car de pe la mijlocul evului mediu, cu roțile aproape cît statura unui om, ori pluguri de acum două veacuri și mai bine, un plug pentru zdrobit semințe, croit dintr-un trunchi masiv, în care se află cioplit un uriaș cap de zîmbru, hrebăne pentru cules fructe de pădure, baltașe cu metal aplicat pe lemn, bite ciobănești încrustate ca niște sceptre de domnitor, buciume care au dat semnal la stîne sau au sunat la înmormîntări, bite de vătăjei cu năfrâmi de nuntă și sumedenie de alte obiecte ce trezesc aduceri aminte a unor frumoase datini și obiceiuri.

Cît de vechi vor fi ele și cît de puternică va fi fost semnificația lor? Cornul de vinătoare are în ornamentația-i bogată cadrul solar, același motiv pe care-l folosiră cîndva pe aceste locuri tracii, iar pe codriștile de coasă se deslușește motivul mitologic al șarpelui, socotit ocrotitorul casei. Discul solar apare des și printre ornamentele liniare șerpuite sau cu flori stilizate de pe mobilierul de interior. Pe o foarte veche ladă de zestre se mai vîd încă limpede liniile sigure săpate în carnea lemnului, care înfățișează, în mod cu totul caracteristic, silueta stilizată a omului.

Intrînd în acest muzeu afli că lingurile ovoidale, frumos curbate, poartă în ornamentul cozilor tilcul unor fapte sau al unor evenimente, fiind anume lucrate și dăruite celor în cauză la momentul potrivit; descoperi tărnițe cu scărițe de lemn împodobite aidoma șeilor voevodale, sau cupe de muls ale ciobanilor arcuite în chip de pasăre măiastră sau motivul apocrif al uciderii balaurului înfățișat miniatural, pe o sărăriță din coajă de cireș, eroul din poveste avînd străie haiducești și un topor în mînă în loc de paloș. Vei putea studia, de asemenea, acele elemente tradiționale de arhitectură bucovineană — grinzii și stîlpii ciopliți cu barda și încrustați apoi cu figuri geometrice zoomorfe — care presupun o înaltă stăpînire a meșteșugului, inventivitatea și soluțiile tehnice folosite la construirea și amenajarea caselor țărănești.

În Cîmpulungul Tării de Sus, lemnul, fie că este o furcă de tors, un fluier sau o grindă de sub acoperișul casei, primește ceva din căldura sufletului omenească, se înobilează sub cuțitul mesterului popular cu puteri de simbol și cu desăvîrșite însușiri artistice, slujînd statonnic de totdeauna implinirii străvechii pasiuni pentru frumos a poporului nostru.

S. CORNESCU

Cula veche așa cum se înfățișează privirilor astăzi.

MĂLDĂREȘTI

Turistul care-și propune să străbată locurile cuprinse între Rîmnicu-Vilcea și Tirgu Jiu are, de bună seamă, temeluri adînci să pornească la drum. Pe o distanță de 114 km se înșiră într-o minunată succesiune numeroase monumente zămislite din fantezia naturii sau dăltuite de mîna omului — și este de ajuns să amintim numele Govorei, al muntelui Buila — Vinturarița, al cheilor Bistriței și Oltețului, al mînaștirilor Bistrița, Arnota și Hurezul, al peșterii Muierii sau al Polovracilor — care îndreptătesc valul turistic către această parte a țării.

Mai puțin cunoscute, dar deosebit de interesante datorită însemnătății lor istorice și stilului arhitectural în care au fost concepute, sînt culele din comuna Măldă-

reștii-de-Sus (la 4 km nord-vest de Hurez). Turcescul „Kuli” — care înseamnă casă fortificată, ascunzătoare — definește exact destinația acestui fel de clădiri ridicate de boierii bogați pentru a-și apăra averile de prada hoților și a năvălitorilor din afară. Prima din cele două cule de la Măldărești datează de la începutul secolului XVI, trecînd drept una dintre cele mai vechi și mai bine păstrate construcții de acest fel din Oltenia. Datorită faptului că a fost stăpînită vreme îndelungată de boieri ale căror moșii se întindeau de sub poalele munților pînă la malul Dunării, ascunzînd deci rodul unor averi uriașe, cula de la Măldărești poartă în alcătuirea ei unele particularități arhitectonice care-i accentuează funcția de apărare, dîndu-i un foarte

pronunțat aspect de fortăreață. Ferestrele de la catul de jos sînt atît de înguste încît par mai degrabă niște creneluri prin care nu lumina zilei trebuia să pătrundă, ci țeava flintelor. Laturile catului superior au fost prevăzute de asemenea cu deschizături foarte mici de unde armele de foc puteau ține la respect pe oricine s-ar fi încumetat să se apropie. O ingenioasă inovație arhitectonică (împodobirea fastuoasă a ușii de la intrare, către care se concentră atacurile asediatorilor, dar care, odată forțată, dădea într-un bec adînc) avea darul să-i nimicească pe cei ce încercau să pătrundă înăuntru.

Zidurile groase ale culei Măldăreștilor păstrează amintirea unor fapte și împrejurări pe care istoria le-a consemnat în paginile sale. Numele culei a rămas de la Tudor Maldăr, fiul lui Nan Paharnicul, care a clădit-o. Dispunînd de însemnate posibilități materiale, boierul Maldăr și-a întocmit pe cheltuiala sa un corp de oaste pe care l-a pus sub ascultarea lui Mihai Viteazul. Așa cerea obiceiul pămîntului și, tot după datină, domnitorul l-a răsplătit cu moșii noi în ținutul Vilcei și cu rangul de căpitan.

Nu mult după aceea, în lupta dintre Radu Șerban, urmașul lui Mihai Vodă, și Simion Movilă, căpitanul Maldăr este luat prizonier de către tătarii, care sprijineau oastea moldovenilor, dus și închis la locuința hanului tătăresc. Urmează un episod fericit pentru chipeșul boier oltean. Fiica hanului tătar se îndrăgostește atît de puternic de el, încît îl ajută să fugă în țară. A fost o dragoste statornică de o viață întreagă, 'din care s-au născut șapte copii. Unul dintre aceștia, Ioniță Maldăr, zis și „Turbatul“ pentru dirzenia cu care se arunca în luptă, s-a bucurat de o mare autoritate în rîndul contemporanilor săi.

Pe soclul unei fîntîni din Rîmnicu-Vilcea se află săpată o placă închinată lui Ioniță Măldărescu Turbatu, de bună seamă pentru meritele sale militare în anii de domnie ai lui Constantin Brîncoveanu.

Cula, care între timp a ținut piept multor atacuri vrăjmașe, rămîne în stăpînire Măldăreștilor pînă la 1830, cînd este jefuită de tot aurul ce se găsea întrînsa, fapt care aduce moartea Evei Măldărescu, ultima proprietară descendentă a familiei; după aceea casa devine proprietatea familiei Inru-dite Greceanu, dar rămîne în continuare cu vechiul ei nume. În cei peste patru sute ani de existență, cula de la Măldărești a suferit puține modificări. Ultima resta-

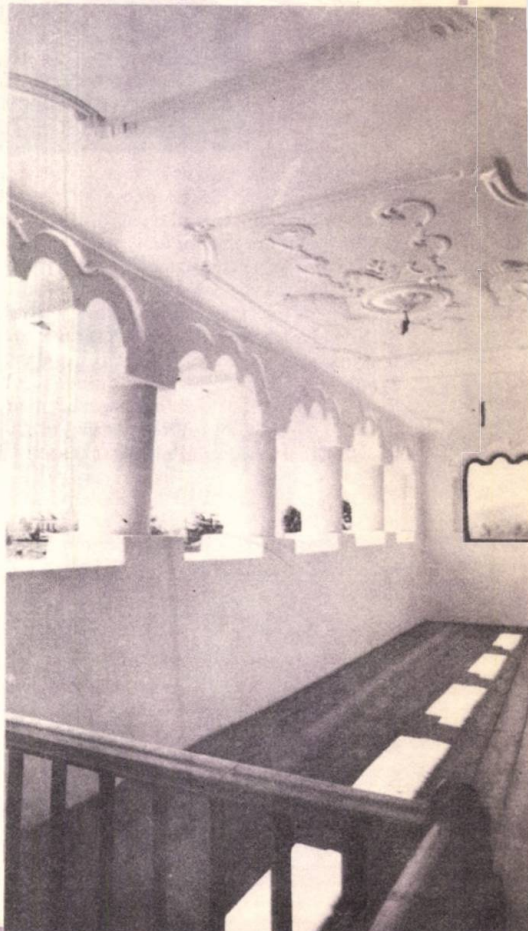
rare, făcută în anul 1934 de inginerul Nicolae Greceanu, a încercat să o readucă la înfățișarea ei inițială.

Pictorița Olga Greceanu a împodobit odaia mare din catul al doilea cu fresce, înfățișînd portretele vechilor stăpînitori ai culei.

Cea de a doua culă din acest sat a fost construită în jurul anului 1812 de fiul cel mai mare al Evei și vîndută apoi în 1907 de moștenitorii acestuia lui I. Gh. Duca. Vizitarea acestor valoroase monumente de arhitectură locală merită cu prisosință oste-neala celor patru kilometri ce ne abat de pe drumul lung și plin de priveliști încîntătoare, care leagă Rîmnicu-Vilcea de Tîrgu-Jiu.

M. REIT

Interior din cula nouă.

O dramă istorică ÎN CULA DE LA GLOGOVA la sfârșitul secolului al XV-lea

Trecutul plin de nesiguranță al viforoasei epoci din a doua jumătate a secolului al XV-lea, este amintit și de silueta frumoasei cule de la Glogova care se profilează pe terasa Motrului, astfel cum a rămas din refacerea Glogovenilor de acum două sute cincizeci de ani.

Zidăria pivniței, masivă peste tot, poate și întreaga aripă dinspre biserică, inclusiv așezisa bucătărioară interioară, par să fi rămas singurele în forma inițială a construcției precum și o altă mărturie a acelor vremuri de cumplită nestatornicie, ascunzișul tănuit de pereții dubli, dărâmați în partea de sus, care leagă etajul de galeria subterană boltită ce merge departe spre apa Motrului.

Ușa din lemn de la intrarea culei, rămășiță și ea din vechea culă, este cioplită dintr-o singură bucată, scoasă dintr-un trunchi imens de stejar, care trebuie să fi avut peste 500 de ani. Grosimea ei este de peste 14 cm, fiind ghintuită cu balamale imense de fier și piroane. Pentru o mai mare siguranță se zăvora sus și jos cu doi drugi din stejar masiv. Drugii se trăgeau la trebuință din gaura de zid de lângă țîșini în care erau ascunși, și se virau cu un capăt în partea opusă a zidului. În dreapta și în stînga acestei uși sînt două ferestruici lungi, dreptunghiulare, foarte înguste, prin care se introducea țeva pufii, spre a răpune pe cel ce ar fi cutezat să forțeze deschiderea.

Pătrundem în cerdac al cărui tavan este sprijinit de stilpi lungi și groși din stejar frumos sculptați.

Intrarea din cerdac în hol, se făcea printr-o altă ușă tot atît de masivă. Holul este lung, întunecos, pardosit cu cărămizi. În dreapta lui se află o cameră mare spațioasă, probabil cu destinație de salon, luminată de patru ferestre mari, zăbrele cu bare groase din fier. Din ea se intră în alta ceva mai mică, care părea a fi servit drept dormitor. În hol, se găsește tot pe dreapta o cameră mică, întunecoasă, care era o cameră de refugiu pentru femeii și copii.

În partea stîngă a holului erau alte două camere destul de spațioase, despărțite printr-o sală îngustă ce ducea la o aripă secundară astăzi complet dărîmată.

Toate încăperile erau văruițe în alb, ceea ce le dădea un nimb de familiaritate și în același timp de găteală. Pardoseala (cu excepția holurilor) din brad, albită de spălături dese, era frumos imbinată și se armoniza cu grinzile și cu plafonul din nuc și stejar. Dar, ca și la cerdac, dacă te uiți mai cu atenție la aceste tavane, constăți urmele gloanțelor trase din afară pe ferestre și care se văd în toate încăperile.

Ne întorcem iarăși în odăița mai mică, unde era intrarea în ascunzătoarea culei, — a cărei taină o cunoștea numai stăpînul casei și anume prin soba de bucătărie superficial construită ce se poate dărîma cu ușurință spre a da la iveală o scară cu trepte înguste din stejar, ce coboară spre pivniță prin zidul dublu, îngust.

În scurta și întreruptă lui domnie, în vremuri de grea rușine, Țepeș-Vodă și-a găsit în mai multe rînduri refugiu la Glogova, prima dată la cumnatul său Stanciu zis de la Glogova, bărbatul soarei sale vitrege, jupînița Anca. Dar Țepeș pare

a nu fi rămas mult acolo, căci fostul domn, propriul său tată, Laiotă Basarab (cel Bătrîn) aflat fugăr la Brașov, făcuse prin 1480 o incursiune în țara românească și-i răpise odată cu visteria și familia — mamă, soție și soră vitregă. După moartea lui Laiotă Basarab, în toamna anului 1480, mama și soția lui Țepeș au fost predate lui Vlad Călugărul, singurul pretendent susținut de unguri, de partea căruia se aflau acum majoritatea boierilor din divan.

Basarab cel Tânăr, stringînd cu ajutorul Craioveștilor prieteni și partizani noi, a izgonit în toamna anului 1481 pe Vlad Călugărul, care s-a retras tot la prietenii săi de la Brașov, iar Țepeș a putut avea o iarnă liniștită.

Dar, în primăvara anului 1482 lupta între cei doi rivali reîncepe. Cu ajutorul lui Ștefan Bathori și al brașovenilor, Țepeș este bătut și se ascunde la Glogova. Refugiul lui este însă curînd descoperit de către mehedințeni, conduși de Danciu și Florea, care se și îndreptară spre Glogova. Sosirea lor s-ar fi făcut tocmai pe înnopate, cînd cerul se pregătea de ploaie, iar norii negri-vineții alergau, văzduhurile tunînd și fulgerînd.

Țepeș se retrăsese singur în iatacul lui și se pregătea de culcare, după ce băuse cam mult din vinul auriu, produs în dealul de la Rătezi. Deodată aude glasuri străine intrate în curte prin surprindere și zgomot de o parte și de alta a crenelurilor. Loviturile în ușa masivă de la intrare erau tot mai puternice. Deși zăvoarele erau puse și atît ușa de jos cît și cea de sus erau bine întărite, totuși spaima cuprinsese pe neașteptatul voevod cînd auzi prin vacarmul de afară, cum ușa de jos este lovită tot mai puternic. Se îmbracă în grabă și strecurat prin întuneric, fugi în bucătărioara a cărei taină o cunoștea tot atît de bine ca și stăpînii casei. Cu aburii vinului în cap și cuprins de spaimă, coborî pe scara tăinuță a pivnei și de aici, prin galeria de sub pămînt, încearcă a ieși prin ramificația de la iazul de lângă culă și care servea la adusul apei în caz de asediu. I se păru că acolo ar fi cineva și chiar că aude pași străini și atunci o coti spre dreapta, prin a doua ramificație a galeriei boltite, mergînd departe, tocmai la ieșirea ei dinspre apa Motrului.

Acolo părea să fie liniște, dar fuga lui fusese urmărită chiar de la piscină. Astfel, în umbra nopții îl așteptau cîțiva mehedințeni, conduși de un rob, fugit din serviciul surorii lui, care vinduse lui Danciu secretul refugiului și, imediat ce a ieșit din ascunzătoare, Țepeș fu sîrtecat și aruncat în

apa Motrului, umflată de ploaia din acea noapte de groază. Odată fapta împlinită, asasinii se retraseră înainte de ivirea zorilor.

Trupul lui Țepeluș a fost găsit mai târziu, departe de locul crimei, lângă niște sălcii. Cu milă creștinească, pașnicii Glogoveni l-au adus la culă și, în disperarea Neagăi, l-au înmormintat, cu alaiul convenit unui domn, sub o lespede a paraclisului curții — astăzi biserica din Glogova, dar unde acum nu se mai vede nici o urmă de mormint.

Faptul morții lui Țepeluș la Glogova iese din cadrul legendei, fiind atestat istoricește. El trebuie să se fi petrecut între 23 martie 1482 — cînd Basarab cel Tânăr dă ultimul său document — și 13 iulie 1482, cînd Vlad Călugărul dă primul său document din Tîrgoviște, în care scrie brașovenilor:

„Am trimis pe slugile mele Florea și Danciu, să vă dea veste bună, cum că pe vrăj-

mașul nostru l-au omorît mehedintinii la satul Glogova" (I. Bogdan: „Relații", p. 182, n. CL).

Depășind firul istoriei, aflăm tot din tradiție că în perioada de liniște ce a urmat morții lui Țepeluș, în farmecul frumoasei așezări de la Glogova a fost crescut de Craiovești fiul nevirstnic al lui Țepeluș: *Neagoe Basarab*, domnul Țării Românești dintre 1512—1521. Născut la 1482, în anul morții tragice a tatălui său, și-a trăit prima copilărie pe acele meleaguri sub ocrotirea mamei sale Neaga și sub îndrumarea Craioveștilor.

Astfel, în acel minunat parc, ce inconjoară cula și în frumosul cerdac ce i-a deschis orizonturile largi ale priveliștei românești și-a putut forma Neagoe cultura, evlavlia și gustul pentru frumos.

ION AL. FLORESCU

*De veacuri părăsite pe-ascunsele coline
Zac curți pustii... Acolo lăcerea slăpînește
Și-n verde mantă mușchiul cuprinde și-nveleşte
Surpată zidărie și frînteale tulpine.*

*Și-mpodobind cerdacul cu grelele-i ciorchine
Sălbăticîta viță pe stîlpi se-ncolăcește,
Cu iedera cea neagră ce-n strașini împletește
O lucie cunună uitatei ruine.*

*Adînc ca de o vrajă par ele adormite,
Pe iaz visează-ostrovul de sălcii despletite;
Nu tremură o frunză, nu mișcă fir de iarbă,*

*Și-n tăinuita culă țintind priviri viclene
Zîmbesc către domnițe boieri cu lungă barbă
Purtînd pe-nalta cucă surguci cu mîndre pene.*

MATEI ION CARAGIALE

*Curțile
vechi*

Un muzeu unic în Țara Moșilor

Valea Arieșului deschide, dincolo de orașul Turda, poarta încântătoare și mult zbulucimătei Țări a Moșilor. Linia ferată îngustă, drumul „mocăniței” care leagă Turda, prin Cîmpeni, cu orașelul Abrud, se întrecu cu șoseaua care-și schimbă veștmîntul, se înnoiește, devenind una dintre cele mai moderne căi rutiere din țara noastră. După strîmtoarea, în care apele se luptă de milenii cu pereții masivelor Scărișoara, Belioara și Bedeleul, se deschide larg frumoasa panoramă a munților Apusenilor. Munți și dealuri se înnoadă, valuri după valuri, în forme diferite. Pe coastele și spinările lor stau presărate, cu acoperișurile țuguiate, casele moșilor. Zările urzesc fruntariile munților Trascăului, Metaliferilor, Gilăului și Bihorului, locuri legate de amintirea lui Horia și Avram Iancu. Presimți aici eoul buciunelor care încheagă unitatea secolelor de viață a acelor oameni din cremene, isteți, tenaci, harnici, și buni.

Comuna Sălcioara îți oferă într-un popas, drum bătut, bun și pentru automobile pînă la spectaculoasa gură de peșteră „Huda lui Păpară” care eliberează din trupul muntelui apele a trei vîlcele, înghițite, nu departe, de înfrîtoarele vîgăuni de la Vinătarea.

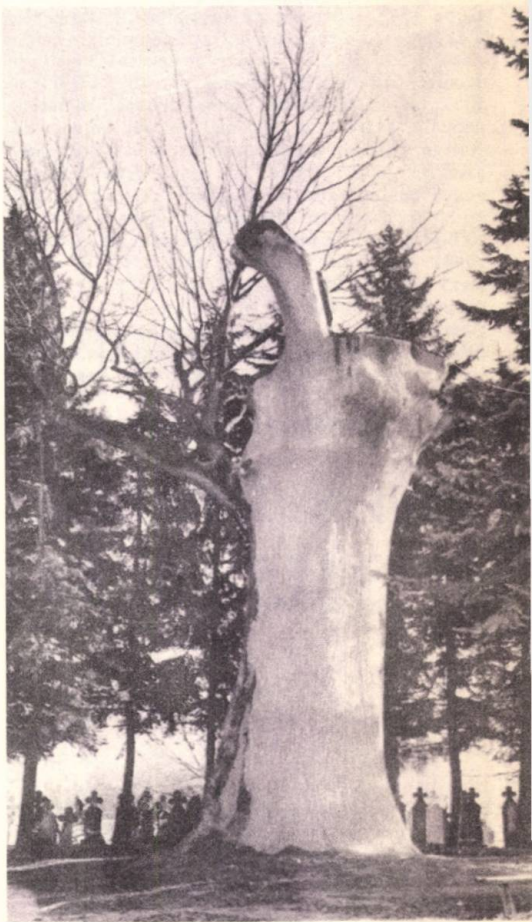
Drumul te poartă mai sus către izvoarele văii axiale a Apusenilor și după cîțiva kilometri, la o cotitură, te întîmpină comuna Lupșa, una dintre cele mai vechi și mai răsărite așezări din acest ținut. Numele, spun localnicii, s-ar trage de la lup. Prezența îndepărtată a omului pe această vatră o confirmă vîrfurile de săgeți din silex păstrate din epoca paleolitică, vestigiile care arată succesiunea vremurilor prin neolitic, durata dacică, romană, medievală. În acest mic bazin ros de ape, au trăit acei fii ai dirjilor daci care în anii 1784 și 1848 și-au răzbunat amărăciunile și revolta împotriva asupritorilor. Sub conducerea lui Ciobu și Băbișiu au luptat lupșenii în trupele lui Horia, iar sub comanda Craiului munților, după 74 de ani, o gloată a lor a înfruntat pe Muntele Mic armatele imperiale. Localitatea „La Morminte” păstrează și cînsteste jertfele luptătorilor români.

Lupșa, cu satele sale: Valea Lupșei, Hădărău, Mănăstirea, Mușca, Mărgaia, Valea caselor, Curmătura, Șerbănești și altele, numără peste 6000 de locuitori, din care 1200 sînt mineri. Peste apa Arieșului stau de strajă dealurile Mununi și Mărgaia. Un plai, îți oferă, după 3 ore

de mers, întinsul alpin al Muntelui Mic, cel mai voinic din masivul Gilăului.

În centrul comunei se află instalat, în localul vechi ce a servit școlii rurale confesionale, un muzeu bogat și unic prin originalitatea sa, care îți înfățișează valoroase dovezi din istoria omului

Gorunul lui Horia de la Țebea.

pe aceste locuri. Acest minunat tezaur popular pune în lumină pasiunea și strădaniile de o viață ale inimosului Pamfil Albu, învățător emerit decorat cu medalia muncii, acum în vîrstă de 60 ani, secundat cu aceeași pasiune de soția sa, învățătoarea Ana Albu. În 1932, după ce a stat doi ani fără lucru, tînărul Pamfil Albu ocupă postul de învățător în Lupșa, comuna sa natală. Atras de legende izvorîte din luptele moșilor, a descoperit un plug de lemn, precum și alte cîteva obiecte vechi. De atunci, pasiunea de colecționar nu i-a cruțat strădaniile. Puritate în traistă, în desagi, obiectele adunate au fost depozitate la început în propria locuință, iar mai tîrziu, cînd s-au strîns mai multe, le-a păstrat în fosta școală confesională. Aici a orînduit pe mese, lăzi și lavițe obiectele strînse din comuna Lupșa și din satele înconjurătoare, le-a inventariat, le-a etichetat și le-a pus la dispoziția vizitatorilor.

După 1947, îndrumat de specialiști muzeografi, a organizat pe temeiuri științifice colecția celor peste 6.500 obiecte strînse în cursul vieții și dăruite Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. Orînduită pe firul unei concepții tematice proprii, plasată în vitrine, pe podiumuri, pe stativ, colecția este expusă acum în 12 camere, șase la parter, șase la etaj. Este emoționantă competența și siguranța cu care acești minunați dascăli te călăuzesc în lumea comorilor strînse de ei. Academicieni, oameni de cultură, simpli vizitatori, numeroși turiști străini — în total peste 15.000, aștern în cartea de impresii cuvinte de mulțumire și admirație.

Urmărind firul evoluției societății omenești, colecția muzeului și-a grupat obiectele în 16 secțiuni: culesul din natură, vînătoria, pescuitul,

albinăritul, păstoritul, agricultura, morăritul, transportul, aurăritul, văsăritul, prelucrarea lînii și a cînepii, portul local vechi, orînduit după vîrste, sexe, anotimpuri, coliba muncitorului de pădure, interioare de locuințe ale omului sărac și ale bogatului, colecția numismatică și ceramică.

Printre cele mai interesante și valoroase piese se numără: măciuca de lemn de corn, folosită drept armă de vînătoare, ciotul de lemn cu două brațe inegale, prima unealtă de scormonit pămîntului, coșnița de albine din buturugi de copaci, barometru de lemn, lopata, sapa, hîrlețul și furca de lemn; lespede de bălătruc, socotită a fi prima formă de rîșniță; trăgarul, o sanie trasă de un om înhămat, ghiburile din scorburi de copaci pentru măsurarea cerealelor, gujele, lanțuri de tras bușteni, confecționate din lemn de mesteacăn călit; o veche țiteră cu corp de vioară, PIESĂ UNICĂ pentru care un englez a oferit directorului muzeului echivalentul greutateii acesteia în bancnote de 5 lei, adică 3 kg. Mai sînt expuse furci de tors, linguri, codiriști pentru bice, fluere, bîte, sfenerițe, cutii, căușe, încrustate cu deosebit simț artistic, cusături în culori vegetale.

Acest muzeu trebuie sprijinit mai mult, pus în adevărată sa valoare prin mutarea într-un local corespunzător menirii sale, prin înzestrare cu alte obiecte ce se găsesc din belșug în vechea Țară a moșilor.

Munca plină de pasiune începută de inimosul dascăl din Lupșa trebuie continuată și adîncită, pusă pe temeiurile valorificării științifice ale unui inepuizabil tezaur etnografic.

GH. VĂTĂȘESCU

Istoria farmaciei IN SĂLI DE MUZEU

Istoria multiseculară a Clujului consemnează, printre nenumăratele-i documente, un eveniment care, la vremea lui, în pragul ultimului pătăr al secolului al XVI-lea, prezenta un interes deosebit: înființarea primei farmacii comunale din oraș. Era în 1573, deci într-o epocă în care farmacia, departe de a fi devenit o știință, folosea empiric leacuri ale căror denumiri ciudate ne stîrnesc astăzi un zîmbet îngăduitor. Este adevărat, totuși, că unele dintre ele nu erau lipsite de anumite proprietăți tămăduitoare care, exercitînd o influență binefăcătoare asupra stării bolnavului, întăreau prestigiul slujitorilor lui Esculap.

Evident, nu s-a păstrat nici interiorul acestei farmacii, nici clădirea care a adăpostit-o. Aceea pe care o vedem astăzi în Piața Libertății, la intersecția cu str. Gh. Doja, ridicată pe locul vechii construcții, datează din a doua jumătate a secolului XVIII. Este sigur însă că farmacia „Sf. Gheorghe”, cum a fost denumită, a funcționat fără întrerupere timp de peste trei secole și jumătate până în anul 1949, când a devenit muzeu. Frescele de pe pereții interiori reprezentând diferite simboluri farmaceutice, bine conservate și astăzi, atestă menținerea destinației inițiale a vechii clădiri.

S-au păstrat până în zilele noastre, prin grija Institutului de Istorie a Medicinii din Cluj, substanțele unora din leacurile folosite de înaintașii noștri. S-au păstrat, de asemenea, piese de mobilier, vase pentru conservarea medicamentelor cu emblemele citorva manufacturi celebre de faianță, sticlă și ceramică, instrumentar și utilaje provenind de la vechi farmacii transilvănene sau din colecții particulare.

Vizitatorul acestui muzeu original nu va parcurge cronologic o istorie a farmaciei din timpurile cele mai îndepărtate până în zilele noastre, așa cum ne-a obișnuit succesiunea exponatelor unui muzeu de istorie, de pildă. Piese prezentate reușesc să reconstituie însă câteva din momentele care, fie că aminteau de panaceele administrate de medicii romani, fie că ne aduc în fața unui interesant instrumentar medical de la începutul secolului trecut, ne poartă deopotrivă spre naivele ingrediente ale evului mediu sau spre strălucitorul secol al XIX-lea când farmacia devenea, în sfârșit, o știință în adevăratul înțeles al cuvântului.

În patru încăperi au fost strinse nu mai puțin de 2000 de piese, provenind din vechi farmacii transilvănene. Colecția de mobilier — un scrin farmaceutic lucrat la Sibiu în secolul al XVII-lea, un depozit de medicamente format din două dulapuri în stil baroc pictate cu simboluri reprezentând plante medicinale, rafturi etc. — ne introduce în atmosfera sobră, meticolos ordonată a unei farmacii medievale. Un dulap pe care stă scris anul 1736 conservă o adevărată bibliotecă farmaceutică, cuprinzând volume tipărite cu trei secole în urmă în mari centre științifice ale apusului, precum și o colecție de farmacopee, printre care se află și prima farmacopee română apărută în anul 1862. Printre piesele rare ale acestei săli se numără și diploma eliberată în 1776 unui farmacist din Turda prin care i se recunoștea dreptul de a practica această profesiune.

Vasele de faianță, sticlă sau ceramică, valoroase îndeosebi pentru finețea și tehnica execuției, provin de la manufacturi — Hollic, Offen, Turda, Batiz ș.a. — cunoscute și apreciate în secolele XVI—XIX în numeroase țări europene. Aceste recipiente prezintă totodată și o interesantă valoare documentară, pentru că ne permit să

cunoaștem numele original al unor medicamente sau să localizăm perioada folosirii lor. Tot atât de interesante sînt și sticlele pentru păstrarea băuturilor afrodisiace, faimoasele elixiruri de dragoste, — cu texte hazlii privind însușirile lor „miraculoase”.

Medicamentele sînt, însă, fără îndoială, punctul de atracție al muzeului: o colecție bogată, reprezentînd produsul unei îndelungate naivități empirice, din care răsăreau cînd și cînd leacuri ce-și dovedeau în mod neîndoios eficacitatea. Ele ne poartă cu gândul în Orient sau în extremitatea răsăriteană a Europei, prin locuri unde practicile tradiționale ale medicinei foloseau pe scară largă drept ingrediente produse din bogata lume animală, vegetală și minerală a Africii și a Asiei Mici. Militari și neguțătorii le aduceau apoi în Europa în schimbul unor pungi grele de galbeni. Pentru a trezi curiozitatea cititorului, am reținut din această originală colecție numele citorva din piesele sale rare: THERIACA, întrebuințată în sec. I e.n. de Andromachus, medicul împăratului Nero, drept antidot împotriva otrăvurilor și mai apoi ca leac universal, MIAVERA, un alt panaceu adus în Europa pe timpul cruciadelor, plătit în greutate egală cu aur, ASPHALUM SYRIACUM SIVE JUDAICUM, leac cunoscut în tratamentul reumatismului și tuberculozei, CASTOREUM MOSCOVITENSE (Castorul de Siberia) procurat prin mijlocirea neguțătorilor moscoviți și utilizat în prevenirea diferitelor boli infecțioase, PULVIS MUMIAE VERAE (praf de mumie veritabilă), considerat, după „originea” materiei prime folosite, drept un remediu universal, STINCUS MARINUS, șopîrlă exotă din corpul căreia se extrăgeau substanțele afrodisiace — și multe altele asemenea leacuri.

Muzeul clujean înregistrează progresele rapide ale secolului XVIII și ne călăuzește apoi în veacul următor spre temeiurile științifice ale farmaciei. De la licorile de dragoste până la farmacia portabilă din secolul al XVIII-lea, în care s-au păstrat intacte sticlele și recipiente cu medicamente, cu inscripțiile și etichetele lor originale, la trusa homeopatică din veacul următor, la rețete, unități de măsură și greutate, la aparatul pentru narcotizare cu eter datînd de mai bine de o sută de ani sau la instrumentarul și utilajul farmaceutic, foarte apropiat de timpurile moderne, străbatem pe o distanță de numai cîțiva metri saltul uriaș înregistrat de știința farmaciei.

Pe ușa modestă de la intrare stă scris simplu: „Muzeul de istoria farmaciei”. Dincolo se deschide însă un întreg univers. Un univers unic în felul lui, în care vizitatorul pătrunde cu sentimentul revelator al descoperirii unei lumi cu totul necunoscute, așa cum s-a înfiripat și a existat ea pe meleagurile noastre timp de aproape patru secole.

CETAȚI ȘI ORAȘE

CETATEA ȘIRIA

Aici, ultima undulație a munților Apuseni, este domoală, cu pantă lină, ca un ultim val către țarm liniștit de mare. Pădurea îi împrumută vara culoarea verde-crud a frunzelor de stejar, iar toamna, cromatismul caracteristic plaiurilor noastre, de la galbenul-pal pînă la roșul-jar. Spre poala dealului, pădurea se îmbină cu viile bogate și livezile roditoare ce dau bucurie și belșug comunelor Pincota, Misca, Gașa, Șiria, Covășinț.

În vîrfurile acestei ultime ondulații a Apusenilor, Cetatea Șiria a acestor meleaguri, privește ca un paznic tăcut departe, către cîmpia fertilă, către Mureșul atîtor amintiri străbune. De veacuri, zidurile ei reci și pustii dau frîu liber imaginației fiecărui copil din comunele din vale, țesînd în minți neastîmpărate de tineri gînduri, visuri...

„Cînd eram copil, mai mic, vedeam cetatea Vilăgașului numai de jos, din sat; mi se părea mică și nu mă îndoiam că grăiesc adevărul cei ce-mi spuneau că ea a fost zidită de fiica unui uriaș, care-ngrămădea bolovani de piatră într-un car cu patru boi, pe care-l lua-n poala ei și-l ducea-n vîrfurile dealului...” scrie în volumul „Lumea prin care am trecut” Ion Slavici, născut în comuna Șiria, și continuă: „După ce am mai crescut, m-am învrednicit să urc dealul pînă-acolo

și am văzut că zidurile sînt înalte, groase și multe. Era ceva de tot tainic și fioros acolo-n vîrfurile Coposului. Mi se păreau toate a pustiu, parcă din toate colțurile ies la iveală fel de fel de ființe fioroase...”

Data construirii cetății nu a fost precizată încă. Cercetările științifice făcute pînă în prezent nu au reușit să stabilească decît faptul că cetatea exista în secolul XII. Ca toate cetățile durate în acea perioadă, ea a fost ridicată prin munca trudnică a iobagilor, care au cărat, au urcat, au zidit blocurile grele de piatră cu rudimentarele mijloace tehnice ale timpului.

După năvălirea pustiitoare a tătarilor din 1241, cetatea de la Șiria a fost refăcută și mărită, iar din anul 1331 ea a devenit cetate regală, păzită de o garnizoană care era comandată de un castelan. Soldații ce alcătuiau garnizoana cetății erau recrutați din rîndurile „iobagilor de cetate”, români și maghiari.

După 1444, cetatea împreună cu un domeniu compus din 110 sate a devenit proprietatea lui Matei Corvin și trece apoi pe rînd în stăpînirea familiei Bathory, a armatelor otomane, și după anul 1600, cînd se află aici garnizoane trimise de Mihai Viteazul, în stăpînirea imperiului austro-ungar.

Martoră a tuturor evenimentelor din zbuciumata istorie a acestor meleaguri, cetatea își înscrie prezența în hronicul răscoalei lui Gh. Doja și a răscoalei conduse de Horia, Cloșca și Crișan. Bohus Ianoș, posesorul de atunci al domeniilor de la Șiria, temîndu-se ca răsculații lui Horia să nu ocupe cetatea, solicită ca artileria imperială de la Arad să vină și să o distrugă. În acest fel, cetatea Șiria — unul din castelele regale ce alcătuiau brîul Caransebeș — Lugoj — Lipova — Ineu — Beiuș — Oradea — este transformată în ruină.

Ziduri tăcute, semețe și reci! Ruine pline de amintiri, martore ale trudei, silniciilor, umilințelor, luptelor seculare, a atîtor fapte de arme și nădejdi de mai bine! Loc mereu frumos, dar nicicînd mai încîntător ca în luna mai, cînd prospețimea liliacului înconjoară vechimea semeață a ruinelor.

Cetatea Șiria se află la 35 km nord de Arad. Șoseaua — parțial asfaltată ne duce spre comuna cu același nume, de unde — pe drum practicabil — se mai merge 3 km pînă la cetate. Se mai poate ajunge și cu trenul, pe linia Arad — Brad, sau cu trenul electric Arad—Ghioroc—Pincota, pînă la stația Șiria.

ALECU ALEXANDRU

NOUA VIAȚĂ A UNUI ORAȘ BĂTRÂN CIMPULUNG

Există, cu siguranță, o „vogă” și în materie de turism. Cine poate contesta, de pildă, că la ora actuală stațiunile de pe litoral ocupă primul loc în agenda proiectelor de vacanță ale celor mai mulți dintre noi? Totuși, mai mult decît oricînd în trecut, numeroase localități din țară își revendică astăzi dreptul de a figura cu litere majuscule pe harta turistică a României. Cu pitoreasca sa așezare, la o altitudine de 600 m. într-o depresiune delimitată la nord de muntele Matelaș (1241 m) iar la sud de culmea Mățiu (1019), cu dealurile sale — Grulul și Flămînda — ondulînd orizontul primul spre vest iar celălalt spre est, cu străzile sale curate, umbrite de arbori, cu cerdaele caselor împodobite de glaste cu flori, dar mai ales cu diversitatea monumentelor sale evocînd un trecut plin de glorie, Cimpulungul este unul dintre acestea.

Situat la o depărtare de 154 km de București (pe șoselele DN 7 și DN 73) și la 87 km de Brașov (pe DN 73), Cimpulungul Museul s-a dezvoltat de-a lungul secolelor ca o așezare de moșneni (țărani liberi avînd în stăpînirea lor întreg terenul vetrei orașului și împrejurimilor), pe drumul de legătură dintre Țara Românească și Transilvania ce străbătea Carpații prin pasul Bran. Cînd în 1330, după victoria de la Posada împotriva regelui Ungariei, și-a stabilit capitala la Cimpulung Basarab I, primul domnitor al Țării Românești, așezarea de pe malurile Rîului Tîrgului depăna în urma ei o existență multiseculară. Se știe de pildă, că romanii, acordînd o mare importanță acestor locuri, au construit o fortăreață la Seărișoara — Rucăr și un castru militar la Jidava, în apropierea Cimpulungului, în cadrul marelui sistem de apărare a frontierei răsăritene a imperiului, în secolele II-III.

Cert este că în anul 1300 Cimpulungul era menționat pentru prima oară sub numele de „Longo Campo” pe piatra de mormînt a comitelui Laurențiu, aflată și azi în biserica Bărăția din oraș, că un secol și jumătate mai tîrziu el era trecut pe mapamondul lui Fra Mauro Camaldolese din Murano, apărut la Veneția în 1459 și că în 1521, sub denumirea de Dlăgopole, figura în scrisoarea prin care negustorul Neaeșu îi înștiința pe negustorii brașoveni despre mișcările de trupe turești din zona Dunării, scrisoare ce reprezintă primul docu-

ment scris în limba română, păstrat pînă în zilele noastre. Suferînd de-a lungul vremii de pe urma a numeroase războaie, incendii sau epidemii, ducîndu-și totuși pînă peste hotarele țării faima tîrgului de Sf. Ilie, tradițională manifestare anuală ce se organizează și astăzi, Cimpulungul dezvăluie nealterată vizitatorilor săi amprenta puternică pe care istoria a imprumutat-o dezvoltării sale.

Un prim obiectiv turistic de mare interes și unul din cele mai reprezentative ale orașului, îl constituie, desigur, MĂNĂSTIREA NEGRU VODĂ, aflată nu departe de intrarea în Cimpulung venind pe șoseaua dinspre Pitești. Purtînd numele legendarului descălecător al Țării Românești, — considerat ctitor — biserică mănăstirii a fost ridicată de Basarab I și de urmașul său Nicolae Alexandru, către mijlocul secolului al XIV-lea. Rezidită în secolul al XVII-lea, de Matei Basarab, care a înconjurat-o cu ziduri de apărare și i-a adăugat un turn-clopotniță, înalt de 35 m (păstrat în forma pătrată originală) și alte construcții, biserica adăpostește în interior mormîntul domnitorului Nicolae Alexandru Basarab (1352—1364). Din clădirile aflate în incinta mănăstirii, atenția vizitatorului este atrasă de frumoasa CASĂ DOMNEASCĂ, construită în secolul al XVII-lea pe temelile vechiului palat domnesc din secolul al XIV-lea unde este expusă COLECȚIA DE ARTĂ PLASTICĂ a Muzeului local (donație a scriitorului muselean Mihai Tican-Rumano) și de BISERICA PARACLIS (a bolnizei), ridicată la 1718 de egumenul Teofan, pe locul unei biserici de lemn și păstrînd în interior cîteva fresce executate de pictorul Gh. Tattarescu.

Nu departe de mănăstirea Negru Vodă, Biserica Catolică Bărăția își vestește prezența prin TURNUL-CLOPOTNIȚĂ din față, interesantă construcție cu o decorație exterioară desăvîrșită în trei rînduri de registre, a cărei înfățișare de acum un secol ne-au lăsat-o pictorii Nicolae Grigorescu și Carol Popp de Sztarmy. Refăcută în 1760 pe locul unei biserici mult mai vechi, ale cărei etape de construcție coboară pînă către sfîrșitul secolului al XIII-lea, biserica Bărăția — restaurată în ultimii ani — adăpostește vestita piatră funerară din 1300 a comitelui Laurențiu de

Longo Campo, nobil catolic despre care se presupune că a ocupat un timp o funcție înaltă în conducerea treburilor obștești și care a făcut parte din colonia de sași aduși aici din Transilvania în secolul al XIII-lea.

Tot în centrul orașului încastrată în zidul exterior al casei arhitectului Gh. Ionescu-Berechet, **CRUCEA JURĂMÎNTULUI**, o cruce din piatră ridicată la 1674 și pe care sînt înserise vechile drepturi și privilegiile de care se bucurau locuitorii orașului, evocă oricărui trecător o pagină plină de semnificații din trecutul Cîmpulungului. Tot așa **MORMÎNTUL HAIDUCULUI RADU ANGHIEL**, situat într-un mic scuar de pe str. Dr. Costea, amintește de neînfricatul „fiu al codrilor” care la mijlocul secolului trecut a ales calea haiduciei pe aceste meleaguri pentru a-și exprima protestul împotriva nedreptății sociale. **MUZEUL DE ISTORIE ȘI ȘTIINȚE NATURALE**, din apropiere, organizat într-o casă cu etaj clădită în stilul arhitecturii muntene din secolul al XVIII-lea, adăpostește bogate colecții care reconstituie întreaga istorie a așezării, prezentînd totodată flora și fauna împrejurimilor sale.

Răspindite în diverse puncte ale orașului, cîteva biserici, valoroase monumente istorice, aduc și ele mărturia vieții social-culturale de altădată a bătrînului oraș. Merită a fi menționate **BISERICA DOMNEASCĂ** — ctitorie din 1567 a doamnei Chiajna, văduva domnitorului Mircea Ciobanul — al cărei preoți purtau de grijă elevilor primei școli domnești, înființată în apropiere, la 1669, din porunca domnitorului Antonie Vodă din Popești; **BISERICA FUNDENI**, datînd din secolul al XVI-lea, cu un pridvor deschis adăugat la 1819 și cu cîteva lespezi de morminte din secolul al XVI-lea în interior; **BISERICA SF. GHEORGHE**, de factură gotică, devenită în secolul

al XVII-lea biserică a breslei meșteșugarilor olari, avînd în pronaos și altar parte din frescele originale; **BISERICA SUBESTI**, ridicată la 1552, de breasla șubarilor; **BISERICA FLĂMÎNDA** din cîmîtîrul de pe dealul cu același nume, unde își doarme somnul de veci scriitorul Constantin Aricescu, autorul celei dintîi scrieri despre istoria Cîmpulungului, apărută în 1856 și animatorul primului teatru cîmpulungean.

În sfîrșit, din prezentarea cit de sumară a orașului nu este lipsit de interes amănuntul că iubitorii de excursii pot pleca din Cîmpulung spre cîteva locuri, ușor accesibile, intrînd reale atracții turistice, ca: **SATUL LERESTI** (8 km.), cu casele sale bogat împodobite pe dinafară; **CABANA VOINA PĂPUȘA** (950 m alt.), de unde se poate urca pe masivul Iezer-Păpușa, în Piatra Craiului sau în Făgăraș; **SATUL NĂMĂESTI** (8 km), unde se află **MUZEUL MEMORIAL „GEORGE TOPÎRCEANU”** și un **SCHIȚ RUPESTRU** din secolul al XVI-lea; **DRAGOSLAVELE** (17 km), pitoreasca așezare de pe drumul Brașovului vestită pentru specificul arhitecturii și portului popular; **RUCĂR** (23 km), vechi punct vamal, azi centru forestier, unde s-a construit recent un **COMPLEX TURISTIC** și de unde se poate pleca spre **CHEILE DÎMBOVIȚELI**, în al căror perete vestie se află **PEȘTERA URȘILOR**; **CABANA GIUVALA** (alt 900 m); **CHEILE ȘI PEȘTERA DÎMBOVICIOARA**, în apropierea căreia (3 km) s-a dat în folosință o **CABANĂ** cu un restaurant unde se servesc îndeosebi produse de stîină; **BUGHEA DE SUS** (3 km) mică stațiune balneo-climaterică apreciată pentru izvoarele sale de ape minerale; **ALBEȘTI** (7 km), localitate vestită pentru depozitele de calcar cunoscute și folosite din cele mai vechi timpuri în construcții.

C. DARIE

PIATRA NEAMȚ

UN SALT ÎN CONTEMPORANEITATE

Calistrat Hogaș își datorează în bună măsură locul pe care îl deține în literatura noastră pasiunii pentru ceea ce în accepțiunea modernă a cuvântului, se numește turism.

Revelația perspectivelor alpestre avea să se producă nu în primii ani de viață (Hogaș se născuse și își petrecuse o bună parte din copilărie la Tecuci), ci mai târziu, când tânărul absolvent al Universității din Iași câștiga prin concurs postul de profesor „de partea literară” și pe cel de director al Gimnaziului Comunal din Piatra Neamț.

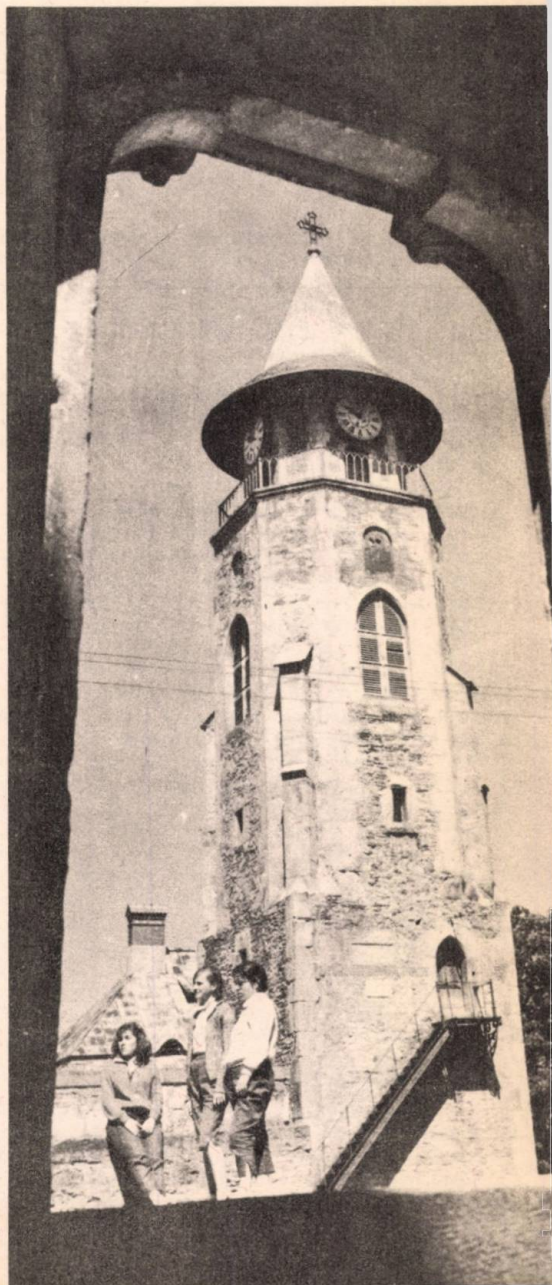
Însemnările sale de călătorie prezintă cititorului o regiune geografică în care frumusețea priveliștilor dăruiește drumetului binecuvântate clipe de odihnă și reculegere. Sidonia Hogaș, care trăiește și astăzi în modesta casă părintească din Piatra, își amintește foarte bine plecările puțin obișnuite, spre inima munților, ale tatăl său: „Pe aici o apuca — și arată în direcția locurilor cuprinse între Cozla și Pietricica — și nimeni nu-i mai dădea de urmă cu săptămânile”.

Pasiunea pentru drumetie a bătrînului dascăl moldovean este, de bună seamă, o pledoarie convingătoare pentru cuprinderea ținutului neamțean în rîndul dezideratelor noastre turistice. Dar nu singura, pentru că orașul despre care pisaniile pomenesc cu multe sute de ani în urmă, descoperindu-ne un trecut bogat în prețioase mărturii, oferă astăzi vizitatorului imaginea saltului său enorm în contemporaneitate. Un salt care înseamnă nu numai o îndrăzneță înaltare pe verticală, la scara modernismului arhitectonic al marilor așezări urbane sau o incredibilă transformare, pe parcursul unui singur deceniu, dintr-o urbe a pensionarilor în unul din cele mai înfloritoare centre industriale ale țării, ci și confirmarea — pe o treaptă valorică mult superioară — a însemnatelor sale atracții turistice, care cu mai bine de optzeci de ani în urmă au făcut să vibreze inima unuia din cei mai talentați scriitori moldoveni.

Vîrstele orașului

Privit de pe Cozla sau de pe Pietricica, de pe Cernegura sau Bilca Doamnei, orașul își dezvăluie vîrstele, după înfățișarea străzilor și clădirilor sau după vechimea monumentelor. În centru, zece mii de metri pătrați de flori

Turnul lui Ștefan.

și verdeață, brâzdați de geometria fantezistă a aleilor, unesc două epoci ale istoriei. În stînga, la poalele Cozlei, biserica Sf. Ion și turnul-clopotniță mai păstrează ceva din strălucirea Curții domnești, rostuită aici de Ștefan cel Mare. Biserica Sf. Ioan este una din strălucitele reprezentante ale stilului arhitectural moldovenesc, născut în timpul marelui domnitor. Fațadele și-au menținut pînă astăzi sobrietatea liniilor, eleganța policromă a unei ornamentații de un surprinzător rafinament artistic. Turnul-clopotniță, înalt de 19 metri a fost clădit alături un an mai tirziu, la 1499, aducînd o nouă dovadă de virtuozitate arhitectonică a constructorilor moldoveni. Ziduri de piatră și cărămidă, arcuri semicirculare, bolți ce se deschid spre subsoluri... Atîta a mai rămas din gloria de odinioară a Curții lui Ștefan.

Trepte de mozaic coboară monumental prin parc spre modernul hotel „Ceahlău”, împlîntat în inima proaspătului municipiu ca un uriaș semafor, în fața căruia pe bulevardele largi ce se întretaie perpendicular, pulsează intens viața întregului oraș.

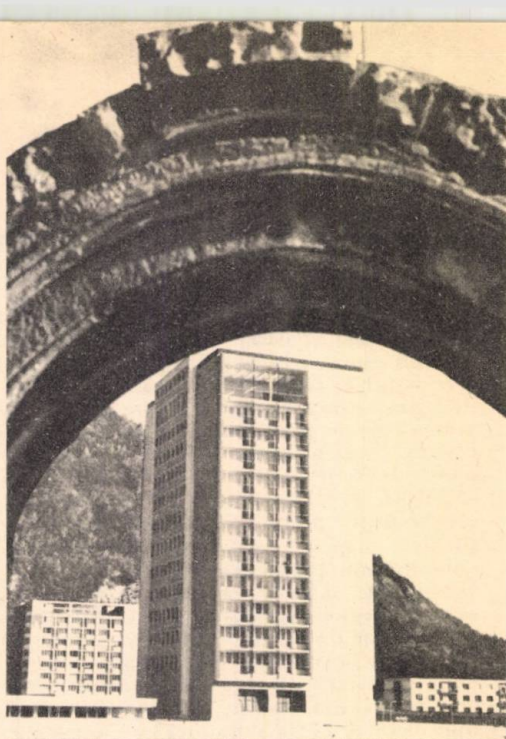
Istoria Pietrei nu începe odată cu domnia lui Ștefan Voevod, ci mult mai înainte, prin mijlocul veacului al XIV-lea. Vechile cronici rusești i-au zis „Piatra lui Crăciun”, după numele feudalului care-și avea aici reședința — și așa i-au spus multă vreme cei ce, bălînd drumurile ce urmau apa Bistriței spre Transilvania sau spre Moldova, l-au cunoscut drept unul din cele mai înfloritoare tirguri de dincoace de lanțul Carpaților răsăriteni.

În imediata vecinătate a Curții domnești se află Muzeul arheologic. Vizitîndu-l, vei împinge vîrsta așezărilor omenești de pe aceste locuri cu peste dousprezece mii de ani în urmă, cînd cete de vînători, meșteșugîndu-și arme și unelte din duritatea rocii, porneau spre înălțimile munților în urmărirea mamușilor, boarilor și renilor. Se află, rînduite sub vitrine de sticlă mărturiile acelor vremuri din preistorie, ținîndu-le tovărășie una din cele mai bogate colecții de vase de tip Cucuteni, a căror frumusețe ornamentală le așează în rîndul unor desăvîrșite opere de artă.

Recentele descoperiri arheologice de la Bîtea Doamnei — urmele unei puternice fortărețe, prevăzută cu ziduri de piatră, șanțuri de apărare și valuri de pămînt, avînd izbitoră asemănări cu cetățile dacice din munții Orăștiei — înnoadă în mod firesc firul continuității existenței omenești pe aceste meleaguri.

Dominanta majoră

Astăzi, dominanta majoră a Pietrei Neamț este aspectul său de oraș modern. O susține numărul impresionant de blocuri cu cîte opt, nouă etaje, noile edificii de utilitate publică, curățenia străzilor și parcurilor sau ispititoarea abundență a vitrinelor. O dovedește înfăți-

Trecut și prezent la umbra Pietricicăi.

șarea și utilajul impresionantelor sale obiective industriale, expresie a celor mai perfecționate realizări ale tehnicii.

Deschidem o paranteză. La Piatra Neamț se fabrică astăzi fibre sintetice, îngășăminte azotoase, hîrtie, celuloză, tricotaje, cărămizi, bere... Uzina de fire și fibre sintetice produce echivalentul în relon al lînei adunate de pe trei milioane de oi, realizînd zilnic o cantitate de fire cu care pămîntul ar putea fi înconjurat pe la ecuator de peste cincizeci de ori. Uzina vecină, combinatul de la Roznov „hrănește” anual cu îngășăminte azotoase 800 mii de hectare dînd astfel cam 15 la sută din producția de îngășăminte a întregii țări. Cînd te gîndești că n-a trecut nici vîrsta unei generații de cînd Bistrița căra pe undă-i repede aurul verde al pădurilor pe care-l prelucrau rudimentar cîteva gateri și fabrici de cherestea...

S-au schimbat și rosturile Bistriței, zăgăzuită acum de barajul de la Bicaz. Apele sale vîguroase pun în mișcare uriașele turbine ale hidrocentralei, adunîndu-se apoi în aval de Stejarul de dousprezece ori în tot atîtea lacuri de acumulare. „Puii” uriașei întinderi de ape de la poalele Ceahlăului scaldă în lumină pînă la Bacău fosta vale a Bistriței.

Turism în ipostaze noi

Orașul din cupa celor patru înălțimi ce-i dau roată, nu și-a estompat virtuțile turistice. Monumentele sale, muzeele, vechile podoahe

arhitectonice păstrează încă aerul patriarhal al vremurilor care le-au dat naștere. Creștetul Ceahlăului, învăluit în văpaia răsăritului continuă să exercite aceeași tainică atracție ca atunci când s-a plămădit legenda Dochiei sau când Hogaș ori Sadoveanu îi urcau înălțimile, cuprinși de sentimentul sublimei frumuseți a naturii.

Privită în noile-i ipoteze, Piatra Neamț a devenit un mare centru turistic, de unde pot fi atinse cu ușurință maximă toate obiectivele din jur. Hotelul „Ceahlău” unul din cele mai moderne din țară, reprezintă o bază turistică ideală pe care o pot rivaliza, datorită gradului superior de confort și poziției sale centrale, într-o zonă de mare interes turistic — multe din localitățile alpine de renume ale Europei. Prefacerile care au schimbat radical înfățișarea bătrânului ținut moldovean și-au întins aripile și asupra unor locuri de popas unde drumețul nu afla, până nu de mult, adăpost decât în frunzișul pădurii sau în chilia vreunui călugăr. La Bicaz, în apropierea barajului a fost ridicată o cabană, cițiva kilometri mai departe, pe marginea lacului de acumulare, în calea automobilistilor, se află campingul de la Potoci, iar la Agapia un complex turistic, conceput după o străveche arhitectură locală.

Poți porni deci cu siguranță la drum. Bicazul, Ceahlăul, Cheile Bicazului, Văratecul, Agapia, Tirgu-Neamț sau Cetatea Neamțului oferă

vizitatorului nu numai frumusețea lor străveche, ci și toate atributele turismului modern, de la asfaltul șoselelor, până la ambianța plăcută a locurilor de popas.

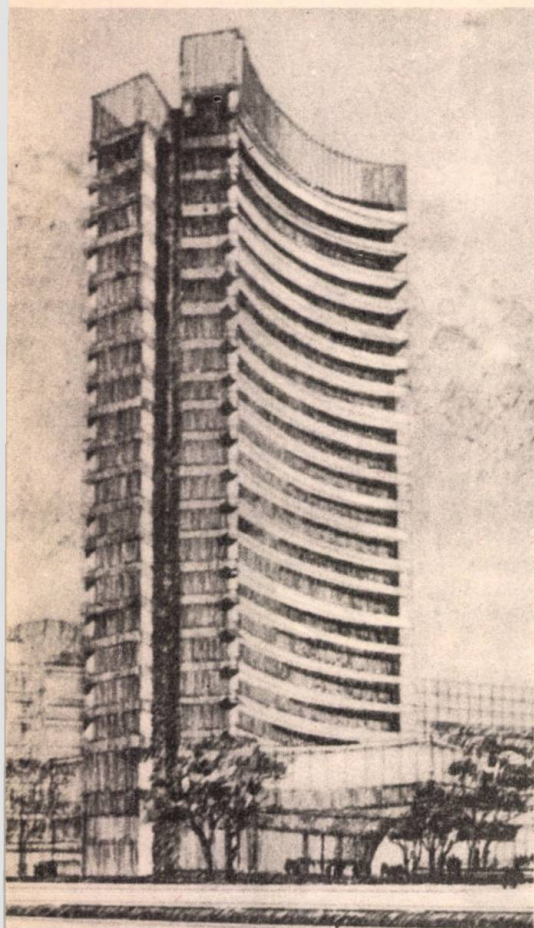
Iar de vei veni la Piatra Neamț cu intenția de a porni pe coclaurile amintirilor lui Hogaș, poți face astăzi lucrul acesta cu mult mai lesne decât a făcut-o autorul neuitatelor însemnări de călătorie. Te vei îndrepta mai întâi spre Almaș și Horaița, vei apuca apoi pe drumul Văratecului și Agapiei, ieșind, după ce vei fi străbătut hățiturile sălbatice ale Sihlei și Sihăstriei, pe firul piriului cristalin din fața minăstirii Secu. Vei continua drumul prin Pipirig, prin Sabasa și Borca, pentru a ajunge în Broștenii copilăriei lui Creangă, nu înainte de a fi urcat pe culmile pline de verdeață ale Hălăucei și Șeștinei.

Vei ajunge astfel la Borca, sătucul unde Bistrița primește unda de gheață a Sabasei și vei căuta loc de popas. Te vei îndrepta apoi spre Șarul Dornei, unde-ți vei încheia călătoria. Vei reveni la Piatra pentru a porni din nou de data aceasta pe Bistrița în jos, spre liniștea adâncă a Nichitului, până-n valea „strimță și plină de lumină a Tazlăului...” Cu automobilul sau pe jos, pe oglinda de asfalt a șoselei sau pe poteci ascunse de pădure vei cunoaște și vei îndrăgi, pentru frumusețea locurilor și pentru ospitalitatea oamenilor, unul din cele mai încântătoare ținuturi ale țării.

L. TEODORU

„BUCUREȘTI—INTERCONTINENTAL“

În plin centrul Capitalei, la intersecția bulevardului Bălcescu cu strada Bătiștei, unde în prezent se construiește Teatrul Național, a fost rezervat un loc pentru înălțarea modernului hotel „București-Intercontinental”. Acest hotel, proprietate a statului român, va oferi oaspeților săi condițiile specifice rețelei de hoteluri Intercontinental, ca oricare din hotelurile de la Geneva, Frankfurt, Dublin, Viena sau Montevideo.

Rețeaua „Intercontinental” cuprinde 40 de hoteluri în funcțiune și 19 în construcție. Societatea „Intercontinental Hotels Co” din New York, care aparține societății de transporturi aeriene Pan American, dispune de un personal specializat atât în proiectarea hotelurilor cât și pentru organizarea acestora din punct de vedere func-

țional și al eficienței economice maxime a investiției.

Odată cu creșterea explozivă a turismului în toată lumea, problema transportului și cazării confortabile a turiștilor capătă din ce în ce mai mult un contur de disciplină științifică. Ceea ce este spus în ironie de unii analiști ai problemelor hoteliere că rețelele de hoteluri tind către o industrie de dormit nu este lipsit de oarecare adevăr. O revistă franceză de specialitate arată că turistul de astăzi este luat de acasă, transportat la aeroport, instalat în avion, dus la mii de kilometri distanță, preluat la destinație și repartizat într-o cameră de hotel unde poate dormi confortabil. Este o realitate de netăgăduit inevitabilă și de care trebuie să se țină imperios seama.

Hotelul „București-Intercontinental” este conceput de proiectanții români în spiritul satisfacerii exigențelor turismului mondial, de a oferi clienților săi un confort complet dar rațional, o atmosferă purificată prin instalațiile cele mai moderne de aer condiționat, spații publice care îndeamnă la recreere, alături de atmosfera mai agitată, dar izolată a localurilor de distracție sau a marilor săli pentru conferințe internaționale, congrese, colocvii științifice sau alte manifestări internaționale.

Un restaurant cu specific românesc, un restaurant clasic, o braserie, trei baruri de zi și patru terase vor oferi un serviciu civilizat și atent.

În preajma hotelului va funcționa un garaj subteran cu o capacitate de aproape 1000 de autoturisme, accesul fiind direct sau printr-o alee ce va coborî de la suprafață în subsol.

În jurul hotelului un spațiu verde amenajat cu mult gust va crea vizitatorilor senzația de destindere, de deconectare atât de necesară vieții în marile orașe.

Construcția propriu zisă își va înălța silueta sa zveltă de 22 de etaje, rezultată dintr-un aranjament de trei corpuri cu fațade curbate, pe cât de meticulos căutate în soluția de arhitectură, pe atât de iscusit alese pentru rezolvarea complexelor exigențe funcționale ale unui ansamblu de mari proporții: 900 locuri de cazare, circulație pe verticală pentru persoane și materiale, holuri încăpătoare, o sală de reuniuni cu o capacitate de peste 500 locuri etc.

Toate acestea sînt în concordanță cu dezvoltarea multilaterală a țării noastre, a cărei ospitalitate atrage an de an tot mai mulți vizitatori.

Nu ne rămîne decît să-i asigurăm pe viitorii noștri clienți că vom face totul pentru a grăbi momentul cînd le vom putea ura bun venit la hotelul „București-Intercontinental”. La revedere, pe 1970.

Ing. GH. LEONTE

Noua șosea București—Pitești

Dezvoltarea economiei naționale într-un ritm impetuos, amplasarea judicioasă și armonioasă a obiectivelor economice pe teritoriu, creșterea turismului intern și internațional, au impus studiarea și soluționarea tehnico-economică a unor trasee de drumuri, capabile să facă față acestor cerințe.

Astfel s-a văzut că actualul D.N. 7 București — Pitești nu va mai putea face față traficului în continuă creștere, fiind necesară o nouă arteră. Trebuie menționat faptul că D.N. București — Pitești este cea mai scurtă legătură a regiunii de sud-est a țării cu centrul și vestul Transilvaniei, traversarea Carpaților făcându-se la cea mai joasă cotă, prin trecătoarea Oltului. În același timp, acest drum face legătura cu orașele subcarpatice Râmnicu-Vâlcea, Tîrgu-Jiu și Turnu-Severin.

Din orașul Pitești, ca nod rutier, se va face legătura prin Cîmpulung—Rucăr—Bran cu sud-estul Transilvaniei, iar prin Slatina cu Craiova. Din cele de mai sus rezultă evident faptul că sectorul București — Pitești însumează traficul important pentru diverse direcții ce se bifurcă din Pitești.

Concluziile studiilor de trafic au arătat necesitatea construcției unui nou drum național, care a fost conceput și se realizează avînd următoarele caracteristici:

— ocolește localitățile, deci elimină neajunsurile actualului drum, care pe lungime mare traversează centre populate;

— elementele geometrice ale acestui nou drum permit realizarea unor viteze de circulație de

100—120 km/oră, avînd lățimea părții carosabile de 7,50 m, iar a platformei de 10,50 m;

— nu este permisă nici o construcție în dreapta sau stînga drumului, la distanță de 200 m, tocmai pentru a preveni posibilitatea apropierii în viitor a centrelor populate sau a altor obiective care să stînjenească circulația;

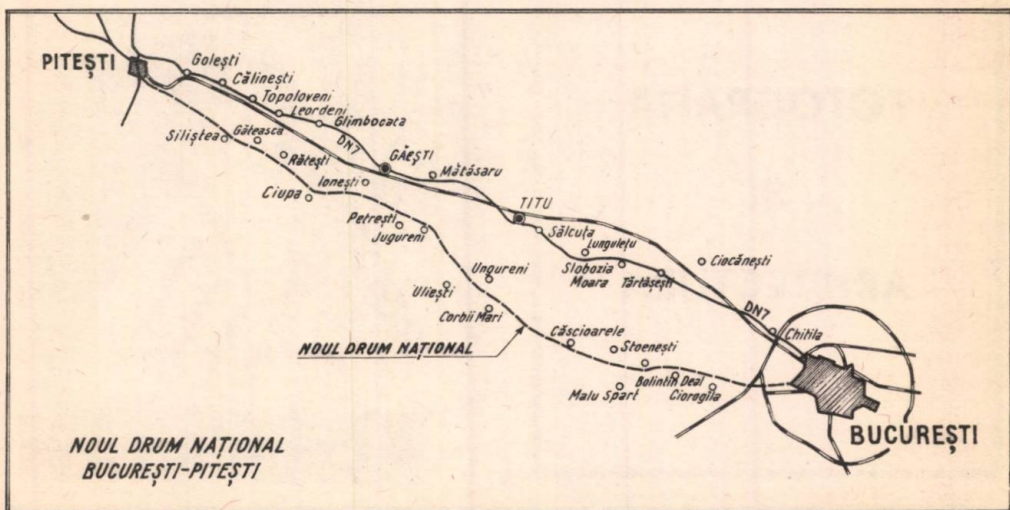
— este conceput astfel, ca în etapa viitoare să se construiască paralel o altă cale cu două benzi de circulație, despărțită de cea în lucru cu o bandă verde, deci să se realizeze o autostradă. Atunci, toate drumurile care vor traversa autostrada se vor denivela, astfel încît să nu existe posibilitatea de încrucișare de nivel cu nici o cale de circulație, deci să îndeplinească toate condițiile tehnice ale unei autostrăzi.

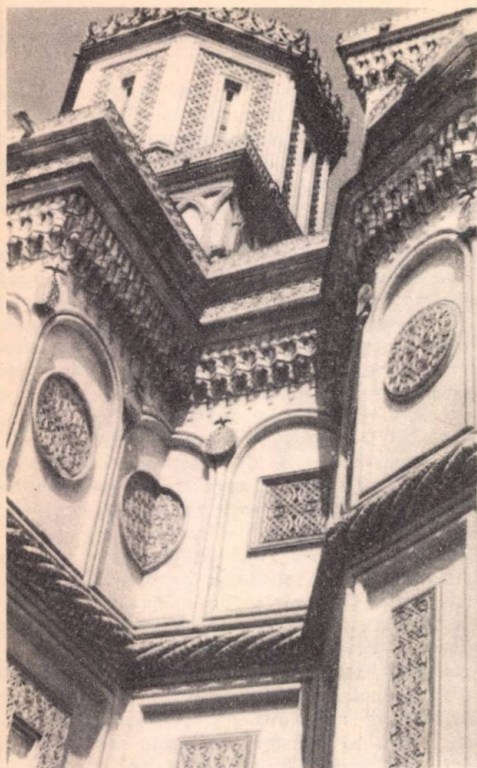
Noul drum va ieși din București prin bd. Armata Poporului și bd. Păcii, care actualmente sînt în curs de amenajare. Apoi, traversează denivelat liniile ferate București — Giurgiu și București — Roșiori — Craiova, îndreptîndu-se pe cîmpia dintre Dimbovița și Argeș, trece la nord de localitățile Ciorogîrla, Bolintinul din Deal și din Vale și — după traversarea Argeșului — se înscrie pe terasa dintre Argeș și Neajlov.

Realizarea acestui drum, de mare viteză, pînă la sfîrșitul anului 1969, face parte dintr-un vast program de modernizări și construcții de drumuri, care să satisfacă cerințele traficului în bune condițiuni și cu maximum de confort.

Ing. ION IEPUREANU

Directorul Institutului de Cercetări în Transporturi Auto, Navale și Aeriene.

FOTOGRAFIA

ȘI

ARHITECTURA

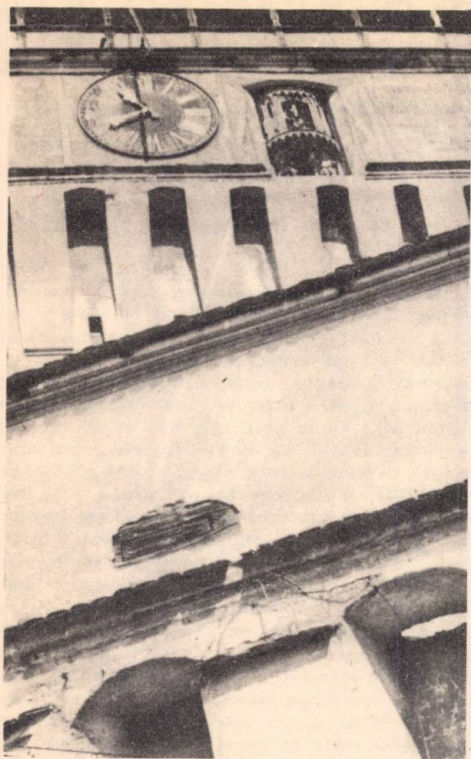
Iată o altă latură a fotografierii foarte frecvent practică în călătoriile noastre spre centre urbanistice, monumente istorice etc. Ce este important de știut la fotografierea motivelor de ordin arhitectonic?

Înainte de a trece la fotografierea propriu zisă, vom studia bine motivul, poziția cea mai expresivă, împrejurimile în care corpul arhitectonic este încadrat — mai întâi cu ochiul liber, iar apoi prin vizorul aparatului nostru, cu ajutorul căruia vom determina și încadrarea cea mai reușită. O atenție deosebită vom acorda luminii, adică felului în care motivul nostru este iluminat, fiind de preferat lumina semi-laterală care, producând un mozaic de umbre și lumini pe fațada clădirilor, dă imaginii plasticitate, adâncime, perspectivă spațială.

Se recomandă ca în fotografii arhitectonice să fie cuprinse în prim plan persoane, animale, pomi, o mașină pareată sau în mers, o căruță; nu vom pierde ocazia, acolo unde este posibil, să fotografiam de sub porți, din ferestre sau vom folosi crengile unui pom, pentru a crea motivului nostru un cadru, datorită căruia fotografia are o notă artistică mai ridicată.

Efecte neobișnuite și foarte interesante se

3

obțin fotografiind de sus în jos sau de jos în sus (foto 1).

Atenție se va acorda liniilor principale, mai accentuate ale motivului; se va pronunța, acolo unde acest lucru este posibil, diagonală. Totodată un turn înalt, de exemplu, poate fi încadrat în dreptunghiul clișeului și în diagonală (foto 2), adică baza turnului este plasată (în exemplificarea noastră) în dreapta jos, iar vârful va avea direcția spre stînga sus. Bineînțeles aici mai intervin unele amănunte, care concurează la reușita unei astfel de fotografii. Deseori un obiectiv arhitectonic nu poate fi smuls din mediul său înconjurător. Nu se poate concepe o fotografie a castelului Bran, care să înfățișeze numai clădirea propriu zisă. El poate fi fotografiat numai în ansamblul mediului înconjurător, adică cel puțin de la baza dealului pe care este așezat acest monument, bineînțeles dacă nu vrem să redăm un detaliu al construcției.

Detaliu arhitectonic — această temă se află exemplificată în două din fotografiile alăturate (1, 3). În foto 1 am intenționat să redau elementele de artă ale acestui monument istoric. Fotografia-detaliu intenționează să

smulgă din ansamblul arhitectural, un fragment al unei clădiri, un ornament etc., pentru a scoate în relief ceea ce este mai valoros și frumos.

Unele amănunte de ordin tehnic:

Vom folosi filme de sensibilitate medie 18—20 DIN, eventual un filtru galben sau galben-verzui. Cu aparate foto care sînt dotate doar cu un obiectiv normal (distanța focală 50 mm, la aparate cu filme 24×36 mm), cimpul nostru de acțiune este limitat. Devin necesare și obiective interschimbabile, de distanțe focale mai mici, cînd vrem să fotografiem de la distanță mică un corp arhitectonic mare) și obiective de distanțe focale mai mari (teleobiective; acestea le folosim mai ales la fotografii-detaliu, cu ele putînd prinde pe peliculă amănunte chiar mai îndepărtate de noi). Dacă nu aveți asemenea obiective interschimbabile, nu trebuie să vă descurajați, deoarece și fără ele se pot face fotografii reușite. Drept dovadă trebuie să știți că toate fotografiile alăturate sînt făcute cu un obiectiv Industar, distanța focală de 50 mm, obiectiv original al aparatului FED-2.

DIETER MOYRER

4

PENTRU DESFĂȚAREA VÎNĂTORULUI ȘI A UNDIȚARULUI

Peisajul pe care natura țării noastre îl înfățișează vînătorului, pescarului sportiv sau simplului îndrăgitor al drumeției, nu-i numai spre bucuria ochiului, ci și al toabei... Căci datorită lui și vînătorul și undițarul au prilejul de a eutreiera munții și cîmpiile, bălțile, riurile și piralele aproape tot anul. Și încă cu bune nădejdi!

Pentru vînători, anul începe la întâi de august. În ziua de cînd au voie a ieși pe la margini de crînguri spre a împușca cîteva din turturele care în curînd vor stoli și se vor muta în cîmp, la nesfîrșitele lanuri de floarea-soarelui. Tot din prima zi a acestei luni vînătorilor le este îngăduit să pornească, călcîind smireurile și cozile bălților, după becașine. După acești mărunți sitari cu zbor fulgerător care, terminînd cu cuibăritul și creșterea puilor, au și început să rolească spre sud, dînd oarecum semnalul marilor migrații ce se vor ține de-acum înainte launț, pînă aproape în drierul iernii. De la mijlocul lunii începe și vînătoarea la prepelețe (la acest cel mai iubit, dar și cel mai gustos vînat al țării noastre!), precum și la rațe și gîste...

În luna august o parte dintre vînători — cei care se fac vrednici de o autorizație pentru un țap de căprioară — continuă să-și caute... căpriorul visat. Cu mai bune șanse de izbîndă decît mai la începutul verii, căci de la sfîrșitul lui iulie s-a stîrnit „gonița” — nunta căprioarelor — și deci acestea se află în mișcare așa zicînd zi și noapte...

De la 15 septembrie vînătorii adevărați — cei care se mulțumesc cu pradă puțină, dar dobîndită într-un peisaj măreț — urcă spre codri de munte învirstați cu alunșuri, spre a împușca o pereche de cocoșei de ieruncă, ademenți cu o fluiericee anume și spre a trage cu urechea la

primele mugete ale taurilor de cerb, mugete cu care se vor confrunta din ce în ce mai furioși cu cit nunta se va apropia de toiu ei. Vînătorii vor coborî apoi iarăși, pe măsură ce vor porni burnițele toamnei, spre poale și spre zăvoale spre a-și lua vama din bogatele stouri de sitari.

În octombrie în afară de vînatul de cîmp, de baltă și de munte, despre care am vorbit, se urnese și marile vînători cu bătăiași și cu ciini de hărțuială, la mistreți. Ba uneori și la cite un urs carnivor.

Cei ce se încumetă a urca în împărăția stîncilor și prăpăstiilor, a brinelor și seninărilor dintre stînci, la vremea cînd zile din ce în ce mai scurte se îngîină cu nopți din ce în ce mai lungi — vreme la care capra neagră își începe „alergatul” (adică nunta), vor căuta să-și îmbogățească palmaresul și cu un trofeu de țap. Tot în acest răstimp, în unele ținuturi ale țării, tolba vînătorului se va îmbogăți și cu cite un cocoș de fazan frumos colorat. În luna noiembrie căpriorul a lepădat coarnele și nu se mai vinează. Prepelețele au plecat, iar cele ce ar mai trece pe la noi — întîrziatele — vor fi eruțate, ea să mai fie și la anul. Bucuria vînătorilor — pe lingă sitari, iepuri, fazani, mistreți, a căror vîinare este în toi — o vor face și vulpile, care la această vreme au început să-și îmbrace frumoasele scurtelei de iarnă. Uneori și cite un lup ce apare — fie că s-a stîlt, fie că nu s-a stîlt de el, căci el e fiara care eutreieră șapte hotare într-o singură noapte — în goană. Și așa își vor petrece vînătorii noștri zilele de recreație — cei pe care nu-i sperie orice pospai de zăpadă și orice răbufnire de erivăț, firește! — pînă în ziua cînd se vor ivi mîjirile primăverii. Pînă înspre februarie-martie, cînd primele adieri mai călduțe vor stîrni polta de nuntă și de cuibărit la cele mai multe dintre sălbăticiunile de interes vînătorec ce trăiesc sau trec doar pe la noi. Cîteva ieșiri la baltă abia scăpată de platoșa de gheață, la pudzeria de rațe ce a iernat pe la noi, sau la cea care vine dinspre miazăzi, vînat permis pînă către începutul lunii aprilie, la sitarii ce trec la această vreme dinspre sud înspre nord, îi vor face să aștepte mai ușor prima zi a lunii următoare de cînd vor putea vîna în ereierul munților un cocoș de munte aflat în „rotire”. Sau în Bărăganul cel fără de hotar — dar aceasta numai de la 10 aprilie un dropiol din cei înfoiați. În răstimpul dintre 15 mai (de cînd și cocoșul de munte și dropiolul trebuie lăsați în pace să-și vadă de treburile prăsilei), pînă la 1 iunie, cînd se deschide vînătoarea la căprior, vînătorul va visa la un țap cu coarne groase și rămurite. Și va eutreiera,

duminică după duminică, înarmat cu un binoclu, codrul înverzit, spre a-și descoperi vinatul. Pentru pescarul sportiv — anul undițării începe odată cu primele semne ale primăverii. Cu zilele în care marii răpitori — știuca, șalăul, bibanul, avatul — încep să dea iarăși mai înțefit după pradă. Peștilor așa ziși pașnici — și printre ei mai curind carasul — le revine pofta de mîncare, după lungul post al iernii, pe măsură ce apele se încălzesc. În lunile martie și aprilie pescuitul este în general permis la toate speciile, în apele de șes. În cele de munte în schimb toate speciile se află sub deplină ocrotire. Dar de la întâi mai situația se răstoarnă oarecum, peștii apelor de șes intrînd în „boiște” — depunerea icrelor și lapșilor — se pun sub ocrotire, în timp ce acei din apele de munte — cu excepția păstrăvului american sau eucubeu, și a lipanului — devin slobozi, spre marea bucurie a acelei tagme de undițari care nu concep bucurie mai mare, decît de-a se oate din cînd în cînd, din apă învolburată, cîte un asemenea exemplar. Începutul lui iunie aduce încetarea prohibiției și în apele de șes și în cele de munte. Cu excepția celei ce privește loștrîța, acest marel

răpitor din neamul salmonizilor, ce se pescuiește cu mare zgîrcenie, din pricina că în urmă cu cîțiva ani, se afla pe calea dispariției. Iar cu cît apele de șes se încălzesc, cu cît cele de munte scapă de viiturile ce uneori strică rosturile unditului pe zile întregi, pescarii ies la apă cu tot mai mari sorți de izbîndă. Aceasta pînă către mijlocul lui septembrie, cînd păstrăvul nostru intră iarăși sub ocrotire. Cînd, din pricina răcirii treptate a apelor, peștele pașnic se dă tot mai slab la undiță, rămîindu-î iarăși undițarului mai ales nădejdea la vreun balaur de știucă păcălită cu momeala de peștișor viu sau cu o „nălucă” de tinichea ce imită perfect mișcările unui peștișor bolnav sau rănit.

Celor ce nu le e frică de gerul și vîntul care te pătrunde atunci cînd trebuie să pipăi ceasuri îndelungate apa, la copea, pe sub gheață, cu momeală pentru răpitor, sezonul de pescuit li se prelungește pînă către sfîrșitul iernii. Celorlalți însă li se „încehide” odată cu înghețarea apelor, spre a li se deschide iarăși în pragul primăverii viitoare.

Ing. N. N. STĂVROIU

Erată... cvasi-turistică

Printre coordonatele ce definesc turismul, această strălucită descoperire a omului modern, se înscrie la loc de frunte și dorința pe care drumetului o are de a lua contact nemijlocit cu trecutul, de a contempla locurile unde s-au zămislit faptele nemurite în cronici și în letopisețe, de a cerceta direct vestigiile rămase în urma făuritorilor de istorie. Este de la sine înțeles că, în aceste căutări, turistul pretinde să fie informat cît mai amplu și, mai ales, corect. Uneori dorințele legitime ale acestuia nu își află un ecou corespunzător în ceea ce i se spune de către ghizi sau de către ghiduri.

Din mai toate ghidurile turistice existente, vizitatorul Mănăstirii Polovragi află că „...mănăstirea a constituit un centru de rezistență al pandurilor lui Tudor Vladimirescu, a cărui semnătură din 28 MAI 1821 se păstrează și astăzi în tinda bisericii” (Oltenia, ghid turistic) sau că „în pridvorul bisericii putem vedea semnătura lui Tudor Vladimirescu și data (28 MAI 1821) cînd conducătorul răzcoalei din 1821 a poposit la Polovragi” (Ghid auto-moto). Autorii ghidurilor turistice citate (și alții încă), fără a o analiza critic, au preluat această informație din valoarea „România pitorească” a lui Alexandru Vlahuță (ediția din anul 1902 și următoarele). Acesta spune că „...lîngă ușa, pe ușorul din dreapta, stă scris cu slove vechi de mîna lui Tudor Vladimirescu: AM VENIT ȘI EU ROBUL LUI DUMNEZEU LA ACEASTĂ SFÎNTĂ ȘI

DUMNEZEIASCĂ MĂNĂSTIRE PE VREMEA DE LA 1821 MAIU 28, ÎN ZILELE LUI ALEXANDRU IPSILANT. V. V. Sluger VLADIMIRESCU”.

Nu știm dacă Vlahuță a descifrat singur grafitul din tinda bisericii sau dacă i l-a citit altcineva. Cert este însă că, la data de 28 MAI 1821, Tudor Vladimirescu nu mai putea fi la Polovragi fiindcă el „...a fost ucis mișelește (la Tirgoviște) ÎN NOAPTEA DE 26 SPRE 27 MAI (1821).” După cîte știm noi, Tudor Vladimirescu a trecut pe la Polovragi, pentru ultima oară, în ziua de 21 ianuarie 1821.

Menționăm că, într-adevăr, pe peretele pridvorului bisericii Mănăstirii Polovragi există inscripția (zgîrîată pe zugrăveală) citată în România Pitorească. Ea este, astăzi, parțial ștearsă și nouă ne lipsesc mijloacele de a o descifra sau de a o reconstitui. Pentru aceasta, încă cu peste un an în urmă, am solicitat revistei „Magazin istoric” un răspuns la întrebările ce le pune interpretarea grafitului de la Polovragi: Provine el de la Tudor Vladimirescu? Dacă da, cînd a fost „scris”? În afară de dată (fără discuție, eronată), transcriptia lui Vlahuță este corectă? Odată cu noi și toți ceilalți vizitatori ai mănăstirii din Cheile Olteului-așteaptă, cu deosebit interes să afle care este adevărul în această problemă a trecerii lui Tudor pe la Polovragi.

EMILIAN ILIESCU

CURIOZITĂȚI

S-au împlinit anul acesta 60 de ani de când s-a desfășurat la Londra prima competiție olimpică de patinaj. Dar în timp ce bărbații concureau îmbrăcați în maiouri negre, ca să-și poată pune în valoare musculatura picioarelor, femeile păstrau o ținută sobră și... decentă. Englezoaica Madge Syers s-a dovedit a fi cea mai bună patina-

toare dar și cea mai frumoasă și elegantă concurentă, evoluind pe gheață într-o rochie lungă până la glezne, cu o pălărie florentină (cu boruri imense și, firește, cu flori), bluză cu jabou și cu dantele și — mă rog!... — un triplu și lung colier de perle la gît...

CUM S-A STABILIT ISTORIA VEGETAȚIEI DIN CARPAȚI

Minusculi, de mărimea unei zecimi de milimetru, „turisții aerieni” la care ne referim, călătoresc puzderie, sub bătaia soarelui răspîndindu-se peste codrii și în rariști, asemeni unor norișori aurii. Sînt grăuncioarele de polen luate și purtate de adieri din florile copacilor pădurii, care îmbracă regiunile subalpine în vâl luminos de sărbătoare. Miriadele de firioase „zboară” ușor, pînă la o distanță de 200 kilometri și uneori chiar mai mult, după cum greutatea lor este mai mică sau mai mare. Astfel, grăunciorii de polen ai coniferelor sînt cei mai ușori și de aceea, pot

colinda pînă-n zone mult mai îndepărtate decît polenul fagului, de pildă. Dintre toți arborii țării noastre, coniferele produc cea mai abundentă cantitate de polen, primul loc în această privință fiind deținut de pin, urmat îndeaproape de molid și apoi de brad. În ordinea următoare se situează alunul, apoi mesteacănul, arinul, fagul și stejarul. S-a constatat că enorma masă de polen, produsă de copacii mai sus amintiți ai pădurilor noastre, poate fi conservată (în anumite condițiuni ale solului pe care a căzut) în vreme ce polenul de plop, frasin sau arțar, se distruge pe sol în mare măsură. Masa de polen produsă de pini, de molizi, brazi, aluni, mesteacăni, arini, fagi ori stejari care cade pe suprafața mlaștinilor, se conservă sub forma unor pinze fine, împreună cu plantele care dau naștere, în aceste locuri, turbei. Acest fenomen ciudat,

Flori de colț.

odată cunoscut, a dat posibilitate cercetătorilor să înfiripe cea dintâi istorie a vegetației forestiere în Carpați. După complicate sisteme de analiză a turbei, specialiștii au izbutit să determine componența pădurilor (esența lor) ce au ființat în urmă cu secole sau milenii, la anumite distanțe de turbării, precum și epoca existenței lor de odinioară. S-a stabilit că cele dintâi păduri existente în Carpații României au fost cele de pini, care, spre deosebire de timpurile noastre, au ocupat întinse suprafețe ale reliefului. După ce pinul a pierdut această supremație, a urmat așa numita fază de trecere pin-molid, pentru ca mai târziu zonele subalpine să se îmbogățească cu prezența alunului, iar în urmă cu cea a carpenului, a stejarului și a fagului; aceasta din urmă domină vaste ținuturi, cuprinse între înălțimile de 900 și 1300 de metri.

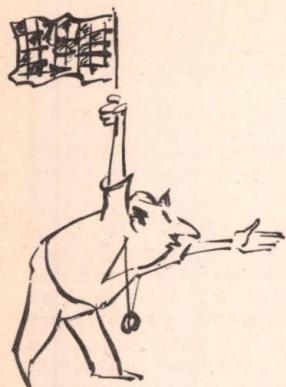
PE AȘTERNUL MĂRGINAȘ AL RARIȘILOR

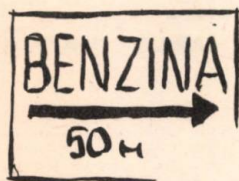
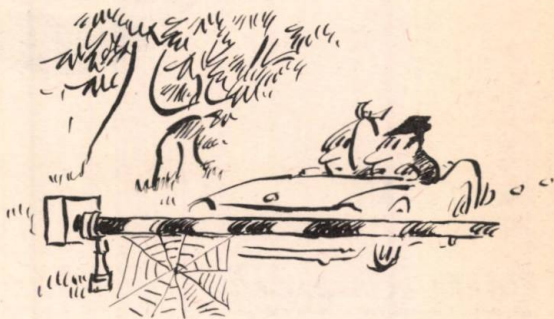
din pădurile umbroase de munte, flori albe, uneori roz sau violet, apar singuratece, în calea celor dintâi drumeți ai primăverii la vremea când ici-colo mai stăruie încă albul covorașelor de zăpadă. Frunzele lunguiețe ale plantei rezistă asprimii iernii de la un an la altul; roșietice pe partea lor inferioară, ele strălucesc puternic din depărtare. Din pricina acestei însușiri, poporul a botezat planta „Scînteiuța de Munte”, sau „Popîlnic” (*ANEMONE LEPATICA*). Când vremea se strică, micile „faruri indicatoare” își „adună” florile, pentru a se apăra de ninsori și ger.

Ciuboșica cucului.

AUTOMOBILIȘTI

EXECUTĂ:

Carte complexă

ȘTIINȚIFICĂ, TEHNICĂ, DIDACTICĂ, PENTRU COPII ȘI TINERET,
PENTRU EDITURILE DIN ȚARĂ ȘI STRĂINĂTATE

Lucrări de valoare artistică deosebită,

DE ARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI UNIVERSALĂ, ALE MARILOR MAESTRI

Agende

DE BIROU, DE BUZUNAR, IMPRIMATE ÎN CULORI PRIN PROCEDUREL
TIPARULUI ÎNALT SAU PLAN, CU O FINISARE VARIATĂ ȘI ATRĂ-
GĂTOARE

Prospecte

CU O PREZENTARE MODERNĂ PENTRU PRODUSELE DVS.

Calendare

DE ORICE TIP, PENTRU UZ INTERN SAU RECLAMĂ

Comenzile se primesc la sediul nostru din Sibiu,
str. Nicolae Bălcescu nr. 17, telefon 1 25 30,
1 25 31, 1 25 32. Telex 729.

În tot timpul anului

Agentele și Filialele

O N T

DIN ÎNTREAGA ȚARĂ

Organizează pentru dv.

- EXCURSII PE ITINERARII DIFERITE
- EXCURSII LA SFÎRȘIT DE SĂPTĂMÎNĂ
- EXCURSII CU TEME ISTORICE, FOLCLORICE, ARHEOLOGICE ETC.
- CONCEDII DE ODIHNĂ ȘI TRATAMENT
- ... ȘI ORICE ALTE ARANJAMENTE TURISTICE LA CEREREA DV.

**condiții excelente
de transport, cazare
și masă**

Ghizi competenți

ITALIA

UNIUNEA SOVIETICĂ

AUSTRIA

R. D. GERMANĂ

**ÎN TOATE SEZOANELE
CU ONT PESTE HOTARE**

Itinerarii interesante
Mijloace de transport confortabile
Condiții excelente de cazare și masă

UNGARIA

TURCIA

BULGARIA

POLONIA

FRANȚA

IUGOSLAVIA

CEHOSLOVACIA

NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CĂLĂTORIE
■ IUGOSLAVIA
NOTE DE CĂLĂTORIE
■ FRANȚA
NOTE DE CĂLĂTORIE
■ R. D. GERMANĂ
NOTE DE CĂLĂTORIE
■ AUSTRIA
NOTE DE CĂLĂTORIE
■ CEHOSLOVACIA
NOTE DE CĂLĂTORIE
■ ITALIA
■ BELGIA
NOTE DE CĂLĂTORIE
NOTE DE CALATORIE

Itinerar dalmat

- Dubrovnik
- Split
- Zadar
- Rijeka și Opatija

Dubrovnik. Curte interioară în cetate.

Parafrăzînd celebrul vers eminescian aș alege ca moto pentru aceste crochiuri dalmate. distihul:

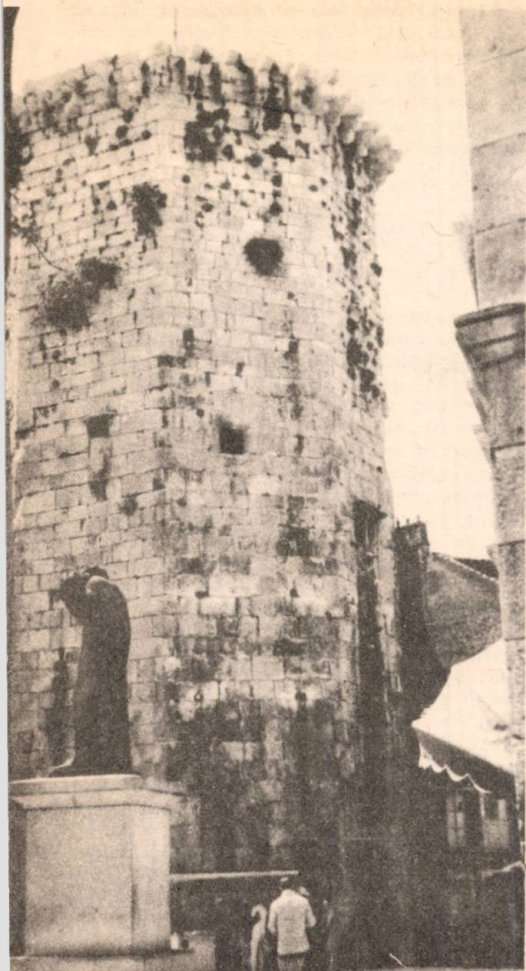
*De treci munții albi de piatră,
vezi pe zarea de argint
Ochiul mării mai albastru
ca al cerului, clipind...*

Venind dinspre continent ai într-adevăr sentimentul că intri în legendă. Neretva, cel mai albastru fluviu al Herțegovinei, anticipînd cerul mediteranean, lasă în urmă lacurile și cetatea Mostarului în care mai supraviețuiește un colț de orient patriarhal, cu bazar, ceainării și cafelele tănuite după cerdacuri, sub acoperișe cu olane, pe ulicioare urcînd sau coborînd în trepte — și iese din strînsimea dramatică a Alpilor Dinarici, lărgindu-și valea treptat, pregătindu-și fără grabă intrarea în imperiul calm al Adriaticei. Orizontul se deschide într-un fel de deltă populată de sate risipite printre grădini și livezi, din care țîșnesc ici și colo avanposturi izolate de chiparoși.

Intrînd în amurg, șoseaua se-ndreaptă spre sud, pe brînele munților, urmărind țărnul. În dreapta, marea cu oglinzile sparte de recife și insule, în stînga, coloșii singuratici de piatră cu frunțile încă luminate. Și deodată măslinii cu trunchiuri mici și noduroase protejate de parapete de piatră, bazinele de apă îngroapate în pămînt, și primele sate risipite în terase spre mare. Treci prin acest peisaj de sierra pînă cînd șoseaua începe să coboare în serpentine lungi, pierzîndu-se în umbrele înserării. Ocolești un fiord linistit, pătruns adînc în continent, pentru ca dincolo, de după stînci, să te întîmpine cochetul port din nordul Dubrovnikului. Drumul urcă apoi printr-un tunel fără boltă. Rămîne în dreapta, pe un promontoriu înconjurat de ape, ca un melc uriaș închis în sine, străvechea cetate a Ragusei. Intrî în noul oraș și tragi la hotelul Argentina, sub terasa căruia se leagănă apele somnoroase ale Adriaticei.

Noaptea, muntele din spate e plin de ferestre și terase luminate, mii de candelă aprinse printre chiparoși, măslini și palmieri. Apar chiar și pe carapacea insulei care închide orizontul. La nord, cetatea își decupează feeric turnurile și zidurile crenelate pe fundalul de smoală al mării.

Cînd intri pe sub portalul de piatră al cetății, strada fără trotuar te poartă printre ziduri cu uși și obloane deschise spre o lume încă inaccesibilă, pînă cînd îți apare imaginea insolită a pieții centrale, un fel de Veneție miniaturală, cu gondolele și canalele rămase dincolo de ziduri, un mic San Marco prelungit de o stradă largă, pavată cu dale lustruite de vînturi și pași. În fațadele de granit și cărămidă cu două nivele, se deschid dreptunghiurile și ogivele ferestrelor. Treci pe lîngă turnul cu ceas și clopot, ocolești

Split. Turn în cetatea lui Dioclețian.

catedrala și începi să urci pe o uliță în trepte, strânsă între case înalte, pe sub pasarele și grădini suspendate. Traversezi piațete cu smochini și magnolii, străbați labirintul întunecos al gangurilor și ajungi pe terasa unuia dintre turnurile de pază pe unde, de atâtea ori a apărut umbra regelui Danemarcei și silueta nefericitului prinț. (Terasa fiecăruia turn devine, în timpul festivalurilor de artă ce au loc aici, scenă și teatru în aer liber, sală de concert cu boltă de stele).

O bună parte dintre locuitorii Dubrovnikului au rămas în vechea cetate, în casele cu zidurile impregnate de umbrele strămoșilor. Dincolo de porți, pe munte, este orașul nou, cu vile și hoteluri somptuoase, agățate de pieptul muntelui ca niște brelocuri.

SPLIT

La nord de Makarska, spre mijlocul coastei dalmate, te întâmpină Splitul, una dintre străvechile reședințe imperiale ale lui Dioclețian, al cărui imens palat, cu ziduri măcinate de timp, mai domină și astăzi centrul orașului despărțit de mare doar de un bulevard străjuit de palmieri. Tot aici a fost și reședința lui Mestrovici... Pe înălțimile de la nord, într-un mic palat cu elemente arhitectonice de templu roman, în care a locuit marele sculptor, se află muzeul cu câteva din lucrările — unele celebre — tăiate în piatra adusă din munții Dinarici, din apropiere. Peste drum, dincolo de chiparoșii proiectați pe zarea de indigo a mării, sus pe faleză, o altă clădire închide o curte dreptunghiulară, într-o latură a căreia e o ciudată capelă-muzeu dominată de vestitul lui crucifix. Loc ideal pentru izolare și meditație: în spate munții, trimițându-și aici grădinile și livezile încărcate de arome și liniști, în față, la picioarele stîncilor năpădite de o vegetație sălbatică, marea toarce cu valuri mărunte, abia clătinate de briză. Reședința dioclețiană, cu toată vîrsta ei seculară, este și astăzi locuită. Dacă vrei să iei pulsul orașului trebuie să o străbați de la un capăt la celălalt, să cutreieri nenumăratele magazine, galeriile de artă, să întîrzi la o cafea în micile piețe interioare unde restaurantele și-au scos mesele afară, sub umbrele colorate, să treci în revistă bazarul din aripa arsă a cetății, să te pierzi în grupurile de beatnici visători, din piața catedralei, sau să ascuți, seara, un concert de Bach în amfiteatrul din fața bazei romane, într-un decor natural cu ziduri vitriolate de vreme, cu arcade și coloane amputate. Întocmai ca Praga, ca Budapesta, ca Belgrad, ca Zagreb, ca toate vechile orașe, Splitul nu și-a părăsit vatra străveche ci a încorporat-o organic în viața modernă. Cartierele noi, impresionantele șantiere navale, vilele izolate între pini și chiparoși sau ultramodernul hotel Marijan care domină portul, palatul roman și munții care-i sporesc lumina și liniștea la ceasul amurgului, fac din acest oraș una din cele mai strălucitoare perle ale coastei dalmate. Dacă pleci pe magistrala soarelui la ceasul amiezii, vezi palmierii toropiți de zăpușeală muindu-și umbrele în apele încremenite ale Adriaticii.

ZADAR

La jumătatea drumului între Split și Rijeka, așezat pe o peninsulă paralelă cu țărmul, cu zarea închisă într-o parte de coama verde a unei insule, ieșind parcă sub ochii tăi din mare, te întâmpină cu un aer familiar și melancolic Zadarul. Grădini și parcuri mediteraneene, golfuri ascunse între ziduri înverzite de licheni și iederă, înaintînd pînă în preajma pietrelor încremenite la soare, vastul perimetru al așezării romane, cu blocuri de piatră, de un alb

incredibil, ca un cimitir răscolit, în marginea căruia rezistă timpului o coloană sau un obelisc, o bazilică ca un imens rezervor cu cupolă, o catedrală pustie, cu orbitele ferestrelor scrutînd veșnicia, totul înconjurat de palmieri și chiparoși, ca în peisajele siciliene ale lui Lampedusa, dincolo de care se arată pretutindeni vile, hoteluri și magazine moderne, încremenite în linii îndrăznețe și calme, podul aruncat peste golf spre continent, cheiurile somnolente, pîndind într-o margine-a zării vapoarele, totul te invită aici la meditație, la liniște, la reverie, în ceasurile amiezii cînd lumina soarelui curge peste pămînturi și ape. Această liniște izvorînd de pretutindeni nu poate fi învinsă nici de grupurile gălăgioase ale italienilor, nici de nordicii care se aruncă cu voluptate în apele neclintite ale Adriatiei ori aleargă prin albul nisipurilor ca printr-o zăpadă uscată, fierbinte... Zadarul e un colț de Sicilie ciudată, cine știe cum ancorată la țarmul dalmat.

PESTE ALPII DINARICI

Ca să ajungi la celebrele lacuri montane și la cascadele spectaculoase de la Plitvice, ascunse în umbrele pădurilor de brazi și fagi, din poienile cărora răsar, cu siluete de căprioare, cabanele-hoteluri din lemn, beton și sticlă, trebuie să treci Alpii Dinarici printr-o zonă de peisaj lunar. Lași în urmă marea și urci pe drumul pietruit, în serpentine nesfîrșite, printre coloși de calcar și dolomită din tăieturile cărora mai răsar, ici și colo, smocuri timide de ierburi calcinate de soare, treci pe buza prăpăstiilor printre viituri și stînci, pe lîngă cite o căsuță de piatră cu cearcăne de sete în ferestre și cîteva capre risipite-mprejur, pascănd o iarbă imaginară, și te înspăimînti de această imensă împărăție de stînci uscate și arse, la picioarele cărora vezi estuarul unui fluviu și marea. Cratere stinse, creste fulgerate, grohotișuri răscolite de furia apelor primăvăratice, încinse acum ca niște varnițe de lumina fierbinte, te înconjoară de pretutindeni cu viziuni de Goya, pînă cînd treci

creasta spre versantul răsăritean unde te-ntîmpină brusc pădurile și vegetația. Începe iar continentul cu văi fertile, cu sate și tîrguri ascunse de pîlcuri de plute stufoase, cu orizontul îndepărtat al munților pierdut în cețurile lăptoase. Și rătăcite între ele, undeva în munți, lacurile de la Plitvice.

RIJICA ȘI OPATIJA

Drumul de la Karlovac la Rijeka trece printr-o zonă deluroasă, cu văi dulci și clinuri împădurite. Chiar și munții sînt mai puțin contorsionați; pădurile de fag și pini coboară de pe creste pînă în marginea șoselei. Abia cînd drumul începe să se incline spre Rijeka, apare valea adîncă a unui rîu cu apă puțină, marcînd vechea graniță dintre austrieci și italieni. Acolo, în gura văii se mai văd urmele unor cazărmi arse, ca niște măsele de mamut cariate. Treci de ele și pe nesimțite te trezești în vechiul oraș, la marginea mării. Clădiri solide, cu cite trei și patru etaje, în care recunoști stilul arhitecturii austriece din secolul trecut, dau orașului un aer de margine de imperiu, de poartă de cetate deschisă spre mările lumii. Cheiurile imense cu renumitele șantiere navale care trimit vase de mare tonaj pe toate meridianele, mulțimea macaralelor și forfota portului unde acostează vapoare sub zeci de pavilioane, fumul ce se prelinge pe fațadele clădirilor din piața portului și țipetele sirenelor, ritmul grăbit al pietonilor, totul îți amintește că ai intrat în cel mai mare port al Iugoslaviei. La cîțiva kilometri spre nord, unde Adriatica se-nchide într-un golf imens, străjuit de înălțimile împădurite, simți din nou liniștea și lenea dulce a litoralului sudic. Vile și hoteluri luxoase coboară în terase pînă la marginea mării unde te primesc ospitaliere micile plaje amenajate între stînci. Apa limpede, ca un leagăn verde, lichid, te face să uiți sudul fierbinte pe care-l regăsești aici, la Opatija, mai calm și mai odihnitor.

TEODOR BALȘ

Nostalgia Parisului

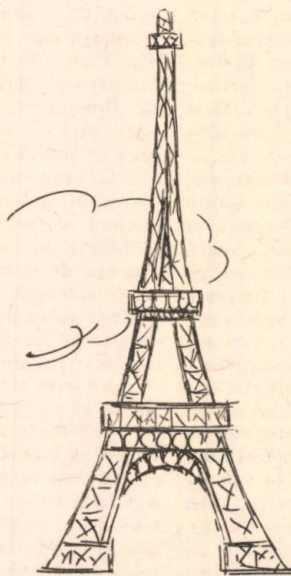
Există o geografie magică a Parisului în care cîmpurile, pădurile, fluviile, mările, oceanele, munții au nume cu sonorități simple, discret fremătătoare: Seine, Montmartre, Montparnasse, Champs-Élysées, Notre-Dame, Tour Eiffel, Panthéon, Concorde, Louvre, Étoile, Tuileries, Place Vendôme, Bois de Boulogne, Bois de Vincennes, Porte Dorée, Porte de Versailles etc. — geografie căreia poate numai amintirea îi dă, mai presus de toate, dimensiunea ireală și tulburătoare a legendei. Sînt nume care poartă povara parfumată a istoriei și a frumuseții, a timpului și a spațiului, nume în care palpită eternă flința patriei franceze, La douce france cum o numeau truverii evului de mijloc. Fiecare nume din cele evocate intruzează o legendă, un mit, o istorie, o umanitate invizibilă; fiecare nume exprimă ceva din taina, durata, relieful și existența Parisului. Măreția indicibilă a orașului izvorăște din memoria și din prezentul lui, din dante-lăria de piatră a fațadei catedralei Notre-Dame și din atmosfera verlainiană a Senei în amurg cu cheiurile impresurate de îndrăgostiți; din pereții cu vitralii paradisiace ai catedralei La Sainte-Chapelle și freemătul crepuscular al boemei artistice de pe colina Montmartre; din avîntul aerian al cailor care ornează fîntina lui Carpeaux la intrarea grădinii Luxemburg și feeria nocturnă de pe Champs-Élysées; din contemplarea bijuteriilor de ceară, a „palate-

lor fermecate“ ale muzeului Grévin și turlele aurii ale bisericii Sacré-Coeur; din muzicala catedrală Saint-Eustache, străvechea Saint-Germain des Près sau Madeleine și rumoarea din Place de l'Opéra, Boul' Mich. Boul' des Capucines, Batignolles, Rue de Rivoli, Rue de Rennes Vaugirard, Rue de la Gaité etc. Care să fie totuși secretul care face ca acest oraș al febrei cotidiene, al vacarmului comercial și industrial, al evenimentelor răsunătoare, al ineordărilor paroxistice, al marilor elanuri și prăbușiri, ale celebrităților spectaculoase și anonimatelor pure, să-și ducă dincolo de evidență, în mod paradoxal, existența solemnă, rece și abstractă a unei cetăți antice, descoperită de neobosita noastră curiozitate pe fundul oceanului numit timp? Enigmatie și învălutor, impenetrabil și insinuant, Parisul este totodată o oază solară de luminositate și transparență, o punte către absolut și veșnicie, un oraș monument. Poetul Charles Peguy a intuit această relație între imaginea eternă, de totdeauna, și cea vie, fermecătoare a Parisului de azi, acest transfer de viață și frumusețe dintre ceasul prezent și cel apus, dintre „odinioară“ și elipa de față: „Paris, oraș de piatră, popor de monumente, popor de amintiri... memorie de piatră cioplită, memorie trăind totuși, eu totul vie,... memorie monumentală franceză,... monumente etern monumente; totdeauna pline de un etern sens

interior, etern manifest, prin valoarea pietrei, etern desenat prin eternitatea exterioară a liniei". Și într-adevăr, dincolo de exuberanța vegetală a grădinilor sale, de aerul luxuriant al marilor bulevarde, de fascinația colorată a vitrinelor, de muzicalul „Bonjour monsieur” sau „Bonjour monsieur dame!” care te întimpină în tot locul, dincolo de castanele care se rumenesc în cuptoare pe stradă, de priveliștea pe care ți-o relevă Turnul Eiffel, dincolo de pitoreștii clochards sau beatles care mișună în Place Odéon sau Boul' Mich, de reclamele și strangulările de circulație la marile incruceșări de străzi, de cheiurile cu nostalgie și aventură, de Moulin Rouge și Folies Bergère, dincolo de toate acestea trăiesc coordonatele de piatră, care dau nota cea mai gravă și nepieritoare atmosferei pariziene: podurile arcuite peste Sena, muzeele, statuile, basoreliefurile, arhitecturi ale goticului timpuriu, palate, fântini, turnuri. Între acestea se proiectează, într-un avânt de puritate și veșnicie Muzeul Louvre; chivot de aur al universalității și visului uman, templul care adăpostește surisul misterios al Giocondei lui Leonardo da Vinci, cutremurătorul Autoportret al lui Rembrandt, superba statuie a eutezanței înaripate, Victoria din Samotrace și altele; Muzeul Jeu-de-Paume cu „Olimpia” lui Manet, autoportretul lui van Gogh, cu pinze încărcate de reveria difuză a impresioniștilor Manet, Re-

noir, Gauguin, Toulouse Lautrec, Seurat, Odilon Redon; Musée de L'Orangerie cu fresca vaporosă, de constelații florale „Nymphéas” a lui Monet; Muzeul de artă Modernă plantat în apropierea Palatului Chaillot, adăpostind tezaurul de neliniște al sensibilității moderne de la Blouse Roumaine a lui Matisse, la pinzele lui Rouault, Braque, Duffy, Kandinsky, Chagall, Miró, Picasso, Léger, Juan Gris, până la emoționanta încăpere a atelierului lui Brâncuși (unde trăiesc într-o extatică așteptare de zbor variante ale „Păsării măiestre” și alte lucrări), sau sculpturile unor Germaine Richier, Calder, Arp, Zadkine etc; Muzeul Rodin cu nepieritoarele bronzuri, imobile de tensiune spirituală, de forță lăuntrică: Ginditorul, Les bourgeois de Calais, Poarta infernului, Balzac și altele; Muzeul „Bourdelle” cu tulburătoarea, uriașă Penelopă în bronz și dramaticele măști ale lui Beethoven; Muzeul Cluny, de la întretărirea bulevardului Saint-Michel cu Saint-Germain, a cărei comoară o reprezintă feerie, obsedanta tapiserie La dame a la Licorne... Acestea sînt cîmpiile, pădurile, fluviile mărețe, oceanele și munții Parisului, elemente sublimite de vis și efort creator, care trăiesc în perpetuitate cu orgoliul și demnitatea naturii însăși.

VASILE NICOLESCU

Călătorind prin R. D. Germană

Leipzig, Dresda, Berlin... O astfel de călătorie pe un itinerar alcătuit cu atita scrupulozitate, pentru a putea împăca cele mai exigente dorințe ale turiștilor, amatori nu numai de frumuseți naturale dar și avizi de artă și cultură, reprezintă un adevărat caleidoscop turistic.

Fiecare localitate cuprinde atâtea lucruri interesante încât descrierea lor ar necesita cel puțin un volum. De aceea, am ales pentru însemnările de față un singur monument al naturii: Peștera Zinelor — un monument artistic. Muzeul Zwinger — și un monument cultural, casele memoriale din Weimar.

PEȘTERA SAU GROTELE ZINELOR (Feengrotten) lumea de basm, lumea minunată a tainelor subpământene, poate fi vizitată părăsind autostrada spre Weimar și făcând un mic ocol prin Triplis, Wenstadt și Pösnech. Intrarea modestă, neașteptată și puțin obișnuită în lumea subterană a palatelor de cleștar, contrastează puternic cu cele ce vom avea de văzut mai departe: e un spectacol unic în lume — creat de lupta milenară dintre cei doi titani: apa și piatra. Coborim îmbrăcați în halate de protecție în peștera propriu zisă, acolo unde apele au sfredelit grotele, căptușite cu podoaba faldurilor de piatră ale stalactitelor și stalagmitelor. Străbatem la început primul etaj al peșterii, parcurgând coridoare strâmte, asfaltate, admirând la tot pasul feeria de calcar, în alcătuirea căreia natura și-a pus întreaga fantezie. Electrificată în întregime, peștera nu numai că nu-și pierde din frumusețe, dar, la lumina modernelor lămpi ale lui Aladin, lumea de basm a concrețiunilor devine și mai impresionantă. Cel de al doilea etaj al peșterii, situat mai în adâncurile pământului, ascunde o altă serie de conglomerate născute prin împreunarea sculpturală a stalactitelor și stalagmitelor, care se oglindesc în luciul lacurilor albastre ce dorm de vechuri liniștite, fără nici o încrețitură, pe suprafața lor.

La al treilea etaj admirăm grandiosul Castel al poveștilor (Märchendom), unde plămuirile minunate ale picturilor de apă, se înalță sau atîrnă suspendate sub diferite forme și mărimi. Schimbările de intensitate și de culori ale reflectoarelor sugerează vizitatorului fie lu-

mina roșietică a revărsatului zorilor, fie violetul amurgului. Dacă la toate acestea vom adăuga și faptul că multe din cele văzute aici au culori diferite, putem spune că am asistat la un adevărat spectacol, feerie prin coloratură și măiestrie, al cărui autor este natura. **PALATUL MUZEU ZWINGER** este situat în centrul orașului Dresda, între clădirea vechii Opere și Catedrala curții imperiale, clădită între 1739—1754, capodoperă a arhitectului italian Gaetano Chiaveri.

Pătrundem în curtea interioară a acestui tezaur al artelor prin poarta dinspre piața dominată de statuia împăratului August cel Puternic. Palatul-muzeu clădit în stil baroc între 1711—1722, după planurile arhitectului Daniel Poppelmann, a fost distrus în cea mai mare parte cu ocazia bombardamentului din 13 februarie 1945.

Refăcut în cea mai mare parte, palatul Zwinger impresionează azi din nou prin grația liniilor sale și prin desăvârșita armonie a compoziției arhitectonice. Partea cea mai vizitată este cunoscuta Galerie de Pictură, care poartă denumirea de „Semper“, după numele arhitectului Gottfried Semper, care, cu un secol mai târziu, a îmbinat liniile baroce ale predecesorului său Poppelmann, cu stilul solemn pe care tot el îl mai folosisese cîndva la construirea clădirii Operei din apropiere. Cel mai vestit tablou al galeriei este grandioasa „Madona Sixtină“ a lui Rafael. Mai pot fi de asemenea admirate aici vestite pinze de Rembrandt (portretul Saskiei, Bătrînul cu beretă etc) sau renumite picturi ale lui El Greco, Rubens, Van Dyck, Correggio, Dürer, Renoir, Gauguin, Toulouse-Lautrec etc. După ce am vizitat vestita Baie a Nimfelor și celelalte săli ale muzeului, traversăm imensele spații verzi ale curții interioare, printre numeroasele fîntini arteziene și părăsim palatul-muzeu prin magnifica „Poartă a încoronării“.

CASELE MEMORIALE DIN WEIMAR. Chiar dacă spusele marelui poet german J. W. von Goethe, către prietenul său Eckermann, cum că Weimarul era locuit numai de cîțiva orășeni și de zece mii de poeți nu pot fi întru totul reale, trebuie să recunoaștem totuși că ... Karl Marx-Stadt, Erfurt, Eisenach, Weimar,

aici au trăit Goethe, Schiller, Bach, Liszt, Herder, Wieland, Lukas Cranach și mulți alți poeți și artiști celebri. Dintre numeroasele locuri legate de amintirea acestora, ne vom opri la casele în care au trăit Goethe și Schiller. Casa lui Goethe, autorul nemuritorului Faust, clădită în 1709, a fost locuită de acesta timp de 47 ani, între 1782—1789 și din 1792 pînă la moartea sa în 1832. Ea a fost transformată în casă memorială după 1885 și, deși războiul a distrus-o în parte, edilii orașului au refăcut-o așa cum a fost înainte. Ca un adevărat om de artă, Goethe a colecționat obiecte de mare valoare artistică, evidențiindu-le în mod ingenios însușirile în ambianța cromatică a încăperilor. Astfel, pe fondul albastru al uciei din camere se detașează albul diferitelor statui antice, în timp ce în celelalte pot fi admirate expoziții de porțelanuri și ceramică, colecții numismatice etc. pe fondurile de roșu maroniu, galben etc. La etaj pot fi văzute camera de lucru și dormitorul, care prin simplitatea lor contrastează puternic cu celelalte. În casa-muzeu de alături se află numeroase desene și acuarele executate de Goethe — pictorul, o serie de lucrări de geologie și aparate din domeniul studiului luminii, inventate de Goethe — omul de știință, o serie de lucrări ce ni-l dezvăluie pe Goethe — omul de artă.

Casa lui Friderich Schiller, autorul lui „Don Carlos” — contrastează prin simplitatea și modestia ei cu casa lui Goethe. Ea conține puține podoabe dar multe cărți și o serie de documente din viața marelui dramaturg. Primul etaj cuprinde camerele în care a locuit familia. Mansarda era rezervată pentru scriitor, pentru a nu fi deranjat în timpul lungilor nopți de muncă. Printre numeroasele amintiri pe care le adăpostește această casă memorială ne stăruie în minte bustul uriaș al poetului, făcut, după moarte de către bunul său prieten, I.H. Dannecker, masa de lucru pe care se află un manuscris îngălbenit de vreme, cu o frază neterminată datorită morții nașterii, patul strimt și sărăcăcios — cu o coroană de flori la căpătii, în care s-au seurs ultimele clipe de viață ale lui Schiller, serisoarea din Paris ce poartă data de 23 august 1792 și iscălită de Danton — prin care conducătorii revoluției franceze îi acordau cetățenia de onoare, pentru meritul de a fi luptat cu pana pentru descătușarea popoarelor ș.a. Ne despărțim cu greu de aceste locuri atât de bogate în amintiri, cu dorința de a le revedea cît mai curînd și îndemnînd la rîndul nostru să le vadă toți cei care încă nu le-au văzut.

I. ȚUGUI

V I E N A

istorie și contemporaneitate

Călătorul care poposește pentru prima oară în Viena rămîne uimit cît de repede, de firesc, reușește să pătrundă în bogata istorie a acestui oraș, aflat la punctul de întîlnire al marilor drumuri europene, să simtă vibrația desfășurării epocilor trecutului în tot ce au oferit posterității mai nobil, mai trainic, mai autentic. Viena zilelor noastre a reușit să încorporeze organic prezentului, trecutul său generos, să-i păstreze în tumultul noii epoci moderne tot farmecul, grația și strălucirea renumită.

Viena, cu cupolele sale ce o vestesc din depărtare, cu palate uriașe și biserici impunătoare, cu falnice monumente rămîne un mare oraș baroc. Și totuși, în final, dominantă este impresia de grație și vioiciune. Se datorește aceasta liniilor zvelte ale turnurilor ce străpung cu îndrăzneală înălțimile piețelor elegante, perspectivelor întinse, grădinilor și parcurilor numeroase — sau, mai simplu, „stilului” vinez ce-l întîlnești la tot pasul în viața cotidiană ce pulsează în jur?

Refaci istoria de două mii de ani, parcurgînd cele trei mari inele în care este dispusă — de la cel central — Ringul, nucleul original al orașului, format în jurul castrului roman „Vindobona” ce a fost fondat încă înaintea erei noastre pentru legiunile romane de la Dunărea de jos — pînă la cel exterior, Wienerwaldul, pădurea vineză încărcată de toată poezia și amintirea străvechilor legende populare germane, care îmbrățișează și astăzi orașul pe o lungime de 137 km.

Din vestita „Vindobona”, cu ziduri și bastioane puternice, ale căror urme se înalță încă lîngă „Poarta suedeză”, „Universitate” și „Hofburg”, s-a ridicat strălucitorul oraș imperial de mai tîrziu, metropola industrială, comercială și intelectuală de astăzi, care formează singurul unul din cele nouă landuri ale Republicii Federale Austria. Viena medievală a Ringului păstrează în multe străzi și piețe pecetea trecutei lor alcătuirii, iar unele edificii sînt înălțate pe vechile temelii romane, cum este vestita biserica închinată sf. Ruprecht sau palatele din mica piață Hoher

Markt, în mijlocul căreia dăinuie fîntîna barocă a lui Carol al VI-lea. Centrul acestei zone ce a învins timpul, este marcat de impunătoarea catedrală a sf. Ștefan, cu turnul semeț de 137 m, ce domină totul în jur, și care închide în zidurile-i înegrite adevărate pagini de istorie și legendă. Aici se află sarcofagul lui Frederic al III-lea, mormîntul prințului Eugen de Savoia, aici se păstrează inimile tuturor habsburgilor. Legenda locală spune că în 1456 fundamentul bisericii a fost legat cu var stins în vin sau că marele clopot a fost turnat din tunuri turcești. Domul Vienei leagă în juru-i veacurile. În față păstrează mormintele scufundate ale evului mediu, alături pitorești trăsuri cu cai își mai așteaptă clienții, iar în imediata vecinătate se desfășoară regina modei și a luxului, feerica Kärntnerstrasse. Drumul de-a lungul Ringului te conduce la marile edificii ale orașului, Votivkriche în stilul marilor catedrale franceze, universitatea unde a studiat și Mihail Eminescu, primăria, „Rathaus” cu arhitectura sa eclectică, sau Parlamentul ce-ți aduce în minte mai curînd imaginea templelor grecești. După Burgtheater și Opera — una din cele mai renumite în lume, după ce parcurgi un imens spațiu de grădini și statui, întâlnești Hofburgul, vechiul palat imperial și reședința prezidențială de astăzi. Acest ansamblu de mari construcții început de Ottokar al II-lea (sec. XIII) și realizat în următoarele epoci de lungul șir de suverani ai fostului imperiu romano-german, poartă în ansamblu marca arhitectonică a secolului al XVIII-lea. El adăpostește obiectele inestimabile ale tezaurului imperial și eclesiastic, muzeu unic în felul său.

Vestit centru al muzicii și artei, Viena a păstrat mereu proaspătă vechea conștiință de cultură, prezentă în grija cultivării fizionomiei estetice a orașului, în nenumăratele-i monumente și muzee, galerii de pictură, sau colecții de artă, în sălile de muzică unde au loc manifestări de înaltă valoare artistică, în mîndria cu care vienezii continuă tradițiile spirituale naționale, în formele lor atît de caracteristice.

Călătorul, iubitor al artelor, va trăi aici cîteva zile de înaltă emoție artistică, admirînd la Belvedere pe maeștrii austrieci ai veacului XV, pinzele renumite ale lui Bruegel sau Velázquez de la muzeul de istoria artei, încăperile fastuoase ale palatului Schönbrunn, vasta colecție din muzeul de etnografie, asistînd la un spectacol Mozart în sala Operei, ascultînd un concert la Musikverein, sau participînd în primele luni ale anului la tradiționalul carnaval.

Muzeele Vienei oferă comori, fără de care cunoașterea unui artist, a unui stil, nu este posibilă. Sala Bruegel din Kunsthistorisches Museum deține — privilegiul unic — 14 tablouri ale marelui pictor flamand, o treime din opera sa risipită de vreme prin muzeele lumii. Se află aici capodoperele fundamentale din ciclul închinat anotimpurilor, amplele picturi pe teme populare în care magia culorilor se îmbină cu

observația realistă, de mare finețe, a tipurilor umane, a vieții și obiceiurilor populare.

Arta și muzica, care încă din evul mediu erau aici unele din cele mai însemnate forme ale existenței, ocupă și astăzi un loc central în viața locuitorilor Vienei. De altfel această ambianță a modelat nu numai simțul artistic atît de dezvoltat al vienezului, ci și temperamentul, obiceiurile, întregul lui mod de viață. Ospitalieri și amabili, veseli și plini de fantezie, deși în același timp practici și întreprinzători, ei reușesc în mod firesc să creeze o atmosferă de bună dispoziție și farmec liric.

Simți aceasta, fie că te plimbi pe aleile Praterului sau pe cheiul Dunării, aici cu adevărat albastră, fie că petreci cîteva ore în pitorescul Grinzing unde se bea ușurelul vin ce un an al podgoriilor de pe dealurile din preajmă și unde ascuți melodiile nemuritoarelor valsuri, fie că refaci atmosfera vechilor localuri de tradiție ca popularul han „Der liebe Augustin” sau Cafe-neaua Havelka, fie în sfîrșit, că te pierzi în nesfîrșitele magazine de pe Mariahilferstrasse, arteră de uriașă circulație comercială.

De aceea, la plecare, te încearcă dorința firească de a urca din nou pe Kahlenberg, colina cea mai înaltă a Vienei ca să poți îmbrățișa încă odată strălucitoarea panoramă a orașului bătrîn de două milenii dar cu o tinerețe veșnic reînnoită.

E. ROTARU

MUZEUL PARCULUI NAȚIONAL DIN TATRA

lungime totală este de 340 km. Îndeosebi cunoscut de nenumărații turiști din Cehoslovacia și din străinătate este masivul Tatra Înaltă, care oferă condiții bune de turism și alpinism. Văile, virfurile, crestele și lacurile alpine situate la mare altitudine, sînt vizitate de iubitorii de natură și de drumeție. Pantele de schi și săniuțe constituie o atracție deosebită în timpul iernii.

Numărul anual al vizitatorilor Parcului național din Tatra ajunge în medie la un milion. Deosebit de căutate sînt localitățile climatice situate la poalele masivului, renumite pentru posibilitățile de tratament al aparatului respirator.

În masivul Vysoké Tatry 25 piseuri au peste 2500 m, iar 8 din ele depășesc 2600 m înălțime. Muntele cel mai înalt este Gerlackovsky stit, cu 2655 m.

Masivul este format din granit și din rare

De pe vîrf poate fi admirată în voie semeția creștelor.

Masivul Vysoké Tatry (Tatra Înaltă), situat în partea de nord a Slovaciei centrale formează împreună cu Belanské Tatry și o parte din Liptovské Tatry, Parcui Național din Tatra (Tatranský národný park), cu o suprafață de aproape 50 mii ha. Teritoriul înconjurător (70 mii ha) reprezintă zona de protecție a Parcului național. În rezervațiile naturale nu se pot folosi decît cărările turistice, a căror

șisturi cristaline. Se pot vedea numeroase morene, resturi ale vechilor ghețari.

Pînă la 1500 m, Munții Tatra sînt acoperiți cu păduri de conifere. De aici începe zona subalpină cu jnepeni și cedri siberieni. O varietate faună de munte — cerbi, căprioare, capre negre, marmote, urși, riși, vulturi — se adaugă la frumusețea naturală a acestor munți.

Localitățile de unde pornesc potecile spre

masiv sînt numeroase. În afară de poteci există trenuri electrice, teleferice și funiculare care fac ușor accesibile cabanele și pantele de schi. Una din cele mai frumoase stațiuni climatice de mare altitudine de la poalele munților Tatra înaltă este Tatranká Lomnica (850 m). Printre atracțiile acestei localități este și Muzeul Parcului național din Tatra, unul din puținele muzee din lume ale munților.

Muzeul Parcului național din Tatra prezintă masivul Vasoké Tytry într-o mare hartă în relief, cu toate potecile ce duc spre obiectivele turistice. Mai sînt prezentate și numeroase elemente de floră și faună, iar un spațiu special este rezervat părții de istorie a turismului în munții Tatra.

Interesul de a cunoaște mai bine munții Tatra apare încă din sec. XVI, cînd primul tur cunoscut a fost făcut în 1565 de la Kezmarok la Zelené Plesco (Lacul verde); prima ascensiune se datorează unui student, în 1615.

În 1793 se formează prima bază turistică la Starý Smokovec. Profesori, botaniști, istorici își îndreaptă pașii și cercetările spre Munții Tatra. La sfîrșitul sec. XVIII și începutul secolului XIX apar primii cercetători străini. Se fac determinări barometrice, cartografie, cercetări privind flora.

În 1813 botanistul suedez Göran Wahlenberg,

cercetător al florei Carpaților, întreprinde o călătorie de mai multe luni în această regiune, concretizată printr-o lucrare, renumită la vremea sa, „Flora Carpathorum“.

În 1871 se construiește prima linie ferată, în 1873 se înființează prima organizație de turism. Cu un mare avînt începe construcția de cabane și amenajarea drumurilor turistice. Se organizează un serviciu de ghizi și de salvare. Apare o bogată literatură privind Munții Tatra și primul ghid turistic al lui Fuchs cu o hartă. În 1919, după constituirea Republicii Cehoslovace, se fondează Clubul turiștilor cehoslovaci.

În muzeu sînt prezentate numeroase machete ale celor mai vechi cabane.

Un loc special este rezervat prezentării aspectelor etnografice ale regiunii: obiecte de muncă și de uz casnic, costume populare.

Orice iubitor al drumeției are prilejul să descopere în munții Tatra frumuseți noi și de neuitat, o chemare pentru excursiile viitoare. Iar cei care vor trece prin muzeul Parcului Național din Tatra își vor aminti cu plăcere de clipele în care au pășit alături de pionerii turismului prin aceste părți ale lumii.

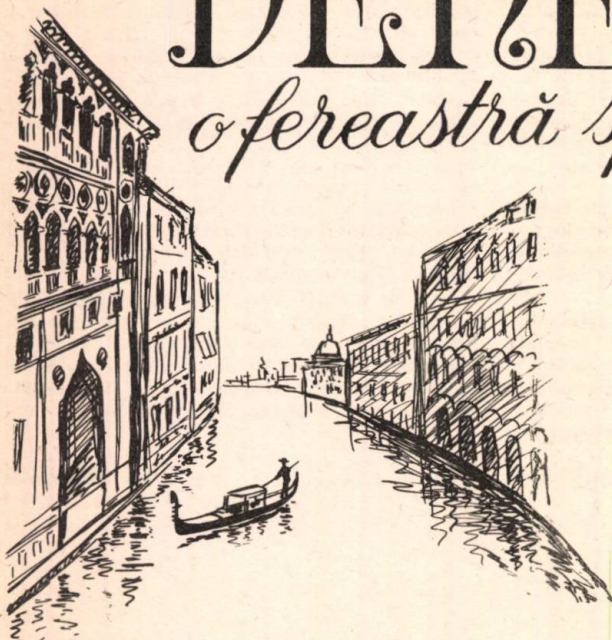
Ing. ELENA IONESCU

Lacul Ladov.

VENETIA

o fereastră spre vis

Era o dimineață din primele zile ale lunii mai. Trenul alerga în vecinătatea Adriatiei spre Veneția. Deodată, după gara Mestre ai senzația că roțile vagonului se învîrtesc pe apă. Traversăm marele pod rutier și feroviar, lung de 4 km, care leagă Veneția de restul lumii. Bănuiești orașul ca pe un decor frumos în spatele cortinei gata să se ridice. În gara Veneția asediul ofertanților de hoteluri și pensiuni începe imediat. Coborînd treptele gării, te oprești stupefiat în fața Canalului Grande — bulevardul acvatic al lagunei. Luat de valul turiștilor te trezești pe puntea „vaporetului” — troleibuz plutitor al Veneției. Pe canal lunecă în sus și în jos vaporete, motoscafuri, ambarcațiuni de transportat măruri și bine înțeles faimoasele gondole. Suple, negre și frumos lăcuite, elegantele „calești” ale Veneției, cu vîrfurile înalte și încovoiate asemenea pirogilor indiene, împodobite cu sculpturi în bronz, plimbă de obicei perechile clasice de îndrăgostiți. Gondola, cunoscută din secolul al XI-lea, a suferit de-a lungul timpurilor capriciile modei. Cea mai elegantă ambarcațiune din lume, construită din 10 varietăți de lemn, e renumită prin mișcarea ei ritmică, datorită

asimetriei construcției (11 m lungime și 1,50 m lățime). Pe vîrfurile din spate, gondolierul care îți surîde cald de sub pălăria albă de pai, sau de sub bereta cu ciucure jucăuș se apleacă cu mișcări de acrobat pe visla lungă. La fiecare apăsare gondola saltă ușor. E grație în mișcarea lui, e grație în liniile gondolei, e grație în dansul ei pe apă. Pe canalele Veneției e un adevărat balet de lebede negre.

Pe Canal Grande vaporetul claxonează în toate cele 20 de stații, așezate cînd pe un mal, cînd pe celălalt. Nu poți cuprinde deodată totul cu privirea. Capul ți se răsucesce repede, la dreapta și la stînga, ca și cum ai avea mereu senzația că ai pierdut ceva. E prea violentă imaginea palatelor înșirate pe maluri — un adevărat vîrtej de culori, linii și forme. Arhitectură bizantină și gotică, barocă și maură, portaluri bogate și ferestre svelte cu ogive înalte, balcoane și porți din fier forjat, turnuri și cupole de biserici. Cromatica înscrisă între cer și apă e vie: roșu, cărămiziu, galben, verde închis, ocră, albastru marin. Culorile nu sînt stridente, pentru că le îndulcește cerul și apa, lumina aceea strălucitoare a Veneției, pură și de o transparență

ireală, datorită absenței totale a prafului, lumină redată atât de miraculos de Veronese. Veneția este un exemplu tipic de oraș muzeu. În fața palatelor, stâlpii înalți și groși, înfășurați într-o spirală colorată, purtând în vîrf lampioane, marchează din apă cu cîțiva metri mai devreme treptele de la intrare. Motoscaful, taxiul sau limuzina particulară, „parcat” în fața intrării, saltă ușor pe valuri.

Orașul din care lipsește elementul primordial al vieții moderne — automobilul — îndeamnă la „farniente”; e o liniște plăcută care îți risipește oboseala. Aici cadranele solare spun: Horas non numero nisi serenas” (Nu număr decît orele calme). Plimbarea continuă pe Canal Grande, pe „cea mai frumoasă stradă și cea mai încărcată de clădiri” cum l-a numit Philippe de Commynes, de-a lungul a 4 km, împodobit cu 200 de palate din sec. XII—XVIII.

Cum s-a născut falnica Veneție? Această punte a trei continente avea corăbieri, negustori și războinici care cutreierau lumea și la întoarcerea din peregrinări, încărcăți de imaginea palatelor văzute aievea chemau meșterii să realizeze în marmură și culoare visul măreției lor. Clădit pe 117 insule, printre care se strecoară 150 de canale, traversate de 400 de poduri, orașul de pe ape este plin de denumiri ciudate: un canal se numește „rio”, o piață „campo”, o stradă „calle” sau „salizzata”, un chei „riva” sau „fondamento”. Străduțele strîmte și întortochiate sînt pietruite și n-au trotuare. La tot pasul, balcoane înflorite, madone, semne de breaslă, felinare, prăvălii de artizanat. Pietele sînt încîntătoare — mici, cu cîțiva arbori în fața unei biserici, fîntini de marmură sculptată cu adăptori mici pentru porumbei. Peste labirintul canalelor urci și cobori mereu podețele de piatră și marmură — simbol grațios al orașului. Casele sînt construite pe piloni de stejar, de cca 3 m înălțime, pe care s-au ridicat fundațiile clădirilor ce coboară la 3—4 m în apă. Spațiul locuibil este folosit cu zgîrcenie; cu excepția palatelor care au curți interioare, restul clădirilor au terase pe acoperișuri.

În strîmtoarea străduțelor ferestrele par că se salută și se ating. Viața domestică se desfășoară în comun. Deschizi fereastra și poți întinde mîna vecinului, să-i spui „Bună dimineața”. Conversația peste străduțe și canale e un fapt obișnuit, și dialogul ferestrelor e viu și pitoresc, ca în lumea lui Goldoni. Deasupra canalelor flutură ca niște drapele rufe puse la uscat, pe frînghiile ce leagă o fereastră de alta.

Ultima stație pe Canal Grande e în „Piazza SanMarco”, podoaba de preț a Veneției. „Salonul de marmură al Italiei” (175 m lungime și 80 m lățime) e străjuit de o imensă coloană ce poartă în vîrf Leul de aur înaripat, simbolul Veneției. De jur împrejurul pieții, galeriile care au servit drept model celebrului Palais Royal din Paris adăpostesc cafenele celebre și magazine de lux.

Turiștii și localnicii vin aici să se așeze la mesele de pe terasele cafenelelor Florian și Quadri, să asculte muzică, să stea de vorbă, să vizeze sau să contemple Palatul Dogilor în lumina crepusculului. Aici s-au odihnit, copleșiți de bogăția impresiilor, Byron, Goethe, George Sand, Musset, Wagner.

Porumbeii fac parte statornic dintre obișnuții pieții. Într-o anumită zi a anului, orașele supuse autorității venețiene trimeteau dogelui cîte o pereche de porumbei cărora li se da drumul să zboare din balconul basilicei. Apoi erau protejați și hrăniți de stat, obicei care există și astăzi. De două ori pe zi, la orele 9 și 14, la loviturile ceasului porumbeii se îngrămădesc în fundul pieții, unde li se aruncă grăunțe. În piață, din loc în loc, negustorii vînd cornețe de grăunțe pe care le cumpără turiștii, pentru ca imediat să fie acoperiți de filfiitul aripilor acestor pensionari ai pieții. Sînt blînzi și ți se așează pe brațe, pe umeri, pe mîini, năvala lor stîrnind rîsul și distracția copiilor.

Basilica San Marco, Palatul Dogilor, Turnul Orologiului, Campanila sînt popasurile clasice, „de ilustrate”, din Piața San Marco. Doi uriași de bronz, sus pe Turnul Orologiului bat cu ciocanele, de cinci sute de ani, orele Veneției. De sus din Campanila, care odinioară anunța apropierea corăbiilor, se deschide imensă întreaga panoramă a lagunei: Veneția, insulele înconjurătoare și Lido.

Ridicată aici la contactul cu lumea bizantină, în secolul XI, drept mormînt al evanghelistului Marcu, „cea mai frumoasă dintre bisericile bizantine”, cum o numește Nicolae Iorga, basilica San Marco, supranumită și „Chiesa d'Oro” surprinde prin strălucirea decorației. Pornind de la fațada străjuită sus, la intrare, de cei 4 cai de bronz aurii (mărturii ale artei elenistice din sec. IV-III î.e.n.), trecînd pe lîngă coloanele de marmură de culori variate, și păsînd în interior pe podeaua de mozaic din sec. X—XIII, totul mărturisește somptuozitatea artei bizantine, la Veneția ajunsă la apogeu. Mozaicurile de pe ziduri și bolți, desfășurate pe o suprafață de 400 m.p., pe un fond de aur, sînt realizate din mici cuburi, care nu sînt toate încastrate la același nivel, așa încît lumina care se reflectă, se joacă pe mozaic dîndu-i luciri ireale.

Lîngă basilica San Marco, Palatul Dogilor — simbolul gloriei venețiene — este o imagine familiară, subiectul preferat al tuturor ilustratorilor și albumelor. Palatul se înalță pe șirul nesfîrșit al coloanelor subțiri, grațioase și te privește cu ovalul dulce al ferestrelor gotice și cu obrazul delicat din marmură albă și roz al fațadei. Traversînd frumoasa curte interioară, pătrunzi în interiorul sediului Serenissimei Republici. Palatul Dogilor este un adevărat inventar al picturii Renașterii: Tintoretto, Tizian, Veronese, Tiepolo, Bassano, Bellini — cei mai mari maeștri au zugrăvit pe pereți și plafoane întreaga

istorie a Veneției viața Republicii scăldată în fast și grandoare, în scînteiri de aur, în reflexele candelabrelor de Murano, în brocart și purpură. În sala Marelui Consiliu se află capodopera lui Tintoretto — o frescă uriașă și grandioasă — în care se mișcă sute de personaje, grupuri cu expresii variate, o lume fantastică, ameteitoare. În această imensă sală în care Marele Consiliu se aduna pentru a numi pe Dogi, Senatori și Procurori, pentru a hotărî pacea sau războiul, au răsunit cîndva pașii solilor lui Ștefan cel Mare și ai lui Mihai Viteazul, martori ai dialogului diplomatic dintre Veneția și Țările Române. Peste undele care isbesc mereu temelia Palatului Dogilor se arcuiește un pod de piatră — renumitul Ponte dei Sospiri (Puntea suspinelor), drumul spre temniță și execuție.

La întoarcere pe Canal Grande un nou popas: bogăție de culoare și animație în cartierul comercial de la Ponte di Rialto. Podul construit în 1592, mare și arcuit, e străbătut de o stradă, mărginită de tarabe și prăvălii. Pe străzile adiacente, sub arcade și porticuri, barăcile acoperă toate locurile disponibile, etalînd maldăre de fructe, legume, mătăsuri, dantele și sticlă colorată. Un murmur continuu e pigmentat de strigăte, care însoțesc scene pitorești și amuzante. Excesul de vervă al negustorilor e continuu, gesturile sînt agitate iar tocmeala e legea tîrgului. Dacă nu te lași impresionat de lamentările negustorului, pigmentate des de expresia „Mama mia, dau faliment”, și vrei să pleci fără să cumperi, îl auzi strigînd după tine „Venga, venga, facciamo un sconto” și discuția rabatului promis reîncepe.

În oceanul obiectelor de vînzare, sticla de Murano domnește cu transparența ei obsedantă. De la marile magazine și pînă la tarabele de pe chei și din bazar, totul este o imensă vitrină a sticlei de Murano. Această plămuire a îndemînării,

imaginației și delicateții meșterilor din insula Murano, aflată la numai cîțiva kilometri de Veneția, scînteiază în candelabre și pahare, vase, cupe, bibelouri și bijuterii.

Amurgul se lasă încet peste Veneția. Îți amintești atunci de expresia cu iz de baladă „Nopti venețiene” — feeria de altă dată, cînd serbările, carnavalurile și regatele umpleau canalele de lumină și de veselie, cînd jocurile de artificii și loviturile de tun anunțau apariția Dogelui Veneției. Din 1173 pînă în 1797, s-a desfășurat an de an faimoasa sărbătoare a cununiei Dogelui cu marea, cînd, aruncînd un inel în apă, el spunea: „Noi te luăm în căsătorie, mare, în semn de veșnică stăpînire” Voltaire nega valabilitatea acestui mariaj, pentru că, spunea el, ar fi fost lipsit de consimțămîntul miresii.

O plimbare nocturnă în gondola ușor luminată cu felinare venețiene în sunetele muzicii lui Vivaldi, amintește de acea „fresco notturno”, organizată de nobili în nopțile calde de vară. Veneția adoarme încet, foșnetul gondolelor și duduitul motoarelor de șalupe se aud pînă tîrziu. După miezul nopții, somnul cuprinde totul, palate, biserici, poduri, canale. Ai senzația că apa doarme și ea — și totuși marea rămîne mereu trează și izbește încet în ziduri. Izbește așa de secole și în lupta aceasta învinge cu cîțiva centimetri în fiecare an. Va fi oare Veneția o pradă a mării? Întreaga omenire trebuie să lupte ca să apere Veneția de amenințatoarea scufundare, pentru ca profeția din versurile lui Byron să nu cunoască o împlinire:

„O, Veneție, Veneție, cînd zidurile de marmoră vor fi acoperite de ape,

Va izbucni un strigăt al națiunilor, pentru porticurile înghițite,

O lungă plîngere împotriva mării violente
Și Veneția va fi salvată.”

MIHAELA VELESCU

Voiaj turistic PRIN BELGIA

Septembrie, început de toamnă. Un grup de speologi români coboară în gara Liège-Guilemin, pentru a participa la o întâlnire speologică internațională.

Învătasem de la școală că Belgia are o desime de populație record și un relief plat, lipsit de munți. Credeam că voi descoperi acestea la prima impresie dar m-am înșelat. Străzile, magazinele sau locurile publice par neîngheșuite, iar șoselele au pantă, coboară sau urcă serpentine deși cota cea mai înaltă nu atinge nici 700 m altitudine. La „înălțime“ se află în schimb circulația vehiculelor. Legea circulației are câteva suplimente, iar parcare în orele de vîrf este o artă. Există peste zece sisteme de parcare, abonamente și indicatoare pentru acest scop.

O PLIMBARE PE MEUSA

Fluviul prezintă o curioasă raritate geografică serpuind chiar din regiunea bazinului său superior prin așa-numitele „meandre încătușate“. Observăm aceasta de pe vasul nostru de agrement care coboară cursul ore întregi avînd pe malul drept pereți înalți, calcaroși, iar pe cel stîng o cîmpie presărată cu corturi, caravane, debarcadere nautice și mici localități turistice. Porțiunea dintre două ecluze este împinzită de bărci cu motor, vele și schiuri pe apă, iar punctele negre de pe suprafața apei nu sînt altceva decît capetele scufundătorilor. Pereții malului drept sînt plini de alpinisti și corzi de nylon în diferite culori, iar la bază stau corturile acestora.

TURTĂ DULCE ȘI ARAMĂ

Dinant este o localitate așezată în sudul Belgiei pe Meusa avînd în centru numeroase hoteluri și debarcadere pentru turiști. Prăvăliile orașului atrag atenția prin două specialități: turtă de Dinant și artizanatul de cupru. Vitrine întregi strălucesc feerie încărcate cu ceainice, farfurii, servicii de cafea, tăvi, felinare etc., executate în chip original din tablă de aramă. Forma și varietatea lor amintesc de vechile vase de cositor, deosebit de prețioase, aflate cîndva pe mesele princiare. Turtă seamănă cu celebra noastră „turtă de Turda“, bine cunoscută în părțile Clujului, avînd însă câteva particularități și anume: poate atinge dimensiuni

de peste 1 m, nu poate fi mîncată (decît prin spargere) și nu are termen de expirare... existînd familii care păstrază ca proaspete turtă veche de peste 100 de ani. Cele două produse poartă inscripția Dinant și nici un turist nu pleacă fără o asemenea amintire.

LIÈGE — BRUXELLES

Orașul Liège își întretaie arhitectura veche, flamandă, a caselor înguste și înalte, decorate în nervuri de lemn, cu blocuri semețe ale secolului XX. Mi-a rămas înima la muzeele și magazinele Liège-ului.

Muzeul cel mai original, care amintește de o tradițională industrie locală, se numește Musée d'armes. Clădirea ne devine celebră încă înainte de a-i cunoaște colecțiile deoarece Josephine și Bonaparte au locuit aici două nopți de mai în anul 1803. Primele archebuze ale secolului XVII, armele sacre japoneze, perechiile de pistoale pentru dueluri și armele moderne, formează o suită aranjată artistic într-o manieră care alungă vizitatorilor ideea utilizării lor. Zecile de mii de vizitatori anuali ai acestor colecții duc pe toate continentele faima celui mai mare muzeu de arme din lume.

Capitala este o metropolă care mi s-a părut mai frumoasă noaptea decît ziua. Vitrinele, reclamele înecădescențe, farurile automobilelor și graiul amestecat al turiștilor din toate colțurile lumii, dau nota marelui oraș. La Grande Place este piața care adăpostește vechile clădiri regale ornate cu învelișuri de aur. Tăcînitul aparatelor fotografice înlocuiește zgomotul claxoanelor mașinilor parcate ca furnicile. Ceva mai departe, biserica Sf. Michel pare un Notre Dame de Bruxelles; silueta gotică, vitraliile colorate și prezența citorva sculpturi de lemn în interior, rețin zilnic atenția citorva sute de vizitatori.

Se vorbește deopotrivă franceza și flamanda, iar majoritatea cetățenilor cunosc bine ambele limbi.

ÎN PEȘTERA DE LA HAN SUR LESSE

Localitatea cu acest nume adăpostește cea mai frumoasă peșteră a țării: Grota Han sur Lesse. Întregul orașel trăiește prin și pentru acest monument al naturii. Aci a avut loc Colocviul internațional de speologie organizat de Fede-

rația de speologie din Belgia în colaborare cu organele naționale de turism de la Bruxelles. Manifestarea s-a bucurat de înaltul patronaj al domnului Arthur Haullot, președintele Anului turistic 1967, an turistic internațional. Peștera a fost explorată încă de la finele secolului trecut de renumitul speolog francez Y. E. A. Martel.

Am urcat în tramvaiul „panoramic” care ne duce la grotă. Aici ne aștepta un ghid elegant în uniformă de paradă, cu nasturii aurii bine lustruiți. Primim scurte explicații în cele două limbi ale statului, iar la nevoie și în engleză sau germană. Poteci, scări și poduri de beton ne conduc spre locurile cele mai împodobite cu formațiuni stalagmitice. Am luat o cafea la restaurantul subteran din peșteră, admirând în boltă uriașele candelabre electrice atârnate fantastic printre stalactite. Bogăția concrețiunilor precum și două „surprize” mă fac să nu pot uita vreodată frumoasa peșteră. La un moment dat am fost opriți de ghid: — „Atențiune, atențiune! Urmează întâlnirea cu omul primitiv!” — În clipa următoare s-au stins toate luminile, iar din înălțimile unui con de dărîmături a apărut un bărbat gol, înecins numai cu o piele de leopard peste briu. Cu o torță aprinsă în mână, el a coborât atletice sărind peste blocuri pînă la picioarele noastre. Aplau-

zele și recunoștința noastră materială au răsplătit demonstrația... care n-a fost deloc primitivă. În fine, la ieșirea din peșteră în timp ce lungeam romantic cu bărele pe cursul subteran, aceeași voce: — „Atențiune, atențiune! Stimați oaspeți veți auzi ecoul în peșteră”. În clipa următoare o sinistră bubuitură ne-a așezat fără voie pe locurile noastre. La ieșire ne-a așteptat un salariat al trustului de exploatare a peșterii alături de tunul cu care trăsese în gura peșterii. Aceleași aplauze, aceeași recunoștință din partea noastră.

Cu prilejul comunicărilor prezentate în lucrările Colocviului speologiei belgieni ne-au încântat cu metoda originală pe care o folosește pentru explorarea arheologică a fundului unui curs de apă din peșteră. Este vorba despre o sondă hidraulică, absorbantă care culege materialul eventual de pe fundul apei. Delegația noastră a prezentat Gheșarul de la Scărișoara. Rezultatele cercetărilor, faima și frumusețea peșterii din Țara Moșilor ne-a dat prilejul de a vesti despre frumusețile României.

Contactul speologilor din țările participante la această întâlnire a adevărit încă o dată prețul minunatului dieton: **TURISMUL ESTE PAȘA-PORTUL PĂCH.**

V. IOSIF

Han sur Lesse: Membrii colectivului de speologie așteptînd plecarea în peșteră.

Un concediu plăcut pe litoral, în satul de vacanță

ZODIAC

și în noile hoteluri din Mangalia-Nord

Flamingo • Olimpic • Cometa, • Meteor • Capitol

În care I.H.R. Mangalia vă asigură condiții excelente
de cazare și masă

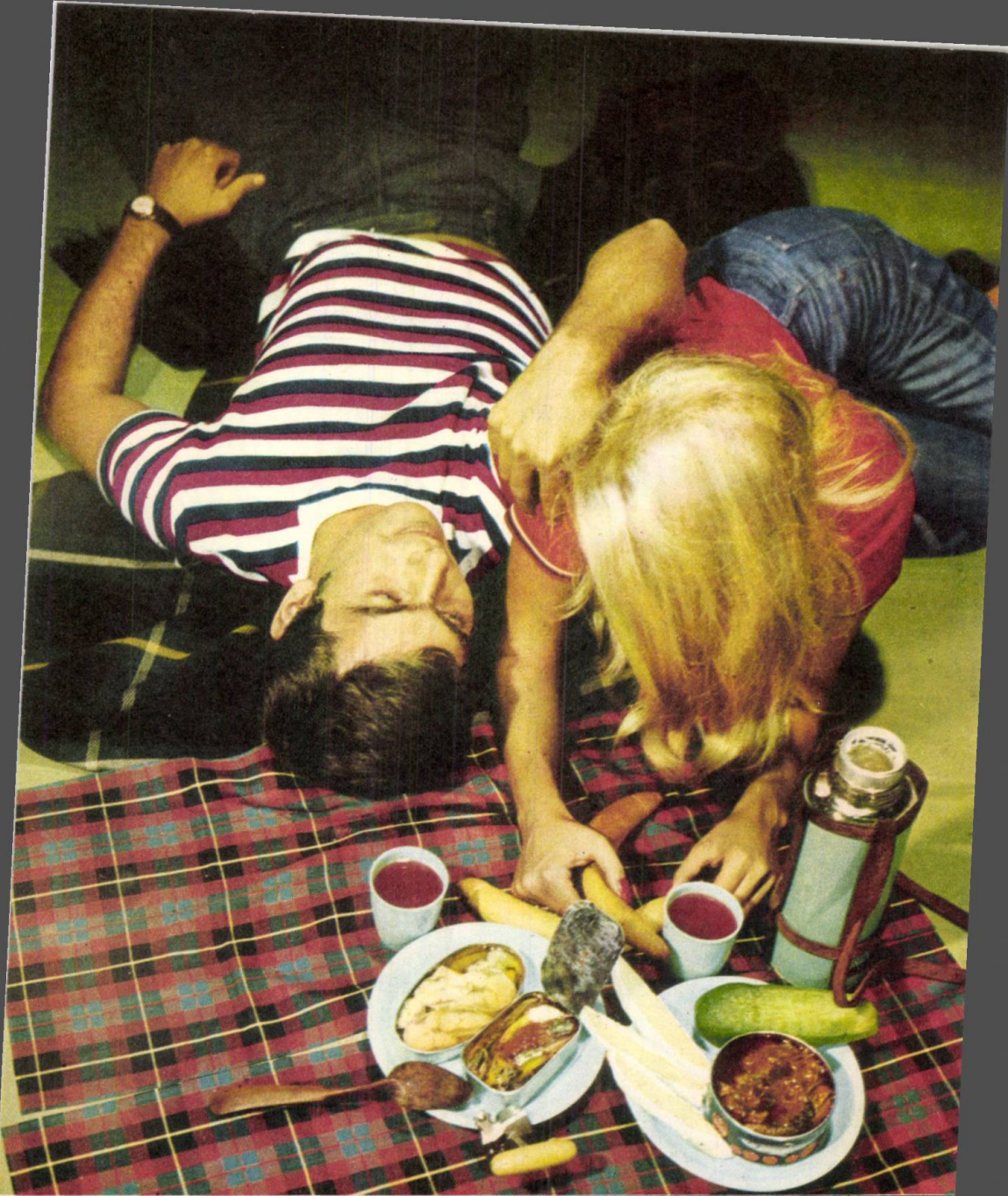

*I.H.R.
Ambasador*

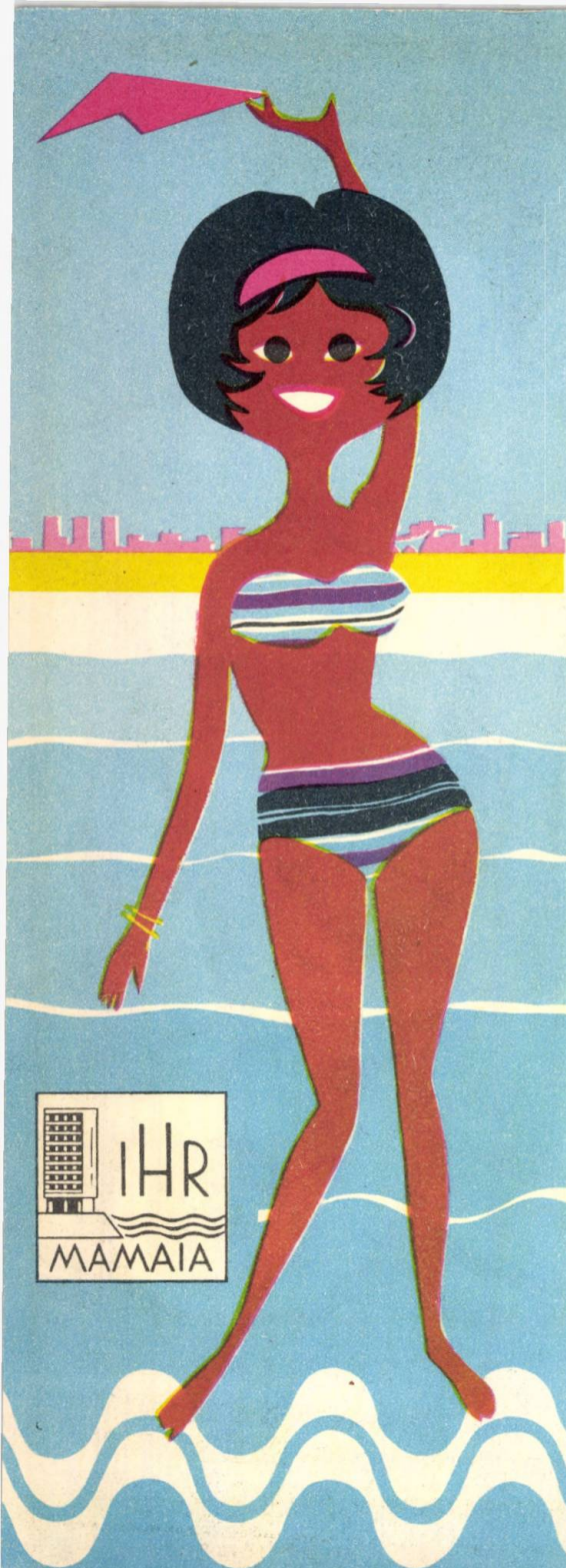
**Vă invită să petreceți clipe plăcute
în unitățile sale din București,
Pădurea Băneasa și Pădurea Snagov:**

- ❖ Complexul Ambasador
- ❖ Barul Melody
- ❖ Restaurantul Bar Parcul Trandafirilor
- ❖ Restaurantul Pădurea Băneasa
- ❖ Restaurantul Parcul Privighetorilor
- ❖ Complexele turistice Snagov Sat
și Snagov Parc.

În orice excursie, din ruksacul dv. să nu lipsească conservele de pește. Consumați: marinata de heringi, marinata de macrouri, marinata de stavrid; 3 sortimente cu o mare valoare nutritivă.

MAMAIA

Plajă — Soare — Confort

MAMAIA

RESTAURANTELE

MIORIȚA — cu specific românesc

DELTA — cu specific pescăresc

OVIDIU — de pe insula Ovidiu

ORIENT — cu specific dobrogean

**Petreceți o seară plăcută
în concediul Dvs. pe litoral
la restaurantele Miorița,
Delta, Ovidiu și Orient din
Mamaia.**

GAZDĂ EXCELENTĂ

-
- RESTAURANT
 - BRASERIE • SNACK BAR
 - NIGHT CLUB ATHÉNÉE
 - SALON FRIZERIE — COAFURĂ
 - COFETĂRIA „REPUBLICA“
 - RESTAURANT „PESCĂRUȘ“

ATHÉNÉE PALACE

BUCUREȘTI, STR. EPISCOPIEI, 1-3; TELEFON 14.08.99; TELEX 162

- Barul roman Vraja mării
- Cabaretul Potcoava de aur
- Grădina de vară Junion
din Eforie Nord
precum și
- Barul de noapte Cazino
din Constanța,

prezintă în sezonul estival cele
mai atractive numere de mussic-
hall, într-un cadru original.

Costumație de epocă, băuturi
și preparate culinare specifice.

La restaurantele

■ BUCUREȘTI

■ CINA

■ BERLIN

■ UNION

din Capitală

găsiți cele mai renumite specialități de artă culinară.

COMPLEXUL NORD VĂ OFERĂ:

- apartamente și camere elegante.
- restaurant de lux cu bucătărie străină și românească
- grădină de vară
- sală de recepție
- bar de zi
- salon de frizerie și coafură
- atelier pentru retuș și călcat
- spălătorie și garaj.

ÎNTRERINDEREĂ INDUSTRIĂĂ DE STAT

Năvodul

GALAȚI

str. Traian nr. 239

PRODUCE:

Parime pentru legarea vaselor la cheiuri

Saltele navale pentru acostarea vaselor

Parime pentru macarale, folosite în exploatări petroli-
fere și pe șantiere de construcții

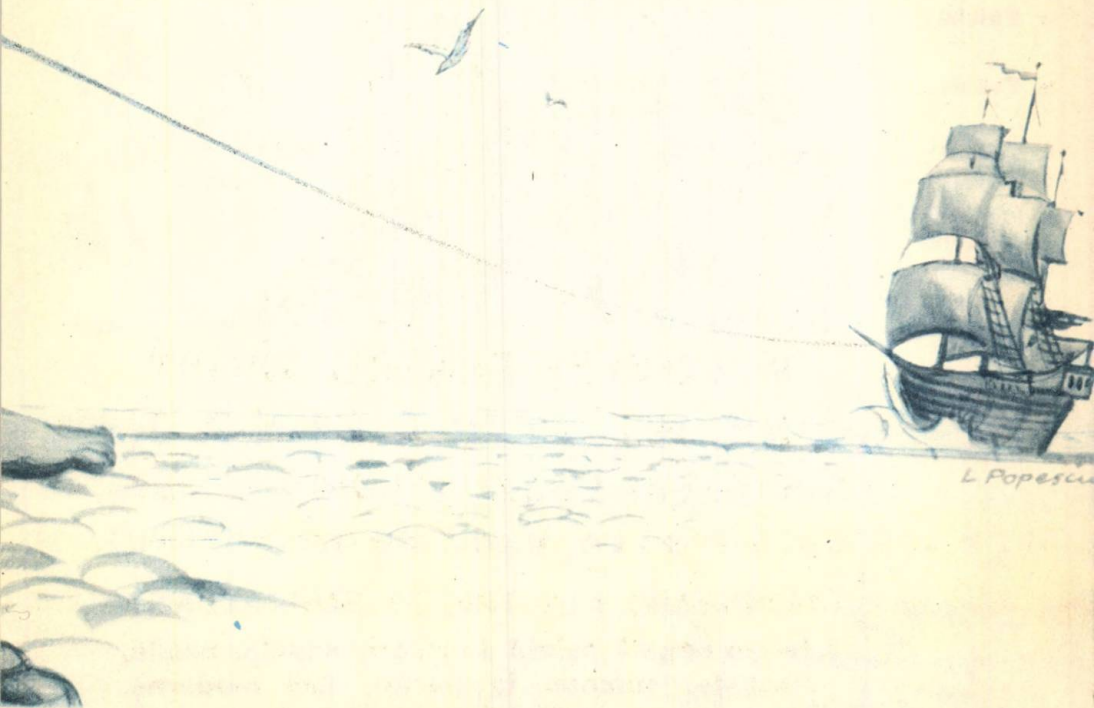
Sfoară pentru pînă de saci

Sfoară pentru tapițerie și ambalaje

Sfoară de seceriș pentru legat snopi

Sfoară pentru legat saci la recoltări de produse agricole

Fringhii pentru felurite întrebuințări, precum la năvoade
și altele.

ÎN SEZONUL DE IARNĂ GĂSIȚI ÎN MAGAZINELE
SPECIALIZATE CE DESFAC ARTICOLE DE SPORT ȘI TURISM :

**BOCANCI
PENTRU
SCHI
DE
DIFERITE
TIPURI,**

- **Campion**
- **Poiana**
- **Popular**

**Rezistenți,
aspectuoși,
la prețuri
accesibile,
executați
din piei
selecționate.**

PULOVERE PENTRU SPORT SCHI — PATINAJ

**Sortiment bogat, modele variate,
călduroase, ușor de întreținut.**

TRENINGURI DIN TRICOT SUPRAELASTIC

**Într-o bogată paletă de culori, nedeformabile,
flaușate, comode la purtat, linii moderne.**

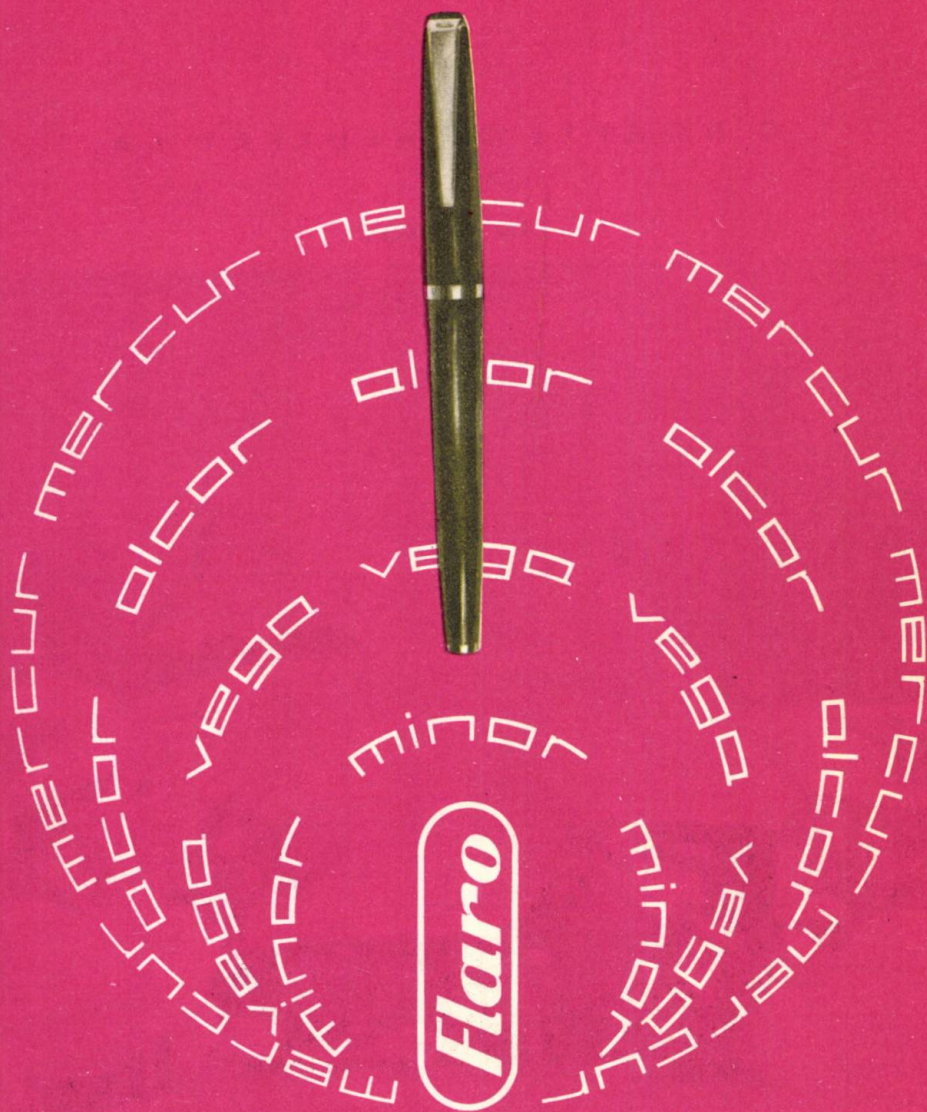
CEA MAI PLĂCUTĂ AMBIANȚĂ LA
RESTAURANTUL „CARPAȚI”
ȘI „CERBUL CARPATIN”

O NOAPTE DE NEUITAT LA
BARUL „VARIETÉ CARPAȚI”
DIN BRAȘOV

CADRUL CEL MAI ORIGINAL LA
„ȘURA POIENII” ȘI „COLIBA HAIDUCILOR”

DIN POIANA BRAȘOV
UNDE SE SERVESC FRIGĂRUI HAIDUCEȘTI PE SABIE, SCĂRI-
CICĂ DE PORC ȘI UNDE SE BEA RACHIU DE BRAD ȘI VINURI
DINTRE CELE MAI ALESE DIN PIVNIȚELE PROPRII

STILOUL „FLARO”
un cadou util în orice ocazie

CULTURĂ

ARTĂ

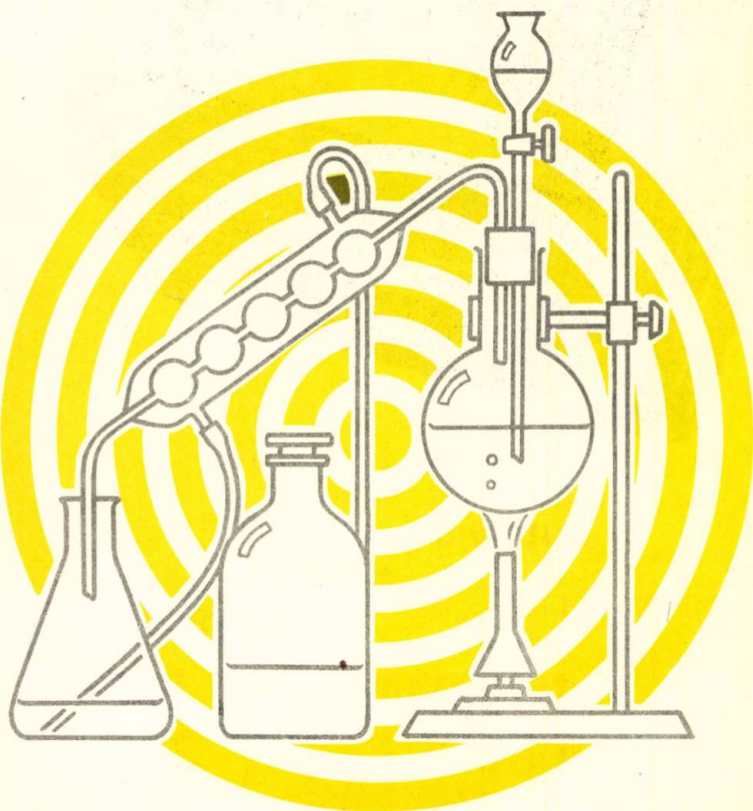
ISTORIE

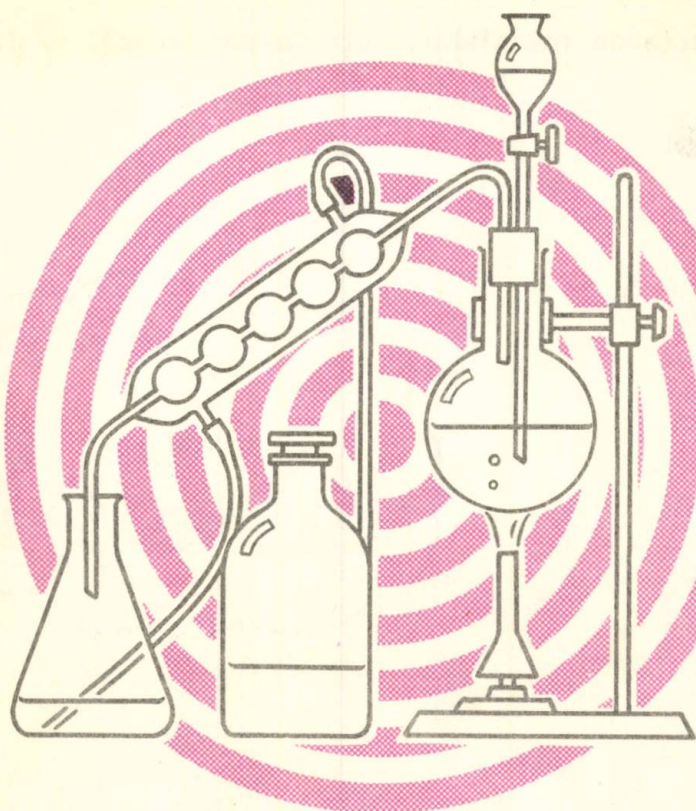
UN UNIVERS ÎNTREG ÎN

DIAPOZITIVELE COLOR

FABRICA CHIMICĂ MĂRĂȘESTI

FURNIZEAZĂ PRIN REPARTIȚIE:
VOPSELE PE BAZĂ DE ULEI,
CLEI DE OASE ȘI PIELE

**FURNIZEAZĂ PRIN REPARTIȚIE,
PE BAZĂ DE COMANDĂ FERMĂ:**

**ALBA MENAJ ÎN CUTII DE 0,500 KG
LAC LUNAR ÎN FLACOANE DE 100 GR
FOSFOMAR ÎN CUTII DE 1/1 ȘI 1/2 KG**

**ACESTE ARTICOLE SE GĂSESC DE VÎNZARE
LA TOATE MAGAZINELE
DE SPECIALITATE DIN ȚARĂ**

ȚĂCURI INCOLORE:

**FIRNȘ ARTIFICIAL ÎN BIDOANE DE 20 KG
DUROȚAC
LAC EXPRES**

Din fier vechi, produse noi.

Colectarea metalelor, acțiune patriotică. — I.C.M.

Lei 12

O VACANȚĂ DE NEUITAT
în stațiunile și cabanele
Întreprinderii balneo-climaterice „PĂLTINIȘ” Sibiu